

VÜQAR ƏSGƏROV

AZƏRBAYCANIN

MİLLİ QƏHRƏMANLARI

BAKI-2005

RXK-18
Az.2005
Seriya AV № 022049
A-049

Redaktor: Kamil İSMAYILOV

Vüqar Əsgərov. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları.

Bakı. Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyası, Bakı, 2005. 251 səh.

Bu kitabın hazırlanıb ərsəyə gəlməsində etdiyi köməyə görə Milli Qəhrəmanları Tanıtma İctimai Birliyinin rəhbərliyinə - E.Məmmədov və A.Şirinova minnətdarlığımızı bildiririk.

© Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyası, 2005

AZƏRBAYCAN ADI İLƏ...

Bu kitabın həcmi kiçik olsa da, siqləti, mənə tutumu böyükdür. Burada Azərbaycanın adını ucadan-uca tutan 209 qəhrəman baş-başa verib. Hər birinin öz döyüş hünəri, rəşadəti, öz tərcümeyi-halı...

Onların hamısını eyni məqsəd, eyni amal birləşdirirdi: Azərbaycanın suverenliyi, dövlətçiliyi və torpaqlarımızın bütövlüyü!

Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları barədə çox yazılıb, ekrandan, efirdən çox deyilib, ayrı-ayrı kitablar buraxılıb, sənədli filmlər çəkilib. Lakin ilk dəfədir ki, onların hamısını “bir dam altında” toplayan belə bir toplu işıq üzü görünür.

Gərgin zəhmət bahasına başa gəlib bu kitab. Redaksiyamızın əməkdaşı, Qarabağ müharibəsinin iştirakçısı Vüqar Əsgərov neçə müddətdən bəriydi ki, yollarda idi. O, belədən-belə respublikamızın əksər rayonlarında ezamiyyətdə olmuş, qəhrəmanların doğmaları, yaxınları, dostları, tanışları ilə görüşmüş, zəngin məlumat toplamışdır.

Tarix XX əsrin sonlarında bizi neçə-neçə sınaqlara çəkdi. Biz 20 Yanvar qırğınından, Xocalı soyqırımından keçdik, Vətən torpaqları uğrunda gedən döyüşlərdə saysız-hesabsız şəhidlər verdik. Onlardan misilsiz rəşadət göstərən, qəhrəmanlıq zirvəsinə ucalanlar da az olmadı.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli fərmanı ilə 12 nəfər Vətən oğluna Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verildi. Onların arasında Mehdi Abbasov, Nofəl Quliyev, Yusif Əliyev, Əlif Hacıyev, Vüqar Hüseynov, Mikayıl Cəbrayılöv və başqaları var idi. Bir ay sonra isə daha 20 nəfər bu şərəfli ada layiq görüldü.

Biz torpaqdan boy atıb, torpaqdan ucalmışıq. Torpaq bizim anamızdır. Torpaq - beşiyimiz və məzarımızdır. Böyük türk şairi demişkən: “Torpaq - uğrunda ölən varsa, Vətəndir!”

Deməli, torpağı Vətənə çevirən, onun adını al qanı ilə günəşli üfüqlərə yazan - onun övladlarıdır.

Mən Vətən yolunda canından keçən o qəhrəmanlardan bir neçəsini – “Molodyoj Azerbaydjana” qəzetinin əməkdaşı, jurnalist Salatın Əsgərovanı, Azteleradioda birgə çalışdığım, şair-jurnalist Alı Mustafayevi, telereportyor Çingiz Mustafayevi və yaxın qohumum, professor İzzət Rüstəmovun oğlu, gözəl ziyalı Məzahir Rüstəmovu yaxından tanıyırdım. Hər birinin də sinəsində Azərbaycanımıza sevgi dolu atəşin bir ürək döyünürdü. Onlar neçə dəfə ölümün üstündən keçib, düşmən üstünə yerimişdilər. Ürəklərində hələ nə qədər arzuları var idi!

Qərribə idi ki, bu cəsur insanlann dördü də, elə bil ki, Vətən yolunda, torpaq uğrunda öləcəklərini - şəhid olacaqlarını əvvəlcədən görür, bilirdilər.

Çingiz Mustafayevlə son görüşümüz gözümün qabağından getmir. İş gününün sonu idi. Qapı yavaşca aralandı - gələn Çingiz idi. Əynində həmişəki kimi

rəngi getmiş “cins” kostyum, əlində bir an belə ayrılmadığı silahı, sirdaşı - telekamera. Saçları uzanmışdı, üz-gözündən yorğunluq, yuxusuzluq yağdırdı.

- Çingiz, gəl, - dedim, - qapıda niyə dayanmısan?

- Yox, Nahid müəllim, yol üstəyəm, Qarabağa gedirəm. Gəldim ki, vidalaşım. Müharibədi, dünyanın işini nə bilmək olar?

Doğrudan da dünyanın işini bilmək olmazmış. Səhəri gün axşamüstü onun tabutunu gətirdilər...

Çingizin Xocalı qırğınının dəhşətlərini əks etdirən göynəkli, məşhur kadrları və bu kadrları bir insan kimi lentə alarkən ürəkləri yandırır-yaxan hıçqırıqları dünyanı dolaşdı. O, bir əfsanəyə döndü...

Bizim xalq tarix boyu öz sülhsevərliyi, qonaqpərvərliyi, humanizmi və sədaqətilə seçilib, ad-san qazanıb.

Ancaq neyləyək ki, taleyimizə canavar xislətli, məkrli, gözü onun-bunun torpağında olan bədnam qonşu düşüb.

Ulularımızın gözəl bir məsəli var: “Qonşun pisdür, köç qurtar”.

Məsələ bundadır ki, bu qonşuluqdan geri qalmış ermənilər bizim əzəli və əbədi torpaqlarımızda sığınacaq tapmışlar. Ürəyimizin yumşaqlığından, genişliyindən, eləcə də yazığımız gəldiyindən, bu sığınacağı onlara biz vermişik. İndi də altını çəkirik. Burada yenə ulu sözü yada düşür: “Özü yıxılan ağlamaz”.

Başqa bir məsəl də ovxarlı qılınca dönür, hissələrimizi, duyğularımızı tarıma çəkir, bizi silkələyir: “Qisas qiyamətə qalmaz!!!”

Bəli, bu gün qisas günüdür. Şəhidlərimizin ruhu bizi intiqama çağırır. Qarşıda Vətən yolunda vuruşmağın da, qisas almağın da, Vətən adı ilə ölməyin də timsalı, örnəyi var. Bu, Milli Qəhrəmanlarımızdır!

Erməni qəsbkarları nə qədər yalançı göz yaşları töksələr də, haray-həşir qoparsalar da bütün dünya bilir, bəşəriyyət bilir ki, Azərbaycanın işi haqq işidir. Bizim heç kəsin torpağında gözümüz yoxdur. Və müqəddəs torpaqlarımızın bir qarışından da keçmərik. Ulularımızın əmanətidir bu torpaq! Biz də onu göz bəbəyimiz kimi qoruyub, gələcək nəsillərə əmanət verməliyik.

Adları Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə əbədi həkk olunan Milli Qəhrəmanların 190 nəfəri suverenliyimiz, dövlətçiliyimiz və torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş və əbədiyyətə qovuşmuşdur. Bu cəsur insanların tərcümeyi-halını vərəqləyəndə görürük ki, bizim yurddaşlarımızla yanaşı neçə-neçə xalqın namuslu övladları da bizim haqq səsimizə səs vermişdir. Biz Azərbaycanımızın qəhrəmanlıq tarixinə sidq-ürəkdən imza atmış bu insanlara dönə-dönə “Eşq olsun!” - deyirik və həmişə də deyəcəyik!

Siz də yadda saxlayın bu adları: rus Yuri Kovalyov, İqor Makeyev, Yevgeni Karlov, Sergey Seryogin, Mixail Slesaryov, ukrain Ruslan Polovinko, belorus Anatoli Davidoviç, yəhudi Albert Aqarunov, məshəti türkü İsgəndər Aznaurov...

İndi bizimlə bir sırada olan Milli Qəhrəmanlarımız müxtəlif vəzifələrdə çalışır, Vətən qarşısında öz borclarını yenə də şərəflə yerinə yetirirlər.

Bu sıradan korpus komandiri, general-leytenant Rövşən Əkbərov, İnterpolun Azərbaycan üzrə Milli Mərkəzi Bürosunun rəisi, polkovnik Mədəd Quliyev, Bakı Beynəlxalq və Şəhərlərarası Avtovağzalın sərnişin daşınması şöbəsinin rəis müavini Ehtiram Əliyev, Respublika Daxili İşlər Nazirliyi Pasport İş, Viza və Qeydiyyat İdarəsinin müfəttişi, polkovnik-leytenant Sahil Məmmədov, Bakı şəhər Qaradağ rayonunun hərbi komissarı polkovnik Fəxrəddin Cəbrayilov, Şuşa rayon Polis Şöbəsinin xidmət üzrə rəis müavini mayor Mövsüm Məmmədov, Respublika Ədliyyə Nazirliyinin Məhkəmə Qərarlarının icrası Baş İdarəsi Təlim-tədris Mərkəzinin rəis müavini, polkovnik Eldar Ağayev və bir sıra başqalarının adlarını çəkmək olar.

...Onların çoxu pöhrəydi. Ürəkləri toy pərvazı ilə çırpınırdı. Ancaq neyləməli ki, Vətənin dar günüyü, göylərimizi qara buludlar almışdı...

“Olum, ya ölüm?” Biz bu yoldan birini seçməliydik. Torpaq namusunu, torpaq qeyrətini, babaların vəsiyyətini hər şeydən uca tutan igidlərimizin yumruqları düyünləndi, ürəklərdən nida qopdu: “Təki Vətən yaşasın, təki Azərbaycan var olsun!”

Onlar ölümün üstünə yürüdülər, döyüشلərdən-döyüشلərə atıldılar, son damla qanlarına, nəfəslərinəcən vuruşdular. Əbədiyyətə qovuşanları da oldu, gələcək günlərin əlini sıxanları da!

Əziz oxucular! Bu kitab Azərbaycanın Milli Qəhrəmanlarından - 209 insan taleyindən söz açır. Onların həyatı, rəşadəti bizə ana Vətəni, ana torpağı - Azərbaycanımızı necə sevməyi, lazım gəlsə onun yolunda canımızdan keçməyi öyrədir. Bir məktəbdir, universitetdir bu igidlərin həyatı, rəşadəti, döyüş hünəri! Onların hər birinin adı ürəyimizin başındadır.

**Nahid Hacızadə,
Yazıçı, Respublika Xatirə Kitabı
Redaksiyasının baş redaktoru**

Onlar ad-san, şan-şöhrət üçün vuruşmurdular.

Onlar müqəddəs amal, müqəddəs vətən torpağının toxunulmazlığı uğrunda vuruşurdular.

Onlar vətən yolunda əziz canlarından keçəndən sonra “Milli Qəhrəman” adını aldılar.

ABBASOV MEHDİ YUSİF oğlu

1960-cı il yanvar ayının 1-də Qərbi Azərbaycanın Amasiya rayonunun Yeniol kəndində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə Yeniol kənd orta məktəbinə

getmiş, 1976-cı ildə oranı bitirmişdir. 1977-ci ildə Mehдинin ailəsi erməni daşnaklarının təzyiqi altında öz doğma yurdlarından köçməyə məcbur olmuşdur. Mehdi valideynləri ilə birlikdə Qazaxıstan Respublikası Tülkübas rayonunun Kulan kəndinə gəlmişdir. 1977-78-ci illərdə kənddəki Kuybışev adına sovxozda traktorçu işləmişdir. Mehdi 1980-ci ildə sənədlərini Çimkənd Pedaqoji İnstitutunun hazırlıq şöbəsinə verir. Bir il burada təhsil

aldıqdan sonra işə Karaqanda Pedaqoji İnstitutuna daxil olur. O, 1985-ci ildə ibtidai-hərbi hazırlıq və bədən tərbiyəsi müəllimi ixtisasına yiyələnərək, Tülkübas rayonunun Miçurin kəndindəki Qaqarin adına məktəbdə müəllim işləməyə başlayır. O, elə həmin ildə klassik güləş üzrə idman normasını yerinə yetirərək “SSRİ idman ustası” adını alır. Az keçmir ki, Mehdi peşəsini dəyişir. O, 1989-cu ilin noyabr ayında Qazaxıstan KP Tülkübas Rayon Komitəsinin qərarı ilə daxili işlər orqanlarında işləməyə göndərilir. 1989-90-cı illərdə SSRİ DİN-nin Stavropol Ali Kurslarının müdavimi olur, sonra Enbəyşin RDİŞ-də sahə müvəkkili vəzifəsində xidmətini davam etdirir.

Azərbaycanın başı üstünü qara buludlar alanda Mehdi öz soydaşlarının harayına çatmağa tələsir. 15 ildən artıq yaşadığı, ali təhsil aldığı, adamlarına, adət-ənənələrinə uyğunlaşdığı Qazaxıstan ona qəfəs kimi görünürdü. O, Stavropolda təhsil alarkən, Yessentuki şəhərində təcrübə zamanı Azərbaycan Daxili İşlər nazirinin müavini Ramiz Məmmədovla tanış olmuşdu. Nazir müavini onun qayğıkeş, qorxmaz və Vətənə sadıq bir oğul olduğunu görərək, ona Azərbaycanda xidmət etməyi təklif etmişdi. Lakin Çimkənd vilayətindəki Enbəyşin rayon DİŞ-də Mehдинin getməsinə mane olurdular. Nəhayət, uzun yazışmalardan sonra Mehdi 1991-ci il iyun ayının 28-də Azərbaycan Respublikası DİN-nin sərəncamına göndərildi. Bir aydan sonra baş leytenant rütbəsində rota komandiri kimi DİN-nin XTMD-ndə xidmətə başladı.

O, ilk günlərdən qaynar bölgələrə getmək, döyüşlərdə fəal iştirak etmək istəyirdi. Bu fikrindən, inadından dönmürdü. Ağdam, Goranboy, Füzuli rayonlarında keçirilən döyüş əməliyyatlarında fəal iştirak edərək o, erməni silahlı birləşmələrinə sarsıdıcı zərbələr vurdu.

1991-ci il... Sentyabr ayı... Goranboy rayonu... O, vertolyotla növbəti əməliyyatdan qayıdırdı. Ermənilər onları güclü atəşə tutdular. Pilot başqa çıxış yolu görmədiyi üçün vertolyotu düşmən əhatəsində yerə endirdi. Bu, son dərcə təhlükəli idi. Mehdi çoxlu erməni quldurunu məhv edərək, dəstəsini təhlükəsiz yerə çatdırdı.

“Mixaylo” ləqəbli Mehdi, döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə 4 dəfə DİN-nin mükafatına layiq görülmüşdü. Onun son döyüşü 13 yanvar 1992-ci ildə oldu. Məlikcan postu ətrafında qızğın döyüşlər gedirdi. Mehdi həmişə olduğu kimi yenə də ön xəttə vuruşurdu. Bu ölüm-dirim mübarizəsində snayper gülləsi onu başından ağır yaraladı. Döyüş dostu onu, çətinliklə də olsa, təhlükəli zonadan çıxara bildi. Lakin güllə öz işini görmüşdü. Həmin gün o, əbədi olaraq gözlərini yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Abbasov Mehdi Yusif oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. İsmayilli rayonunun keçmiş Ruşan kəndi indi cəsur döyüşçünün şərəfinə Mehdi kənd adlanır. İsmayilli rayonunun mərkəzi küçələrindən birinə onun adı verilmişdir.

ABDULLAYEV NAMIQ VAHİD oğlu

10 may 1974-cü ildə Ağcabədi rayonunun Avşar kəndində anadan olmuşdur. 1991-ci ildə Avşar kənd orta məktəbini bitirən Namiq, valideynlərinə orduya getmək istəyini bildirir. Lakin istəyi yerinə yetmir. O, torpaqlarımızın işğal edilməsinə dözə bilmir, Qarabağda gedən döyüşləri diqqətlə izləyir, əsgəri vaxtının çatmasını ürək çırpıntısı ilə gözləyirdi. Nəhayət ki, N.Abdullayev 1992-ci ilin dekabrında cəbhəyə gedir və atasının döyüşdüyü taborun tərkibində silaha sarılır. O, ilk günlərdən özünün nəyə qadir olduğunu yağılara göstərir, Qarabağın bir neçə kəndinin azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə rəşadətə vuruşur.

1993-cü il fevralın 9-da erməni yaraqlıları Xocavənd rayonu ərazisində mövqe tutmuş döyüşçülərimizin üzərinə böyük qüvvə ilə hücum keçirlər. Düşmənin güclü hərbi texnikası qarşısında, təbii ki, kiçik bir dəstə tab gətirə bilməzdi. Lakin döyüşçülərimiz ölümün gözüne dik baxaraq, hücumu dəf etməyə çalışırdılar. Sırası döyüşçü N.Abdullayev düşməne bir daha öz gücünü göstərdi. Onlarla erməni quldurunu məhv edən Namiq son anda əlindəki qumbaranı sinəsinə sıxıb, özünü tankın altına atdı. Zirehli hərbi maşınının bütün heyəti məhv edildi. Vətənin bu cəsur oğlu əbədiyyətə qovuşdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə Abdullayev Namiq Vahid oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Avşar kəndində dəfn edilib. Avşar kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

ABDULLAYEV RÖVŞƏN ƏBDÜLHÜSEYN oğlu

1969-cu il yanvar ayının 16-da Lerik rayonunda doğulmuşdur. Burada birinci sinfə getmiş, orta təhsilini isə Astara rayonunun 1 sayılı orta məktəbində başa vurmuşdur. Sonralar ailəsi Lənkərana köçmüşdür.

Rövşən 1987-ci ildə Sankt-Peterburq Ali Hərbi-Siyasi Məktəbinə daxil olur. 1991-ci ildə ali məktəbi əla qiymətlərlə bitirən gənc leytenantın təyinatını Rostov şəhər DİŞ-nə verirlər. Lakin o, təkid və tələbdən sonra təyinatını Azərbaycana dəyişdirir.

O, Azərbaycana qayıdan kimi Respublika DİN-nin nəzdindəki daxili qoşunların tərkibində fəaliyyətə başlayır. Dörd il ərzində ali məktəbdə aldığı bilik burada onun karına gəlmişdi. Gənc zabıt bir müddətdən sonra Zəngilana göndərilir. Komandiri olduğu taqımın tərkibi 70 nəfərdən ibarət idi. Onlar Zəngilan rayonunun kəndlərini qoruyurdular.

Rövşənin başçılıq etdiyi dəstə öz qəhrəmanlığı, şücaəti ilə ad çıxarmışdı. Məhz bu gənc zabitin köməyiylə düşmənin Qafan rayonunda yerləşən bir neçə mühüm strateji əhəmiyyətli obyektə məhv edildi.

13 sentyabr 1992-ci il... Rövşənin son döyüşü... Düşmən qəflətən Zəngilanın Qazançı kəndinə hücumu keçmişdi. O, bir dəstə döyüşçü yoldaşı ilə "QAZ-66" markalı maşına əyləşib, Qazançıya yollandı. Onlar kəndin beş kilometrliyində düşmənin PDM-i və piyadaları ilə üz bəz çıxıdılar. Erməni quldurları onları güclü atəşə tutdular. Rövşən yoldaşlarına əmr etdi ki, yaxınlıqdakı meşəyə çəkilsinlər. O özü isə döyüş dostlarını müdafiə edirdi. Düşmənlə ölüm-dirim savaşı gedirdi. Rövşən qolundan, sonra isə budundan ağır yaralansa da, silahı yerə qoymurdu. Yoldaşları onu Zəngilan rayon xəstəxanasına çatdırsalar da, gec idi. Çoxlu qan itirdiyindən o, gözlərini əbədi yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə leytenant Rövşən Əbdülhüseyn oğlu Abdullayevə ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Lənkəran şəhər qəbristanlığında dəfn edilmişdir. Lənkəran şəhərində abidəsi qoyulmuşdur. Adına Lerikdə mədəniyyət evi və küçə var.

ABDULLAYEV ŞÖVQİYAR CƏMİL oğlu

5 aprel 1969-cu ildə Göyçə mahalı Basarkeçər rayonunun Nərimanlı kəndində müəllim ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1986-cı ildə doğma kəndi Nərimanlıda orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmiş və həmin il Azərbaycan Dövlət Politeknik İnstitutuna (indiki Texniki Universitet - red.) daxil olmuşdur. Birinci kursu başa vurduqdan sonra o, ordu sıralarına çağırılır.

Şövqiyar 1989-cu ildə Monqolustanda hərbi xidmətini tank qoşunları tərkibində başa vuraraq Bakıya qayıdır. Bu, o vaxt idi ki, artıq Ermənistan - Azərbaycan münaqişəsi başlanmışdı.

Qarabağdan, eləcə də Qərbi Azərbaycandan yüz minlərlə soydaşımızın doğma ata-baba yurdlarından qovulması Şövqiyarı təhsilini yarımçıq qoyub, od-alov içərisinə atılmağa məcbur edir. O, 1992-ci ilin əvvəllərində könüllü olaraq Milli Orduya yazılır və Ağdamda təşkil edilmiş tank briqadasına komandir təyin edilir. Tank briqadası Abdal-Güləbli kəndini özünə mövqe seçir. 1992-ci ilin yazında Papravənd, Pircamal, Aranzəmin və digər kəndlər uğrunda qanlı döyüşlər gedir. Şövqiyar bu döyüşlərdə şəxsi igidlik və şücaət göstərir.

Avqustun 23-ü... Ş.Abdullayevin tankı Abdal-Güləbli kimi strateji cəhətdən çox əlverişli bir yeri qoruyurdu. Ancaq nədənsə, onu həmin mövqedən çıxarıb, Ağdərəyə göndərirlər. Sərsəng su hövzəsi yaxınlığındakı Dranbon kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə təkbaşına vuruşan Şövqiyarın tankı bir neçə dəfə vurulur.

Hər iki ayağından yaralanan tank komandirini Ağdam hərbi hospitalına çatdırırlar. Azacıq özünə gələn kimi o, yenidən cəbhəyə qayıdır. 1992-ci il avqustun 27-də çox ağır bir döyüşdə o, öz yoldaşlarını əsir düşməkdən xilas edir, özü isə Vətən torpağı uğrunda qəhrəmanlıq nümunəsi göstərərək əbədiyyətə qovuşur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Abdullayev Şövqiyar Cəmil oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

AĞAYEV BƏYLƏR TAPDIQ oğlu

3 fevral 1969-cu ildə Qubadlı rayonunun Qarağacılı kəndində doğulmuşdur. 1985-ci ildə Qaracallı kənd orta məktəbini bitirmişdir. İki il sovxozda fəhlə işləmişdir. 1987-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. Bəylər Ağayev 1989-cu ildə xidmətini Almaniya Demokratik Respublikasında başa çatdıraraq doğma kəndlərinə qayıdır və sovxozda əmək fəaliyyətini davam etdirir. 1990-cı ildə Azərbaycan Dövlət İnşaat Mühəndisləri Universitetinə daxil olur. 1992-ci ildə təhsilini yarımçıq qoyub könüllü olaraq Milli Ordu sıralarına daxil olur. Onun qorxmazlığı, cəsurluğu elə ilk günlərdən diqqəti cəlb etmişdi. Ona görə də briqada komandiri onu bölmə komandiri təyin etdi.

B.Ağayev Laçın rayonu ərəzilərinin erməni işğalından təmizlənməsində fəal iştirak etməklə Səfiyan, Yuxarı və Aşağı Fərəcan, Mazutlu, Türklər, Suarası kəndlərində düşmənin xeyli canlı qüvvəsinin və hərbi texnikasının darmadağın edilməsində əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir.

1992-ci il... Avqustun 6-sı... Xanalılar kəndi uğrunda ağır döyüşlər gedirdi. Düşmənin qəfil hücumu... Onun bölməsi mühasirəyə düşür. Cəsur komandir üzünü yoldaşlarına tutaraq deyir: “Biz Vətən uğrunda ölümə gedirik. Ola bilsin, bu döyüş bizim son döyüşümüz olsun”. Bəylər ayağa qalxıb, döyüş yoldaşları ilə birlikdə hücum keçir. Cəsur döyüşçülər düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv edir və özləri də qəhrəmancasına həlak olurlar.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Bəylər Tapdıq oğlu Ağayevə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qarağacılı kəndindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Qaracallı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Bu kənd hazırda erməni işğalı altındadır.

AĞAYEV FAİQ ALIŞ oğlu

1969-cu il iyun ayının 6-da Ağdam rayonunun Papravənd kəndində zəhmətkeş bir ailədə doğulmuşdur. 1986-cı ildə Papravənd kənd orta məktəbini bitirmiş, keçmiş Sovet ordusu sıralarında layiqli xidmət yolu keçmişdir. 1989-cu ildə ordu sıralarından tərxis olunduqdan sonra, Yevlax şəhərində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Torpaqlarımız erməni qəsbkarları tərəfindən zəbt olunanda Faiq də silaha sarılaraq, Vətənin müdafiəsinə yollanır. O, 1990-cı ilin sentyabr ayında Ağdam Rayon Polis İdarəsinin tərkibində yaranmış polis alayına yazılır. Elə həmin gündən də Faiqin şəərəfli ömrünün ən narahət, ən yadda qalan və ən təşvişli günləri başlayır.

1991-ci il... Dekabr ayının 23-ü... Meşəli kəndi erməni yaraqlılarının hücumuna məruz qalmışdı. Düşmənin zirehli texnikası, onun arxasınca piyadalar tüstüyə bürünmüş meşədən kəndin üzərinə yeriyirdi. Güllələrdən, mərmilərdən evlər alovlanır, qocalar, qadınlar, uşaqlar həlak olurdular. Od alıb alovlanan evlərdə diri-diri yananlar da az deyildi. Özünü birtəhər bayıra atıb ölümdən can qurtarmağa cəhd edənləri erməni faşistləri xüsusi qəddarlıqla gülləbaran edirdilər.

Döyüşçülərimiz dinc əhalini təhlükəsiz yerə çıxarmağa çalışırdı. Vəziyyət son dərəcə ağır idi. Uçurulmuş evlərin birini istehkama çevirmiş Faiq sərrast atəşlə erməni yaraqlılarını yerə sərir, dinc əhalinin qaçıb meşədə daldalanması üçün imkan yaradırdı.

Düşmən atəşini özünə cəlb etməklə Faiq onlarla qadını, uşağı ölümdən xilas elədi. O, döyüş mövqeyini axıradək tərək etmədi, son nəfəsinə kimi vuruşdu. Qəhrəman Vətən oğlu başqalarının həyatını xilas edərkən öz həyatını qurban verdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Ağayev Faiq Aliş oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağdam rayonunun Papravənd kəndində dəfn edilmişdir.

AĞAYEV FƏRHAD İSLAM oğlu

4 avqust 1975-ci ildə Sabirabad rayonunun Ələmbəyli kəndində anadan olmuşdur. 1992-ci ildə Ələmbəyli kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1993-cü il oktyabrın 8-də Sabirabad rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılan Fərhad, Prezident Qvardiyasında xidmətə başlayır. Hərbçi olmaq arzusu elə ilk günlərdən onu hərbi elminin sirlərini dərinlən öyrənməyə sövq edirdi. Fərhad 24 yanvar 1994-cü ildə cəbhəyə yola düşür. Onun ilk döyüşü Füzuli rayonunun Seyidəhmədli kəndində olur. O, döyüşdə əsl hərbi kimi vuruşur, düşmənə sarsıdıcı zərbələr endirməyə çalışırdı. Füzuli rayonu ərazisində bir neçə döyüş əməliyyatında iştirak etdikdən sonra o, Murovdağ, Ömərdağ, Güzgü deyilən müdafiə əhəmiyyətli, ərazi döyüşlərində də öz şücaətini göstərdi.

1995-ci il... Fevralın əvvəlləri... Fərhad Goranboy rayonuna - döyüş bölgələrinə göndərildi. Çox keçməmiş, yəni 1995-ci ilin mart ayında daxildən bir qrup silahlı dəstə baş qaldırdı. Dövlətçiliyimiz təhlükəyə məruz qalmışdı. Ağır sınaq günləriydi. Qardaş qanı axıdılırdı. Sanki ölkə yeni bir müharibəni yaşayırdı. Fərhadın daxil olduğu batalyon dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısını almaq üçün Ağstafa rayonuna göndərildi.

1995-ci il... Mart ayının 13-ü... Fərhad qardaş gülləsindən ağır yara aldı. O, martın 15-də bu yaradan da həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Ağayev Fərhad İslam oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir

Sabirabad rayonundakı Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Oxuduğu orta məktəb onun adını daşıyır. Büstü qoyulmuşdur.

AXUNDOV SƏFA FƏTULLA oğlu

19 iyun 1958-ci ildə Masallı rayonunda anadan olmuşdur. 1965-ci ildə Saatlı rayonunda orta məktəbə getmişdir. Bir ildən sonra ailəsi Cəlilabad rayonuna köçdüyündən, orta təhsilini buradakı 2 saylı orta məktəbdə davam etdirmişdir. Orta təhsilini 1975-ci ildə Qubadlı rayonunda başa vurmuşdur. Səfa hələ orta məktəbdə oxuyarkən təyyarəçi olmaq arzusu ilə yaşayırdı. Bu arzu onu Bakı Aeroportuna

gətirib çıxardı. Bir il burada çalışdıqdan sonra Orenburq Mülki Aviasiya Məktəbinə daxil oldu. 1979-cu ildə həmin məktəbi bitirib Vətənə qayıtdı. Onu

Yevlax Aeroportunda AN-2 təyyarəsinin pilotu təyin etdilər. Lakin Səfa öz təhsilini bununla yekunlaşdırmadı. Sonra Kiyev Ali Mülki Təyyarəçilər İnstitutunun qiyabi şöbəsi... O, 1987-ci ildə Riqaya köçmüş, gəmi tərsanəsində mühəndis işləməklə bərabər texnikumda müəllimlik də etmişdir. Qarabağ hadisələri başlananda bütün qeyrətli Azərbaycan oğulları kimi onun da dincliyi pozulur.

O, gecə-gündüz Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü barədə düşünürdü. Səfa Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün Latviyada ilk dəfə olaraq azərbaycanlılar öz ətrafında birləşdirən “Azəri” cəmiyyəti yaradır. Cəmiyyətin fəaliyyət dairəsi getdikcə genişlənirdi.

Səfa Latviyanı qarış-qarış gəzib, buradakı həmvətənlərini həmin cəmiyyətdə birləşməyə səsləyirdi. Cəmiyyətin genişlənməsi nəticəsində azərbaycanlılar Latviya Seymində 3 deputat yeri qazandılar. Bir müddətdən sonra Latviyada bütün müsəlmanları birləşdirən “Müsəlman” Liqasını yaratmağa nail olurlar. Liqa bütün müsəlmanların həyatında böyük rol oynayır, Riqada olan qədim məscidləri təmir edir, kasıblara yaxından köməklik göstərirdi.

Sovet imperiyasının ikiüzlü siyasəti Azərbaycanın vəziyyətini günbəgün çətinləşdirirdi. Erməni quldurları bu siyasətdən istifadə edərək Azərbaycanın yaşayış məntəqələrinə tez-tez basqın edirdilər.

Ermənilərin azğın hərəkətləri Səfanı Vətənə dönməyə sövq etdi. O, 1989-cu ildə Bakıya qayıdaraq Zabrat “Azal-aero” Aviaşirkətinə məxsus Mİ-8 vertolyotuna 2-ci pilot təyin olundu.

Səfa Bakı-Ağdam marşrutu ilə uçurdu. Onun ürəyi düşməyə nifrət, doğma xalqına məhəbbət və sədaqət hissi ilə döyünürdü. O, 1992-ci il yanvarın 28-də Şuşaya iki uğurlu uçuş etdi. O, yenidən səmaya qalxdı. Artıq Şuşaya yaxınlaşırdı. Elə bu zaman Xankəndi istiqamətindən atılan raket vertolyotu parçaladı. Vertolyotu idarə edən üç heyət üzvü və 47 nəfər sərnişin faciəli surətdə həlak oldu.

Evli idi. İki oğlu həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı fərmanı ilə Axundov Səfa Fətulla oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib. Cəlilabad şəhərinin mərkəzində büstü qoyulmuş, rayon mədəniyyət evinə və şəhərin küçələrindən birinə onun adı verilmişdir.

AQARUNOV ALBERT AQARUNOVİÇ

25 aprel 1969-cu ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Suraxanı rayonundakı 154 sayılı orta məktəbin səkizinci sinfini bitirib, 101 sayılı texniki-peşə məktəbində sürücü-mexanik peşəsinə yiyələnmişdir.

O, 1987-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. Gürcüstanın Axalkalaki rayonunda xidmətə başlayan Albert starsına rütbəsi alaraq tank komandiri

olmuşdur. 1989-cu ildə ordudan tərxis olunub, bir müddət Suraxanı Maşınqayırma Zavodunda işləmişdir. Müharibənin qızgın vaxtında Albert könüllü olaraq cəbhəyə yollanır. O zaman yenicə yaranmaqda olan Milli Ordumuzun yüksəkixtisaslı tankçılara böyük ehtiyacı vardı. Albert tank komandiri təyin edilir və Şuşa cəbhəsinə göndərilir. Onun tank ekipajı tezliklə bütün cəbhə xəttində şöhrət qazanır. Cəsur tankçı Xankəndi, Daşaltı, Cəmilli istiqamətlərində düşməni dəfələrlə pərən-pərən salır, onlarla yaraqlını və xeyli hərbi texnikanı məhv edir.

Şuşa-Laçın yolu... 1992-ci il... Mayın 8-i... Səhər tezdən düşmən tankları görünür. Ermənilər Laçına gedən yolu kəsməklə Şuşanı tam mühasirəyə almaq istəyirdi. Albert döyüş əmrini alır və dərhal tankını həmin səmtə yönəldir. Erməni tankları ilə aradakı məsafə getdikcə daralır. Firsəti əldən verməmək üçün o, tankın sürətini daha da artırır və sərrast atəşlə düşmənin öndə gələn tankını məhv edir. Bu uğurdan ruhlanan Albert daha bir tankı alova qarq edir. Döyüşdə neçə-neçə düşmən texnikası sıradan çıxarılır. Albert yenidən həmləyə keçməyə can atırdı. Ancaq buna macal tapmadı. Snayper gülləsi igid tankçını haqladı. Albert döyüş meydanında mərdliklə həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Aqarunov Albert Aqarunoviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Vaxtilə təhsil aldığı 154 sayılı məktəb onun adını daşıyır. Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur.

ALICANOV RAFİQ CƏFƏR oğlu

11 iyul 1965-ci ildə Qazax rayonunun Kəmərli kəndində dünyaya göz açmışdır. Ailələri Ağstafa rayonunun Köçvəlli kəndinə köçdüyündən, Rafiq səkkizinci sinfə kimi bu kənddə təhsil alır.

O, Muğanlı kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Kalininqrاد şəhərinə gedərək Ali Hərbi Məktəbə daxil olur. 1988-ci ildə təhsilini başa çatdıraraq Rafiq, təyinatla Ukraynanın Dneprodzerjinsk şəhərinə göndərilir və öz ixtisası üzrə xidmətə başlayır.

1988-ci il... O, tez-tez Azərbaycandan həyəcanlı xəbərlər alır. Soydaşlarımızın doğma yurd-yuvalarından didərgin düşməsinə, ev-əşiklərinin talan edilib yandırılmasına dözə bilməyərək, 1992-ci ildə Vətənə qayıdır. Gənc zabitin hərbi təcrübəsini nəzərə alıb, onu Tovuz rayonunda yerləşən hərbi birləşmələrdən birində mühəndis xidməti rəisi vəzifəsinə təyin edirlər. Bir müddətdən sonra işini

başqa yerə - Gəncə şəhərindəki 200 sayılı hərbi hissəyə dəyişirlər. Onun şərəfli döyüş yolu Qazax , Ağstafa, Tovuz, Gədəbəy, Kəlbəcər, Ağdam, Tərtər, Füzuli, Zəngilan rayonlarından və Naxçıvandan keçir. Kapitan rütbəsinə yüksələn Rafiq Alıcanov Füzuli bölgəsində gedən ağır döyüşlərdə rəşadət göstərir. O, bir neçə kəndin azad olunmasında xüsusilə fərqlənir. Cəsur komandır 5 noyabr 1993-cü ildə Füzuli rayonunun Kürdmahmudlu kəndində qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Bir qızı, bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə kapitan Alıcanov Rafiq Cəfər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Köçvəlli kəndində dəfn edilmişdir.

Suraxanı rayonunun Qaraçuxur qəsəbəsində adına küçə var. Təhsil aldığı Köçvəlli kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Həmin məktəbdə və Ağstafa şəhərində büstü qoyulmuşdur.

ALLAHVERDİYEV ELBRUS HACI oğlu

27 oktyabr 1958-ci ildə Gəncə şəhərində fəhlə ailəsində dünyaya göz açmışdır. 18 sayılı şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra 1976-78-ci illərdə Sovet Ordusu sıralarında hərbi xidmətdə olmuşdur. Bu müddətdə Orenburq Praporşiklər Məktəbini, 1990-cı ildə isə Orconikidze Kənd Təsərrüfatı institutunu bitirmişdir.

Ali məktəbi bitirdikdən sonra Elbrus xeyli vaxt Vladiqafqazda yaşamışdır. Erməni işğalçılarının Azərbaycan torpaqlarında törətdikləri vəhşiliklərə dözməyərək Elbrus Vətənə üz tutur və 17 may 1992-ci ildə könüllü olaraq cəbhəyə yollanır.

Leytenant Elbrus Allahverdiyev Azərbaycan Silahlı Qüvvələri artilleriyasının ilk təşkilatçılarından olur.

O, Ağdam cəbhəsində ilk artilleriya batareyasını təşkil edərək, döyüş əməliyyatlarında fəal iştirak edir. Batareya döyüşlərdən uğurla çıxır. 1992-ci ilin iyun ayında batareyanın əsasında ilk divizion yaradılır və Elbrus Allahverdiyev ona komandır təyin edilir. Divizion əməliyyatlarda qarşısına qoyulan döyüş tapşırıqlarını layiqincə yerinə yetirir, piyadaların və döyüş maşınlarının hərəkətinə yol açır. Briqadanın keçirdiyi mühüm əməliyyatlarda artilleriya divizionu sərrast atəşlə düşmənin bir çox strateji əhəmiyyətli mövqelərini darmadağın edirdi. E.Allahverdiyevin artilleriya divizionu təkcə sentyabr ayında düşmənin Avdur kəndi ətrafında bir topunu və bir iri çaplı pulemyotunu, Ağdərə bölgəsində isə bir reaktiv artilleriya qurğusunu sıradan çıxardı. Oktyabr ayında düşmənin daha bir texnikası məhv edildi.

1993-cü il iyun ayının 12-də erməni işğalçıları Ağdam üzərinə güclü hücum keçirdilər. Döyüşə ilk olaraq artilleriya divizionu girdi. Ermənilər sarsıdıcı

artilleriya cavabından sonra geri çəkilməyə məcbur oldular. İyun ayının 14-də düşmən yenidən Ağdam üzərinə yeridi. Ermənilər Şelli kəndi istiqamətində irəliləmək istəyirdilər. Elbrus Allahverdiyevin divizionu düşmən üzərinə od yağdırırdı. Ermənilər itki verərək geri çəkilməyə məcbur oldu. İyun ayının 16-da, ermənilərin növbəti hücumu zamanı leytenant Elbrus Allahverdiyev divizion qərargahından bir neçə döyüşçü götürüb piyadaların köməyinə getdi. O, bu döyüşdə mərməi partlayışından ağır yaralandı. Komandiri hospitala çatdırdılar. Lakin onu xilas etmək mümkün olmadı.

Evli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidenlinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə Allahverdiyev Elbrus Hacı oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Gəncə şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırılıb. Gəncə küçələrindən biri onun adını daşıyır.

ALLAHVERDİYEV NAMIQ MÜSLÜM oğlu

5 oktyabr 1967-ci ildə Beyləqan rayonunda anadan olmuşdur. 1984-cü ildə Beyləqan şəhərindəki 1 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra fotoqraf kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1985-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1987-ci ildə xidmətini Moskva şəhəri ətrafında başa vuraraq, ata yurduna dönmüşdür.

1988-ci il... Qarabağ münaqişəsi... Bu, Namiqə gecə-gündüz rahatlıq vermirdi. Münaqişə isə getdikcə dərinləşir, əsl müharibəyə çevrilirdi. Ayrı-ayrı bölgələrdə yerli əhali könüllü müdafiə dəstələri yaradaraq, torpaqların müdafiəsinə qalxırdı. Könüllü müdafiə dəstəsinə ilk yazılanlardan biri də Namiq oldu. O, şərəfli döyüş yolunu 1990-cı ildə Qubadlı rayonunun Əliquluşağı kəndindən başladı. N. Allahverdiyev neçə-neçə səngər yoldaşını itirsə də, heç vaxt ruhdan düşmür, hər yerdə azğın düşməyə layiqli cavab verməyə çalışırdı. O, 1991-ci il avqustun 31-dən Daxili İşlər Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə daxil oldu və yenidən döyüş meydanına atıldı, Şuşanın müdafiəsində fəal iştirak etdi. Cəsur əsgər Laçın, Əsgəran, Füzuli, Goranboy rayonları uğrunda gedən döyüşlərdə fədakarlıqla vuruşmaqla yanaşı, neçə-neçə girovun geri qaytarılmasında da yaxından iştirak etdi.

Onun axırıncı döyüşü Tərtər rayonunda oldu... Azərbaycan Ordusunun bir-birinin ardınca qazandığı parlaq qələbələr düşməni pərən-pərən salmışdı. Marquşevan, Həsənqaya, Malalan, Birinci və İkinci Çaylı kəndləri artıq düşmən tapdağından azad edilmişdi. 9 iyul 1992-ci ildə erməni yaraqlıları Cəmilli yüksəkliyinə hücum etdilər. Namiq düşməni qabaqlamaq üçün döyüşçü yoldaşları

ilə birlikdə yüksəkliyə qalxıb mövqə tutdu. Elə bu vaxt güclü partlayış eşidildi. Tankdan atılan mərmə Namiqin həyatına son qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Allahverdiyev Namiq Müslüm oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Beyləqan şəhərindəki 1 saylı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Rayon mərkəzində büstü qoyulmuşdur.

ARAZOV ƏNVƏR TALİŞ oğlu

2 dekabr 1953-cü ildə Gəncə şəhərində anadan olmuşdur. 15 sayılı Gəncə şəhər orta məktəbinin səkkizinci sinfini bitirmişdir. Üzərində cərrahiyyə əməliyyatı aparıldığı üçün o, orta məktəbdə təhsilini davam etdirə bilməmişdir. Sonralar texniki-peşə məktəbində oxumuşdur. O, ilk əmək fəaliyyətinə Gəncə Gil-Torpaq Kombinatında elektrik kimi başlamışdır. Ənvər bir müddət bu kombinatda işlədikdən sonra Gəncə Politeknik Texnikumunda təhsilini davam etdirir və 1974-cü ildə ordu sıralarına çağırılır. Ənvər Murmansk vilayətində Şimal Hərbi Dəniz Donanmasında xidmət etmişdir. O, 3 il hərbi xidmət keçdikdən sonra yenidən doğma şəhərə - Gəncəyə qayıdır və

“Büllur” zavodunda işləyə-işləyə texnikumda təhsilini davam etdirir.

Ənvər Arazov 1980-ci ildə texnikumu müvəffəqiyyətlə bitirib, zavodda əvvəlcə nizamlayıcı, sonra isə növbə ustası kimi çalışmağa başlayır.

1988-ci il... Azğın erməni quldurları Dağlıq Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə aramsız hücumlar edirdi.

Erməni yaraqlıları azərbaycanlılara qarşı təzyiqləri getdikcə gücləndirir, onları yurd-yuvalarından çıxmağa məcbur edirdilər. Ə.Arazov azğınlaşmış erməni daşnaklarına qarşı barışmaz mövqedə dayanmışdı. Xalq Hərəkatının ilk günlərindən onun səsi gah mitinqlərdən, gah da cəbhə bölgələrindən gəlirdi. O, erməni quldurları ilə açıq döyüşə girmək üçün Daxili İşlər orqanlarına daxil oldu və ilk günlərdən silaha sarıldı. Ağdərə döyüşlərində onun başçılıq etdiyi dəstə bir çox uğurlu əməliyyat keçirdi, əsgərlərin mühasirədən çıxarılmasında böyük fədakarlıq göstərdi. 2 noyabr 1992-ci il... Ə. Arazovun son döyüşü... O, noyabrın 1-dən 2-nə keçən gecə Ağdamın Sırxavənd kəndində erməni quldurlarına qarşı ağır döyüşə girdi. Bu qeyri-bərabər döyüşdə Ənvər böyük rəşadət göstərdi və qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Bir oğlu, bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə Arazov Ənvər Talış oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli

Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Gəncə şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

ASLANOV NİYAZI ŞƏRƏFXAN oğlu

25 dekabr 1960-cı ildə Goranboy rayonunun Tap-Qaraqoyunlu kəndində dünyaya göz açıb. Orta məktəbi doğulduğu kənddə bitirib. 1979-81-ci illərdə

Rusiyanın Altay diyarında hərbi xidmətdə olub. Hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra doğma kəndinə qayıdan Niyazi təhsilini Ağdam Kənd Təsərrüfatı Texnikumunda davam etdirib. Əmək fəaliyyətinə sovxozda aqronom kimi başlayıb. Öz işində ürəklə çalışan gənc mütəxəssis bir müddətdən sonra baş aqronom vəzifəsinə irəli çəkildi. O, həmişə öz işindən fərəh duyar, əməksevərliyi ilə yoldaşlarına nümunə göstərirdi.

Respublikamızın erməni təcavüzünə məruz qalması, qondarma Qarabağ problemi onu gecə-gündüz narahat edir, axıdılan nahaq qanlar varlığını silkləyirdi. Elə ona görə də silaha sarılaraq, Vətənin müdafiəsinə qalxmağa qərar verdi.

1988-ci il... Goranboy rayonunda özünümüdafiə dəstəsi yaradılır. Dəstəyə ilk yazılanlardan biri də Niyazi olur. Ermənilərin azğınlığı onu hərbi texnika axtarıb tapmağa sövq edirdi. Döyüş yoldaşları ilə birlikdə sıradan çıxmış iki tank ələ keçirib təmir etdirir, onları döyüş vəziyyətinə gətirirlər. Həmin tanklarla təkcə Tap-Qaraqoyunlu kəndinin deyil, habelə rayonun bir sıra başqa kəndlərini də erməni hücumlarından qorumağa müvəffəq olurlar. Şəfəq kəndinin ermənilərin əlinə keçmək qorxusu var idi. Niyazi Aslanov öz tankı ilə kəndə girdi və düşməni geri oturtdu.

Niyazi Aslanov Goranboy özünümüdafiə batalyonunun tərkibində Şəfəq, Gürzalılar, Todan, Sarısu, Tərtər və Ağdam bölgələrində gedən döyüşlərdə rəşadətli vuruşmuşdur. O, 4 may 1992-ci il tarixdə Tap-Qaraqoyunlu kəndinin yaxınlığındakı “Yaltağlı” deyilən yerdə keçirilən əməliyyat zamanı qeyri-bərabər döyüşdə öz komandiri İsfəndiyar Əsədovu ölümdən xilas edərkən qəhrəmanlıqla həlak oldu.

Ailəli idi. İki oğlu həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Aslanov Niyazi Şərəfxan oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Tap-Qaraqoyunlu kəndində dəfn edilmişdir. Tap-Qaraqoyunlu kənd orta məktəbi və Naftalan şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Goranboy şəhərində büstü qoyulmuşdur.

ASLANOV ŞİKAR DAVUD oğlu

1970-ci il iyun ayının 10-da Cəbrayıl rayonunun Süleymanlı kəndində anadan olmuşdur. 1977-ci ildə Süleymanlı kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1987-ci ildə həmin məktəbi bitirmişdir.

1988-ci ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılan Şikar, 1990-cı ildə ordudan tərxis olunur və doğma kəndinə dönür. Elə həmin ildə Cəbrayıl Rayon Daxili İşlər Şöbəsinə post-patrol bölməsinə qəbul olunur.

Erməni işğalçılarının Vətənimizə basqını zamanı Şikar Aslanov da silaha sarılaraq döyüşə yollanır və ən qaynar döyüşlərin iştirakçısı olur. 1992-ci ilin iyun ayında Xocavənd rayonunun Sur kəndində o, öz PDM-ı (piyadaların döyüş maşını) ilə düşmənin neçə-neçə atəş nöqtəsini susdurur. Döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə Şikar bir neçə dəfə komandirləri tərəfindən fərqləndirilmişdir.

O, təkbaşına kəşfiyyata getməyə üstünlük verir, hər dəfə də dəqiq məlumatla geri döndürdü.

1992-ci il... İyul ayının 2-si... “Şayaq” əməliyyatı... Cəsur polis işçisi Şikar Aslanovun şərəfli döyüş yolunun son səhifəsi... Bu döyüşdə snayper gülləsi onu başından ağır yaralayır. Şikar hospitala çatdırılsa da, onu ölümün pəncəsindən xilas etmək mümkün olmur. Vətənin igid oğlu gözlərini əbədi olaraq yumur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Aslanov Şikar Davud oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir. Doğulduğu Süleymanlı kəndində dəfn edilmişdir. Süleymanlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Hazırda bu kənd işğal altındadır.

ATAKİŞİYEV ASLAN QABİL oğlu

1953-cü il avqustun 16-da Qubadlı rayonunun Muradxanlı kəndində anadan olmuşdur. 1960-cı ildə burada birinci sinfə getmiş, 1970-ci ildə onuncu sinfi bitirmişdir. 1972-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1974-cü ildə əsgəri xidmətini yerinə yetirib doğma kəndə qayıtmışdır. 1977-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. 1981-ci ildə təhsilini başa vuraraq Muradxanlı kənd orta məktəbində müəllimliyə başlamışdır. Erməni işğalçılarının törətdikləri cinayətləri gördükcə, rayon işğal edildikdən sonra Laçın camaatının fəryadını, arşə çıxan səsinə eşitdikcə qəlbi intiqam hissi ilə alovlanırdı. O, Qubadlı bölgə alayına yazılır, sərhəd kəndlərinin qorunmasında canını belə əsirgəmir.

1992-ci il... Yanvarın 5-i... O, Milli Ordu sıralarına qəbul olunaraq, leytenant rütbəsi ilə tabor komandirinin müavini təyin edilir. Laçın torpaqlarının

azad olunması uğrunda gedən döyüşlərin təşkilatçılarından olan Aslan rayonun Səfiyan, Mazutlu, Türklər, Yuxarı və Aşağı Fərəcan, Suarası və başqa kəndlərində gedən qanlı döyüşlərdə igidlik nümunəsi göstərərək, düşmənin xeyli hərbi texnikasını və canlı qüvvəsini məhv etmişdi. 1992-ci il... Avqustun 7-si... Son döyüş... Əsgərlərimiz Laçın dəhlizi ərazisində və Susuzdağ yüksəkliyində gedən döyüşlərdə düşmənin mövqelərini atəşə tutaraq onları irəliləməyə qoymurdular. Bu döyüşdə son nəfəsinədək vuruşan Aslan düşməni əsir düşməmək üçün axırıncı gülləsini öz ürəyinə sıxır.

Evli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Atakişiyev Aslan Qabil oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

AZNAUROV İSGƏNDƏR SÖHRAB oğlu

16 avqust 1956-cı ildə Özbəkistan Respublikası Buxara vilayəti Qala-Asiya kənd sovetliyinin 22 sayılı sovxozunda dünyaya gəlmişdir. 1963-cü ildə Daşkənd vilayətinin Akkurqan rayonunda yerləşən Lomonosov adına 1 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə getmiş, 1973-cü ildə həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. Elə həmin ildə də əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1975-ci ildə Akkurqan rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Ukraynanın Çerkassk şəhərində xidmət edən İsgəndər 1977-ci ildə ordudan tərxis olunmuşdur. O, nümunəvi hərbi xidmətə görə dəfələrlə komandanlığın təşəkkürlərinə və Fəxri fərmana layiq görülmüşdür. İsgəndər 1978-ci ildə Daşkənd İrriqasiya İnstitutuna daxil olmuşdur. 1983-cü ildə ali təhsilini başa vurub təyinatla Daşkənd vilayəti Axanqaran rayonu Qalyakudur sovxozuna göndərilmişdir. İsgəndər bir müddətdən sonra - 1990-cı ildə ailəsi ilə birlikdə Azərbaycana - Şəmkir rayonunun Kür qəsəbəsinə köçmüşdür. O, burada cihazqayırma zavodunda çalışmağa başlayır.

Erməni işğalçılarının torpaqlarımıza basqını İsgəndərin qəlbini qəzəb və intiqam alovuna bürüyür. 21 aprel 1992-ci il... O, Milli Ordu sıralarına könüllü yazılır. Onu 861 sayılı hərbi hissənin artilleriya üzrə komandir müavini təyin edirlər. Baş leytenant İsgəndər Aznaurov Gədəbəy rayonunun Şınıx bölgəsində peşəkar hərbi kimi düşmənin mühüm hərbi bazalarının məhv edilməsində şəxsi nümunə göstərir. İsgəndər Aznaurov ağır döyüşlərin birində düşmənin dörd topunu sıradan çıxararaq onlarla erməni yaraqlısını məhv etmişdir. Onun rəhbərliyi altında keçirilən əməliyyat zamanı sərrast top atəşləri ilə düşmən mövqələrinə ciddi zərbələr vurulur, silah-sursat anbarları dağıdılırdı. Nazdixanyal uğrunda gedən döyüşlərdə İsgəndər Aznaurov əsl igidlik nümunəsi göstərdi.

O, döyüş yoldaşlarının köməyi ilə azğınlaşmış düşmənin qarşısını kəsib güclü müqavimət göstərdi. Erməni faşistləri öz məğlubiyyətlərini hiss edib, geri çəkilməyə məcbur olur.

18 aprel 1993-cü il... İgid zabit son döyüşə girir və bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak olur.

Evlidi. Üç qızı həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Aznaurov İsgəndər Söhrab oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Onun adına Şınax bölgəsində "İsgəndər qalası" var. Kür qəsəbəsindəki 1 sayılı məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbin girişində büstü qoyulmuşdur, 2 sayılı orta məktəbdə isə onun şərəfinə "Xatirə guşəsi" yaradılmışdır.

BABAYEV ÇİNGİZ ADİL oğlu

2 oktyabr 1964-cü ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. Əslən Naxçıvandan olan Çingiz Yasamal rayonundakı 20 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Politexnik İnstitutuna daxil olmuşdur. O, 1986-cı ildə ali təhsilini başa vurub, təyinatla Azərelektroterm zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır. İşləməklə yanaşı Azərbaycan Dövlət Xarici Dillər İnstitutunun nəzdində ingilis dili üzrə ikiillik kursu bitirir. 1992-ci ildə Çingiz Yasamal rayon Əhalinin Əmək və Məşğulluq Mərkəzində aparıcı mütəxəssis vəzifəsinə işə qəbul olunur. O, həmin ilin avqust ayında Vətənin çağırışına səs verib, könüllü olaraq Milli Ordu sıralarına daxil olur. Bir müddət hərbi hissələrin birində qərargah rəisi vəzifəsində çalışır, 1994-cü ildə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin sərəncamı ilə C.Naxçıvanski adına hərbi litseyə keçirilir. Burada əvvəlcə təlim komandiri kimi çalışır. Sonra təcrübəsini nəzərə alıb, onu böyük komandirinin siyasi və tərbiyəvi işlər üzrə müavini vəzifəsinə irəli çəkirlər. O, təlim-tədris sahəsində qazandığı yüksək nəticəyə görə komandanlıq tərəfindən "Şah İsmayıl Xətai" Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir. 28 oktyabr 1995-ci il... Payız axşamı... Həmişə olduğu kimi Bakı metrosu öz iş rejimi ilə işləyirdi. Metro qatarları sənişinləri fasiləsiz olaraq mənzil başına çatdırırdı. Birdən "Ulduz" və "N.Nərimanov" stansiyaları arasında hərəkət edən qatar alova büründü. Sənişinlər özlərini ora-bura vurur, bu bələdan xilas olmağa çalışırdılar. C.Naxçıvanski adına hərbi litseyin zabiti, baş leytenant Ç.Babayev də sənişinlər arasında idi. O, ilk andan fəryad qoparan insanları xilas etmək üçün təcili tədbir görməyi qərara alır. Çingiz qatarda onunla yol gedən kursantları da səfərbər edib, odun-alovun içinə atılır. Cəsur zabitin göstərdiyi misilsiz təşkilatçılıq və fədakarlıq nəticəsində

onlarla insan ölümdən xilas oldu. Ancaq özü amansız ölümün pəncəsindən qurtara bilmədi, başqalarının həyatı uğrunda öz həyatını qurban verdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 3 noyabr 1996-cı il tarixli 506 sayılı fərmanı ilə Babayev Çingiz Adil oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakının Yasamal rayon qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Onun şərəfinə Bakı metrosunun “Ulduz” stansiyasında abidə kompleksi ucaldılmış, C.Naxçıvanski adına hərbi litseydə isə büstü qoyulmuşdur. Oxuduğu orta məktəbə və yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

BABAYEV ƏJDƏR XALIQVERDİ oğlu

1950-ci il avqustun 26-da Qazax rayonunun Mollacəfərli kəndində anadan olmuşdur. Sonralar ailəsi Ağstafa rayonunun Xətai kəndinə köçmüşdür. Əjdər 1958-ci ildə Yenigün kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1967-ci ildə

həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. Elə həmin ildə də sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. O, 1969-cu ildə Ağstafa Rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılır, Ordudan tərxis olunduqdan sonra Nərimanov rayon polis şöbəsinə işə qəbul edilir. Polis serjantı Əjdər polis orqanlarında işləyə-işləyə 1978-ci ildə Sumqayıt Politexnik Texnikumuna daxil olur. 1981-ci ildə avtonəqliyyat ixtisası üzrə tam kursu bitirir və 4 il Qazax Rayon

Polis Şöbəsinə işlədikdən sonra işini böyüyüb boya-başa çatdığı Ağstafa rayon polis şöbəsinə dəyişirlər. O, nümunəvi polis işçisi kimi dəfələrlə Respublika Daxili İşlər Nazirliyinin mükafatları ilə təltif olunmuşdur.

1995-ci il... 13-17 mart hadisələri... Vətənin sarsıntılı günləri idi. Əjdər Babayev dövlət çevrilişinə cəhd edən silahlı dəstəyə qarşı keçirilən əməliyyatda əsl qəhrəmanlıq göstərdi. Ağstafaya toplaşan cinayətkar dəstənin məqsədi dövləti devirmək, yenidən bu ölkəni qan çanağına çevirmək idi. Lakin Vətəni öz canından əziz tutan Əjdər kimi qəhrəman oğullar bu təhlükəni sovuşdurdu. Əjdər haqq işi yolunda həyatını qurban verdi.

Evlı idi. Dörd övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Babayev Əjdər Xaliquverdi oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Ağstafa rayonunda dəfn edilmişdir. Adına məktəb var.

BABAYEV NAZİM ABBAS oğlu

7 fevral 1975-ci ildə Salyan rayonunun Aydıngün kəndində anadan olub. 1992-ci ildə Aydıngün kənd orta məktəbini bitirib. Bir müddət sovxozda çalışıb.

1993-cü ilin aprel ayında Nazim Milli Ordu sıralarına çağırılıb. Hərbi təlimlərdə iştirak edən N.Babayev torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə yaxından iştirak etmək üçün cəbhəyə yollanıb. O, Füzuli, Tərtər bölgələrində vuruşurdu.

1994-cü ilin mayında Ermənistanla Azərbaycan arasında atəşkəs elan olunanda əsgərlərimiz sevinirdilər. Torpaqlarımızın bir hissəsini itirsək də, güc, qüvvə toplamaq üçün bizə bu nəfəs dərimi lazım idi. 1995-ci ilin mart ayı... Dövlətçiliyimiz yeni təhlükə qarşısında idi. Ölkə həyəcanlı günlərini yaşayırdı. Dövlətçiliyimizə zərbə endirmək istəyən qüvvələr yenə fəallaşmışdı. Yağı düşmən bir yanda qalmışdı, biz isə öz-özümüzə qənim kəsildik. Milli Ordumuzun mətin iradəsi sayəsində gündən-günə qaynayıb daşan təhlükə sovuşduruldu. Dövlət çevrilişinə cəhd edən qüvvələrin zərərsizləşdirilməsində Nazim Babayevin də böyük xidmətləri oldu. Erməni təcavüzkarlarının güllələri altından salamat çıxan N.Babayev, təəssüf ki, öz soydaşlarımızın atdığı güllənin qurbanı oldu. O, 15 mart 1995-ci il tarixdə gözlərini əbədi yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Babayev Nazim Abbas oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qaraçala kənd Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Salyan şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Salyan şəhər parkında büstü qoyulmuşdur.

BAĞIROV ALLAHVERDİ TEYMUR oğlu

22 aprel 1946-cı ildə Ağdam şəhərində anadan olmuşdur. 1965-ci ildə 1 sayılı Ağdam şəhər orta məktəbini bitirmişdir. Allahverdi uşaqlıqdan idmana böyük maraq göstərirdi. Yüngül atletika, voleybol və futbolla məşğul olurdu. Qarabağ hadisələri başlayana qədər o, Ağdamda futbolçu kimi tanınmış, ad-san qazanmışdı; 1966-cı ildən 1983-cü ilədək Ağdam uşaq-gənclər idman məktəbində məşqçi işləməklə yanaşı “Qarabağ” futbol komandasında fəaliyyət göstərirdi.

Allahverdi haqsızlıqla bərişmayan, sözübütöv, mərd insan idi. O, 1988-ci ildə ermənilərin Qarabağa təcavüzünün ilk günlərindən Xalq Hərəkətinə qoşulur və onun fəallarından olur. 20 Yanvar faciəsi onun düşməyə qəzəbini daha da şiddətləndirir. O, könüllülər batalyonu yaradır. Ağdamın bir sıra kəndlərinin müdafiəsində bu batalyonun döyüşçüləri mərdliklə vuruşmuşlar. 1992-ci ildə

Allahverdi, bəlkə də ömrünün ən həyəcanlı, ən narahat günlərini yaşayırdı. Mühasirədə olan kəndlərə kömək etmək, ərzaq çatdırmaq heç də asan iş deyildi. O, var gücü ilə həmin kəndləri azad etməyə çalışırdı. 1992-ci ilin fevralında Xocalı

faciəsi zamanı Allahverdi Bağırovun batalyonu Əsgəran yaxınlığında yüzlərlə soydaşımızı xilas edə bildi.

1992-ci il iyun ayının 12-də məhz batalyonun səyi nəticəsində Aranzəmin, Naxçıvanik, Dəhraz, Mirkənd, Pircamal kəndləri düşməndən azad edildi. O, inanırdı ki, tezliklə müharibə bitəcək və qoşunlarımız Xankəndinəcən irəliləyəcəkdir. Lakin cəsur komandır arzusuna çata bilmədi. Gözətçi məntəqələrini yoxlayıb qərargaha dönərkən sürücü ilə birlikdə minaya düşdü.

Ailəli idi. Bir oğlu, iki qızı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 fevral 1993-cü il tarixli 476 sayılı fərmanı ilə Bağırov Allahverdi Teymur oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Ağdam rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

BAĞIROV TAHİR ƏMİNAĞA oğlu

14 iyul 1957-ci ildə Türkmənistan Respublikasının Krasnovodsk şəhərində anadan olmuşdur. 1967-ci ildə ailəsi ilə birlikdə Əli Bayramlı şəhərinə köçmüşdür. 1972-ci ildə burada səkkizinci sinfi bitirərək təhsilini peşə məktəbində davam

etdirmişdir. Sürücü ixtisasına yiyələnən Tahir, 1977-ci ildə Əli Bayramlı şəhər Hərbi komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Tahir Bağırov 1979-cu ildə atıcı təqımının komandiri kimi ordudan tərxis olunmuşdur. Bir müddət Qazaxıstanda yaşadıqdan sonra, 1987-ci ildə Bakıya köçmüşdür. Tahir Bağırov 1988-ci ildən Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatında yaxından iştirak etmişdir. O, bir müddət Xətai rayon istilik-enerji müəssisəsində sürücü işləmişdir, 1990-cı ildə 20 Yanvar faciəsi törədilən vaxt, yaralıların xilas edilməsində, onların təhlükəsiz yerlərə aparılmasında onun böyük xidməti olmuşdur.

Tahir 1992-ci ilin yanvarında könüllülər dəstəsinə yazılır və 2 ay təlim keçdikdən sonra 843 saylı hərbi hissədə Mİ-24 vertolyotuna bort atıcısı təyin olunur. T.Bağırov Xocalı faciəsi zamanı dinc əhəlinin və yaralıların daşınmasında böyük rəşadət göstərmişdir. Onun sərrast atıcılıq qabiliyyəti Füzuli, Ağdərə və Laçın rayonlarında saysız-hesabsız döyüş uçuşlarına imkan yaratmışdır.

1992-ci il... Oktyabrın 11-i... Növbəti döyüş tapşırığı... Laçının Səfiyan kəndi uğrunda gedən ağır döyüşdə mühasirəyə düşən əsgərlərimizi xilas edib, geri dönərkən, onun vertolyotu erməni yaraqlıların tərəfindən vuruldu. Bütün heyət həlak oldu.

Ailəli idi. İki oğlu var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Bağırov Tahir Əminəyə oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Həzi Aslanov qəsəbəsindəki 59 sayılı orta məktəbə onun adı verilmiş, büstü qoyulmuşdur. Suraxanı rayonunun Əmircan qəsəbəsindəki küçələrin biri qəhrəmanın adını daşıyır.

BAYRAMOV SOLTANAĞA NƏHMƏT oğlu

17 oktyabr 1936-cı ildə Lənkəran rayonunun Şürük kəndində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Astara rayonunda almışdır. 1957-ci ildə Lənkəran Tibb Məktəbini bitirərək, təyinatla hərbi hospitalda əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1967-ci ildə fizio-terapevt, sonra isə rentgenoloq-texnik vəzifəsində işləmişdir.

Soltanağa Bayramov hospitalda çalışdığı müddət ərzində kollektivin dərin hörmətini qazanmışdır. Hamı onu qayğıkeş, prinsipial, qanunpərəst, ədalətli bir insan kimi tanıyırdı. “Səhiyyə əlaçısı” adını qazanmışdı. Milli Ordumuzun neçə-neçə əsgərinin sağalıb fəal həyata qayıtmasında Soltanağa Bayramovun böyük əməyi olmuşdur.

1990-cü il... Xalqımız çətin sınaqlarla üz-üzə durmuşdu. Xarici dövlətlərin havadarlığı ilə daxili düşmənlər: vətən xainləri, nankorlar, satqınlar respublikanı parçalamaq üçün hər cür rəzil əməllərə əl atırdılar. “Talış Muğan Respublikası” yaratmaq xülyası ilə yaşayan Əlikram Hübətov öz quldur dəstəsi ilə Azərbaycanın cənub bölgələrində ağır cinayətlər törədirdi. Soltanağa həkim kimi neçə-neçə insan separatçı dəstənin şəxsi ambisiyasının qurbanı oldu, onun haqsız əməllərinin güdazına getdi. Lakin Azərbaycanın mərd oğulları bütün bu çətinliklərə sinə gərərək, cinayətkar dəstələri məhv etdi. 23 avqust 1993-cü ildə keçirilən əməliyyatda qəlbi Vətənə, xalqa sədaqətlə dolu olan Soltanağa Bayramov da öz vətənpərvərlik borcunu ləyaqətlə yerinə yetirdi, quldurlar hərbi hospitala hücum edərkən onlara ciddi müqavimət göstərdi. Lakin döyüşdə onun ömrü qırıldı. O, faciəli surətdə həlak oldu.

Ailəli idi. Dörd övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 avqust 1993-cü il tarixli 740 sayılı fərmanı ilə Bayramov Soltanağa Nəhmət oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Lənkəran şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Lənkəran şəhərindəki küçələrdən birinə onun adı verilmiş və büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

BEHBUDOV SƏFİYAR ABUZƏR oğlu

18 iyun 1967-ci ildə Bərdə rayonunun Mollalı kəndində anadan olmuşdur. 1984-cü ildə 6 sayılı Bərdə şəhər orta məktəbi bitirmişdir. Bir ildən sonra Sovet Ordusu sıralarına hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, 1987-ci ildə ordudan tərxis olunaraq, rayon hərbi komissarlığının təqdimatı ilə zabitlik kursuna göndərilmişdir.

Kiçik leytenant rütbəsi ilə kursu bitirən Səfiyar Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatının ilk günlərindən ön sıralarda getmişdir.

O, Bərdədə “Soy” adlı Demokratik Gənclər Təşkilatı yaradaraq, rayon gənclərini öz ətrafına toplamışdı. Xocalı soyqırımından bir həftə sonra Səfiyar tərəddüd etmədən Bərdə özünümüdafiə batalyonuna daxil oldu. Onu bölmə komandiri təyin etdilər. Səfiyar Tərtər bölgəsində bir neçə uğurlu əməliyyat keçirdikdən sonra, onun bölməsini Ağdam istiqamətində gedən döyüşlərdə vuruşmağa göndərirlər.

1992-ci il... Mart ayının 11-i... Həyəcan siqnalı... Düşmən Əsgəran yaxınlığındakı postumuza hücum edərək oranı mühasirəyə alır. Səfiyar öz PDM-i ilə döyüşə girir. Tapşırığı uğurla yerinə yetirən Səfiyar düşmənin müqavimətini qıraraq, mühasirədə olan döyüşçülərimizi xilas edir. Özü isə Əsgərana doğru irəliləyir. Qaraqaya deyilən yerdə Səfiyar düşmənin böyük qüvvəsinə rast gəlir. Lakin geri çəkilmir, irəliləməkdə davam edir. Səhərdən erməni quldurlarına qan udduran cəsur döyüşçünün PDM-i son anda vurulur. O, ağır yaralanır. Onu bu vəziyyətdə əsir götürürlər. Əsir saxlandığı 10 gün ərzində ona olmanın işgəncələr verirlər. O, ağır işgəncələrə mətanətlə dözür, dişini dişinə sıxaraq öz zabit andına sadıq qalır, düşməne heç bir sirr vermir.

Erməni quldurları Səfiyar Behbudovun ayaqlarını məftillə bağlayaraq, üstünə neft töküb yandırılar. Gənc zabitin yanmış cəsədini 21 mart 1992-ci ildə çox çətinliklə, AXC-nin Ağdam şöbəsinin köməyi ilə almaq mümkün olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Behbudov Səfiyar Abuzər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

CƏBRAYILOV MİKAYIL ƏHMƏDİYYƏ oğlu

27 aprel 1952-ci ildə Şəki rayonunun Oxut kəndində - Fransa partizan hərəkatının əfsanəvi döyüşçüsü Əhmədiyyə Cəbrayılovun ailəsində anadan olmuşdur. O, səkkizinci sinfə qədər doğulduğu kənddə oxumuş, sonra isə təhsilini Şəki şəhər 5 sayılı fəhlə-gənclər məktəbində davam etdirmişdir. Əmək fəaliyyətinə Şəki İpək İstehsalat Birliyində başlayıb. 1971-ci ildə Şəki Şəhər Daxili İşlər Şöbəsinə milis nəfəri vəzifəsinə qəbul edilib. 1976-cı ildə Milis Məktəbinə

göndərilib. 1978-ci ildə məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirən Mikayıl leytenant rütbəsi alıb və sahə müvəkkili vəzifəsinə təyin edilib.

1990-cı il dekabrın 12-də baş leytenant Mikayıl Cəbrayilov dörd nəfər polis əməkdaşı ilə Qarabağa ezam olunur. Onlar Cəmilli kəndinin müdafiəsində iştirak

etməli idilər. Bu, o vaxt idi ki, erməni yaraqlıları Dağlıq Qarabağın azərbaycanlılar yaşayan kəndlərinə, eləcə də digər Azərbaycan rayonlarına tez-tez hücum edir, dinc əhaliyə aman vermirdilər. Mikayıl dekabrın 15-də mühasirədə qalmış Cəmilli kəndinin əhalisi üçün ayrılmış 4 ton taxılı gətirmək üçün Kosalar kəndinə yola düşür. Onunla birlikdə 15 nəfər gedirdi. Cəmilli - Kosalar arasında ermənilər qəflətən hücumu

keçir. Snayper gülləsi bir polis serjantını yaralayır. Az sonra Mikayıl Cəbrayilov da çiyindən yara alır. O, maşından yerə atılıb, yoldaşlarının həyatını xilas etmək üçün quldurlarla ölüm-dirim mübarizəsinə girir. Kənd sakinlərinə döyüş meydanını tərk etməyi əmr edən Mikayıl quldurlarla təkbətək qalır. Baş leytenant ermənilərin hücumunun qarşısını qəhrəmanlıqla alsada, son anda döyüş meydanında həlak olur.

Ailəli idi. Bir övladı var.

Ölümündən sonra SSRİ Ali Sovetinin fərmanı ilə “Qırmızı Ulduz” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Cəbrayilov Mikayıl Əhmədiyyə oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Şəki rayonunun Oxut kəndində dəfn edilmişdir. Adına Şəki şəhərində küçə var. Həlak olduğu kənd onun adını daşıyır.

CƏFƏROV FAİQ ƏLİQULU oğlu

1 may 1974-cü ildə Cəlilabad rayonunun Şiləvəngə kəndində doğulmuşdur. 1982-ci ildə Şiləvəngə kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1991-ci ildə həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. Elə həmin ildə də Bakı Maşınqayırma Texnikumuna daxil olmuşdur. 1992-ci il oktyabrın 18-də Vətənə sədaqət andı içərək Milli Ordu sıralarında hərbi xidmətə başlamışdır. Naxçıvan sərhəd dəstəsinin ilk sərhədçilərindən biri də Faiq Cəfərov olmuşdur.

Şərur rayonundakı 3-cü zastavada 3 il Vətənə xidmət... Bu illər ərzində erməni qəsbkarlarının Naxçıvan Muxtar Respublikası üzərinə hücumlarının dəf edilməsində Faiq də mərdlik göstərir.

1995-ci il 13-17 mart hadisələri... O günlərin həyəcanı heç vaxt yaddan çıxmaz. Bir qrup silahlı dəstə düşmən dəyirmanına su tökərək qurbanlar bahasına qazanılmış müstəqilliyimizə, suverenliyimizə zərbə vurmaq istəyirdi. Həyəcan siqnalı ilə ayağa qaldırılan bir neçə hərbi hissənin əsgərləri qanunsuz silahlı

dəstələrin tərkisilə ediləməsi üçün təhlükəli zonaya göndərildi. Həmin gün Naxçıvan sərhəd dəstəsinin könüllülərdən ibarət bölməsi də paytaxta göndərilmişdi. Dövlət çevrilişinə cəhd etmək istəyən qüvvələrin

zərərsizləşdirilməsində iştirak edənlər sırasında Faiq də var idi. Martın 16-dan 17-nə keçən gecə Faiq Cəfərov yaralanaraq Sabunçu rayonundakı 3 saylı xəstəxanaya çatdırılır. O, həkimlərin səyi nəticəsində yenidən həyata qaytarılır. 1995-ci il iyunun 22-də sərhəd qoşunlarından ehtiyata buraxılır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 27 dekabr 1995-ci il tarixli 427 sayılı fərmanı ilə Cəfərov Faiq Əliqulu oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməmişdir.

Həyatını xalqının, dövlətinin təhlükəsizliyinə həsr edən gənc qəhrəman bir ildən sonra yenidən sərhəd qoşunlarına qayıdır. O, Bakı Əlahiddə Nəzarət Buraxılış Məntəqəsində xidmət edir. 1997-ci ildən Azərbaycan Beynəlxalq Universitetinin hüquq fakültəsində təhsil almağa başlayır.

O, böyük arzularla yaşayırdı. Lakin 19 avqust 1999-cu ildə avtomobil qəzası nəticəsində onun arzularla dolu ürəyi vaxtsız dayandı.

Evli idi. İki övladı vardı.

Cəlilabad rayonunun Şiləvəngə kəndində dəfn edilmişdir.

ÇİRİNQOV RAMAZAN HEYBULLAH oğlu

15 fevral 1969-cu ildə Balakən rayonunun Meşəşəmbul kəndində anadan olmuşdur. 1986-cı ildə Meşəşəmbul kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1987-ci ildə Balakən rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Ramazan əsgəri xidmətini Əfqanıstanda keçirmişdir. Beynəlmiləl ordunun tərkibində Əfqanıstanda aparılan hərbi əməliyyatlarda fəal iştirak etmiş, göstərdiyi şücaətə görə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı və “Beynəlmiləl döyüşçüyə” döş nişanı ilə təltif edilmişdir. Ramazan Çirinqov 1989-cu ildə ordudan tərxis olunaraq, Balakən rayon Daxili İşlər Şöbəsinə polis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlayır.

O vaxtlar Qarabağda erməni separatçıları günbəgün quduzlaşırdılar. O, bir polis əməkdaşı kimi dəfələrlə Qarabağa ezam olunur, torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda aparılan əməliyyatlarda yaxından iştirak edirdi.

1995-ci il... Balakən rayonunda cinayətkar dəstənin tutulub zərərsizləşdirilməsində o, əsl rəşadət göstərir. Dövlət sərhədini keçməyə cəhd edən qaçaqmalçıların vaxtında qarşısını alan polis starşinası 3 sentyabr 1995-ci ildə öz xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən qəhrəmanlıqla həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 26 dekabr 1995-ci il tarixli 424 sayılı fərmanı ilə Çirinqov Ramazan Heybullah oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Məşəşambul kəndində dəfn edilmişdir.

Balakən şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır.

ÇOBANOV ŞAMOV MƏHYƏDDİN oğlu

19 yanvar 1965-ci ildə Qazax rayonunun Ağköynək kəndində anadan olmuşdur. 1982-ci ildə 1 sayılı Qazax şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra avtonəqliyyat müəssisəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Şamov Çobanov 1983-cü ildə Sovet Ordusu sıralarına hərbi xidmətə çağırılır. O, 1985-ci ildə ordudan tərxis olunaraq doğma yurdu Qazax şəhərinə dönür. Əvvəllər işlədiyi müəssisədə çilingər kimi işini davam etdirir.

O, 1989-cu ildə Qazax Rayon Polis Şöbəsinə işə qəbul olunur. O zamanlar erməni yaraqlılarının Xeyrimli, Yuxarı Əskipara, Bağanis, Ayrım kəndlərinə hücumları ara vermirdi. Şamov bu kəndlərdə əhalinin təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə öz polis yoldaşları ilə birgə postlar qurmuşdu. Cəsur polis işçisi tez-tez erməni yaraqlıları ilə üzübüz gəlirdi. O, erməni quldurlarına öz çirkin əməllərini həyata keçirməyə imkan vermirdi.

1990-cı il... Avqustun 19-u... Yuxarı Əskipara kəndinə gedən avtobusu Şamov müşayiət edirdi. Kəndin yaxınlığındakı “Qanlı dəre” deyilən yerdə erməni silahlıları gözlənilmədən avtobusa hücum edirlər. Şamov cəld avtobusdan yerə atılır. Qanlı döyüş başlayır. Düşmən geri oturdulsa da, sənişinlərdən yaralanan və ölənlər var idi.

Həmin döyüşdə Qazax eli bir igidi də itirdi. Bu, kənd camaatının böyük hörmətini qazanmış vətənpərvər polis əməkdaşı Şamov Çobanov idi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Çobanov Şamov Məhyəddin oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağköynək kəndində dəfn edilmişdir.

Ağköynək kənd məktəbi onun adını daşıyır.

DAVİDOVİÇ ANATOLİ NİKOLAYEVİÇ

28 mart 1965-ci ildə Belarus Respublikasının Siutet şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1992-ci ilin iyununadək SSRİ, sonra Rusiya Silahlı Qüvvələrində xidmət etmişdir. Mayor rütbəsinəçən yüksələn Anatoli 1992-ci ilin iyunundan taleyini Azərbaycan Silahlı Qüvvələri ilə bağlamışdır. O, 930 sayılı hərbi hissədə

artilleriya qərargahının rəisi idi. Dərin biliyə malik olan belorusiyalı zabıt Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin möhkəmlənməsinə böyük töhfələr verir, topçu mütəxəssislər hazırlanmasında özünün bilik və təcrübəsini əsirgəməirdi. O, əsl hərbiçi idi.

1992-ci il... İyunun 9-u... Ağdam rayonunda qanlı döyüşlər gedirdi. Mayor Anatoli Davidoviç bacarıqlı komandir kimi döyüşçülərə nümunə göstərirdi. Döyüşlərin birində düşmən gülləsi ondan yan keçmədi. Anatoli ağır yaralandı. O, çoxlu qan itirmişdi, Həkimlərin səyi nəticə vermədi. Anatoli iyunun 13-də Bakı şəhər Mərkəzi Hospitalında gözlərini əbədi olaraq yumdu.

Ailəli idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 3 iyul 1992-ci il tarixli 24 sayılı fərmanı ilə mayor Davidoviç Anatoli Nikolayeviçə ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Belorus Respublikasının Siutet şəhərində dəfn edilmişdir.

EDİLOV YELMAR ŞAHMAR oğlu

10 aprel 1946-cı ildə Ağdam rayonunun Əlimədədli kəndində dünyaya göz açmışdır. 1954-64-cü illərdə Əlimədədli kənd orta məktəbində təhsil almış, sonra Ağdam Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuşdur. O, 1964-cü ildə Minsk şəhərində hərbi xidmətə başlayır. Yelmar yaxşı idmançı idi. Sambo ilə məşğul olurdu. Baş vermiş bir hadisə onu ordudan geri dönməyə məcbur etdi. Qarnizon birinciliyi uğrunda sambo yarışları zamanı boyun sümüyü zədələnmişdi. O, hərbi xidmətdən ikinci qrup əlil kimi tərxis olundu və texnikumda yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirməyə başladı. 1970-ci ildə təhsilini başa vurdu. M.F.Axundov adına üzümçülük kolxozunda iş düzəldi.

1988-ci il... Ermənilərin Azərbaycana ərazi iddiaları başlayan vaxtdan Yelmar Edilov namuslu bir Vətən övladı kimi dincliyini də, yuxusunu da itirmişdi. O, könüllü müdafiə batalyonlarının yaradılmasını təkid edirdi. Yalnız 1990-cı il hadisələrindən sonra bu yöndə müəyyən işlər görülməyə başladı. 1991-ci ilin əvvəllərindən başlayaraq Ağdamın bir çox kəndləri - Sırxavənd, Qazançı, Kiçan və Fərrux erməni hərbiçiləri tərəfindən gecə-gündüz atəşə tutulurdu. Ümid yerli özünümüdafiə dəstələrinə qalmışdı. Belə bir vaxtda Kolanı kəndində Y. Edilovun başçılığı ilə belə bir dəstə yaradıldı. Bu dəstə Qazançı, Sırxavənd, Manikli kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə əsl rəşadət göstərirdi.

11 aprel 1994-cü il... Cəsur komandirin son döyüşü... Düşmən böyük qüvvə ilə "Çərik" kökəltmə məntəqəsinə tərəf hücumu keçir. Y. Edilovun komandirlik etdiyi tabor ölüm-dirim savaşına girir. Sol cinahdan hücumu keçən döyüşçülərimiz düşmənin 2 tankını vurmağa müvəffəq olur. Böyük itkilər verən düşmən geri

çəkilməyə məcbur olur. Lakin hələ həlledici zərbə endirilməmiş, hələ döyüş bitməmişdi. Gözlənilmədən Yelmarın yanında bir mərmə partladı. Beləcə onun ömrü də, arzuları da qırıldı. Cəsur komandır 48 yaşında gözlərini əbədi yumdu.

Evli idi. 7 övlad atası idi - beş oğul, iki qız.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə Edilov Yelmar Şahmar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir

Bakı şəhərindəki ikinci Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

EYVAZOV QORXMAZ ABIŞ oğlu

1 aprel 1967-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində anadan olmuşdur. 1974-cü ildə burada birinci sinifə getmiş, 1984-cü ildə onuncu sinfi bitirərək, Laçın rayonundakı 127 sayılı texniki-peşə məktəbinə daxil olmuşdur. 1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Ukraynada hərbi xidmətdə olarkən 6 aylıq serjantlıq kursunu bitirmişdir. O, xidmət müddətində Fəxri fərmanlarla yanaşı, birinci dərəcəli idmançı vəsiqəsi almış və döş nişanı ilə də təltif edilmişdir.

Qorxmaz 1987-ci ildə əsgəri xidmətini başa vurub doğma yurda döndür.

O, 1988-ci ildə Laçında yaradılmış partizan dəstəsinə qoşulur.

1992-ci il... Mart ayı... O, Laçın Rayon Polis Şöbəsinə işə qəbul edilir.

Sırası polis işçisi Q. Eyvazovun döyüş yolu öz doğma yurdundan Qazdərəsi, Suarası, Mazutlu kəndlərinə kimi uzanır. Qızartı dağı uğrunda gedən döyüşlər zamanı onun xüsusi fəallığı nəticəsində düşmənin bir tankı ələ keçirilir.

4 avqust 1992-ci il... Erməni quldurları Qızartı dağına ələ keçirmək üçün yenidən hücum keçirlər. Cəsur döyüşçü bu vuruşda qolundan güllə yarası alır. O, sağalan kimi, qısa müddətdən sonra yenidən döyüşə atılır, Füzuli rayonu ərazisində gedən döyüşlərdə böyük şücaət göstərir. Horadiz əməliyyatı zamanı göstərdiyi igidliyə görə onu rota komandiri təyin edirlər.

10 fevral 1994-cü il... Cəbrayıl rayonunun Cəbrayıl kəndi... Qorxmazın son döyüşü... O, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv edir. Lakin bu döyüşdə özü də həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Qorxmaz Abiş oğlu Eyvazova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Sumqayıt şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Laçın rayonunun Güləbird kənd xəstəxanası qəhrəmanın adını daşıyır

ƏHƏDOV ELŞAD SADAY oğlu

4 mart 1968-ci ildə Masallı rayonunun Təzə Alvadı kəndində dünyaya göz açmışdır. 1975-ci ildə burada birinci sinifə getmiş, 1982-ci ildə yeddinci sinifi bitirib, C.Naxçıvanski adına Hərbi litseyə daxil olmuşdur. Elşad litseyi müvəffəqiyyətlə bitirir. Sonra Ukraynanın Kamenets-Podolsk Ali Komandirlər Məktəbi...

1989-cu ildə baş leytenant rütbəsi alır və təyinatla Volqoqrad vilayətindəki hərbi hissələrdən birinə rota komandiri göndərilir. Gənc zabıt bir müddətdən sonra doğma Vətənə dönür. Əvvəlcə Bakının Güzdək qəsəbəsində, sonra isə Lənkəran rayonunda rota komandiri kimi fəaliyyət göstərir.

O, erməni işğalçılarının Azərbaycan torpaqlarına hücumundan hiddətə gəlmişdi. Bir komandir kimi qazandığı hərbi təcrübəni öz xalqının bu təcavüzdən qorunmasına sərf etmək istəyirdi. O, döyüş bölgəsinə üz tutur. Gənc zabıtın döyüş yolu Füzuli rayonu ərazisindən başlayır və sonra bu yol Daşburun, Nərgiztəpə, Aşağı Veysəlli və Şişqayaya keçir. Elşad Əhədov Beyləqanın müdafiəsində böyük rəşadət göstərir. Onun minaladığı sahəyə 8 düşmən tankı və onlarla erməni yaraqlısı düşərək məhv edilir. Son döyüşü 11 dekabr 1993-cü ildə Ağdaş yüksəkliyi uğrunda olur. Onun rotası hücumu keçir. Sayca iki dəfə çox olan erməni quldurları hücumun qarşısını almaq üçün güclü sədd yaradırlar. Qeyri-bərabər döyüşdə o, ağır yaralanır. Həkimlərin cidd-cəhdinə baxmayaraq, komandirin həyatını xilas etmək mümkün olmur... 11 dekabr 1993-cü ildə o, gözlərini əbədi yumur.

Ailəli idi. İki uşağı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 14 dekabr 1993-cü il tarixli fərmanı ilə Əhədov Elşad Saday oğlu ölümündən sonra “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmiş, 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Təzə Alvadı kəndində dəfn edilmişdir.

Təzə Alvadı kənd orta məktəbi və parkı qəhrəmanın adını daşıyır.

ƏHMƏDOV ƏSƏD CƏLAL oğlu

15 iyul 1970-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Pəmbək mahalının Saral kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. Doğma kənddə orta məkləbi bitirdikdən sonra Bakıdakı 5 sayılı texniki-peşə məktəbində oxumuşdur. O, əmək fəaliyyətinə tikinti idarəsində elektrik kimi başlamışdır.

1989-cu ilin mayında hərbi xidmətə çağırılmış və Almaniyada tank qoşunları hissəsində qulluq etmişdir. Əsəd hərbi xidmətdən sonra Bakıya qayıtmış, inşaat idarəsində öz peşəsində çalışmışdır.

Ermənistan işğalçı ordusunun Azərbaycana qarşı hərbi əməliyyatlarının genişlənməsi Ə.Əhmədovu da Vətənin müdafiəsinə qaldırdı. O, Nəsimi rayon hərbi komissarlığının çağırışı ilə 1992-ci ilin martında Milli Ordu sıralarında hərbi xidmətə getdi.

Elə həmin vaxtdan başlayaraq o, Şuşa rayonunun Zarıslı, Salatinkənd və Turşsu məntəqələrində gedən döyüşlərin fəal iştirakçısı olmuşdur. O, Laçın ətrafında 28 nəfər əsir düşmüş soydaşımızın azad edilməsində əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir. Əsəd Əhmədov 1992-ci ilin iyulunda Ağdam rayonunun Şelli, Abdal, Gülablı, Güllücə, Papravənd və Naxçıvanik kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə rəşadətli vuruşmuş, komandiri olduğu tank ilə düşmənin atəş nöqtələrinin məhv edilməsində igidlik nümunəsi göstərmişdir. O, iyulun 31-də Papravənd kəndi ətrafında gedən döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Əsəd Cəlal oğlu Əhmədova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakı şəhəri Yasamal rayonundakı küçələrdən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

ƏHMƏDOV MÜBARİZ ƏLİZADƏ oğlu

1 yanvar 1963-cü ildə Sabirabad rayonunun Qaratəpə kəndində dünyaya göz açmışdır. 1969-cu ildə burada beynəlmiləl orta məktəbə getmişdir. 1977-ci ildə səkkizinci sinfi bitirib, Sankt-Peterburq Kino Texnikumuna daxil olur. Lakin

buradakı iqlim şəraitinə uyğunlaşa bilmədiyindən doğma kəndinə qayıdır və təhsilini davam etdirir. 1980-ci ildə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutuna (Slavyan Universiteti - red.) imtahan verir. O, üçüncü kursda oxuyarkən ordu sıralarına çağırılır. 1985-ci ildə ordudan tərxis olunduqdan sonra yenidən təhsilini davam etdirir. O, 1988-ci ildən başlayaraq respublikamızda gedən ictimai-siyasi hadisələrə biganə qalmır,

Meydan hərəkətinin fəal iştirakçısı olur.

1989-cu il... Erməni silahlı birləşmələri Azərbaycana qarşı elan olunmamış müharibəyə başlayır.

Mübariz özünümüdafiə batalyonuna könüllü yazılır və Qarabağın müdafiəsinə qoşulur. O, Ağdam rayonundakı hərbi hissənin bölük komandiri kimi ilk döyüşə atılır. Sonra Dovşanlı, Xramort, Qazançı, Əsgəran, Pircamal, Aranzəmin, Ağbulaq, Yenikənd, Naxçıvanik, Abdal-Gülablı, Kətik, Dəhraz, Xanabad və Şuşa uğrunda gedən döyüşlər... O, mərdliklə vuruşurdu, öz rəşadətli

ad-san qazanmışdı. 1991-ci ildə Müdafiə Nazirliyi ona Türkiyə Respublikasında hərbi təhsil almağı tövsiyə edir. Lakin Mübariz döyüşlərdə iştirak etməyi daha üstün tutur. Ağdam rayonunun Abdal-Gülablı kəndi... 1992-ci ilin 24 sentyabrı... Son döyüş...

Həmin gün kənd erməni işğalçılarından azad edilməli idi. Düşmən gecəyarından başlayaraq kəndi ağır silahlarla atəşə tutur. Döyüşçülərimiz qələbə əzmi ilə əks-hücuma keçirlər. Qəflətən yaxınlıqda mərmir partlayır. Mübariz ağır yaralanır. Onu döyüş zonasından uzaqlaşdırırlar. Lakin artıq gec idi. Onu ölümün pəncəsindən xilas etmək mümkün olmadı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə Əhmədov Mübariz Əlizadə oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Sabirabad rayonunun Qaratəpə kəndindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Sabirabad rayonunda büstü qoyulmuşdur.

ƏHMƏDOV NATIQ İLYAS oğlu

1 sentyabr 1969-cu ildə Xocalı rayonunun Kosalar kəndində anadan olmuşdur. Ailələri Kosalar kəndindən Ağdamın Novruzlu kəndinə köçəndə Natiqin 6 yaşı var idi. O, elə burada böyüyüb boya-başa çatdı. Orta məktəb... Sonra Kalininqradaşəhəri... Artilleriya hissəsində hərbi xidmət... Natiq 1988-ci ildə ordudan tərxis olunur. Bir müddət burada qalıb işləyir. Vətən çəkir onu. Novruzluya qayıdıb üzümçülük kolxozunda çalışır.

Natiq Əhmədov boy-buxunda, fiziki möhkəmlikdə yoldaşlarından seçilirdi. Rayonda keçirilən müxtəlif idman yarışlarında oxuduğu məktəbin şərəfini həmişə ləyaqətlə qoruyurdu.

Hələ orta məktəbi bitirərkən onu Ağdamın futbol komandasına dəvət etmişdilər. Sonralar isə o, Riqada Şərqi əlbəyaxa döyüşü sənətini - karateni öyrənmişdi.

O, ermənilərin Dağlıq Qarabağda törətdikləri vəhşiliklərin sayına gəlmədiyi bir vaxtda Xocalı Rayon Daxili İşlər Şöbəsinə yol-patrol xidməti müfəttişi vəzifəsinə qəbul edilir. Həmin dövrdə Qarabağın dağlıq hissəsində yerləşən kəndlərə, eləcə də Şuşaya gediş-gəliş son dərəcə çətinləşmişdi. Ermənilər yol boyunca pusuqlar qurur, ardi-arası kəsilməyən terror əməlləri törədirdilər.

N.Əhmədov Ağdam-Şuşa marşrutu ilə hərəkət edən sərnəşin avtobuslarının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün dəfələrlə ölümlə üzbəüz gəlmişdi. Neçə dəfə ermənilərlə əlbəyaxa da olmuşdu.

26 sentyabr 1991-ci il... O, xidmət yoldaşı Əli ilə Əsgərindən keçib Xocalıya öz iş yerinə getməli idi. Ancaq iki dost, iki silahdaş iş yerinə gedib çıxa

bilmədi. Əsgəran qalasına yaxınlaşanda Əlinin idarə etdiyi maşın pusqu qurmuş ermənilər tərəfindən atəşə tutuldu. Vətəni canlarından artıq sevən bu iki gənc qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Əhmədov Natiq İlyas oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Ağdam rayonunun Novruzlu kəndində dəfn edilmişdir.

ƏHMƏDOV RİAD FİKRƏT oğlu

20 dekabr 1956-cı ildə Bakı şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1972-ci ildə Bakıdakı 134 sayılı məktəbi bitirib, Azərbaycan Dövlət Universitetinə (indiki Bakı Dövlət Universiteti - red.) daxil olmuşdur. O, 1976-cı ildə hüquq fakültəsini bitirib, 1981-ci ilə qədər Respublika Ədliyyə Nazirliyində hüquq məsləhətçisi vəzifəsində işləyir. 1982-ci ildə Minsk Ali Hərbi Məktəbini bitirib Bakıya qayıdır və Milli - kəşfiyyat idarəsində fəaliyyətə başlayır.

Azərbaycan torpağında gedən müharibə bir zabıt kimi onu rahat buraxmırdı. Elə buna görə də o, bütün bacarığını Milli Ordunun yaradılmasına sərf edir.

Riad Əhmədov 1989-cu ildən etibarən tez-tez Qarabağın sərhəd bölgələrinə gedirdi. O, döyüşlərin fəal iştirakçısına çevrilmişdi. 1991-ci ildə erməni yaraqlılarının mühüm strateji dayaq məntəqələrindən biri sayılan Çaykəndin azad edilməsi əməliyyatında xüsusi igidlik göstərdiyinə görə yüksək mükafata layiq görüldü. O, artıq polkovnik-leytenant rütbəsində idi...

1992-ci ilin yanvarı... O, keçmiş Əfqanıstan döyüşçülərini başına toplayıb, xüsusitəyinatlı dəstə yaradır. 1992-ci il... Yanvarın 22-i... O, öz dəstəsi ilə Şuşaya göndərilir. Yanvarın 26-ı... Daha bir çətin döyüş tapşırığı... Riad dəstədən 11 nəfər götürür. Dəstə Şuşa-Laçın yolunun üstündə ən böyük maneə olan Daşaltının düşməndən təmizlənməsində iştirak edənlərə kömək göstərməli idi. Vəziyyət çox ağır idi. Qeyri-bərabər gedən döyüşdə Riad itkin düşdü. Sonrakı taleyi haqqında məlumat yoxdur.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyul 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Əhmədov Riad Fikrət oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Hazırda 203 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

ƏKBƏROV AKİF ABBAS oğlu

2 fevral 1952-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Balyand kəndində anadan olmuşdur. 1969-cu ildə 1 saylı Beyləqan şəhər orta məktəbini bitirmişdir. 1970-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1972-ci ildə ordudan tərxis olunur.

O, 1974-cü ildə Beyləqan rayon Daxili İşlər Şöbəsində polis nəfəri kimi fəaliyyətinə başlayır. Sonuncu iş yeri Polis Şöbəsinin dövlət avtomobil müfəttişliyi bölməsi olur. Polis starşinası Akif Əkbərov həmin bölmədə yol-patrol xidməti müfəttişi vəzifəsində işləyirdi. 1991-ci il... Avqustun 5-i... Beyləqan rayon Polis Şöbəsinin bir qrup əməkdaşı Kəlbəcər rayonunun “Sarı yer” yaylağındakı mülki şəxslərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün oraya ezam olunur. Polislərin arasında Akif Əkbərov da var idi. Erməni quldurları tez-tez yaylaqlara qəfil basqınlar etdiyindən, polislərimiz hər zaman sayıq olmağa çalışırdılar.

Avqustun 12-i... Ermənilər Cermuq şəhəri tərəfdən “Sarı yer” yaylağına hücum keçirlər. Əhalini qorumaq üçün polis işçilərimiz döyüşə girirlər. Akif elə döyüş mövqeyi tutmuşdu ki, ermənilər başlarını qaldırmağa belə macal tapmırdılar. Təxminən 6 saat davam edən bu döyüşdə Akif Əkbərov xüsusilə fərqlənir. Düşmənin xeyli canlı qüvvəsi məhv edilir. Lakin qəfil düşmən gülləsi Akifdən də yan keçmir. O, qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Beş övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Əkbərov Akif Abbas oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür. Beyləqan rayonunda dəfn edilmişdir. Büstü qoyulmuşdur.

Beyləqan rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

ƏLİYEV ETİBAR BÖYÜKAĞA oğlu

11 iyul 1955-ci ildə Lənkəran şəhərində anadan olmuşdur. Buradakı 5 saylı orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirdikdən sonra, 1969-cu ildə 34 saylı texniki-peşə məktəbində dülgər ixtisasına yiyələnmişdir. 1973-cü ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, 1975-ci ildə Saratov vilayətində əsgəri xidmətini başa vurub doğma yurda dönür və Lənkəran şəhər Əhaliyə Məişət Xidməti İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlayır. Bir müddət burada çalışdıqdan sonra Lənkəran Konserv Kombinatında, sonra isə “Sevinc” kiçik müəssisəsində işləyir. O, respublikamızda baş verən ictimai-siyasi hadisələrdə yaxından iştirak edir, Xalq Hərəkatının öncüllərindən biri olur. Respublikanın müstəqilliyi uğrunda canından belə keçməyə hazır olan Etibarı 1990-cı ildə keçmiş Sovet Ordusunun əsgərləri 30 gün həbsdə saxlayırlar. Lakin bu hədə-qorxu onu yolundan döndərə bilmir.

Ölkənin başının üstünü qara buludlar aldığı vaxtlarda da Etibar öz doğma el-obasına dayaq olub. 1993-cü il avqustun 23-də “Talış-Muğan Respublikası” yaratmaq iddiası ilə dövlətimizi parçalamağa can atan bir qrup azğın separatçı Azərbaycanın cənub bölgəsində qatmaqarışıqlıq saldı. Bu ağır günlərdə neçə-neçə günahsız insan qətlə yetirildi. Azğınlaşmış cinayətkar ünsürlərin həddini aşmasına dözməyən qəhrəman oğullarımız ayağa qalxdılar. Keçirilən əməliyyatlarda Etibar Əliyev xüsusi fəallıq göstərərək, ön cərgədə gedirdi. Onu “Əhsən! Əhsən!” -deyə alqışlayırdılar. Nadan gülləsi ondan yan keçmədi. O, Vətənin Bütövlüyü, suverenliyi yolunda qəhrəmanlıq göstərərək, əbədiyyətə qovuşdu.

Ailəli idi. İki qız yadigarı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 avqust 1993-cü il tarixli 740 sayılı fərmanı ilə Əliyev Etibar Böyükağa oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Lənkəran şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Adına Lənkəran şəhərində küçə var. Şəhərin “23 Avqust” meydanında büstü qoyulub.

ƏLİYEV ƏLƏKBƏR HƏSƏN oğlu

22 dekabr 1955-ci ildə Qubadlı rayonunun İşıqlı kəndində dünyaya göz açmışdır. 1972-ci ildə Muradxanlı kənd orta məktəbini bitirib, Sumqayıt Politexnik Texnikumuna daxil olmuşdur. Təhsilini başa vurduqdan sonra iki il Sovet Ordusu sıralarında xidmət etmişdir. O, Vətənə döndükdən sonra Qubadlı rayon Kimya Birliyində çalışır. Bir müddət sonra doğulduğu kəndə qayıdır və kənd camaatının istəyi ilə sovxoz direktorunun müavini vəzifəsinə təyin edilir.

Erməni vandalizmi Ə.Əliyevi bir an da olsun rahat buraxmırdı. O, hər an qaçqın düşmüş həmvətənlərinin halına acıyır, onlara mənəvi dayaq olmağa çalışırdı.

Ələkbər özünümüdafiə dəstəsi yaradaraq doğma torpağın müdafiəsinə qalxdı. O, döyüşlərdə əsl qəhrəman kimi vuruşurdu. İşğal altında olan Laçın torpaqlarının azad olunması Ələkbərin ən böyük arzusu idi. İgid döyüşçü Türklər, Səfiyan, Suarası kəndlərində gedən döyüşlərdə onlarla erməni yaraqlısını məhv etdi.

Laçın rayonunun Suarası kəndində ağır ölüm-dirim döyüşləri gedirdi. Ələkbər Əliyev 7 avqust 1992-ci il tarixdə öz dəstəsi ilə həmin kəndə köməyə gedir. Burada mühasirəyə düşürlər. Ələkbər Əliyev öz əsgərlərini xilas etmək üçün əlbəyaxa döyüşə girir. Neçə-neçə erməni quldurunu məhv edən cəsur döyüşçü qəhrəmanlıqla həlak olur.

Evli idi. Dörd övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Ələkbər Həsən oğlu Əliyevə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakının Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Xətai rayonundakı 204 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

ƏLİYEV ƏLİYAR YUSİF oğlu

14 dekabr 1957-ci ildə Qubadlı rayonunun Qazyan kəndində doğulmuşdur.

1975-ci ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmiş, həmin il Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutuna daxil olmuşdur.

1979-cu ildə institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, bir müddət Qubadlı rayonunun Dondarlı kənd orta məktəbində idman müəllimi işləmişdir. 1980-ci ildə hərbi xidmətə getmişdir.

1982-ci ildə ordudan tərxis olunduqdan sonra Saransk Dövlət Universitetində müəllim işləmişdir. 1983-cü ildə yenidən doğma

yurda qayıtmışdır. O, bir müddət rayon orta məktəbində müəllim işləmiş, “Məhsul” kənd Könüllü İdman Cəmiyyətində məşqçi olmuş, 1985-ci ildən isə Könüllü Bədən Tərbiyəsi və İdman Cəmiyyəti rayon Şurasının sədri seçilmişdir. O, respublikanın adlı-sanlı idmançılarından biri sayılırdı. Dəfələrlə klassik güləş üzrə respublika, ümumittifaq və beynəlxalq yarışlarda qalib gəlmişdi. Gənc pəhləvan, eyni zamanda, bir sıra mühüm yarışların hakimi və baş hakimi olmuşdu. Onun səkkiz yetirməsi respublika və SSRİ çempionu idi, bir nəfər isə Olimpiya yığma komandasında təmsil olunurdu.

Ə.Əliyev respublikamızda gedən ictimai-siyasi hadisələrdə yaxından iştirak edirdi. O, rayonda Xalq Hərəkətinə rəhbərlik edir, demokratik qüvvələrin birləşməsində yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti göstərirdi. Ermənistan ölkəmizə qarşı təcavüzə başlayanda cəbhəyə ilk könüllü gedənlərdən biri də Ə.Əliyev olmuşdur. 1990-cı ilin aprel ayında düşmənin Başarat kəndinə və mühüm strateji əhəmiyyəti olan ətraf yüksəkliklərə böyük qüvvə ilə hücum edəcəyi gözlənilirdi. Tabor komandiri düşmənin taktikasına yaxşı bələd idi. O, hücumun ya gecəyarıdan keçmiş, ya da səhər açılmamış başlayacağını təxmin etmişdi və zənnində yanlış idi. Dan yeri sökülməmiş, Topağac yüksəkliyi toplardan şiddətli atəşə tutuldu. Ə.Əliyevin başçılıq etdiyi dəstə hücumu qətiyyətlə dəf edərək, düşməni güclü əks-zərbə endirdi. Cəsur komandirin uzaqgörənliyi nəticəsində döyüş tam qələbə ilə başa çatdı; düşmən xeyli canlı qüvvə və hərbi texnikasını itirərək, geri çəkilməyə məcbur oldu. 1992-ci il sentyabrın 30-da Ə.Əliyevin komandirlik etdiyi tabor Laçın rayonunun ərazilərini erməni işğalçılarından azad etmək üçün güclü hücum əməliyyatına başladı. Qısa müddət ərzində düşmənin 30-dan artıq mövqeyi

darmadağın edildi. Sonra Laçın rayonunun mərkəzində gedən döyüşlər... Onun adı bir əfsanəyə dönmüşdü. Hər yerdə onun rəşadətindən danışdılar.

1992-ci il... Oktyabrın 3-ü... Şurumbaşı yüksəkliyi... Qanlı döyüşlər... Əliyar Əliyevin taboru “Tikanlı zəmi” deyilən dağa qədər irəliləmişdi. Düşmənin xeyli canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilmişdi. Lakin o, yüksəkliyə çata bilmədi, düşmən gülləsinə tuş gələrək şəhid oldu.

Evli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 10 noyabr 1992-ci il tarixli 301 sayılı fərmanı ilə mayor Əliyar Yusif oğlu Əliyev Ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Qubadlı rayonunun Qazyan kəndində dəfn edilmişdir.

Qubadlı rayonunda abidəsi qoyulub. Yaratdığı tabor və Bakı şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır.

ƏLİYEV ƏMİRASLAN RZA oğlu

30 avqust 1960-cı ildə Naxçıvan şəhərində anadan olmuşdur. 1967-77-ci illərdə Ü.Hacıbəyov adına Naxçıvan şəhər 1 sayılı orta məktəbində oxumuşdur.

Məktəbi bitirdikdən sonra, 1977-79-cu illərdə Naxçıvan şərəbçilik zavodunda fəhlə işləmişdir. 1979-1981-ci illərdə SSRİ Silahlı Qüvvələrində xidmətdə olmuşdur. Bir müddət Ukrayna Respublikasında xidmət etmiş, hərbi xidmətini Polşada başa vurmuşdur. 1981-82-ci illərdə Naxçıvan Şüşə Qablar zavodunda, 1982-92-ci illərdə isə Vayxır Su-Tikinti İdarəsində fəhlə işləmişdir. İstehsalatda çalışmaqla yanaşı, təhsilini də davam etdirməyi unutmamışdır. 1982-87-ci illərdə

Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun tarix-filologiya fakültəsini bitirmişdir.

1992-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Sərhəd Qoşunlarında hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, bir sıra məsul vəzifələrdə çalışmış, qarşısında duran vəzifələrin öhdəsindən həmişə layiqincə gəlmişdir. Nümunəvi xidmətlərinə görə baş leytenant Əmiraslan Əliyev qərargahın baş zabiti kimi yüksək vəzifəyə təyin olunmuşdur. Bu vəzifədə xidmət etdiyi müddətdə o, dövlət sərhədinin mühafizəsi sahəsində mühüm işlər görmüş, bir çox sərhəd bölgələrində ciddi qayda-qanun yaradılmasına nail olmuşdur. Verilən tapşırıqları vaxtında və dəqiq yerinə yetirdiyinə, döyüş hazırlığında əldə etdiyi yüksək nailiyyətlərinə görə baş leytenant Ə. Əliyev hərbi hissə tərəfindən 8 oktyabr 1994-cü ildə Fəxri Fərmanla təltif edilmişdir.

1995-ci ildə bir qrup cinayətkar dövlət çevrilişinə cəhd göstərdiyi zaman baş leytenant Ə.Əliyevə məsuliyyətli vəzifə tapşırılmışdı. O, 1995-ci il martın 17-də bu tapşırığı yerinə yetirərkən dövlətçiliyimizin qorunması yolunda canından keçdi.

Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Əliyev Əmiraslan Rza oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Naxçıvan şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

“N” sərhəd zastavasında qəhrəmanın “Xatirə otağı” açılmış, və büstü qoyulmuşdur. “N” sərhəd məntəqəsinə Ə.Əliyevin adı verilmişdir.

ƏLİYEV ƏSGƏR ƏLƏKBƏR oğlu

8 noyabr 1974-cü ildə Lənkəran rayonunun Ləj kəndində anadan olmuşdur.

1982-ci ildə birinci sinfə getmiş, 1989-cu ildə səkkizinci sinfi əla qiymətlərlə bitirmişdir. O, 1990-cı ildən təhsilini Haftoni qəsəbə orta məktəbində davam etdirmişdir. 1992-ci ildə orta məktəbi müvəffəqiyyətlə başa vurub, Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinin tank-artilleriya fakültəsinin tələbəsi olur. O, dərslərini həvəslə oxuyur, komandirlərinin tapşırıqlarını sözsüz yerinə yetirirdi. Əsgər Əliyev yüksək döyüş və siyasi hazırlığa malik bir kursant kimi hamının hörmətini qazanmışdı. Təhsilini xarici ölkələrin birində davam etdirmək istəyirdi. Məlum mart hadisələri onun arzusunu ürəyində qoydu.

17 mart 1995-ci ildə bir qrup vəzifə hərisi silahlanaraq hakimiyyəti zorla devirmək üçün dövlət çevrilişinə əl atdı. İqtidar bu qarşıdurmanın sülh yolu ilə nizama salınması üçün danışıqlar aparmağı təklif etdi. Lakin qarşı tərəf bu müdrik çağırışa məhəl qoymadı, nəticədə qan töküldü. Milli Ordunun əsgərləri silahlı dəstənin qarşısını almaq üçün əmr gözləyirdi. Əsgər Əliyev də onların arasında idi. O, son nəfəsinədək dövlətçiliyimizi müdafiə etdi. Ayağından yaralanmasına baxmayaraq, kursant Ə.Əliyev dörd yaralıni güllə yağışı altından çıxarmağa müvəffəq oldu. Axırcı yaralıni xilas etmək istəyərkən ikinci güllə Əsgər Əliyevin cavan ömrünə son qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Əliyev Əsgər Ələkbər oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür. Ləj kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir. Lənkəran rayonunda adına park var. Büstü qoyulmuş, xatirə lövhəsi vurulmuşdur. Haftoni qəsəbə orta məktəbində “Xatirə guşəsi” yaradılmışdır.

ƏLİYEV İLHAM MÜZƏFFƏR oğlu

5 may 1961-ci ildə Gədəbəy rayonunda anadan olmuşdur. Orta məktəbi 1978-ci ildə bitirmiş, 1980-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1982-ci ildə ordudan

tərxis olunduqdan sonra Gədəbəy rayonunda Kommunal Təsərrüfatı İdarəsində, sonra isə İsmayılı rayonunda mexanikləşdirilmiş dəstədə çalışmışdır. 1983-cü ildə onu DİN-nin təyinatı ilə İsmayılı rayon DİŞ-nə qəbul edirlər. Bir müddətdən sonra işini Gədəbəy rayon DİŞ-nin mühafizə bölməsinə dəyişirlər.

İ.Əliyev 1985-ci ildə Bryansk Xüsusi Orta Milis Məktəbinə daxil olur. 1987-ci ildə Gədəbəy rayonunda sahə müvəkkili, Gəncə şəhər DİŞ-də sahə müfəttişi, sonra isə cinayət-axtarış bölməsində əməliyyatçı vəzifələrində çalışır. O, rəhbərlik tərəfindən dəfələrlə mükafatlandırılmış, “Milis əlaçısı” döş nişanına layiq görülmüşdür.

1988-90-cı illər... Erməni quldurları müxtəlif səmtlərdən Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrinə silahlı basqınlar edir, dinc əhalini gülləbarana tuturdular. 19 avqust 1990-cı il... Leytenant İ.Əliyev torpaqlarımızın müdafiəsinə göndərildi.

Qazax rayonunun Aşağı Əskipara kəndi od-alov içində yanırdı. Ermənistanla həmsərhəd olan bu kənd fasiləsiz olaraq erməni yaraqlıları tərəfindən atəşə tutulurdu. İlham 11 nəfərlik dəstə ilə məktəbin binasını özünə mövqə seçir, quldurların kəndə soxulmasına mane olur. Düşmən ağır itki verməsinə baxmayaraq geri çəkilmək istəmir, kəndi mühasirəyə almağa çalışırdı. Artıq məktəb də təhlükə altında idi. İlham yoldaşlarını xilas etmək üçün düşməni özünə cəlb etdi. Vəziyyət anbaan çətinləşirdi. O, qarın nahiyəsindən ağır yaralandı. Onu Qazax rayon xəstəxanasına çatdırsalar da, artıq gec idi...

Evli idi. Bir övladı var.

“Qırmızı Ulduz” ordeninə layiq görülüb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyul 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə İlham Müzəffər oğlu Əliyev ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Gədəbəy rayonunda dəfn edilib. Gədəbəy şəhərindəki 1 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbin Önündə büstü qoyulmuşdur.

ƏLİYEV İMAMVERDİ BARAT oğlu

1 oktyabr 1950-ci ildə İmişli rayonunun Qulubəyli kəndində doğulmuşdur. 1969-cu ildə Kürdmahmudlu kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra İmişli rayon Hərbi Komissarlığının göndərişi ilə Saatlı rayon 9 sayılı texniki-peşə məktəbinin sürücülük kursuna daxil olmuşdur. 1970-ci ildə sürücü peşəsinə yiyələnib, hərbi xidmətə gedir. 1972-ci ildə ordudan tərxis olunur və Bakı şəhəri Yasamal rayon Daxili İşlər Şöbəsinə sürücü-milis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. 1973-77-ci illərdə o, Bakı Maliyyə-Kredit Texnikumunun tələbəsi, 1978-ci ildə isə Bakı Xüsusi Milis Məktəbinin kursantı olmuşdur. İ.Əliyev təhsilini başa çatdırdıqdan

sonra DİN-nin göndərişi ilə İmişli rayon DİŞ-nin mühafizə bölməsində baş inspektor vəzifəsində çalışır.

1987-ci il... Artıq o, İmişli RDİŞ-də sahə müvəkkili işləyirdi. 90-cı illər... Torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda qanlı döyüşlər başlanmışdı. Bir azərbaycanlı

kimi İmamverdi Əliyevin də ürəyində düşmənə qarşı nifrət hissi alovlanırdı. 1991-ci ildə İmişli RDİŞ-nin bir qrup əməkdaşını Cəbrayıl rayon DİŞ-nə ezam etdikləri İ.Əliyev də vardı. O, dəfələrlə ölümlə üzbəüz gəlsə də, çevikliyi, döyüş əzmi sayəsində bütün xatalardan qurtula bilmişdi. Ağır döyüşlərdə düşmənin 4 tankını sıradan çıxarmışdı.

15 noyabr 1991-ci il... Erməni yaraqlıları Hadrut rayonunun Şaqax kəndinə hücumu keçmişdi. Yüzlərlə erməni yaraqlısına qarşı cəmi 17 nəfər polis əməkdaşı döyüşürdü. On saatdan artıq davam edən bu ölüm-dirim savaşında düşmən xeyli itki verdi. Döyüşdə xüsusi rəşadət göstərən İmamverdi Əliyev qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Əliyev İmamverdi Barat oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanm Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. İmişli rayonunda dəfn edilmişdir.

Adına İmişli rayonunda küçə var. Qulubəyli kənd orta məktəbi də qəhrəmanm adını daşıyır. İmişli rayon Daxili İşlər Şöbəsi binasının önündə büstü qoyulmuşdur.

ƏLİYEV NADİR ALIŞ oğlu

30 iyul 1962-ci ildə Ağdam rayonunun Əliağalı kəndində doğulmuşdur. 1977-ci ildə Əliağalı kənd orta məktəbinin səkkizinci sinfini bitirib, ailəsi ilə

birlikdə Bakıya köçmüşdür. Elə həmin il Bakı Politexnik Texnikumuna daxil olmuşdur. 1981-ci ildə texnikumu fərqlənmə diplomu ilə bitirmiş, az sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır.

O,1983-cü ildə əsgəri xidmətini Qazaxıstanın Leninsk şəhərində başa vurub, Bakı Tunel Tikinti İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlayır. Bir il tikintidə çalışdıqdan sonra 1984-cü ildə sənədlərini Bakı Dövlət Universitetinə verir və hüquq fakültəsinə daxil olur. 1986-cı ildə bir neçə tələbə ilə birlikdə onu Moskva DTK-nin Dzerjinsk adına Ali Hərbi Məktəbinə göndərirlər. Nadir Əliyev 1991-ci ildə təhsilini əla qiymətlərlə başa vurub Bakıya dönür. Yüksək biliyini, təcrübəsini nəzərə alaraq, onu Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinə işə qəbul edirlər. O, burada işləyə-işləyə BDU-da yarımçıq qalmış təhsilini də başa çatdırır. Nadir Vətəni, doğma torpağını öz canından artıq sevirdi. Qarabağda başlanan müharibə minlərlə insanı yurdsuz-yuvasız qoymuşdu. Nadirin qəlbində qəzəb odu alovlanırdı. Öz

xahişilə onu döyüş bölgəsinə göndərirlər. N.Əliyev Qarabağ və ətraf rayonlarda işlədiyi dövrdə cəsur bir döyüşçü, əməliyyatçı və həssas bir insan kimi əhalinin ümid yerinə çevrilmişdi. Nadir Əliyev baş əməliyyat müvəkkili kimi Ağdam, Şuşa, Ağdərə, Ağcabədi rayonlarında əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün əlindən gələni əsirgəməirdi. 22 iyul 1993-cü il... Ağdam rayonunun Qiyaslı kəndinin müdafiəsi uğrunda ağır döyüşlər gedirdi. O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 9 oktyabr 1994-cü il tarixli 218 sayılı fərmanı ilə Əliyev Nadir Alish oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Suraxanı rayonundakı 282 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulub.

ƏLİYEV RÖVŞƏN NƏRİMAN oğlu

30 avqust 1972-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1989-cu ildə Xətai rayonundakı 254 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Politexnik İnstitutunun (indiki Texniki Universitet - red.) maşınqayırma fakültəsinə daxil olmuşdur.

1990-cı ildə baş verən Qanlı Yanvar faciəsi hər bir Vətən övladı kimi Rövsənə də çox ağır təsir etmişdi. O, heç cür özünə gələ bilmirdi. Qərar verdi ki, torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə son damla qanına qədər vuruşacaq.

1991-ci ilin mayı... O, könüllü olaraq orduya yazıldı. Sonra Ağdamda yaradılmış milli müdafiə taboru... O, döyüşə atılaraq Sırxavənd, Qazançı kəndlərinin düşməndən azad edilməsində yaxından iştirak etdi. Cəsur döyüşçü 1992-ci ilin martında yeni bir tapşırıq aldı: əsgərlərimiz Muğanlı, Şıxbabalı yüksəkliklərində mövqe tutmalıdır. Verilən tapşırıq vaxtında və peşəkarlıqla yerinə yetirildi.

Ermənilər 13 may 1992-ci ildə bizim əsgərləri Dəhraz kəndindən çıxarmaq məqsədilə Abdal kəndinə hücum edirlər. Rövsən Əliyev yoldaşlarına köməyə gedir. Düşmən zərbələrə tab gətirməyərək geri çəkilir. Tələbə-döyüşçü Ağbulaq-Dəhraz əməliyyatlarında xüsusilə fərqlənir. Bu kəndlər Rövsən Əliyev kimi oğulların dönməzliyi sayəsində erməni quldurlarından təmizlənir. 14 iyun 1992-ci il... Azgınlaşmış düşmən yenidən böyük qüvvə ilə Dəhraz kəndinə hücum edir. Əsgərlərimiz mühasirəyə düşür. Rövsən yaralı yoldaşlarının düşmən əlinə keçməməsi üçün böyük şücaət göstərərək, onları döyüş meydanından uzaqlaşdırmağa müvəffəq olur. Növbəti dəfə komandirini xilas edərkən başından yaralanır. Bir qədər sonra o, gözlərini əbədi yumur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Əliyev Rövşən Nəriman oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Vaxtilə təhsil aldığı 254 sayılı orta məktəbə və Bakı şəhərindəki küçələrdən birinə qəhrəmanın adı verilmişdir.

ƏLİYEV VASİLİ ƏHMƏD oğlu

15 yanvar 1959-cu ildə Qubadlı rayonunda doğulmuşdur. 1966-cı ildə birinci sinfə getmiş, 1976-cı ildə orta təhsilini başa vurmuşdur.

1977-ci ildə Qubadlı rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Daxili qoşunlarda xidmət etməsi Vasilinin polisə həvəsini daha da artırır.

Ordudan tərxis olunduqdan sonra onu mühafizə bölməsinə gözətçi, 1980-ci ildə isə rayon Daxili İşlər Şöbəsinə polis nəfəri kimi işə qəbul edirlər. O, nümunəvi işçi kimi hamının hörmətini qazanmışdı. Əla xidmətinə görə Daxili İşlər Nazirliyi onu “Polis əlaçısı” döş nişanı ilə təltif etmişdi.

O, 1988-ci ildən başlayaraq tez-tez döyüş meydanlarında olur, əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində fədakarlıq göstərirdi. 1989-cu ildə Qafan rayonunun Novruzlar kəndi yaxınlığındakı yüksəklikdə qurulmuş düşmən toplarının məhv edilməsində göstərdiyi qəhrəmanlıq onun şöhrətini hər yana yaydı. V.Əliyev öz dəstəsi ilə Seytas, Novlu və Yuxarı Cibikli kəndlərinin müdafiəsində də mərdliklə vuruşmuş, döyüş yoldaşlarının mühasirədən çıxarılmasında məharət və fədakarlıq göstərmişdi.

1992-ci il... Oktyabrın 19-u.... Hərbçilərlə birlikdə polis işçiləri də Qaraqaya yüksəkliyi uğrunda döyüşə başladılar. Döyüş uğurla başa çatdı. Qələbədən ruhlanan döyüşçülər oktyabrın 20-də Topağac yüksəkliyini azad etmək üçün hücum keçdilər. Vasili öz dəstəsi ilə düşmən arxasına keçərkən mühasirəyə düşdü. Cəsur polis işçiləri mühasirəni yarmağı və son nəfəsədək vuruşmağı qarara aldılar. Onlar düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etdilər. Ancaq bu, Vasilinin və onun dəstəsinin son döyüşü oldu. Onlar Vətən yolunda canlarından keçdilər.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 may 1993-cü il tarixli 599 sayılı fərmanı ilə Vasili Əhməd oğlu Əliyevə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qubadlı rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Qubadlı rayon Mədəniyyət evi və Diləli-Müskanlı kənd orta məktəbi qəhrəmanın adını daşıyır.

ƏLİYEV YAVƏR YAQUB oğlu

27 iyun 1956-cı ildə Bakı şəhərində neftçi ailəsində anadan olmuşdur. Pirallahı adasında 235 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Kremençuq Aviasiya Məktəbinə daxil olur. Yavər Zabrat hava limanında işə düzəldiyi ilk gündən bacarığı və peşəkarlığı ilə diqqəti cəlb edir. O, tükənməz səyi və zəhməti sayəsində müxtəlif tipli vertolyotların idarə olunmasını dərindən öyrənir. İdarənin rəhbərliyi onu əvvəl Mİ-4, Mİ-2 vertolyotlarına pilot, sonra Mİ-8 vertolyotuna ikinci pilot və daha sonra komandir təyin edir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı apardığı müharibədə Yavər və onun dəstəsi əsl fədakarlıq göstərərək, nəyə qadir olduqlarını sübut etdilər. Çətin və təhlükəli uçuşlar... Onlar əhalini dağ rayonlarından çıxarıır, Qarabağın ayrı-ayrı bölgələri ilə hava körpüsü yaradırdılar.

Yavər Əliyev 1992-ci il yanvarın 22-də dəhşətli bir xəbər alır. Yoldaşlarının idarə etdiyi Mİ-8 vertolyotu düşmən tərəfindən vurulmuşdu. Azərbaycanın cəsur oğulları Viktor Seryogin, Ərəstun Mahmudov, Səfa Axundov həlak olmuşdular. İgid şahin Şuşaya gələrək, düşmən atəşi altında onların cəsədlərini götürə bilmişdi.

O, Azərbaycanın Hərbi Hava Qüvvələrinin yaranmasında da böyük işlər görmüşdür. 1992-ci il fevralın 14-də MDB hərbi hissələrindən Azərbaycana bir neçə Mİ-24 hərbi vertolyotunun göndərilməsində onun böyük xidməti olmuşdur.

Yavər Əliyev bir neçə dəfə Qarabağa Mİ-24 vertolyotunda uçuşlar etmişdi. Aşağı yüksəklikdə uçaraq düşmən mövqelərinə ağır zərbələr endirirdi. Bu uçuşlar zamanı ermənilər çoxlu itkilər verirdi. 1992-ci il fevralın 29-u... Yavərin sonuncu uçuşu...

Ailəli idi. İki övladı atasının peşə yolunu davam etdirir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı fərmanı ilə Əliyev Yavər Yaqub oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 235 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

ƏLİYEV YUNİS ƏSGƏR oğlu

9 oktyabr 1958-ci ildə Goranboy rayonunun Qızılhacılı kəndində anadan olmuşdur. 1973-cü ildə burada orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirib, təhsilini Dəlilməmmədli şəhərindəki 102 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. Mexanizator peşəsinə yiyələnən Yunis 1976-cı ildə hərbi xidmətə çağırılır. Tacikistanda əsgəri borcunu yerinə yetirdikdən sonra bir neçə il Rusiyada yaşayır. Sonra Vətənə qayıdaraq əmək fəaliyyətini rayon mərkəzindəki kərpic zavodunda

davam etdirir. Yunis Əliyev erməni fitnəkarlarının törətdikləri vəhşiliklərə dözməyərək, 1992-ci ildə Vətənin müdafiəsinə qalxanların ön cərgəsinə qoşulur. O, Goranboy rayonunda yaradılmış ikinci batalyonun tərkibinə yazılır. İlk sınaq döyüşü Ağdərə bölgəsində olur. Bu döyüş Aşağı Ağcakəndin geri alınmasından üç gün sonra baş verir. Yunis ayağından yaralanır. Getdikcə şiddətlənən döyüş əsgərlərimizi geri çəkilməyə məcbur edir. O, bir müddət Bakıda müalicə olunduqdan sonra yenidən cəbhəyə yollanır.

4 may 1992-ci il... Goranboy rayonunun Tap-Qaraqoyunlu kəndini mühafizə edən bölük Talış kəndində yerləşən ermənilərin mövqelərini susdurmaq üçün "Yaltaxıl" adlı əməliyyat planı hazırlamışdı. Əməliyyat uğurla başa çatdırıldı. Bölük Talış kəndində möhkəmləndirilmiş düşmən mövqelərini ələ keçirdi. Bu əməliyyat erməni silahlı dəstələri üçün gözlənilməz olduğundan, onlar döyüşçülərimizin hücumu qarşısında duruş gətirə bilməyib, öz mövqelərini tərk etməyə məcbur olmuşdular.

Ertəsi gün mayın 5-də ermənilərin qəfil hücumu nəticəsində döyüşçülərimiz əvvəlki mövqelərinə çəkilməli oldular. Həmin gün Yunis Əliyev erməni gülləsinə tuş gəldi. Yunisin və onun bir neçə döyüşçü dostunun cəsədi 43 gündən sonra, Talış kəndi azad edildiyi zaman tapıldı.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Əliyev Yunis Əsgər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Yunis Əliyev 16 iyun 1992-ci ildə doğma kəndində - Qızılhacılıda dəfn edilmişdir. Qızılhacılı kənd 3 sayılı uşaq bağçası onun adını daşıyır. Goranboy rayonunda büstü qoyulmuşdur.

ƏLİYEV YUSİF ƏLİYUSİF oğlu

2 dekabr 1969-cu ildə Bakının Qobustan qəsəbəsində anadan olmuşdur. Qəsəbədəki 223 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Qobustan Avtomobil Nəqliyyatı İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1988-ci ildə ordu sıralarına çağırılmış, hərbi xidmətini Sverdlovsk şəhər piyada qoşun hissəsində çəkmişdir. 1990-cı ildə ordudan tərxis olunaraq Bakıya qayıdır. Yusif kimi boylu-buxunlu, cəsarətli, qorxubilməz igidlərə hər yerdə ehtiyac var idi. Daxili İşlər İdarəsində daha çox...

1990-cı il avqustun 23-də o, DİN-nə müraciət edir. Onun arzusunu yerinə yetirirlər.

Polis əməkdaşları Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin başladığı ilk gündən torpaqlarımızın müdafiəsində fəal iştirak edirdilər.

Y.Əliyevin əmrini post-patrol xidməti alayının 3-cü rotasına vermişdilər. Az müddət ərzində o, iş yoldaşlarının sevimlisinə çevrilmişdi. 1991-ci ilin fevralı... Yusif Əliyev Goranboyda ilk döyüş sınağından çıxır. Silahlı erməni quldurları Buzluq, Mənəşid və Erkəc kəndləri tərəfdən pusqu quraraq tez-tez basqınlar edir, yolları kəsirdilər. Fevralın 24-də səhər sübhədən 500-ə yaxın erməni qulduru Mənəşid kəndinə hücumu keçmişdi. Qüvvələr qeyri-bərabər idi. Polis dəstəsi öz əlverişli mövqelərini qoruyub saxlamağa çalışmaqla yanaşı düşməni planlı şəkildə yaxına buraxır və müxtəlif səmtlərdən onları hədəfə alırdılar. Əvvəlcə hər şey nəzərdə tutulduğu kimi gedirdi. Lakin düşmən xeyli itki versə də, geri çəkilmək istəmirdi. Dəstənin döyüş sursatı tükənmək üzrə idi. Bunu görən Y.Əliyev 14 nəfərdən ibarət bir qrup yaradaraq əlbəyaxa döyüşə atıldı. Gözlənilməz hücumdan çəşbaş qalan ermənilər pərən-pərən düşdülər.

1991-ci il sentyabrın 14-ü... Düşmən Buzluq kəndinə hücumu keçmişdi. Ölüm-dirim savaşına girən dəstədən xəbər gəlir ki, əsgərlərin sursatı tükənib. Yusif güllə yağışı altında Buzluğa sursat çatdırmağa müvəffəq olur. Lakin bu, onun həyatı bahasına başa gəlir.

Ailəli idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Əliyev Yusif Əliyusif oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ağsu rayonunun Rəhimli kəndində dəfn edilmişdir. Qobustan qəsəbəsindəki 195 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulmuşdur.

ƏMİROV FAİQ İSFƏNDİYAR oğlu

22 iyun 1975-ci ildə Zaqatala rayonunun Bəhmədli kəndində doğulmuşdur.

1992-ci ildə doğma kəndlərində orta məktəbi bitirmişdir. Bir müddət təsərrüfat işləri ilə məşğul olmuşdur. 2 iyul 1993-cü ildə Zaqatala rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən ordu sıralarına çağırılmışdır. O, 776 sayılı xüsusi təyinatlı hərbi hissədə xidmət edirdi. Ağır təlim-məşqlər... Sonra cəbhə... O, Füzuli, Tərtər, Ağdərə uğrunda gedən qanlı döyüşlərdə iştirak edir. Qızğın döyüşlərin birində ayağından yaralanır. O, hospitalda müalicə olunub, yenidən döyüş bölgəsinə qayıdır. Cəbhədə atəşkəs elan edildikdən sonra onların batalyonu öz əvvəlki yerinə qaytarılır.

17 mart 1995-ci il... Onun xidmət etdiyi batalyon da dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısının alınmasında iştirak edir. Bütün döyüş yoldaşları kimi o da arzu edirdi ki, qarşıdurma qan-qadasız ötüşsün. Çox təəssüf ki, bu mümkün olmadı.

Qardaş qanı axıdıldı, nahaq qurbanlar verildi. Həmin qurbanlardan biri də, qəlbi Vətən üçün, xalq üçün qurub-yaratmaq eşqi ilə döyünən Faiq oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Əmirov Faiq İsfəndiyar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bəhmədli kənd qəbristanlığında dəfn edilib.

Zaqatala şəhərindəki geniş və abad küçələrdən biri indi onun adını daşıyır.

ƏSƏDOV ƏSƏD SOLTAN oğlu

22 mart 1956-cı ildə Zəngilan rayonunun Turabad kəndində doğulmuşdur. 1975-ci ildə Mincivan qəsəbə orta məktəbini bitirdikdən sonra Sovet Ordusu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra Saratov vilayətinin

Krasnokutsk şəhərindəki Təyyarəçilik Məktəbinin mülki aviasiya şöbəsinə daxil olmuşdur. 1976-cı ildə təyyarəçiliyin uçuş istismarı peşəsinə yiyələnərək, Yevlax Mülki Aviasiya İdarəsində öz ixtisası üzrə işləməyə başlamışdır. O, qısa müddətdə kollektivin rəğbətini qazanmışdır.

Erməni işğalçılarının torpaqlarımıza təcavüzü başlayanda, o da mübarizəyə qoşuldu. Əsəd Əsədov təcrübəli təyyarəçi kimi dəfələrlə döyüş bölgələrinə uçuşlar etmiş və hər dəfə də ekstremal vəziyyətlərdə düzgün qərar qəbul edərək, düşmənin layiqli cavabını vermişdir.

29 oktyabr 1991-ci il... O, 9 nəfər döyüşçü ilə səmaya qalxdı. Xocalı aeroportuna köməyə can atan cəsur döyüşçülər Xanabad kəndi üzərindən uçarkən düşmən tərəfindən güclü atəşə tutuldu. Cəsur komandir bu uçuş zamanı heyət üzvləri ilə birlikdə həlak oldu.

Yevlax Aviasiya Şirkətinə məxsus AN-2 təyyarəsinin komandiri Əsəd Əsədov Qarabağ səmasında çoxsaylı uçuşlar keçirmişdi.

Ailəli idi. Dörd övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı fərmanı ilə Əsədov Əsəd Soltan oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Zəngilan rayonunda dəfn edilmişdir.

Hazırda onun doğma rayonu erməni işğalı altındadır.

Zəngilan rayon Turabad kənd orta məktəbi və Mincivan qəsəbəsindəki mərkəzi küçələrdən biri onun adını daşıyır.

ƏSƏDOV MALİK HAMİL oğlu

27 iyun 1962-ci ildə Yevlax rayonunun Havarlı kəndində doğulmuşdur. 1979-cu ildə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra ordu sıralarına çağırılmışdır.

Qazaxıstanda hərbi xidmətini başa vurub, Mingəçevir şəhər 45 sayılı Müstəqil Hərbişədirilmiş Yangından Mühafizə Hissəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

Qarabağ hadisələri başlayanda o, əsgər paltarı geyinir. Xocalıda, Əsgəranda, Ağdamda, Şuşada gedən ağır döyüşlərdə iştirak edir. Çox keçmir ki, onu bölmə komandiri təyin edirlər. Göstərdiyi əla xidmətlərə görə bir neçə dəfə DİN-nin Fəxri fərmanlarına və mükafatlarına layiq görülür.

1992-ci il yanvar ayının 12-i... Mingəçevirdən 20 nəfər döyüşçü Şuşaya getməli idi. Malik Əsədov da döyüşçülərin arasında idi. Onlar Şuşada və ətraf kəndlərdə postlarda durmuşdular. Sonra isə onları Daşaltı kəndinin yaxınlığındakı Nəbilər kəndinə göndərdilər.

Yanvarın 18-i... Ermənilər kəndə hər tərəfdən hücumə keçmişdi. Yaraqlıların sayı, bəlkə də, yüzə yaxın olardı. Onlar isə cəmi 6 nəfər idi. Polislər geri çəkilməyə məcbur oldular. Malik Əsədov bir neçə yara almışdı. Amma o, yenə də cəsarətlə döyüşürdü. Şuşa polisinin əməkdaşları özlərini onlara yetirdilər. Lakin artıq gec idi. Malik gözlərini əbədi yummuşdu, erməni faşistləri onu qəddarlıqla qətlə yetirmişdilər. Ancaq Malik də son məqamında belə borclu qalmamışdı; ətrafda onlarla düşmən cəsədi yerə sərilmişdi.

Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Əsədov Malik Hamil oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Havarlı kəndində dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı Havarlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Həmin məktəbdə və Mingəçevir şəhərində - işlədiyi idarənin önündə qəhrəmanın büstü qoyulmuşdur.

ƏSƏDOV RƏFAEL ƏVƏZ oğlu

27 oktyabr 1952-ci ildə Gəncə şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1969-cu ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Tbilisi Ali Artilleriya Məktəbinə daxil olmuşdur. O, 1973-cü ildə hərbi məktəbi bitirərək, təhsilini Sankt-Peterburq Hərbi Artilleriya Akademiyasında davam etdirmişdir. R.Əsədov ali təhsilini başa çatdırdıqdan sonra SSRİ Silahlı Qüvvələrinin məhdud kontingenti tərkibində Macarıstan, Vyetnam və Əfqanıstanda qulluq etmiş, leytenant rütbəsindən polkovnik rütbəsinədək yüksəlmişdi.

1991-ci il... Azərbaycanın başının üstünü qara buludlar almışdı. Gənc zabit qəlbinin hökmü ilə Vətənə qayıtdı, öz taleyini təzəcə yaranmaqda olan Milli Ordu

ilə bağladı. Artilleriyanın təkmilləşdirilməsində, müasir zenit batareyalarının yaradılmasında bilik və bacarığını əsirgəmədi. Polkovnik Rəfael Əsədov artilleriya korpusunun komandiri təyin edildi. O, Ağdam, Goranboy, Tovuz, Gədəbəy döyüş bölgələrində aparılan hərbi əməliyyatların təşkilatçısı və fəal iştirakçısı oldu. Onun apardığı döyüş əməliyyatlarının əksəriyyəti uğurla nəticələndi. Cəsur komandır 12 noyabr 1992-ci ildə Ağstafa bölgəsində növbəti əməliyyata hazırlıq zamanı döyüş mövqelərinə nəzarət edərkən, yaxınlıqda partlayan mərmi qəlpələrindən həlak olmuşdur.

Evli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə polkovnik Əsədov Rəfael Əvəz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

ƏSGƏROVA GÜLTƏKİN MƏLİK qızı

20 noyabr 1960-cı ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1978-ci ildə Nərimanov rayonundakı 200 sayılı orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmişdir. Gültəkin fizika, kimya, riyaziyyat fənləri üzrə məktəbdə keçirilən olimpiada yarışlarında daim iştirak etmiş və həmişə qalib olmuşdur. 1983-cü ildə Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinə daxil olmuş və təhsilini 1989-cu ildə başa vurmuşdur. Təhsil illərində Daxili İşlər Nazirliyinin Hərbi hospitalında əvvəlcə kiçik tibb bacısı, sonra isə böyük tibb bacısı işləmişdir. Ali məktəbi bitirdikdən sonra isə 8-ci Təcili

Yardım Stansiyasında çalışmışdır. Daha sonra Uroloji xəstəxana... O, burada anestezioloq-reanimatoloq vəzifəsində işləyir, həkimlərin dərin hörmətini qazanır. Dağlıq Qarabağ hadisələri başlayanda qəlbi qəzəb alovuna bürünür. 4 aprel 1992-ci ildə könüllü olaraq cəbhəyə yollanır. Əvvəlcə Turşsuda, sonra isə Şuşada gedən döyüşlərdə iştirak edir. Güllə yağışları altında o, yaralı döyüşçüləri təhlükəsiz yerlərə aparır, onlara ilk tibbi yardım göstərir. Şuşa alındıqdan sonra Laçının, Qubadlının müdafiəsində yaxından iştirak edir. Uzun döyüş yolu keçmiş Gültəkin Əsgərova 20 iyun 1992-ci ildə Aranzəmin-Naxçıvanik istiqamətində gedən ağır döyüşdə öz xidməti borcunu yerinə yetirərkən həlak olur.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidenlinin 20 noyabr 1993-cü il tarixli 31 sayılı fərmanı ilə Əsgərova Gültəkin Məlik qızı ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Oxuduğu 200 sayılı orta məktəbə onun adı verilmiş, büstü qoyulmuşdur. Xəzərdə üzən gəmilərdən biri qəhrəmanın adını daşıyır, gəmidə muzeyi yaradılmışdır. Bakının Nərimanov rayonundakı xəstəxananın önündə büstü qoyulmuşdur.

ƏSGƏROVA SALATIN ƏZİZ qızı

1961-ci il dekabrın 16-da Bakıda ziyalı ailəsində doğulmuşdur. 1979-cu ildə Bakı şəhəri M.Müşfiq adına 18 sayılı orta məktəbi əla qiymətlərlə başa vurmuşdur. Salatın elə həmin il Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutuna daxil olur. Mühəndis diplomu olsa da, ədəbiyyata olan həvəsi onu jurnalistika aləminə yönəldir. O, əvvəlcə qələmini ştatdankənar müxbir kimi sınayır. Sonra “Baku” və “Molodyoj Azerbaydjana” qəzetlərində müxtəlif mövzularda çıxışlar etməyə başlayır. Onun toxunduğu məsələlər həyatımızın ən vacib problemləri ilə bağlı idi. Qarabağ dərdi, torpaqlarımızın bütövlüyü onun yazılarının başlıca mövzularına çevrilmişdi. O, tez-tez cəhbə xəttinə gedər, qaynar nöqtələrdən operativ materiallar hazırlayardı. Ailəsi, iş yoldaşları ondan bərk nigaran idilər. Dəfələrlə onun döyüş bölgəsinə getməyinin qarşısını almağa çalışsalar da, heç nəyə nail ola bilmirdilər.

Salatın bir rus zabitinin məşinə əyləşərək erməni kəndlərinin birinə yollanır. O, kənd dükəninin yanında adamlarla söhbət edir, onları təhrikə uymamağa, barışığa çağırır. Az qalır ki, bu sözlərə görə azğınlaşmış erməni yaraqlıları onu güllələsinlər. Rus zabiti Salatını güclə aradan çıxarır. Lakin aldığı yaralardan onun özü həlak olur.

1991-ci il... Yanvarın 9-u... O, Laçıdan Şuşaya gəlirdi. Yolun 6-cı kilometrliyində, Qaladərəsi kəndi yaxınlığında erməni quldurları məşini yaxın məsafədən atəşə tuturlar. Tanınmış jurnalist, “Molodyoj Azerbaydjana” qəzetinin əməkdaşı Salatın Əsgərova vəhşicəsinə qətlə yetirilir.

Ailəli idi. Bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 294 sayılı fərmanı ilə Əsgərova Salatın Əziz qızına ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakı şəhərində adına küçə var. Bakı buxtasındakı gəzinti kateri onun adını daşıyır. “Təfəkkür” Universitetində büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binaya bərelyefi vurulmuşdur. Yaxınlığında həlak olduğu kənd “Salatın kənd” adlanır.

FƏRƏCOV ƏNVƏR SƏYYAD oğlu

28 iyun 1952-ci ildə Goranboy rayonunun Sarov kəndində doğulmuş, 1968-ci ildə Sarov kənd orta məktəbini bitirmişdir. Sonra Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna daxil olmuşdur. 1974-cü ildə mexanizasiya fakültəsini bitirib Goranboy rayonunun “Azərbaycan” kolxozunda baş mühəndis vəzifəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

1981-ci ildən isə həyatını daxili işlər orqanlarına bağlayır. O, Türkmənistanın Bezmin şəhərində xüsusi komendaturanın müəssisədənkənar mühafizə şöbəsində növbətçi kimi əmək fəaliyyətinə başlayır. Sonra sahə müvəkkili vəzifəsində çalışır. 1990-cı ildə Özbəkistan Milis Akademiyasını bitirərək Azərbaycan DİN-nin sərəncamına göndərilir. Gəncə şəhər DİŞ-ndə rəis köməkçisi işləyir. 1991-ci ildə doğma rayonuna qayıdır və Todan Polis Şöbəsində pasport-masa rəisi vəzifəsində çalışır. Az keçmir ki, onu Todan Polis bölməsinin rəisi təyin edirlər. Elə bu andan onun həyatının ən rahat və həyəcanlı günləri başlayır. Onun bir ayağı cəbhədə idi. Bir döyüşdən çıxıb o birinə gəldirdi.

18 avqust 1991-ci il... O, yoldaşlarını mühasirədən çıxartmaq üçün qeyri-bərabər döyüşə girir. Ermənilərin mühasirəsini yaraq polisləri itkisiz azad edirlər. Bu əməliyyata görə bölmə rəisi DİN tərəfindən mükafatlandırılır. O, Goranboya gəldiyi gündən erməni yaraqlılarına qarşı döyüşlərdə öz qüvvə və bacarığını əsirgəmir, Vətən torpağının hər qarışı üçün öz canından keçməyə hazır olduğunu bildirirdi.

11 sentyabr 1991-ci il... Yağı düşmən böyük qüvvə ilə Erkəc, Mənəşli, Buzluq kəndlərinə hücumu keçmişdi. Polis dəstəsi sayca az olsa da, kəndlərin müdafiəsində sayıqlığı əldən vermirdi. Qeyri-bərabər döyüşdə erməni yaraqlıları xeyli tələfat verdilər. Bu, Ə.Fərəcovun son döyüşü idi. O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Bir oğlu, bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 214 sayılı fərmanı ilə Fərəcov Ənvər Səyyad oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Goranboy rayonunda dəfn edilmişdir.

Goranboy rayonunda büstü qoyulmuşdur.

FƏRZƏLİYEV PƏHLİVAN ƏHLİMAN oğlu

27 sentyabr 1958-ci ildə Füzuli rayonunun Qobu Dilağarda kəndində doğulmuşdur. Doğma kənddə səkkizinci sinfi başa vurduqdan sonra Şuşa Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuşdur. 1978-ci ildə zootexnik kimi Füzuli

rayonunda əmək fəaliyyətinə başlayır. O, texnikumda oxuduğu illərdə idmanın sərbəst güləş növü ilə məşğul olurdu

Şuşada keçirilən çempionatda Qarabağ çempionu adını qazanmışdı. O, 1979-cu ildə ordu sıralarına çağırılır. Hərbi xidmətdən tərxis olunduqdan sonra isə Qazaxıstanın Aktyubinsk şəhərinə gedir və orada daxili işlər orqanlarında işə

başlayır. O, təhsilini davam etdirməyi də unutmur. Sənədlərini Orenburq Politeknik Universitetinə verir. 1986-cı ildə universitetin avtomobil nəqliyyatı fakültəsini bitirir, 4 il Aktyubinsk şəhər Daxili İşlər Orqanlarında çalışır. O, 1990-cı ildə baş leytenant rütbəsində Vətənə dönür. Bir az sonra onu Füzuli rayon DİŞ-də növbətçi inspektor vəzifəsinə təyin edirlər. Sonra Füzuli rayon DİŞ-də post-patrol rotası yaradılır. 1991-ci ilin mart ayında o, rotanın 3-cü taqımına komandir təyin olunur.

Yaxşı xidmətinə görə ona ikinci bir vəzifə - BTR-in ekipaj komandiri vəzifəsi etibar edilir. Füzuli rayonundakı sərhəd kəndlərinin qorunmasında o, taqımı ilə birgə mərdliklə döyüşürdü. Onun şücaəti nəticəsində Xələfşə kəndində bir qrup erməni yaraqlısı və bir BTR məhv edilmişdi. 1992-ci il aprel ayının 11-i... Taqım komandirinin son döyüşü... Qacar kəndi uğrunda gedən ağır döyüşlərdə baş leytenant qəhrəmancasına həlak oldu.

Evli idi. İki oğlu, bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Fərzəliyev Pəhlivan Əhliman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Füzuli rayonunun Qobu Dilağarda kəndində dəfn edilmişdir.

Bakı şəhərindəki qəsəbələrdən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

GÜLƏLİYEV OQTAY GÜLƏLİ oğlu

10 noyabr 1962-ci ildə Laçın rayonunun Xaçınyalı kəndində doğulmuşdur. 1982-ci ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, 1984-cü ildə Poltava Kooperativ İnstitutunun Bakı filialına daxil olur. 1989-cu ildə institutun iqtisadiyyat fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirərək, Laçın rayon Daxili İşlər Şöbəsinə pasport bölməsinə baş inspektor, sonra isə polis rotasının komandiri təyin olunur. Bu zaman erməni quldurlarının torpaqlarımıza silahlı basqınları intensiv xarakter almışdı. Əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində o, böyük fədakarlıq göstərirdi. Uğursuzluqla sona çatan "Daşaltı əməliyyatı" zamanı onun rotası mühasirəyə düşən 80 nəfər əsgərimizi təhlükəsiz zonaya çıxarmağa müvəffəq olmuşdu. O, Pircahan kəndi yaxınlığında ağır yaralanır. Bir müddət hərbi hospitalda müalicə olunur və yenidən cəbhəyə, öz rotasına qayıdır.

1992-ci il sentyabrın 19-u... Oqtay Güləliyev Laçın dəhlizini götürmək üçün əməliyyat planı hazırlayır. Onlar əvvəlcə Hocas kəndini, sonra isə Nərgiz yüksəkliyini ələ keçirməli idilər. Düşmənin qüvvəsi üstünlük təşkil edirdi. Rota üzərinə düşən vəzifəni, çətinliklə də olsa, yerinə yetirdi. Düşmənin xeyli canlı qüvvəsi və texnikası məhv edildi. Bu, Gorus-Şuşa yoluna açılmış dəhlizə tam nəzarət demək idi.

Oqtayın rotası düşməni çaşbaş salaraq Sus kəndinə enir, oradan isə Qızılca kəndinə qalxır. Bu zaman onlar arxadan atəşə tutulurlar. Başa düşürlər ki, qanları bahasına aldıkları ərazini düşmən yenidən ələ keçirib. Rota çətin vəziyyətə düşür. Mühəsirəni yararaq Avazdar yüksəkliyinə qalxıb, oradan da Hocas kəndinə dönürlər. Elə bu vaxt yenidən mühəsirəyə düşürlər. Oqtay vəziyyətin ağır olduğunu başa düşür. Yoldaşlarının bir hissəsini təhlükəsiz yerə keçirsə də, özü qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 may 1993-cü il tarixli 599 sayılı fərmanı ilə Güləliyev Oqtay Güləli oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Laçın şəhərində və Piçanis kəndində adına məktəb var.

HACIYEV ETİBAR FİRUDİN oğlu

5 aprel 1971-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Vardenis rayonunun Zod kəndində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra bir müddət sovxozda işləmişdir. “Böyük Ermənistan” xülyası ilə yaşayan ermənilər 1988-ci ildə orada yaşayan azərbaycanlıları öz dədə-baba yurdlarından qovduğu zaman Etibar ailəsi ilə birlikdə Kəlbəcər rayonuna pənah gətirmişdir. O, 1989-cu il iyun ayının 13-də hərbi xidmətə çağırılmışdır. Perm vilayətində hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra ailəsinin məskunlaşdığı Xanlar rayonuna gəlir. Öz dədə-baba yurdlarından zorla qovulması onda ermənilərə qarşı dərin nifrət hissi oyatmışdı. Hər zaman mənfur düşməndən qisas almaq barədə düşündürdü.

1992-ci il... Etibar Hacıyev könüllü olaraq Milli Orduya yazılır və torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxır. O, bir çox döyüşlərdə rəşadətə vuruşur; Böyük Canbar, Kiçik Canbar, Buzlaq, Erkəc kəndlərinin düşmən tapdığından azad edilməsində xüsusi fədakarlıq göstərir. 1992-ci il iyun ayının 15-də Goranboy rayonunda Ağcakənd kəndinin azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə Hacıyev Etibar Firudin oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Xanlar rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Xanlar rayonunun Yeni Zod kəndindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır.

HACIYEV ƏLİF LƏTİF oğlu

24 iyun 1953-cü ildə Xocalı şəhərində doğulmuşdur. 1970-ci ildə məktəbi bitirərək, Xankəndi şəhərində sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. 1971-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidməti Minsk şəhərində keçmişdir. 1973-cü ildə ordudan tərxis olunaraq, Xankəndi Avtonəqliyyat Müəssisəsində sürücü işləmişdir. 1974-84-cü illərdə Belorusiya DİN-nin və Azərbaycan SSR DQMV-nin daxili işlər orqanlarında müxtəlif vəzifələrdə işləmişdir. 1976-cı ildə SSRİ DİN-nin Frunze adına Xüsusi Orta Milis Məktəbinə daxil olmuşdur. O, 1979-cu ildə həmin məktəbi bitirmiş, 1981-ci ildən təhsilini SSRİ DİN-nin Akademiyasında davam etdirmişdir.

DQMV-də işləyərkən uzun müddət fəaliyyət göstərən gizli millətçi mərkəzi ifşa etməyə çalışmışdır. Buna görə də erməni millətçiləri onu saxta ittihamlarla günahlandıraraq, 10 il həbs cəzasına məhkum etmişdilər. 1987-ci ildə işinə yenidən baxılmış, 10 il həbs cəzası 6 ilə endirilmişdi. Sonra o, bəraət almış, azadlığa buraxılmışdır.

Ə.Hacıyev 1990-cı ildə Xocalıya qayıdır və Dağlıq Qarabağ üzrə Təşkilat Komitəsində, Qarabağa Xalq Yardım Komitəsində fəaliyyət göstərərək erməni millətçilərinə qarşı mübarizəsini yenidən davam etdirir. O, 1990-cı ilin dekabr ayında daxili işlər orqanlarına yenidən bərpa olunur və Xocalı təyyarə limanı xətt daxili işlər bölməsinə rəis təyin edilir. Eyni zamanda o, Xocalı Aeroportunun komendantı olur. Yaxşı işinə görə 1991-ci ilin dekabr ayında ona mayor rütbəsi verilir.

Qarabağ cəngavəri Əlif Hacıyevin əzmkarlığı nəticəsində Xocalı aeroportu erməni millətçilərinin nəzarətindən tamamilə çıxmışdı. Bu, onlar üçün ağır zərbə idi. Bunun əvəzini çıxmaq üçün düşmən daha iyrenc niyyətlərə - “Xocalı əməliyyatı”na başladı. Qədim Xocalının başı üzərində real təhlükə yaranmışdı. Bunu çoxları kimi Ə.Hacıyev də görürdü. O, tədbir görülməsi üçün hər gün, hər saat Bakını narahat edirdi. Lakin Xocalını itirmək qorxusu paytaxtı bir an da olsun narahat etmirdi. Nəhayət, həmin faciə günü yetdi. 1992-ci ilin fevral ayının 25-də Xocalı camaatı kəndi tərk etmək haqda ermənilər tərəfindən edilən xəbərdarlığı qəbul etməyib, yenə də paytaxtdan kömək gözlədi.

Əlif və onun dəstəsi səhər saat beşə qədər azğınlaşmış rus hərbciləri və erməni yaraqlıları ilə vuruşdular. Döyüşlər qeyri-bərabər qüvvələr arasında gedirdi. O, bu qanlı döyüşdə misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərərək, bir dəstə dinc əhalini Ağdamın Şelli kəndinə tərəf təhlükəsiz yerə çıxardı. Əlif bir daha geriye dönməyərək, yenidən döyüşə atıldı. Avtomatın darağını dəyişərək düşmən gülləsi Qarabağ cəngavərinin qəlbinə sancıldı. Vətəni, torpağını canından əziz bilən Əlif, Qarabağ torpağında - Xocalı faciəsi zamanı şəhid oldu.

Ailəli idi. İki qız övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə mayor Hacıyev Əlif Lətif oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakının Nizami rayonundakı küçələrdən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

HACIYEV FİKRƏT ƏLİ oğlu

19 may 1964-cü ildə Goranboy rayonunun Qızılhacılı kəndində doğulmuşdur. 1978-ci ildə doğma kəndlərində səkkizinci sinfi bitirdikdən sonra, Gəncə texniki-peşə məktəblərinin birində elektrik ixtisasına yiyələnmişdir. 1982-ci ildə Goranboy rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Hərbi xidmətini Ufa şəhərində keçirmişdir... Sonra Bakı Kooperativ Texnikumu... O, təhsilini başa vurub doğma kəndə qayıdır və öz ixtisası üzrə əmək fəaliyyətinə başlayır. Sadə peşə sahibi kimi o, hər kəsin işinə yarımğa çalışırdı.

1991-ci ilin sonu... O, könüllü olaraq cəbhəyə gedir.

Goranboy özünümüdafiə batalyonunun tərkibində Şəfəq, Zeyvə, Qaraçinar və digər məntəqələrin erməni quldurlarından müdafiəsində fəal iştirak edir və az müddət ərzində döyüş yoldaşlarının böyük hörmətini qazanır. O, rəhbərliyin verdiyi tapşırıqları layiqincə yerinə yetirir, bilmədiyini peşəkar hərbcilərdən öyrənməyə çalışırdı.

4 may 1992-ci il... Taliş kəndində yerləşən erməni mövqelərini susdurmaq üçün “Yaltaxıl” adlanan ərazi üzrə əməliyyat planı hazırlanmışdı. Bu, erməni silahlı birləşmələri üçün gözlənilməz oldu. Düşmən Goranboy döyüşçüləri qarşısında duruş gətirə bilməyərək, öz mövqelərini tərk etdi. Mayın 5-də ermənilər qəfil hücum keçərək, ərazini güclü atəşə tutdular. Fikrət Hacıyev bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Hacıyev Fikrət Əli oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qızılhacılı kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir. Ballıqaya kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Goranboy rayonunda büstü qoyulmuşdur.

HƏBİBOV RƏFAEL HACI ŞƏRAFƏT oğlu

20 aprel 1964-cü ildə Əli Bayramlı şəhərində doğulmuşdur. 1981-ci ildə buradakı 14 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. Bir ildən sonra ordu sıralarına çağırılır. 1984-cü ildə Baltik qoşunlarında hərbi xidmətini başa vuraraq Kaunas Gizirlər Məktəbinə daxil olur. Həmin məktəbi bitirib gənc zabit kimi təyinatla Kutaisi ətrafındakı hərbi hissələrin birinə göndərilir. 1986-cı ildən xidmətini Əfqanıstanda davam etdirməli olur. Burada gedən döyüşlərin birində yaralanır. Müalicədən sonra yenə xidmətini davam etdirir. Döyüşlərdə göstərdiyi rəşadətə görə medallara, Fəxri fərmanlara layiq görülür. 1988-ci ildə Bakıya dönür. O vaxtlar Qarabağ hadisələri təzəcə başlayırdı.

1991-ci ildə Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini elan etdi. 1992-ci ildən yaranmağa başlayan Milli Ordumuzun ilk zabitlərindən biri də Rəfael oldu. Rəfael Həbibov leytenant rütbəsi ilə 1992-ci il may ayının 23-də Qarabağa - döyüş bölgəsinə göndərildi. O, Təzəkənd, Nariştar, Zod, Ala Qaya, Çərəktar, Ağdaban, Çapar kəndləri uğrunda gedən ağır döyüşlərdə fəal iştirak edərək rəşadətli vuruşurdu. O, Kəlbəcər döyüşlərində düşmənin PDM-24 tipli zirehli maşınını heyət ilə birlikdə sıradan çıxardı. Cəsur leytenant, yaralanmasına baxmayaraq, yenidən döyüşə atıldı. Onun şücaəti sayəsində neçə-neçə Vətən oğlu ölümün pəncəsindən xilas edildi. 7 iyul 1992-ci il... Bu onun son döyüşü oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə leytenant Həbibov Rəfael Hacı Şərafət oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Əli Bayramlı şəhər qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 14 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Büstü qoyulmuşdur.

HƏSƏNOV ELDAR İSFƏNDİYAR oğlu

26 dekabr 1965-ci ildə Cəlilabad rayonunun Lallar kəndində anadan olmuşdur. 1983-cü ildə Xanəgah kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1984-cü ildə Cəlilabad rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən ordu sıralarına çağırılmışdır. 1986-cı ildə hərbi xidmətini başa vurub doğma kəndinə qayıtmışdır. Sürücü işləyirdi.

1988-ci il... Erməni faşizminin törətdiyi cinayətlər günbəgün artırdı. 1990-cı ildə Eldar Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə üzv yazılır. O, Azərbaycanın hər qarış torpağı uğrunda fədakarlıqla vuruşurdu. Onun cəbhədə

göstərdiyi hünər düşməni lərzəyə salmışdı. Laçın döyüşlərində o, öz məharəti ilə dəstəni mühasirədən itkisiz çıxarmışdı. Eldar Həsənov qurduğu planı qabaqcadan kimsəyə deməyi xoşlamırdı. Bəzən kəşfiyyata tək gedir, iki-üç əsirlə geri döndürdü. O, Azərbaycan torpaqlarını azad görmək istəyirdi. Elə buna görə də qətiyyənlə qorxu nə olduğunu bilmirdi. Düşməne sarsıdıcı zərbələr vuran E.Həsənovun başına ermənilər 50 min ABŞ dolları məbləğində mükafat qoymuşdu.

1991-ci ildə Polis Akademiyasına daxil olmuşdu. 1994-cü ilin yanvar ayında onun ikinci cəbhə həyatı başlayır. Füzuli bölgəsində ermənilərə qan udduran polis starşınası düşmənin xeyli canlı qüvvəsini, texnikasını məhv etmişdi. Göstərdiyi qəhrəmanlıq dildən-dilə gəzirdi. Ermənilər onu daim izləyir, məqam düşəndə öldürməyə cəhd edirdilər. Nəhayət, 1994-cü ilin may ayının 12-i... Horadiz qəsəbəsi uğrunda ağır döyüşlər gətirdi. Eldar özünə xas olan igidliklə yenə də ön cərgədə vuruşurdu. Qəfil atılan mərmə cəsur döyüşçü - polis starşınası Eldar Həsənovun qəlbini əbədi olaraq susdurdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Həsənov Eldar İsfəndiyar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Cəlilabad rayonunun Lallar kəndində dəfn edilmişdir.

Cəlilabad Rayon Polis Şöbəsinin həyatında büstü qoyulmuşdur.

HƏSƏNOV İLHAM GÜLBALA oğlu

6 may 1976-cı ildə Ağstafa rayonunun Xətai kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə Yenigün kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra, zabıt olmaq arzusu ilə sənədlərini Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər Məktəbinə verir. Lakin həmin il ali məktəbə daxil ola bilmir. O, ruhdan düşmüş, bir qədər hazırlaşdı, Bakı Yüngül Sənaye Texnikumunun Ağstafa filialına daxil olur. 1994-cü ilin sentyabrında Milli Orduya çağırılır. Bakıdakı hərbi hissələrin birində xidmətə başlayır. O, tez bir zamanda əsgər və zabıtların böyük hörmətini qazanır. Hərbi təlim yarım il çəkir. Sonra cəbhə...

Təzə təyinat yerində İlham öz döyüş hazırlığını daha da təkmilləşdirməyə yenidən başlamışdı ki, məlum mart hadisələri onun planlarını yarımcıq qoydu.

1995-ci ilin 13 martında bir qrup silahlı dəstə xəyanət yolunu tutaraq, dövlət çevrilişinə cəhd göstərdi. Təbii ki, dövlətçiliyimiz naminə bu cəhdin qarşısı vaxtında alınmalı idi və alındı da! Artıq mart ayının 17-də qiyamçı dəstə tamamilə tərkisilah edilmişdi. Çox təəssüf ki, bu çətin əməliyyat neçə-neçə Vətən oğlunun qanı bahasına başa gəldi. Həmin qarşıdurmada öz vətəndaşlıq borcunu vicdanla yerinə yetirən İlham Həsənov qarşı tərəfdən atılan gülləyə tuş gəldi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Həsənov İlham Gülbala oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Ağstafa şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ağstafa rayonunda adına küçə var.

HƏSƏNOV SƏYAVUŞ HƏSƏN oğlu

20 yanvar 1964-cü ildə Şərur rayonunun Yengicə kəndində Həsən kişinin ailəsində əkiz oğul dünyaya gəldi. Onlardan birinin adını Səyavuş qoydular. Səyavuş səkkizinci sinfə qədər kənd məktəbində oxuduqdan sonra, təhsilini Bakıdakı 54 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirdi. Rəngsaz peşəsinə yiyələndi. Bir neçə ay Bakı Baş Tikinti İdarəsinin nəzdindəki Evtikmə Kombinatında işlədi. Əsgərlik yaşına çatanda hərbi xidmətə getdi. Stavropol diyarında xidmətini başa vurduqdan sonra yenidən işlədiyi kombinata qayıtdı. Bir müddət keçdi. Evtikmə Kombinatından Tümenə 3 il müddətində işləməyə 300 nəfərlik dəstə göndərilirdi. Səyavuş da bu dəstənin tərkibinə daxil edilmişdi.

1990-cı il yanvarın 20-də əkiz qardaşların ad günü qeyd olunurdu. Elə bu vaxt Moskva televiziyasından verilən acı xəbər bütün azərbaycanlıları sarsıtdı. Qəflətən Bakı şəhərinə ordu yeridilmiş, yüzlərlə günahsız insan qətlə yetirilmişdi. Həmin gecəni sübhəcən oyaq qalan eloğlular ertəsi gün Vətənin harayına çatmaq üçün geriye - Bakıya dönməyi qərara alırlar. O, Bakıya qayıdan kimi Xalq Hərəkətinə qoşulur.

Qarabağı qorumaq üçün könüllü müdafiə batalyonu yarananda ona ilk qoşulanlardan biri də məhz Səyavuş oldu. O, Azərbaycanın bir çox bölgələrində: Qazaxda, Goranboyda, Gədəbəydə, Şuşada qeyrətlə vuruşdu, mühüm döyüş tapşırıqlarını layiqincə yerinə yetirdi.

Azərbaycanın alınmaz qalası olan Şuşa xəyanətin qurbanı olanda, Səyavuş bir neçə ay özünə gələ bilmədi. Axı, bu qədim şəhər neçə-neçə igidin qanı bahasına qorunub saxlanmışdı. Şuşadakı uğursuzluqlardan sonra o, Respublika Daxili İşlər Nazirliyinin polis dəstəsinə yazıldı.

1992-ci il iyunun 18-də Ağdərə bölgəsinə yola düşən dəstə bir çox kəndlərin geri alınmasında böyük şücaət göstərdi. 1992-ci il iyunun 25-də dəstəyə

növbəti tapşırığı yerinə yetirmək əmri verilmişdi. Bu dəfə Qırmızıkənd düşməndən azad edilməli idi. Dəstə kəndə doğru irəliləyirdi. Birdən, güclü atəşlə qarşılaşdılar. Dəstə cəld öz mövqeyini möhkəmləndirib, əks-hücumu dəf etməyə başladı. Döyüş getdikcə daha da qızışırdı. Düşmən tankı lap yaxınlığa çatmışdı. Səyavuş cəld əl qumbaraatanını işə saldı. Tank bir göz qırpımında alova büründü. Sursatı qurtarmışdı. O, açıq meydanda əliyalın qalmışdı. İgid döyüşçü qəfildən yerə sərildi. O, son dəfə Vətən göylərinə baxdı. Hələ buludlu idi göylər... Ağdərə boyunca Milli Ordunun qələbəsilə döyüşlər hələ davam edirdi...

Cəsur döyüşçünün cəsədi bir həftə sonra döyüş meydanından çıxarıldı.

Ailəli idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 21 iyul 1992-ci il tarixli 69 sayılı fərmanı ilə Həsənov Səyavuş Həsən oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

HƏSƏNOV TABİL QASIM oğlu

1960-cı il iyul ayının 4-də Xocalı rayonunun Kosalar kəndində anadan olmuşdur. 1977-ci ildə burada orta məktəbi bitirmişdir. 1980-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1982-ci ildə Qazaxıstan Respublikasında ordu sıralarından tərxis olunan Tabil doğma kəndinə qayıdaraq, elə həmin ildən Kosalar kənd rabitə şöbəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Ermənilər torpaqlarımıza təcavüzə başlayan gündən o, qeyrətli kənd gənclərini başına toplayaraq, özünümüdafiə dəstəsi yaratmışdı.

1991-ci il dekabrın 15-i... Ermənilər dörd tərəfdən Cəmilli kəndinə qəfil hücum keçmişdilər. Hər şeydən əli üzülmüş kənd camaatı ümidlə kömək gözləyirdi. Elə bu an Tabil öz dəstəsi ilə əks-hücum keçdi. Düşmən çaşbaş qalaraq geri çəkilməyə məcbur oldu. Tabilin cəsarəti sayəsində kənd mühasirədən azad edildi. Bu döyüşdən sonra el arasında ona "Qırxqız qartalı" deyirdilər.

Ermənilərin ikinci hədəf nöqtəsi Meşəli kəndi idi. Cəmillidə ağır zərbə almış erməni yaraqlıları bu kənddə qırğın törətməyə çalışırdı. Bundan xəbər tutan "Qırxqız qartalı" Tabil Kosalardan Meşəli kəndinə doğru irəlilədi. Döyüş bütün gecəni və gündüzü davam etdi. O, öz dəstəsi ilə döyüşə atılaraq kəndi düşməndən azad etdi. T.Həsənovun son döyüşü Kosalarla Xankəndi arasında yerləşən Ağdaş yüksəkliyində oldu. 1992-ci il martın 29-da ermənilər Daşaşırın istiqamətindən Kosalara yenə hücum etdilər. Bu ağır döyüşdə 53 erməni yaraqlısı məhv edildi. Onlardan 12-ni şəxsən Tabil cəhənnəmə vasil etmişdi. Bu, ən uğurlu hücum hesab olunurdu. Tabil bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Həsənov Tabil Qasım oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Kosalar kəndində dəfn edilmişdir.

HƏSƏNOV TAHİR TOFIQ oğlu

22 fevral 1970-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1987-ci ildə Nəsimi rayonundakı 23 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1988-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1990-cı ildə ordudan tərxis olunmuş, sənədlərini Bakı Dövlət Universitetinə vermiş və tarix fakültəsinə daxil olmuşdur.

Torpaqlarımızın bir hissəsinin erməni qəsbkarları tərəfindən işğal edilməsi, soydaşlarımızın öz dədə-baba yurdlarından qovulması Tahir üçün ağır dərd idi. Ailənin yeganə övladı olmasına baxmayaraq o, universitetin ikinci kursundan könüllü olaraq Vətənin müdafiəsinə qalxan igidlərin sırasına qoşulur.

Tahir Həsənovu, desant alayında xidmət etməsini, yüksək fiziki peşə hazırlığını nəzərə alaraq, kəşfiyyat qrupuna komandir təyin edirlər. Cəsur komandir Yuxarı Qarabağda, Ağdərə, Başkənd, Meşəli, Çıldırın əməliyyatlarında torpaqlarımızın müdafiəsində fəal iştirak edərək, mərdliklə vuruşmuşdur.

1992-ci il... Sentyabrın 2-i... O, Çıldırın yüksəkliyində aparılan uğurlu əməliyyatdan dənərkən öz dəstəsi ilə, sayca qat-qat üstün olan düşmənlə döyüşə girməli olur. Kəşfiyyatçılarımız son nəfəslərindək vuruşurlar. Düşmənin onları əsir götürmək niyyəti baş tutmur. O, son anda özünü qumbara ilə partladaraq, özü ilə bərabər neçə-neçə erməni quldurunu məhv edir.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 19 oktyabr 1992-ci il tarixli 273 sayılı fərmanı ilə Həsənov Tahir Tofiq oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı 23 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

HÜMBƏTOV FƏRHAD QƏNBƏR oğlu

10 sentyabr 1968-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Qarakilsə (Quqark) rayonunun Arçut kəndində doğulmuşdur. 1983-cü ildə burada orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirmiş və Hamamlı (Spitak) rayonundakı texniki-peşə məktəbində sürücü-mexanik peşəsinə yiyələnmişdir. 1986-cı ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi

xidməti əvvəlcə Çitada, sonra isə Monqolustan Respublikasında keçmişdir. O, 1988-ci ildə İrkutsk şəhərində ordudan tərxis olunmuşdur. O zaman F.Hümbotovun valideynləri də digər azərbaycanlılar kimi tez-tez erməni təcavüzünə məruz qalır, təhlükə içərisində yaşayırdı. O, bütün çətinliklərə baxmayaraq doğma kəndinə qayıdır, ailəsini Bakıya köçürür. Bakı şəhəri Məişət Xidməti İdarəsində sürücü kimi əmək fəaliyyətinə başlayır.

1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı o, təsadüf nəticəsində sağ qalmışdır. Həmin gecə ağır texnika ilə şəhərə daxil olan Sovet qoşun hissələri qarşısına çıxan hər şeyi əzib keçirdi. Onlar heç kimə aman vermişdilər. Fərhad bir az da ləngisəydi

tankın altında qalacaqdı. Bu hadisədən sonra o, bir tankçı kimi Vətənin keşiyində durmağı qarşısına məqsəd qoyur və 1991-ci ilin oktyabr ayında cəbhəyə gedir. Könüllülərdən ibarət Şıx batalyonunun sıralarında döyüşə atılır, bir neçə kəndin azad olunmasında böyük şücaət göstərir.

Fərhadın döyüş yolu çox çətin olmuşdur. O, 1992-ci il martın 7-də Şuşa, Kosalar, Xankəndi istiqamətlərində uğurlu döyüş yolu keçirmiş və düşmənin 5 postunu dağıtmışdır. 1992-ci il... Martın 29-u... Son döyüş... Fərhad öz dəstəsi ilə Xocalının Kosalar kəndində əməliyyat keçirir. Qüvvələr nisbəti ermənilərin xeyrinə idi. Buna baxmayaraq, düşmən xeyli canlı qüvvə itirdi. Xankəndi yaxınlığında artıq qüvvələri tükənir. Əlavə qüvvə gəlmədiyinə görə öz dəstəsi ilə geri çəkilmək məcburiyyətində qalır. O, bu döyüşdə bir neçə yaralımla xilas etsə də, özü qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Hümbətov Fərhad Qənbər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakının Binəqədi rayonunda adına park salınmış və burada büstü qoyulmuşdur.

HÜSEVNOV ELMAN SÜLEYMAN oğlu

28 fevral 1952-ci ildə Tərtər rayonunun İlxıçılar kəndində dünyaya göz açmışdır. 1958-ci ildə birinci sinfə getmiş, 1968-ci ildə Qaraqoyunlu kənd orta məktəbini bitirmişdir. Elə həmin il Azərbaycan Politeknik İnstitutuna daxil olmuşdur. 1973-cü ildə həmin İnstitutun Hidromeliyoriya fakültəsini bitirir və zabıt kimi Gürcüstanda hərbi xidmətə göndərilir. 1975-ci ildə ordudan tərxis olunur və doğma rayonunda müxtəlif vəzifələrdə çalışır.

1988-ci ildə Qarabağda və eləcə də digər sərhəd rayonlarında elan olunmamış müharibə getdikcə daha da alovlanırdı. Azğınlaşmış erməni quldurları torpaqlarımızı zəbt etmək məqsədi ilə irimiqyaslı hücumlar təşkil edirdilər. Sərhəd bölgəsində yerləşdiyindən Tərtər rayonu da tez-tez hücumlara məruz qalırdı. 1991-ci il... Sentyabrın 22-i... O, Tərtər rayonunda könüllülərdən ibarət ərazi

özünümüdafiə qərargahı yaradır və özü də onun rəisi olur. Elman Hüseynov 12 noyabr 1991-ci ildə “Tərtər” batalyonuna komandir təyin edilir. O, bir komandir kimi “Tərtər” özünümüdafiə batalyonunun siyasi oyunlardan uzaq olmasını, bu

oyunlarda iştirak etməməsini və yalnız doğma torpaqlarımızı azğın düşməndən azad etməsini qarşısına məqsəd qoymuşdu. “Tərtər” batalyonunun döyüşçüləri vuruşduqları hər yerdə özünəməxsus iz qoyurdu. Ağdərə, Seysulan, Yarımca, Çaylı, Marquşevan, Marağa, Həsənqaya, Levonarx, Ortakənd, Sərsəng su anbarı, Kasapet, Drambon, Mağavuz, Çıldıran... Bu yaşayış məntəqələrinin erməni işğalçılarından təmizlənməsi uğrunda o, rəşadətlə vuruşmuşdur. Bu döyüşlərdə onlarla erməni yaraqlısı məhv edilmiş, xeyli silah-sursat qənimət götürülmüşdü. Batalyon komandiri döyüşlərdə neçə dəfə yaralansa da, silahdan, səngərdən ayrılmamışdı. 14 yanvar 1993-cü il... Cəsur komandir Vəng kəndinin azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Evli idi. Bir oğlu, iki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə mayor Hüseynov Elman Süleyman oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Tərtər rayonunun Qaraqoyunlu kəndində dəfn edilmişdir. Tərtər şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Tərtər şəhərində büstü qoyulub.

HÜSEYNOV ELŞAD EYNULLA oğlu

1960-cı il oktyabr ayının 8-də Masallı rayonunun Xıl kəndində doğulmuşdur. 1978-ci ildə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra bir il sovxozda fəhlə işləmişdir. 1979-cu ildə hərbi xidmətə çağırılaraq, Batumi şəhərində xidmətə başlamışdır. 1981-ci ildə ordudan tərxis olunmuş və Bakı şəhər Səbail rayon DİŞ-nin nəzdindəki

mühafizə şöbəsində milis nəfəri kimi işə qəbul olunmuşdur. E.Hüseynov 1986-cı ildə N.Rzayev adına Bakı Xüsusi Orta Milis Məktəbinin (indiki Polis Akademiyası - red.) qiyabi şöbəsinə daxil olmuş və 1989-cu ildə təhsilini başa vurmuşdur.

E.Hüseynov ermənilərin xalqımıza qarşı işğalçı hərəkətlərinə dözə bilmirdi. O, cəbhəyə göndərilməsi barədə bir neçə dəfə DİN-ə müraciət etdi. 1991-ci ildən etibarən müntəzəm olaraq cəbhə bölgələrinə getməyə başladı. İlk sınaq döyüşü Füzuli və Tərtər bölgələrində oldu. O, bu sınaqdan uğurla çıxdı. Sonra Marağa, Cuvanlı, Marquşevan, Ağbulaq və başqa kəndlərin azad olunmasında rəşadətlə döyüşdü. Onun göstərdiyi igidliklər düşməni vahiməyə salmışdı.

1992-ci il... İyunun 15-i... Döyüşçülərə Fərrux kəndini düşməndən azad etmək tapırışı verilmişdi. Səhər tezdən Ağdam istiqamətində döyüşə atılan polis cəngavərləri kəndin içinə doğru irəliləyirdilər. Elşad həmişə olduğu kimi yenə də döyüşün ən qızgın yerində idi. O, həm cəsarətli vuruşu, həm də ruhlandırıcı çağırışları ilə döyüş yoldaşlarına mənəvi qüvvə verirdi. Əfsus ki, mövqeyini dəyişmək üçün səngərdən çıxarkən qəfil gülləyə tuş gəldi. Qırıldı ömrü qəhrəmanın...

Ailəli idi. Bu gün Elşadın ocağında üç qız övladı böyüyür.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Elşad Eynulla oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Masallı rayonunun Xıl kəndində dəfn edilmişdir.

Masallı rayonunda adına küçə var. Xıl kəndində büstü qoyulmuşdur.

HÜSEYNOV ELŞƏN İBRAHİM oğlu

30 iyun 1976-cı ildə Saatlı rayonunun Qıraqlı kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə burada birinci sınıf getmiş, 1993-cü ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Bir il təsərrüfatla məşğul olmuşdur. 1994-cü ildə Saatlı Rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, 777 sayılı hərbi hissədə xidmət edirdi. Qısa müddətdə əsgər və zabitlərin dərin hörmətini qazanmışdı, verilən tapşırıqları vaxtında və dəqiq yerinə yetirirdi.

Doğma Azərbaycanımız müstəqillik əldə etdikdən sonra xarici və daxili düşmənlər birləşərək, ölkədə bir neçə dəfə dövlət çevrilişinə cəhd etmişdilər. 1995-ci il 17 mart hadisəsi bunların içində ən təhlükəlisi olmaqla, dövlətçiliyimizə qarşı yönəldilmiş bir qəsd idi. Erməni qəsbkarlarının törətdiyi fəlakətlərdən, faciələrdən başı ayılmayan Azərbaycan təhlükəli anlar yaşayırdı. Xalq həyəcan içində idi. Milli Ordumuz dövlət çevrilişinin qarşısını qəhrəmanlıqla aldı. Həmin gün Elşən də öz vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirirdi. Qəfil güllə Elşənin ömrünə son qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-i il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Elşən İbrahim oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Saatlı rayonunun Qıraqlı kəndində dəfn edilmişdir.

Saatlı rayon Mərkəzi xəstəxanası onun adını daşıyır.

HÜSEYNOV ƏFQAN QARAXAN oğlu

24 fevral 1963-cü ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1970-ci ildə 109 sayılı orta məktəbə getmiş və 1978-ci ildə səkkizinci sinfi bitirib C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseyə daxil olmuşdur. Litseydə təhsilini başa vurduqdan sonra, Bakı Ümumqoşun Komandirlər məktəbinə qəbul olunmuşdur. 1984-cü ildə bacarıqlı zabit kimi təyinatla Simferopol şəhərinə göndərilir. 1985-ci ildən 1987-ci ilə qədər Əfqanıstanda gedən döyüşlərdə iştirak edir, bir neçə dəfə ağır yaralanır. Göstərdiyi şücaətlərə görə orden və medallarla təltif edilir. Əfqanıstandan qayıdıandan sonra xidmətini Zaqafqaziya Hərbi Dairəsində davam etdirmişdir. Ə..Hüseynov 1988-ci ildə Bakıya qayıtmış və vaxtilə oxuduğu C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseydə birinci rotanın komandiri təyin edilmişdir. 1991-92-ci illərdə Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində işləmişdir. Elə həmin ilin yanvar ayında Milli Qvardiyada xidmətə başlamışdır. O, Milli Qvardiyanın tərkibində alay komandiri kimi, fasiləsiz olaraq döyüş əməliyyatlarına başçılıq etmişdir. Cəsur komandirin başçılığı ilə düşmənin xeyli qüvvəsi məhv edilmiş, silah-sursat ələ keçirilmişdir.

1992-ci ilin noyabrın 1-i... Əfqan Hüseynovun son döyüşü... Qubadlı rayonunun Səfiyan və Quşçular kəndlərinin müdafiəsi zamanı o, qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Əfqan Qaraxan oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

C.Naxçıvanski adına Litseydə və Milli Qvardiya Qərargahında büstü qoyulmuşdur. Xətai rayon Gənclər Təşkilatı onun adına əlaçı təqaüdü təsis etmişdir.

HÜSEYNOV RÖVŞƏN ŞƏMİL oğlu

22 fevral 1967-ci ildə Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində doğulmuşdur. 1984-cü ildə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra Ağdam rayon Mədəniyyət evində işləmişdir.

1985-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə daxil olmuşdur. 1985-87-ci illərdə ordu sıralarında olmuşdur.

Rövşənin təşəbbüsü ilə 1992-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin iyirmi tələbəsi dövlət imtahanlarının başlanmasına üç ay qalmış, təhsillərini yarımçıq qoyaraq iki ay hərbi hazırlıq keçirlər. Sonra onlar ən qaynar döyüş nöqtəsinə - Goranboya yollanırlar. Tələbə taqımı 703 sayılı hərbi hissəyə təhkim olunur. Ən ağır sınaq saati Holandağ yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlərdə oldu. Holandağdan Ergəc, Mənəşli, Buzluq və Şaumyana (Ağcakənd) nəzarət etmək mümkün idi.

Düşmənin 300-dən artıq əsgər və zabiti müasir hərbi texnika ilə silahlanaraq Holandağa hücumu keçmişdi. İlk hücumun qarşısı məharətlə alındı. Düşmən pərən-pərən salındı. Bu, 1992-ci ilin 28 aprel günü idi. Tələbə taqımı qarşısındakı bu məğlubiyyətdən qazəblənən düşmən dörd gündən sonra daha böyük qüvvə toplayaraq hücumu keçdi. Rövşənin taqımı düşmənin iki zirehli texnikasını və onlarla canlı qüvvəsini məhv etdi. Düşmənin Holandağı alıb Çaykəndə çıxmaq planı alt-üst edildi.

Elə Marquşevan uğrunda gedən vuruşlar da tarixə düşəcək bir döyüş idi. 1992-ci il mayın 11-də gedən döyüşdə Mingəçevir böliyünün 27 döyüşçüsü mühasirəyə düşmüşdü. Briqada komandiri onları mühasirədən qurtarmaq üçün tələbə döyüşçülərə müraciət etdi. Onlar Mingəçevir böliyünü mühasirədən çıxardılar, lakin özləri mühasirəyə düşdülər. Bu qeyri-bərabər döyüşdə tələbələrəndən ikisi həlak oldu, bir neçəsi yaralandı. Rövşən vəziyyəti anı olaraq qiymətləndirdi və döyüş dostlarının əsir düşəcəyini görüb, atəş nöqtəsini öz üzərinə götürdü. Onun pulemyotu düşmənin başına od ələyirdi. Cəsur komandirin əmrilə döyüş dostları mühasirədən çıxdılar. O özü isə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 noyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Rövşən Şəmil oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağdam rayonunun Quzanlı kəndində dəfn edilib. Bakı Dövlət Universitetində büstü qoyulub.

HÜSEYNOV SADIQ DAYANDUR oğlu

29 iyul 1961-ci ildə Ağcabədi rayonunun Xocavənd kəndində doğulmuşdur. 1968-ci ildə burada birinci sinifə getmiş və 1978-ci ildə orta məktəbi bitirmişdir.

1980-ci ildə Xankəndi Pedaqoji İnstitutunun İbtidai Metodika fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur. Elə həmin il ordu sıralarına çağırılmışdır. O, hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmiş, 1987-ci ildə institutu bitirərək doğma kəndlərinə qayıtmışdır. Sadıq vaxtilə oxuduğu məktəbdə əvvəl pioner baş dəstə rəhbəri, sonra isə müəllim işləmişdir. O, 1989-cu ildə DİN-nin sərəncamı ilə Şuşa rayon

Daxili İşlər Şöbəsinə sahə müvəkkili vəzifəsinə təyin edildi. Erməni quldurları Şuşaya hücum edəndə Sadıq da digər polis əməkdaşları kimi şəhərin müdafiəsində yaxından iştirak etmiş, düşməne ağır zərbələr endirmişdir. Onun başçılıq etdiyi dəstənin səyi nəticəsində onlarla erməni yaraqlısı məhv edilmiş, xeyli silah-sursat

ələ keçirilmişdir. O, 29 mart 1992-ci ildə ağır yaralanır. Buna baxmayaraq, yenə də silahı yerə qoymur, döyüşə atılır.

13 aprel 1992-ci ildə erməni silahlı birləşmələri Şuşanı ağır raket atəşinə tutmuşdu. Sadiq Hüseynov yaralı yoldaşlarını xilas edərkən qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Həyatda bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Sadiq Dayandur oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağcabədi rayonunun Xocavənd kəndində dəfn edilmişdir.

Xocavənd kənd orta məktəbinə onun adı verilmişdir.

HÜSEYNOV ŞAHLAR İSA oğlu

26 noyabr 1968-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Razdan rayonunun Hankavan kəndində anadan olmuşdur. 1985-ci ildə doğma kəndlərində orta təhsilini rus dilində başa vurmuş və peşə məktəbinə daxil olaraq, sürücülük ixtisasına yiyələnmişdir. O, 1986-88-ci illərdə keçmiş Sovet Ordusunda hərbi xidmətdə olmuşdur. Hərbi xidmətini Moskva şəhərində keçmişdir.

Qərbi Azərbaycanda yaşayan başqa soydaşlarımız kimi Şahların ailəsi də

1988-ci ildə erməni təcavüzü nəticəsində öz dədə-baba yurdlarından zorla qovularaq Azərbaycana pənah gətirmişdir. Ailə bir müddət evsiz-eşiksiz qaldıqdan sonra, nəhayət, Gəncə şəhərində məskunlaşmışdır. Şahlar Hüseynov ordudan tərxis olunaraq Gəncəyə - ailələrinin yanına gəlmişdir. 1990-cı ildə sənədlərini Gəncə şəhər 27 sayılı texniki-peşə məktəbinə vermişdir. 1991-ci ildə Gəncə Alüminium oksidi İstehsalat

Birliyində çilingər işləməyə başlayır. Ş.Hüseynov 1992-ci ilin fevralında erməni quldurlarının Xocalıda törətdikləri faciəyə dözə bilməyib, könüllü olaraq Gəncə batalyonuna daxil olur. Şahlar sırası döyüşçü kimi bir çox əməliyyatlarda fəal iştirak edir, düşmənin yerinin öyrənilməsində və məhv edilməsində müstəsna fəaliyyət göstərir. O, erməni dilini təmiz bildiyi üçün kəşfiyyata həmişə öndə gedir, təhlükəli anlarında yoldaşlarını xilas edirdi. Düşmənin növbəti hücumu 10 aprel 1992-ci ildə Marquşevan kəndinə olur. Erməni quldurlarının hərbi texnikası və canlı qüvvəsi sayca üstün idi. Buna baxmayaraq, onlar kəndi tuta bilmədilər, xeyli itki verib, geri çəkilməyə məcbur oldular. Bu döyüşdə Şahlar Hüseynov böyük şücaət göstərərək qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Şahlar İsa oğlu Hüseynova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Gəncə şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.
Gəncə şəhərində adına küçə var.

HÜSEYNOV TOFIQ MİRSİYAB oğlu

19 aprel 1954-cü ildə Xocalı şəhərində doğulmuşdur. 1961-ci ildə burada birinci sinfə getmiş və 1971-ci ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Ağdam şəhərindəki Kənd Təsərrüfatı Texnikumunun mexanizasiya fakültəsini bitirdikdən sonra, 1974-cü ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılmışdır. 1976-cı ildə hərbi xidmətini Qazaxıstan Respublikasının Alma-Ata şəhərində başa vurmuşdur. Sonra, Xocalı şəhər orta məktəbində hərbi hazırlıq müəllimi kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Məktəbdə işlədiyi müddətdə kapitan rütbəsinə yüksəlmişdir. 1991-ci ildə Xocalı ərazi özünümüdafiə batalyonunun təşkilatçılarından biri kimi o, taborun komandiri təyin edilmişdir. Meşəli kəndi uğrunda gedən

döyüşdə onun taboru onlarla erməni yaraqlısını məhv etməyə müvəffəq olmuşdu. O, rayonda “Mixaylo” ləqəbi ilə tanınırdı. Ermənilər Naraguğ kəndindən tez-tez Xocalını top atəşinə tuturdu. O, düşmənin bu strateji top-batareya nöqtəsini susdurdu. Onun dönməz səyi nəticəsində Mehdikənd kəndinin fermasında yerləşən erməni quldurlarının artilleriyası, “Alazan” qurğusu sıradan çıxarılmış, ferma darmadağın edilmişdi. Bununla yanaşı, on nəfər erməni yaraqlısı əsir götürülmüşdü. Bu əməliyyata görə Tofiq Hüseynova mayor rütbəsi verildi. 26 fevral 1992-ci il... O, döyüş dostları ilə ürək-ürəyə, kürək-kürəyə verərək Xocalının müdafiəsinə qalxmışdı. Onlar dinc əhalinin təhlükəsiz yerlərə köçürülməsində, düşmən hücumunun qarşısının alınmasında rəşadətli vuruşurdular.

O, canlı qüvvə və texnika cəhətdən qat-qat üstün olan düşmənlə qeyri-bərabər döyüşdə axırıncı gülləsinə qədər vuruşaraq, əsir düşməmək üçün qumbaranı sinəsinə sıxdı və özü ilə bərabər ona yaxın erməni yaraqlısını da məhv etdi.

Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyul 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Hüseynov Tofiq Mirsiyab oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

HÜSEYNOV VÜQAR TOFIQ oğlu

20 iyun 1969-cu ildə Cəbrayıl rayonunun Daşkəsən kəndində dünyaya göz açmışdır. 1976-cı ildə burada məktəbə getmiş və 1986-cı ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Sonra Bakıda 14 sayılı texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmiş, elektrik qaynaqçısı ixtisasına yiyələnmişdir. 1987-ci ildə hərbi xidmətə

çağırılmışdır. O, daxili qoşunlarda xidmət etmişdir. Hərbi xidmət dövründə çavuş rütbəsi almışdır. 1989-cu ildə hərbi xidmətini başa vuraraq, Binəqədi Neft və Qazıxarma İdarəsində elektrik qaynaqçısı kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

O, erməni qəsbkarlarının törətdikləri qatı cinayətlərə dözə bilmirdi. Ona görə də, 1990-cı ilin oktyabrında Daxili İşlər Nazirliyinin xüsusi təyinatlı polis dəstəsinə yazıldı. O, Xocalıda, Çaykənddə rəşadətlə vuruşdu, Goranboy rayonunun bir sıra kəndlərinin erməni işğalçılarından azad edilməsində böyük şücaət və qəhrəmanlıq göstərdi. Şəhid jurnalist Salatın Əsgərovanın qatillərinin tapılmasında onun da xidməti olmuşdur.

1991-ci il... İyulun 20-i... Ermənilər böyük qüvvə ilə Goranboy rayonunun Buzluq kəndinə hücumə keçmişdilər. Vüqar Hüseynov döyüş yoldaşları ilə birlikdə sinəsini sipər elədi, düşmən geri çəkilməyə məcbur oldu. Bu, Vüqarın son döyüşü idi... O, qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

SSRİ rəhbərliyi tərəfindən Hüseynov Vüqar Tofiq oğlu ölümündən sonra “Qırmızı Ulduz” ordeni və Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Doğulduğu Daşkəsən kəndində dəfn edilmişdir.

Oxuduğu kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

XASIYEV SAMİR ZİRƏDDİN oğlu

20 aprel 1973-cü ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1980-ci ildə Bakının Nərimanov rayonundakı 82 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə getmişdir. 1988-ci ildə ailəsi Gəncə şəhərinə köçdüyü üçün, orta təhsilini 14 sayılı beynəlmiləl orta məktəbdə tamamlamışdır. O, məktəbi bitirib Bakıya qayıdır.

1991-ci ildə Bakı Soyuducular Zavodunda işləməyə başlayır. Elə həmin il Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinin aqşam şöbəsinə daxil olur. Birinci kursda oxuyarkən hərbi xidmətə çağırılır. O, əvvəlcə Dərnəgüldəki tikinti batalyonunda xidmət edir. 1992-ci ildə isə Vətənin çağırışına səs verərək rəhbərlikdən döyüş bölgəsinə göndərilməsini xahiş edir. S.Xasiyev qısa təlim keçdikdən sonra ön cəbhəyə yola düşür. İlk döyüşü Ağdam rayonunun Mərzili kəndindən başlayır. 1993-cü ildə Füzuli, Ağdərə bölgələrində aparılan əməliyyatlarda fəal iştirak edir. Samir bir neçə dəfə yaralansa da, döyüş bölgəsini tərk etmir, yoldaşlarının yanında qalmağı üstün tutur. Samirin gərgin döyüşlərinin biri də Tərtər cəbhəsində oldu. Ölümün gözüne dik baxan cəsur döyüşçü bir neçə dəfə mühasirəni yərək yoldaşlarını xilas etdi. Bacarığını, səriştəsini nəzərə alıb onu iki aylıq zabitlər kursuna göndərdilər. O, leytenant rütbəsi alandan sonra yaratdığı bölüyün

komandiri oldu. Samir 1994-cü ildə Gəncə qiyamının yatırılmasında fəal iştirak etdi, “Hərbi xidmətlərə görə” medalı ilə təltif edildi. 1995-ci il martın 17-i... Dövlət çevrilişinə növbəti cəhd. Qarşıdurma dinc yolla həllini tapa bilmədi. Qardaş qanı axıdıldı. Samirin bölüyü qərargaha daxil olarkən snayper gülləsi yaxın məsafədən komandiri qarın nahiyəsindən yaraladı. Dostlarının səyinə baxmayaraq, onu xilas etmək mümkün olmadı. O, dövlətçiliyimiz yolunda qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə leytenant Xasıyev Samir Zirəddin oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin 2-ci Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakının Nərimanov rayonundakı keçmiş Montin adına Mədəniyyət və İstirahət parkına Samir Xasıyevin adı verilmiş və parkda büstü qoyulmuşdur.

XƏLİLBƏYLİ TƏBRİZ XƏLİL RZA oğlu

1964-cü il fevralın 12-də Bakı şəhərində - xalq şairi Xəlil Rza Ulutürkün ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1981-ci ildə Bakı şəhəri M.Müşfiq adına 18 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1982-ci ildə o, Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutuna daxil olur. Təhsilini Kütləvi tamaşalar üzrə rejissor fakültəsində qiyabi yolla davam etdirməklə o, C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında işıqçı işləyir.

Ermənilərin Azərbaycana təcavüzü və torpaq iddiaları

Təbrizi gecə-gündüz rahat buraxmırdı. O, bütün varlığı ilə cəbhəyə getməyə can atır, Dağlıq Qarabağın işğalçılardan təmizlənməsində fəal iştirak etmək istəyirdi. 1991-ci ilin sonlarında o, könüllü olaraq cəbhəyə yola düşdü.

Təbriz qısa döyüş yolu keçsə də, yoldaşları arasında böyük nüfuz və hörmət qazanmışdı. Onu cəsur bir döyüşçü kimi tanıyırdılar. Xromort və Naxçıvanik kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə o, dönə-dönə qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdi. Təbriz Xəlilbəyli neçə-neçə yaralı əsgəri atəş altından çıxarmış, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etmişdi. Döyüş şücaətlərinə görə o, DİN-nin “Boz qurd” mükafatına layiq görülmüşdü.

1992-ci il... 31 yanvar... Təbriz Xəlilbəylinin son döyüşü... O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Türkcay və Gültac adlı iki qızı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Xəlilbəyli Təbriz Xəlil Rza oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakı şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Yaşadığı evin qarşısına Xatirə lövhəsi vurulub.

XƏLİLOV ELDAR XƏLİL oğlu

19 avqust 1976-cı ildə Qərbi Azərbaycanın Zəngibasar rayonunun Zəngilər kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə burada məktəbə getmişdir. O, altıncı sinfə qədər öz doğma kəndlərində təhsil almışdır. 1988-ci ildə yüz minlərlə soydaşlarımız kimi öz doğma yurdlarından zorla qovulduqdan sonra o, ailəsi ilə birlikdə Bakının Bakıxanov qəsəbəsində məskunlaşmışdır. Təhsilini 96 və 252 saylı orta məktəblərdə davam etdirmişdir. Sonra Bakıdakı 10 saylı texniki-peşə məktəbini bitirmişdir. 29 sentyabr 1994-cü ildə Sabunçu rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi hissədə qısamüddətli təlim məşqləri... İş elə gətirdi ki, o, erməni işğalçıları ilə deyil, dövlətçiliyimizə xəyanət edən qüvvələrə qarşı mübarizə aparmalı oldu. 17 mart 1995-ci ildə dövlət çevrilişinin qarşısının alınmasında Milli Ordumuzun əsgərləri arasında Eldar Xəlilov da öz vətənpərvərlik borcunu yerinə yetirirdi. O, Azərbaycan əsgərinə xas olan döyüş əzmkarlığı nümayiş etdirir, daxili irticanın tərkisilah edilməsində mərdlik və şücaət göstərirdi. Təəssüf ki, bu qarşudurma itkisiz ötüşmədi. Hər iki tərəfdən ölənlər oldu. Qarşı tərəfdən atılan atəş Eldar Xəlilovun gənc ömrünə son qoydu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Xəlilov Eldar Xəlil oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakının Bakıxanov qəsəbəsindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Vaxtilə oxuduğu 252 saylı orta məktəbdə isə qəhrəmana həsr olunmuş guşə yaradılmışdır. Qəsəbədə büstü qoyulmuşdur.

İBRAHİMOV MİRƏLƏKBƏR MİRƏLƏSGƏR oğlu

30 sentyabr 1961-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Vedibasar mahalının Xalisa kəndində ziyalı ailəsində doğulmuşdur. Birinci sinfə doğma kəndlərində getmişdir. Sonra ailələri Bakıya köçmüşdür. 1978-ci ildə Bakıdakı 158 saylı orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə getmişdir. 1980-ci ildə hərbi xidmətini başa vurub, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin idman və hərbi hazırlıq fakültəsinə daxil olmuşdur. Təyinatı Lənkərana idi. O, üç il burada müəllim işləyir. Sonra isə Bakıya qayıdır və 153 saylı orta məktəbdə ibtidai hərbi hazırlıq müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyətini davam etdirir.

1990-cı ilin 20 Yanvar hadisəsindən sonra özünə yer tapa bilmirdi. Daşaltı, Malibəyli, Kərkicahan qırğınlarından sonra cəbhəyə getməyi qərara aldı. Bu məqsədlə o, Yasamal rayon Hərbi Komissarlığına müraciət etdi. 1993-cü ildə onu

yenidən yaradılmış 5-ci Yasamal taboruna komandir təyin edirlər. Miraləkbər öz taboru ilə Füzuli rayonunun Alxanlı, Kürdmahmudlu, Aşağı Seyidəhmədli kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edərək, mərdliklə vuruşur. 5 mart 1994-cü il... Miraləkbərin son döyüşü... Döyüşçülərimiz Qorqan kəndini erməni işğalçılarından azad edib, bir az dincəlməyi qərara almışdılar. Elə bu vaxt kəşfiyyatçı xəbər gətirdi ki, yaraqlılar iki kəndi işğal ediblər. İgid komandir öz döyüşçüləri ilə silaha sarıldı. Ağır döyüşdən sonra hər iki kənd geri qaytarılsa da, düşmənin gülləsi Miraləkbəri haqladı. O, Füzuli döyüş bölgəsində gözlərini əbədi yumdu.

Evli idi. Bir övladı vadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə kapitan İbrahimov Miraləkbər Mirələsgər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə dərs dediyi 153 sayılı orta məktəb indi onun adını daşıyır.

İBRAHİMOV NURƏDDİN İSLAM oğlu

16 mart 1951-ci ildə Bakı şəhərinin Buzovna qəsəbəsində doğulmuşdur. 1969-cu ildə buradakı 125 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1970-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətdən sonra Bakı Aqreqatlar Zavodunun texniki

nəzarət şöbəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1975-ci ilin iyulunda komsomol çağırışı ilə BAM-a işləməyə gedir. 1978-ci ildə İrkutsk şəhər Daxili İşlər İdarəsində işə qəbul olunur. Milis sistemində olan hədsiz həvəsi onu 1981-ci ilin mayında SSRİ Daxili İşlər Nazirliyinin Xəbərovsk şəhər Ali Milis Məktəbinə gətirib çıxarır. O, 1982-ci ildə İrkutsk şəhərində baş sahə inspektoru vəzifəsinə təyin olunur. N.İbrahimov 1986-cı ildə hüquqşünas ixtisası üzrə ali təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurur. N.İbrahimov 1986-cı ildə “Əla xidmətə görə” medalı ilə təltif olunur. 1988-ci ildə onu daha bir məsul vəzifəyə - cinayət axtarışı şöbəsinin rəisi vəzifəsinə təyin edirlər. 1989-cu ildə o, İrkutsk Şəhər Sovetinə deputat seçilir.

1990-cı ildə Vətənin başının üstünü qara buludlar alan zaman o, Azərbaycana qayıdır. Elə həmin il Laçın RDİŞ-nə sahə müvəkkili göndərilir. Burada gedən döyüşlərdə fəal iştirak edir. N.İbrahimov döyüşlərin birində yaralanaraq bir müddət hospitalda müalicə olunur. Zədəsi ciddi olduğuna görə 1991-ci ildə öz işini Bakı şəhər Əzizbəyov RDİŞ-ndə davam etdirməli olur.

Nurəddin cəbhə xəttindən uzaqda olmasına baxmayaraq, tez-tez cəbhə bölgələrinə gedir, polis yoldaşlarına yaxından köməklik göstərirdi. 1993-cü ildə Kosalər kəndi və Cəbrayıl rayonu uğrunda gedən döyüşlərdə əsl qəhrəmanlıq göstərmişdi. Polis mayoru rütbəsinəçən yüksəlmişdi.

Nurəddin İbrahimov 1995-ci il fevral ayının 10-da Binə qəsəbəsində cinayətkar dəstənin zərərsizləşdirilməsi zamanı xüsusi qəhrəmanlıq göstərmiş və həlak olmuşdur.

Evli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 26 dekabr 1995-ci il tarixli 424 sayılı fərmanı ilə İbrahimov Nurəddin İslam oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Buzovna qəsəbə qəbristanlığında dəfn edilib. Buzovna qəsəbəsində küçələrdən biri və buradakı mədəniyyət evi onun adını daşıyır. Mədəniyyət evinin qarşısında büstü qoyulub.

İBRAHİMOV RASİM SƏXAVƏT oğlu

18 aprel 1962-ci ildə Bakı şəhəri Əzizbəyov rayonunun Çilov adasında neftçi ailəsində doğulmuşdur. 1969-cu ildə buradakı 131 sayılı məktəbin birinci sinfinə getmiş və səkkizinci sinfədək həmin məktəbdə təhsil almışdır. Rasimin arzusu hərbi olmaq idi. Elə bu məqsədlə də o, 1977-ci ildə Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbə daxil olur. R.İbrahimov 1979-cu ildə məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirərək, təhsilini Bakı Ali Hərbi Ümumqoşun Komandirlər Məktəbində davam etdirir. O, bütün təlimlərdə fəal iştirak edir, zabitlik peşəsinin sirlərini və hərbi texnikanı həvəslə və inadla öyrənirdi. 1983-cü ildə ali təhsilini başa çatdıranda onu Almaniyaya hərbi qulluğa göndərilər. Motoatıcı taqımın komandir müavini kimi xidmətə başlayan gənc azərbaycanlı zabit Vətəndən uzaqda olmasına baxmayaraq çalışırdı ki, mənsub olduğu xalqın başını həmişə ucaltsın. O, hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra, 1988-ci ildə Azərbaycana qayıdır. Bir müddət Respublika Hərbi Komissarlığında çalışır. Sonra Ağsu rayon Hərbi Komissarının müavini vəzifəsinə təyin edilir. Burada işlədiyi müddətdə Baş Qərargahın Saratov şəhərindəki 3 aylıq kursunda oxuyur. Sonra Füzuli rayonunda hərbi komissarın müavini kimi çalışmağa başlayır.

Həmin vaxtlar erməni silahlı birləşmələri tez-tez Azərbaycanın sərhəd bölgələrinə hücum edir, kəndləri, şəhərləri atəşə tuturdular. R.İbrahimov bu çətin, qarışıq vaxtda Füzuli rayonunun mərd oğulları ilə birlikdə könüllü özünümüdafiə taboru yaradır. Təcrübəli zabit olduğunu nəzərə alaraq onu tabor komandir təyin edirlər. Tabor Füzuli rayonunun sərhədlərini rəşadətə qoruyurdu. Döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə Rasimə mayor rütbəsi verildi.

Tabor 1992-ci il iyunun 26-da Tuğ kəndi uğrunda döyüşə atılır. Bir neçə saat çəkən döyüşdə düşməyə ağır zərbələr vurulur və bir neçə mühüm dayaq nöqtəsi ələ keçirilir. Onlar Tuğ kəndinin 5 kilometrliyinə qədər irəliləyirlər. Lakin digər dəstə vaxtında köməyə gəlib çıxmadığına görə tabor mühasirəyə düşür. Cəsur komandir döyüşçülərin mühasirədən çıxması üçün öz canını fəda edir. O, ayağından yaralansa da, döyüşə rəhbərliyi davam etdirirdi. Vəziyyətin ümitsiz olduğunu görən Rasim son anda düşmən əlinə keçməmək üçün əl qumbarası ilə özünü həlak edir. Cəsur komandirin son sözü bu olur: “Azərbaycan zabiti heç vaxt düşməyə təslim olmayacaq!”

Ailəli idi. Bir qızı, bir oğlu var. Oğlu bu gün atasının yolunu davam etdirir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr tarixli 1994-cü il 203 sayılı fərmanı ilə İbrahimov Rasim Səxavət oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə təhsil aldığı 131 sayılı orta məktəb indi onun adını daşıyır. Çilov adasında abidəsi ucaldılıb, onun adına xatirə bağı salınıb.

İSGƏNDƏROV ƏLABBAS QARA oğlu

25 iyul 1958-ci ildə Ağdam rayonunun Kürdlər kəndində doğulmuşdur. O, Kolani obasında qoçaqlığı, əyilməzliyi ilə ad-san çıxaran, hələ sovet dövlətinin kəshakəs vaxtında belə bu hökumətə arxa çöndərən, onun əlinə yaxa verməyən qaçaq Zallar Arazın yaxın qohumu idi.

O, orta məktəbi doğulduğu kənddə bitirmişdi. Yaşlıları arasında böyük hörməti var idi. Əlabbas 18 yaşının tamamında ordu sıralarına çağırılır. Hərbi xidmətdən qayıtdıqdan sonra bir müddət təsərrüfatda çalışır. Zəhmətkeş, torpağa bağlı bir insan olduğunu nəzərə alaraq onu İcarə kollektivinə başçı seçirlər.

O, torpaqlarımızın işğalı ilə heç cür barışa bilmirdi. 1991-ci ilin noyabr ayında Ağdamda özünümüdafiə dəstəsi yaradılanda ona ilk yazılanlardan biri də Əlabbas olur. Ə.İsgəndərov dəstənin ən igid, ən qorxmaz köşfiyyətçilərindən hesab olunurdu. O, ən çətin tapşırıqları məharətlə yerinə yetirir, düşmənin strateji əhəmiyyətli mövqelərinin vaxtında zərərsizləşdirilməsi üçün canını belə əsirgəməirdi.

1992-ci ilin fevralında bir ay mühasirə şəraitində qalan Umudlu kəndi hərbi vertolyotların köməyi ilə boşaldılırdı. Axıra qalmış 40 nəfər döyüşçünün həyatını xilas etmək üçün vertolyotun kəndə enməsinə düşmən imkan vermirdi. Məhz Əlabbasın qəhrəmanlığı sayəsində həmin döyüşçülər gizli yollarla on gündən sonra hərbi hissəyə qayıda bildilər.

4 mart 1992-ci il... Ə.İsgəndərovun son döyüşü... Qazançı kəndi uğrunda döyüşlərdə mahir kəşfiyyatçı quldur yuvasına ilk od vuranlardan biri oldu... Ancaq bu döyüşdə o, qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 13 avqust 1992-ci il tarixli 135 sayılı fərmanı ilə İsgəndərov Əlabbas Qara oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Ağdamın Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

İSGƏNDƏROV FAMIL İSGƏNDƏR oğlu

15 may 1975-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1991-ci ildə Bakının Binəqədi rayonundakı 157 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. Famil orta məktəbi bitirdikdən sonra 6 ay Gəmi Təmiri Zavodunda işləmişdir. 1993-cü ildə Binəqədi rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. O, 6 ay Qusar rayonundakı hərbi hissədə təlim keçdikdən sonra birbaşa cəbhəyə göndərilmişdir. Famil İsgəndərov Ağdərə və Tərtər bölgələrində gedən qanlı döyüşlərdə iştirak etmiş, Murovdağın geri qaytarılması zamanı ayağından yaralanmışdır. Cəsur döyüşçü müalicə olunduqdan sonra hərbi hissəyə qayıdır. Bu dəfə o, 776 sayılı hərbi hissədə xidmət etməli olur.

1995-ci ilin mart ayı... Torpaqlarımızın bir hissəsini itirdiyimiz çətin vaxtda bir qrup vəzifə, mənəsb, hakimiyyət hərisi dövlətçiliyimizə qarşı hədə-qorxu gəlirdi. Bunun qarşısı tez bir zamanda alınmalı idi. Çünki bu, müstəqilliyini yenidən əldə etmiş bir dövlətin çətin təhlükələrlə qarşılaşmasına səbəb ola bilərdi. Dövlət çevrilişinə cəhd edən dəstədən bir neçə dəfə silahı yerə qoymaq, təslim olmaq tələb olundu. Lakin heç bir nəticə alınmadı. Milli Ordunun əsgərləri əməliyata başlamalı oldu. Bu qarşıdurmada Famil İsgəndərov da iştirak edirdi. O, 1995-ci il martın 17-də öz döyüş yoldaşını xilas edərkən baş nahiyəsindən ağır yaralanaraq həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-i il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə İsgəndərov Famil İsgəndər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Oxuduğu 157 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulub, yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulub.

Dağıstan Muxtar Respublikası Qasım kənd rayonunun Uluqadağ kəndindəki orta məktəbə də F.İsgəndərovun adı verilmişdir.

İSMAYILOV ETİBAR BƏYLƏR oğlu

29 mart 1964-cü ildə Ağcabədi rayonunun Hindarx kəndində doğulmuşdur. 1981-ci ildə məktəbi bitirdikdən sonra kənddəki Su Artezianları İstismarı

İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Çilingər idi. O, az müddətdə kollektivin dərin hörmətini qazanmışdı. Etibar İsmayılov 1990-cı ildən başlayaraq torpaqlarımızın müdafiəsində fəal iştirak edir, işğal olunmuş ərazilərin erməni tapdağından azad olunmasına çalışırdı. Bir neçə özünümüdafiə taborunda fəaliyyət göstərdikdən sonra Ağdam özünümüdafiə batalyonuna daxil olur.

O, Naxçıvanıq, Şelli kəndlərinin müdafiəsində xüsusilə fərqlənərək, döyüşçü yoldaşlarına şəxsi nümunə göstərdi. E. İsmayılov Ağcabədi özünümüdafiə taboru yaradılarda öz həmyerliləri kimi bu tabora qoşuldu. Onlar Xocavənd rayonunun ərazilərindən hücumları dəf edir, şərait yarandıqda isə əks-hücumla keçərək, düşməni sarsıdıcı zərbələr endirirdilər. Etibar tez-tez kəşfiyyata gedir, mühüm məlumatlarla geri qayıdırdı. Strateji yüksəkliklərin alınmasında əsl igidlik göstərirdi. 4 yanvar 1994-cü il... Kəşfiyyat qrupu xüsusi tapşırıq almışdı: Xocavənd rayonunun Qarakənd istiqamətində mövqe tutan düşmənin arxasına keçmək və məlumat əldə etmək. Əməliyyata başlayan kəşfiyyat dəstəsi mühasirəyə düşür. O, vəziyyətin çıxılmaz olduğunu hiss edib, yoldaşlarını xilas etmək üçün axırıncı qumbaranı əlində bərk sıxaraq, özünü düşmən tankının altına atır... Tankı və onun ekipajını məhv edən cəsur döyüşçü yoldaşlarının mühasirədən çıxmasına imkan yaratdı. Onun bu qəhrəmanlığı dildən-dilə düşdü.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 yanvar 1994-cü il tarixli 86 sayılı fərmanı ilə İsmayılov Etibar Bəylər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Cəsədi döyüş meydanında qalmışdır.

Hindarx kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur.

İSMAYILOV İLQAR SƏDİ oğlu

29 mart 1959-cu ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1966-cı ildə Bakının Nərimanov rayonundakı 45 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə getmiş, 1976-cı ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. Elə həmin il o, Azərbaycan Dövlət Bədən Təربiyəsi İnstitutuna daxil olmuşdur. 1981-ci ildə ali məktəbi bitirmişdir. O, dzyudo üzrə idman ustası idi. 1981-ci ildə Nərimanov rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Bakı Ordu İdman Klubunda xidmət etmişdir. 1983-cü ildə ordudan tərxis olunmuş və 1986-cı ilə qədər "Dinamo" İdman

Klubunda məşqçi işləmişdir. O, sonra leytenant rütbəsi ilə Daxili İşlər Nazirliyinin Sabunçu rayon Daxili İşlər Şöbəsində əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə təyin edilmişdir. O, burada baş leytenant rütbəsinə kimi yüksəlmişdir. İsmayılov bir

neçə müddətdən sonra polis kapitanı rütbəsi alır. O, 1991-ci ilin dekabrından başlayaraq tez-tez döyüş bölgələrinə ezam olunur, erməni yaraqlılarına qarşı aparılan əməliyyatlarda iştirak edirdi. Məhz onun qəhrəmanlığı və şücaəti sayəsində ermənilər tərəfində vuruşan bir neçə xarici ölkə vətəndaşı girov götürülmüşdü. İlqar İsmayılov Şuşa rayonunun Malıbəyli, Meşəli kəndlərində, eləcə də Ağdam rayonu ərazilərində gedən döyüşlərdə böyük igidliklər göstərmişdir. 1992-ci ildə xüsusi tapşırıqla Laçın rayonuna ezam olunmuşdur. Onun rəhbərliyi altında 128 nəfər döyüşçümüz Mazutlu kəndi yaxınlığındakı Qızartı yüksəkliyini erməni işğalçılarından təmizləmişdir. Bacarıqlı komandır İlqar İsmayılov 1 oktyabr 1992-ci ildə qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 19 oktyabr 1992-ci il tarixli 273 sayılı fərmanı ilə kapitan İsmayılov İlqar Sədi oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakı küçələrindən biri onun adını daşıyır, 45 sayılı orta məktəbin önünə isə büstü qoyulmuşdur.

İSMAYILOV İNQİLAB ƏLƏKBƏR oğlu

24 fevral 1962-ci ildə Qarabağın dilbər guşəsi olan Xocalıda anadan olmuşdur. Orta məktəbi 1979-cu ildə bitirmişdir. 1981-ci ildə ordu sıralarına çağırılmış və daxili qoşunlarda xidmətə başlamışdır. Hərbi

xidmətdə olduğu vaxtda Xarkov şəhərində gizirlik məktəbini bitirmişdir. O, 1984-cü ildə doğma Xocalıya qayıdır və sovxozda traktorçu işləyir. 1988-ci ildən başlayaraq Dağlıq Qarabağda vəziyyət gərginləşirdi. Erməni quldurları azərbaycanlılara qarşı tez-tez təxribatlar törədirdi, hər vəchlə onları yurd-yuvalarından sıxışdırıb çıxarmağa çalışırdılar.

Gənclər gecə-gündüz Xocalının keşiyini çəkirdilər. İnkilab da onların sırasında idi. O, 1990-cı ildə Xocalı Polis Şöbəsində işə düzəlir. Bu vaxtlar hücumların ardı-arası kəsilmirdi. Hər gün ermənilər şəhərə raket zərbəsi endirirdilər. Partlayışlar nəticəsində evlər dağılır, ailələr faciəli surətdə həlak olurdular. Vəziyyət get-gedə gərginləşirdi. Xocalı hər tərəfdən mühasirəyə alınmışdı. Tezliklə buradan uşaqları, qadınları və qocaları çıxarmaq lazım idi. İnkilab bu işdə camaata öz köməyini əsirgəməirdi. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə... Xocalıda erməni

quldurları ilə Rusiyanın 366-cı motoatıcı alayı birləşərək tarixdə misli görünməmiş soyqırımını törətdilər. İnqilab yoldaşları ilə birlikdə vuruşa-vuruşa sağ qalmış camaatın bir hissəsini düşmən mühasirəsindən çıxara bildi. O, ailəsini Oğuz rayonunda yerləşdirib, yenidən cəbhə xəttinə döndü. Fəaliyyətini isə Ağdam rayon Polis Şöbəsinin post-patrol xidməti alayında davam etdirməli oldu. İsmayilovun xidmət etdiyi post-patrol alayı Daşbaşı yüksəkliyini göz bəbəyi kimi qoruyurdu. Erməni silahlı birləşmələri bu yüksəkliyi ələ keçirmək üçün dəfələrlə hücum keçir, lakin ağır itki verərək geri çəkildirdi.

Düşmən 1992-ci ilin 12 iyununda böyük qüvvə ilə Daşbaşı yüksəkliyinə yenidən hücum etdi. Cəsur döyüşçülər bu dəfə də hücumun qarşısını məharətlə aldılar və düşmənin 6 postunu sıradan çıxardılar. İnqilab bu döyüşdə qələbəni öz qanı ilə yazdı. Cəbhə dostları nə qədər cəhd etsələr də, onun cəsədini döyüş meydanından çıxara bilmədilər.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə İsmayilov İnqilab Ələkbər oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakının Xətai rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır. Həmin küçədə xatirə lövhəsi vurulub.

KARLOV YEVGENİ NİKOLAYEVİÇ

1960-cı il may ayının 31-də Tula vilayətinin Dubovka qəsəbəsində anadan olmuşdur. Orta təhsilini doğma yurdunda almışdır. 1 avqust 1977-ci ildə Uzlov rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən ordu sıralarına çağırılmışdır. Y.Karlov ordudan tərxis edildikdən sonra Sızran Ali Hərbi Təyyarəçilər Məktəbinə daxil olur. 1984-cü ildə təhsilini başa vurub, təlimatçı-təyyarəçi kimi çalışmağa başlayır. O, öz peşəsini qəlbən sevirdi.

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri yarandığı vaxt o, burada xidmət etməyi qərara alır. Əvvəlcə Səngəçaldada yerləşən 54314 sayılı hərbi hissədə, sonra isə Bakıda yerləşən 843 sayılı hərbi hissədə təlimatçı pilot işləyir.

Milliyyətə rus olmasına baxmayaraq, ermənilərin Azərbaycana qarşı elan olunmamış müharibəsi onu da hiddətləndirmişdi. O, bu ağır günlərdə Azərbaycan xalqına bacardığı hər cür köməyi göstərməyə çalışırdı. O, xidmət etdiyi hərbi hissənin tərkibində dəfələrlə Ağdam, Ağdərə, Füzuli bölgələrində gedən ağır döyüşlərdə iştirak etmiş, igidlik nümunələri göstərmişdi. 1992-ci il aprel ayının 11-i kapitan Yevgeni Karlovun həyatının ən faciəli və son günü oldu... O, Füzuli istiqamətində gedən döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Karlov Yevgeni Nikolayeviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Doğulduğu Dubovka qəsəbəsində dəfn edilmişdir.

KƏRİMOV BƏŞİR BƏYLƏR oğlu

2 fevral 1976-cı ildə Füzuli rayonunun Qacar kəndində dünyaya göz açmışdır. 1983-cü ildə kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1991-ci ildə səkkizinci sinfi bitirərək, Füzuli şəhərindəki texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmişdir. O, doğma kəndinin müdafiəsi üçün daim əsgərlərlə birgə

postlarda olur, ərzaq və patron daşınmasında onlara yaxından kömək edirdi. 1993-cü ilin aprel ayında Qacar kəndi işğal olunarkən Bəşir də döyüş yoldaşları ilə birlikdə erməni yaraqlılarına qarşı igidliklə vuruşurdu. B. Kərimov Qacar kəndinin işğalından sonra ailəsi ilə birgə Dilağarda kəndində məskunlaşdı. Sən demə, qaçqınlıq həyatı onun alınına yazılıbmış.

1993-cü ilin avqustunda Füzuli rayonu işğal olundu. Bundan sonra onlar İmişli rayonunun Yalavac kəndindəki texniki-peşə məktəbinin binasında sığınacaq tapmağa məcbur oldular. Doğma yerlərin işğalı ona rahatlıq vermir. O, daim cəbhəyə can atırdı. B.Kərimov 1994-cü il may ayının 19-da Beyləqan rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırıldı.

Hərbi xidmətini Pirəküşküldəki hərbi hissədə başladı. Sonra, 3-4 oktyabr 1994-cü il hadisələri zamanı Gəncədə 777 saylı hərbi hissədə qulluq etdi.

1995-ci il... Mart ayının 13-17-də düşmən dəyirmanına su tökən bir qrup vəzifə hərislərinin başçılıq etdiyi silahlı dəstə Bakıda dövlətçiliyimizi təhlükə altında qoydu. Dövlət tərəfindən onlara silahı yerə qoymaq təklif olundu. Lakin silahlı dəstə əmrə tabe olmadı; qarşıdurma yarandı, qardaş qanı axıdıldı. B. Kərimov da döyüş dostları kimi dövlətçiliyimizin müdafiəsinə qalxdı. Bu qarşıdurmada onun gənc ömrü qırıldı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Kərimov Bəşir Bəylər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

KƏRİMOV ELGİZ KƏRİM oğlu

1971-ci il yanvar ayının 5-də Bərdə rayonunda doğulmuşdur. 1977-ci ildə məktəbə getmiş, 1987-ci ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. Elə həmin il hərbi

xidmətə çağırılmışdır. 1989-cu ildə əsgəri borcunu yerinə yetirib, doğma yurda qayıtmışdır. Ermənilər həmin vaxt artıq Azərbaycan torpaqlarına təcavüzə başlamışdılar. Elgiz bu vəhşiliklərə dözə bilmirdi. O, 1991-ci ilin fevral ayında silaha sarılaraq, Vətəninin müdafiəsinə qalxdı. O, könüllülərdən ibarət batalyonun tərkibində Vətən qarşısında öz borcunu layiqincə yerinə yetirirdi. Elgiz Kərimov Əsgəran yaxınlığında gedən şiddətli döyüş zamanı neçə-neçə erməni yaraqlısını məhv etdi. Gənc əsgərin şöhrəti elləri gəzdi. O, mühasirəyə düşmüş döyüşçü yoldaşlarını xilas etmək üçün 1992-ci il martın 12-də Naxçıvan kəndinə gəldi. Bir saata yaxın davam edən ağır döyüşdən sonra ermənilərin mühasirəsi yarıldı. Döyüşçülərimiz azad edildi. Ancaq, nə edəsən ki, Elgiz özü düşmən gülləsinə tuş gəldi. O, 21 yaşında canından əziz tutduğu Vətən torpağı uğrunda qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Kərimov Elgiz Kərim oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bərdə rayonunda dəfn edilmişdir.

KƏRİMOV KAZIMAĞA MÖVSÜM oğlu

1951-ci il sentyabrın 1-də Qubadlı rayonunun Sarıyataq kəndində doğulmuşdur. Qara İlyasov adına Qubadlı şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra rayonun “Avanqard” qəzetinin mətbəəsində yığıcı işləmişdir. 1970-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə daxil olmuşdur. Kazımağa Kərimov təhsil illərində həm respublika, həm də rayon qəzetlərində maraqlı yazılarla çıxış etmişdir. Universiteti bitirdikdən sonra o, təyinatla “Azərbaycan məktəbi” jurnalına göndərilir. Bir müddət keçdikdən sonra Goranboy rayonunun Qızılhacılı kəndini özünə yurd seçir. O, Rayon Aqrar-Sənaye Birliyində hüquq məsləhətçisi kimi iş qəbul olunmuşdu.

Həvəslə çalışırdı. İşindən razı idi. Ancaq onun bu sakit həyatı uzun sürmədi, yaşlıları kimi, o da silaha sarılmalı oldu. 1991-ci ildə birinci Goranboy özünümüdafiə batalyonunun yaradılmasında xüsusi fəallıq göstərdi. Sonralar isə, Goranboyda ikinci özünümüdafiə batalyonu yarananda, batalyon komandirinin müavini təyin edildi. Universitetdə təhsil aldığı illərdə hərbi texnikanın sirlərinə müəyyən qədər bələd olan baş leytenant Kazımağa Kərimov qələmi silahla əvəz etdi. Beləcə Kazımağanın döyüş yolu başladı. Erkək, Qaraçınar, Meşəli və bir sıra başqa kəndlərdə keçirilən əməliyyatlarda rəşadətlə vuruşdu. Axırını döyüşü Meşəli ərazisində oldu. Komandir müavini əsgərlərə son döyüş tapşırığı verdi. Onlar bu ərazini erməni işğalından azad etməli idilər. Elə bu vaxt sıx meşəlikdən

ermənilər görünməyə başladı. Əsgərlər cəld silaha sarıldılar. Bir az sonra erməni quldurları tərksilah olundu. O, bu döyüşdə ayağından ağır yaralandı. Yoldaşları vaxt itirmədən, onu vertolyotla Bakıya yola salırlar. Lakin çoxlu qan itirdiyindən Kazımağa Kərimov 15 iyun 1992-ci ildə Bakıda hospitalda dünyasını dəyişir.

Evli idi. Bir oğul övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə Kərimov Kazımağa Mövsüm oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Qızılhacılı kənd mədəniyyət evi onun adını daşıyır. Goranboy şəhərində büstü qoyulmuşdur.

KƏRİMOV KƏRİM MƏHƏMMƏD oğlu

2 iyun 1971-ci ildə Şərur rayonunun Qarahəsənli kəndində dünyaya göz açmışdır. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Tümenə getmiş və Ali Hərbi Mühəndis-Komandirlər Məktəbinə qəbul olunmuşdur. Siyasi və hərbi hazırlıq əlaçısı idi. Ürəyi hər zaman Vətən eşqi ilə döyünürdü.

Qarabağda hadisələr şiddətləndə onunla təhsil alan 15 nəfər azərbaycanlı kursantı ətrafına toplayıb deyir: “Uşaqlar, bu gün Vətənimizin ağır günüdür. Ölkənin hərbi mütəxəssislərə böyük ehtiyacı var. Əgər biz günahsız insanların Qarabağda axıdılan qanına biganə qalsaq, onda torpaq bizi bağışlamaz”.

Beləliklə, Tümen Ali Hərbi Mühəndis-Komandirlər Məktəbinin son kursunda təhsil alan tələbələr Azərbaycana qayıdıb, təhsillərini Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər Məktəbində davam etdirirlər. Onlar Biləcəridə təlim keçdikdən sonra, aprelin 15-də Goranboy rayonuna yola düşürlər. İlk gündən “Tümendən gələn zabit” kimi tanınan 21 yaşlı K. Kərimov istehkamçılar bölməsinə komandir təyin olundu. O, verilən bütün tapşırıqları itki vermədən, layiqincə yerinə yetirirdi.

1992-ci il mayın 1-də Tap-Qaraqoyunlu kəndi ətrafında minalanmış sahələrin zərərsizləşdirilməsi əməliyyatı başlanmışdı. Əməliyyat zamanı bir nəfər əsgərimiz yaralanmışdı. Döyüşçüyə birinci qrup qan lazım olanda ilk dəfə Kərim özü qan verir. Mayın 5-də Kərim bir neçə döyüş yoldaşı ilə birlikdə quldurlar yuvası Talış təpəsinə qalxır. Onların döyüş hünəri sayəsində 40 nəfərə yaxın erməni qulduru məhv edilir. Bölmə döyüşə-döyüşə yüksəkliyi ələ keçirir. Səhər saat 5 radələrində Talış kəndindən baş qaldıran düşmən güclü hərbi texnikanın köməyi ilə onları mühasirəyə salır. Şiddətli döyüş başlanır. Kərim öz avtomatını yoldaşına verib, qumbaraatanla hücumə keçir. Düşmənin bir döyüş maşını vurulur. İkinci maşına atəş açılanda artıq Kərim yaralanmışdı. O, əsir düşməmək üçün odlu

siqnal fişəngini sinəsinə sıxır. Erməni quldurları Kərimin və onun bir neçə döyüş yoldaşının cəsədlərini götürüb aradan çıxırlar.

İyunun 12-də kəndlərin erməni silahlı quldur dəstələrindən təmizlənməsi əməliyyatı başlanır. Qısa müddət ərzində 14 kənd geri alınır. Ayın 16-da səhər saat 12-də Talış kəndinin azad olunması barədə əmr verildə Kərimin atası və əmisi də döyüşlərə qoşulurlar. Milli Ordumuzun tutduğu iki erməninin köməyi nəticəsində Kərimin fermanın yanında basdırılmış cəsədi tapılır. Onun cəsədi Gəncə aeroportuna gətirilib Naxçıvana yola salınır. 1992-ci il mayın 5-də Goranboy döyüşlərində qəhrəmancasına şəhid olmuş Kərim Kərimov iyunun 17-də doğma kəndi Qarahəsənlidə torpağa tapşırılır.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 sentyabr 1992-ci il tarixli 193 sayılı fərmanı ilə Kərimov Kərim Məhəmməd oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Qarahəsənlidə onun büstü qoyulmuşdur. Goranboy və Şərur rayonlarında adına məktəb və küçə var.

KOVALYOV YURİ PETROVIÇ

29 noyabr 1965-ci ildə Göyçay rayonunda anadan olmuşdur. 1972-ci ildə ailəliklə Rusiyanın Krasnodar vilayətinə köçmüş, 5 ildən sonra isə Bakıya qayıtmışlar. 1981-ci ildə Bakının Nizami rayonundakı 229 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1982-ci ilə kimi Azərıtiffağın reklam istehsalat kombinatında çalışmışdır. 1983-cü ildə ordu sıralarına çağırılmış, 1985-ci ildə ordudan tərxis olunmuşdur. 1987-ci ildə Qırmızıbayraqlı Qara Dəniz Hərbi Donanmasınının 109 sayılı Miçmanlar və Praporşiklər Məktəbinə daxil olmuşdur.

Azərbaycan torpaqlarının işğala məruz qalması və soydaşlarımızın öz dədə-baba torpaqlarından zorla qovulması bir insan kimi Yurini də narahat edirdi. Elə bu səbəbdən də o, 1990-cı il sentyabr ayının 15-də Daxili İşlər Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə qəbul edilir, respublikanın bir çox döyüş bölgələrində mərdliklə vuruşur. O, Goranboy rayonunun kəndlərinin azad edilməsində böyük şücaət göstərmişdir. Düşmən snayperləri onu dağlar, daşlar arasında da axtarırdı. Başına yüz min rubl qiymət qoyulmuşdu. 1991-ci il oktyabr ayının 3-də polis starşinası Yuri Kovalyov Xocavənd rayonu ərazisində aparılan növbəti əməliyyatdan qayıdırdı. İdarə etdiyi maşın Ağdama tərəf irəliləyirdi. Maşın qəflətən atəşə tutuldu. Yuri Kovalyov ağır yaralandı. Atəş sənəgimək bilmirdi. Bütün varlığı ilə Azərbaycanı sevən, onu Özünə əsl Vətən bilən Yuri Qarabağın Xocavənd rayonu ərazisində qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Kovalyov Yuri Petroviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakı şəhərindəki 229 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır.

QASIMOV İXTİYAR QASIM oğlu

22 mart 1970-ci ildə Ağdam rayonunun Salahlı kəndində doğulmuşdur. 1977-ci ildə kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş və səkkizinci sınıfdakı burada təhsil almışdır. İxtiyar 1985-ci ildə Bakıya gəlir və təhsilini kimya-biologiya təmayüllü məktəbdə davam etdirir. Məktəbi uğurla bitirir. O, sənədlərini Gəncə Kənd Təsərrüfatı Akademiyasına verir. İmtahanları yüksək səviyyədə verərək, aqronomluq fakültəsinə daxil olur. O, ilk kursdan fərqlənməyə başlayır.

Onun torpağa sevgisi, məhəbbəti böyük idi. Bütün fikri soydaşlarımızın öz dədə-baba torpaqlarından qovulmasının qarşısının alınmasında yaxından iştirak etmək idi.

1992-ci ilin yanvarında tələbələr istehsalat təcrübəsinə buraxılmışdı. O, fürsətdən istifadə edib, hərbi komissarlığa müraciət edir. Arzusunu yerinə yetirirlər. O, 836 sayılı hərbi hissənin 3-cü batalyonunda əlinə silah götürür. İ.Qasimov döyüşə kəşfiyyatçı kimi başlayır. Seçdiyi düzgün plan nəticəsində Qazançı kəndində ermənilərin üç PDM-i, bir zirehli maşını və onlarla canlı qüvvəsi məhv edilir. İ. Qasimov 15 mayda düşmənin Gülablı kəndinə basqınının qarşısının alınmasında xüsusi olaraq fərqlənir.

14 iyul 1992-ci ildə ermənilər Canyataq kəndinə hücumu keçirlər. Döyüş zamanı əsgərlərimizdən bir neçəsi yaralanır. İxtiyar onların düşmən əlinə keçməsindən ehtiyat edərək, özünü qabağa atıb, düşmənlə üz-üzə dayanır. O, əks-hücumun qarşısını təkbaşına almağa müvəffəq olur. Yaralılardan xilas edirlər. İxtiyarın özü isə qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Qasimov İxtiyar Qasim oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Salahlı kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir. Vaxtilə oxuduğu Salahlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

QASIMOV MUXTAR CAHİD oğlu

10 yanvar 1958-ci ildə Beyləqan rayonunun Kəbirli kəndində dünyaya göz açmışdır. 1975-ci ildə Ağdam şəhər 5 sayılı orta məktəbini bitirdikdən sonra Azərbaycan Tibb Universitetinə daxil olmuşdur. 1981-ci ildə Universiteti bitirmiş

və yeddi il Xankəndində həkim işləmişdir. 1988-ci ildə erməni yaraqlılarının Azərbaycan torpaqlarına hücumu başlayanda o, iş yerini Ağdam şəhər mərkəzi xəstəxanasına dəyişməyə məcbur olur. Bir müddət reanimasiya şöbəsində həkim, sonra isə hərbi xəstəxanada baş ordinator vəzifəsində çalışır. Bu illər ərzində Muxtar Qasimov bacarıqlı və təcrübəli həkim kimi yüzlərlə yaralı əsgərimizin sağalıb yenidən cəbhəyə qayıtmasında əlindən gələni əsirgəmir. Xocalı faciəsindən sonra isə o, öz taleyini cəbhə ilə bağlayır. 1992-ci ilin mart ayında Ağdamda yaradılan hərbi hospitalda işə başlayır. İyun ayında Naxçıvanıq, Aranzəmin, Pircamal və Ağbulaq kəndlərinin azad edilməsi uğrunda gedən döyüşlərdə hərbi həkim kimi öz bilik və bacarığını bir daha nümayiş etdirir. Lakin amansız ölüm ömrünü yarıda qırdı. O, 16 iyun 1992-ci ildə Naxçıvanıq kəndində xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli İdi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Qasimov Muxtar Cahid oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

QƏDİMƏLİYEV ARİF MAASİF oğlu

13 iyul 1975-ci ildə Ağstafa rayonunun Dağ Kəsəmən kəndində doğulmuşdur. 1992-ci ildə burada orta məktəbi bitirdikdən sonra bir müddət “Nəvai” adına sovxozda işləmişdir.

1993-cü ildə Ağstafa rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. O, Sumqayıtda və Qusarda hərbi təlim keçmişdir. 1994-cü il yanvarın 18-də cəbhəyə göndərilmişdir. O, ilk döyüşlərə kəşfiyyatçı kimi başlamışdır. Hərbi təlimlərdə qazandığı təcrübə, mətinlik qızğın döyüşlərdə onun köməyinə çatırdı. O, 172 sayılı hərbi hissənin tərkibində Füzuli, Kəlbəcər, Murovdağ uğrunda gedən döyüşlərdə yaxından iştirak edir, həm kəşfiyyatçı, həm də nişançı-atıcı kimi komandirlərin hörmət və təşəkkürlərini qazanırdı. O, Vətən torpağının hər qarışını öz canından əziz tuturdu. Arif Qədiməliyev Ağdərə, Tərtər bölgələrində aparılan əməliyyatlarda rəşadət nümunəsi göstərirdi.

1995-ci il... 13-17 mart... Bu, müstəqil Azərbaycanın tarixində ən faciəli səhifələrdən biri idi. O, dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınmasında, dövlətçiliyimizə qənim kəsilən qüvvələrin zərərsizləşdirilməsində, müstəqil Azərbaycan uğrunda öz canını qurban verdi.

Subay İdi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Qədiməliyev Arif Maasif oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Dağ Kəsəmən kəndində dəfn edilmişdir.

Ağstafa şəhərində büstü qoyulmuşdur, adına mədəniyyət evi var.

QƏNBƏROV RAMİZ BULUD oğlu

2 iyul 1962-ci ildə Şuşa şəhərində doğulmuşdur. 1979-cu ildə H.Hacıyev adına 4 sayılı Şuşa şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra Kolxozlararası Tikinti İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır, 1980-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1982-ci ildə ordudan tərxis olunur və doğma Şuşaya qayıdır. Əmək fəaliyyətinə fəhləlikdən başlayan Ramiz sonradan çalışdığı idarəyə mühəndis təyin edilir. 1986-cı ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutuna daxil olur, işləyə-işləyə ali təhsilini davam etdirir.

R.Qənbərov 1988-ci ildə Xalq Hərəkətinə qoşulur və erməni təcavüzünə qarşı ilk mübarizə aparılardan biri olur. Ramizin qəlbinə bu müqəddəs fikir hakim kəsilmişdi; Millət! Vətən! Torpaq! Azadlıq! O, Moskvada Azərbaycan həqiqətlərinin dünya xalqlarına çatdırılmasında fəal iştirak edirdi. Bəzən haqsız təzyiqlərə, təqiblərə məruz qalsa da, yolundan dönmür, ölümün gözüne belə dik baxırdı. O, Azərbaycana qarşı erməni təcavüzünün ilk illərindən torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxanların ön sıralarında idi. R.Qənbərov 1992-ci ildə könüllülərdən ibarət batalyon yaradır və özü də həmin batalyona başçılıq edir. Cəsur döyüşçü öz batalyonu ilə Şuşa şəhərinin, eləcə də Kərkicahan, Kosalar, Nəbilər, Qaybalı, Malıbəyli, Quşçular, Göytala kəndlərinin müdafiəsində mərdliklə vuruşmuş, quldur yuvalarının darmadağın edilməsində əsl qəhrəmanlıq nümunələri göstərmişdir.

Erməni yaraqlıları 29 aprel 1992-ci ildə Kosalar və Kərkicahan kəndləri yaxınlığındakı postlara hücumə keçirlər. R.Qənbərov öz batalyonu ilə köməyə gedir. Düşmən xeyli itki versə də, geri çəkilmək bilmirdi. Bu qeyri-bərabər döyüşdə igid komandir ağır yaralanır. Bir gün sonra, 1992-ci il aprelin 30-da o, gözlərini əbədi yumur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Qənbərov Ramiz Bulud oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Şuşa şəhərində dəfn edilib.

Bakı şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır.

QULİYEV AQİL SAHİB oğlu

19 sentyabr 1963-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Sisyan rayonunun Urud kəndində doğulmuşdur. 1980-ci ildə orta məktəbi bitirib, Azərbaycan Neft Akademiyasının axşam şöbəsinə daxil olur. Üçüncü kursda oxuyanda hərbi

xidmətə çağırılır. Əsgəri xidmətini başa vurduqdan sonra yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmək fikrindən daşınır. Çünki onun marağı artıq başqa bir sahəyə yönəlmişdi. O, 1982-ci ildə Xarkov Ali Milis Məktəbinə daxil olur. 1986-cı ildə həmin məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirərək orada müəllimlik etməyə başlayır. İki il sonra Aqilin həyatında ən narahat günlər başlayır. 1988-ci ildə Dağlıq Qarabağda baş verən hadisələr,

digər tərəfdən isə valideynlərinin erməni şovinistləri tərəfindən doğma yurdlarından vəhşicəsinə qovulması onu bərk narahat edirdi. O, nigarançılığa son qoymaq üçün ailəsini də götürüb Bakıya gəlir. Ailəsinə müvəqqəti sığınacaq tapır və sonra təzəcə yaranmaqda olan Milli Ordunun qarargahına gələrək cəbhəyə göndərilməsini xahiş edir. Bu müraciətdən sonra onu 45 nəfər döyüşü ilə birlikdə Ağdam bölgəsinə göndərilir. Leytenant A.Quliyev rota komandiri təyin edilir. Vətən müdafiəçiləri sırasında onun kiçik qardaşı Nəsimi də var idi. Nəsimi isə kəşfiyyat qrupuna başçılıq edirdi. Aqilin həyata keçirdiyi ilk əməliyyat Xocalıda oldu. 366-cı motoatıcı alay Xocalıya doğru irəliləyirdi. Aqil Quliyev dinc əhalinin müdafiəsini təşkil etmək üçün nə qədər işlər gördü. 1992-ci ilin fevral ayı... Artıq Xocalı mühasirədə idi. Erməni yaraqlıları 366-cı rus alayın köməyinə arxalanaraq insanları vəhşicəsinə qırırdılar. Aqil öz rotası ilə düşməyə bir neçə dəfə sarsıdıcı zərbə endirdi. 1992-ci il fevralın 18-dən 25-nə qədər davam edən döyüşlərdə rota komandiri böyük rəşadətlə döyüşdü, onlarla erməni faşistini məhv etdi. O, bu döyüşlərin birində - "Qaz kontoru" deyilən yerdə hər iki ayağından yaralandı. Fevralın 25-i... Döyüş dostları onu təhlükəsiz yerə aparmağa cəhd göstərirlər. Amansız ölüm onları yerindəcə haqlayır. Aqilin də ömrü qırılır. Onun cəsədini faciədən 5 gün sonra hadisə yerindən götürmək mümkün olur.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Quliyev Aqil Sahib oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib.

Bakının Bayıl qəsəbəsindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Yaşadığı binanın önündə xatirə lövhəsi vurulub.

QULİYEV EMİN ƏLƏKBƏR oğlu

12 avqust 1976-cı ildə Bakının Qaradağ rayonunun Sahil qəsəbəsində doğulmuşdur. 1983-cü ildə 228 sayılı orta məktəbə getmiş, 1993-cü ildə 273 sayılı məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. 25 avqust 1994-cü ildə Qaradağ rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, Yalamada hərbi təlim keçdikdən sonra 776 sayılı hərbi hissəyə göndərilir. O, idmanın bir neçə növü ilə məşğul olurdu. Bu da ona bütün döyüş tapşırıqlarını bacarıqla yerinə yetirməyə imkan verirdi.

E.Quliyevin xidmət etdiyi batalyonun əsgərləri 1995-ci ilin fevral ayının əvvəllərində Şubaniya ezam olundu. O, burada da özünün əsgəri keyfiyyətləri ilə fərqlənirdi. Təbii ki, onun kimi əsgərlərin cəsurluğu, qorxmazlığı komandir heyətinin nəzərindən yayınmırdı. Artıq bu ərafədə ölkədə siyasi sabitlik pozulmuşdu. Bir dəstə hakimiyyət hərisi dövlət çevrilişinə can atırdı. Bunun qarşısı vaxtında alınmasaydı, ölkə ağır fəlakətlərlə üzləşə bilərdi. 13 mart 1995-ci ildə çağırışlara tabe olmayan bu dəstə öz çirkin əməllərini həyata keçirmək üçün silahlı əməliyyata başladı. Eminin xidmət etdiyi alayın əsgərləri bu qarşিদurmanı yatırmaq üçün hadisə yerinə göndərildilər. Milli Ordunun əsgərləri hadisə yerinə çatanda silahlı toqquşma artıq başlamışdı. Emin cinayətkarlara qarşı aparılan əməliyyatda fəal iştirak edir, yaralıların döyüş meydanından çıxarılmasında əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərirdi. Lakin güllələrdən biri ondan yan keçmədi. O, gözlərini əbədi yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Quliyev Emin Ələkbər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Məzarı doğulduğu Sahil qəsəbəsindəki Şəhidlər xiyabanındadır.

Bakının Qaradağ rayonunun Sahil qəsəbəsindəki 14 sayılı xüsusi internat məktəbi, Qaradağ rayonunda bir küçə və park onun adını daşıyır.

QULİYEV MƏTLƏB KAMRAN oğlu

9 yanvar 1959-cu ildə Beyləqan rayonunda doğulmuşdur. İbtidai təhsilini 3 sayılı pambıqçılıq sovxozundakı orta məktəbdə almışdır. Sonra ailəsi Sumqayıt şəhərinə köçmüşdür. O, təhsilini səkkizinci sinfə qədər buradakı 13 sayılı orta məktəbdə davam etdirmişdir. Hərbcı olmaq həvəsi onu C.Naxçıvanski adına hərbi məktəbə gətirir. Burada oxuyarkən o, hərbi elminin sirlərinə yiyələnməklə, verilən bütün tapşırıqları vaxtında yerinə yetirməyə çalışırdı. O hərbi məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirir, əvvəlcə Giləzi Quşçuluq fabrikində, sonra isə Ceyranbatan Avtomobil Nəqliyyatı Trestində çilingər işləyir. Az keçmir ki, ordu sıralarına

çağırılır. Hərbi xidməti Ukrayna Respublikasında keçir. Ordudan tərxis olunan il Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutuna daxil olur. İnstitutda “Təhsil əlaçısı” döş nişanı ilə təltif edilir. 1985-ci ildə leytenant rütbəsi ilə ali məktəbi bitirib Sumqayıt şəhəri 3 saylı orta məktəbdə hərbi hazırlıq müəllimi kimi çalışmağa başlayır.

1992-ci ildə daxili işlər orqanında işə düzəlir. O, bir zabit kimi Daxili Qoşunlara qəbul edilən gənclərin təlim-tərbiyəsi ilə mükəmməl məşğul olurdu. O, yaxşı bilirdi ki, Vətəni qorumaq, işğal olunmuş torpaqları erməni tapdağından azad etmək üçün əl-ələ, ürək-ürəyə vermək lazımdır. O, tez-tez cəbhə bölgələrinə gedir, döyüş yoldaşlarına dayaq olurdu.

Müharibə isə səngimək bilmirdi.

1992-ci ilin avqustun 31-də Ağdam bölgəsində ağır döyüşlər gəldirdi. Strateji əhəmiyyətli yüksəkliklər ermənilərin əlində idi. Əsgərlərdə ruh yüksəkliyi oyatmaq lazım idi. Mətləb pulemyotu əlinə götürüb düşmən üstünə şığıyır. Onlarla erməni yaraqlısı yerə sərilir. Erməni quldurları onun pulemyotunun darağında güllənin qurtardığını hiss edərək, hər tərəfdən hücum keçirlər. Yanındakı kapitan yoldaşı həlak olur. Mətləb isə dolu darağı yenidən pulemyota qoşur. O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Bir oğlu, bir qızı yadigar qalıb.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Quliyev Mətləb Kamran oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Sumqayıt şəhər 3 saylı orta məktəb onun adını daşıyır. Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuş, adına bulaq tikilmişdir.

QULİYEV NAZİM QABİL oğlu

7 fevral 1965-ci ildə Beyləqan rayonunun Örənqala kəndində doğulmuşdur. 1982-ci ildə kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır. Hərbi hissədə nümunəvi xidməti komandirin diqqətindən yayınmır. Onu 6 aylıq hərbi məktəbə göndəririlər. O, xidmətini başa vurub doğma yurda qayıdır və 2 saylı şərab zavoduna işə qəbul olunur.

1988-ci ildə Qarabağ münaqişəsi başlayanda silaha sarılıaraq, özünümüdafiə dəstələrindən birinin tərkibində döyüşlərə atılır.

1991-ci ilin aprel ayında Füzuli rayon Polis Şöbəsində təşkil olunan post-patrul rotasına sırayı polis kimi işə qəbul olunur. O, Füzuli bölgəsində yerləşən kəndlərin müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərin əksəriyyətində iştirak edir və döyüşlərdə dəfələrlə fərqlənir. O, mülkü əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində xüsusi şücaət göstərir, yaralıların təcili olaraq xəstəxanalara çatdırılmasında əlindən gələni əsirgəməirdi. O, bütün tapşırıqları layiqincə yerinə

yetirdiyinə görə polis starşınası rütbəsi alır və bölmə komandiri təyin edilir. O, öz bölməsi ilə tez-tez qaynar nöqtələrdə olur, düşmənlə ağır döyüşlərə girir və hər dəfə də qələbə ilə geri dönürdü. O, Cuvanlı, Tuğ, Məlikcan, Arış, Divanallar kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə rəşadətə vuruşmuşdu.

9 yanvar 1992-ci il... Köşbək kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə 7 əsgərimiz mühasirədə qalmışdı. Nazim Quliyev dəstəsi ilə özünü ora çatdırır. Gərgin keçən döyüşdə düşmən geri otuzdurulur və əsgərlər mühasirədən çıxarılır. Bunun ardınca yeni bir tapşırıq alır. O, vaxt itirmədən idarə etdiyi BTR-i (zirehli döyüş maşını) işə salaraq birbaşa düşmən üzərinə sürür. İlk həmlədə ermənilərin 2 əsas döyüş nöqtəsi susdurulur. Bununla da mühasirədə qalmış hərbi texnikanı azad etmək mümkün olur. Lakin düşmən gülləsi igid döyüşçüdən yan keçmir. O, 27 yaşında

gözlərini əbədi yumur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Quliyev Nazim Qabil oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Füzuli rayonu ərazisində dəfn edilmişdir. Füzuli rayonunun Yuxarı Yağləvənd və doğulduğu Örnəqala kənd orta məktəbləri onun adını daşıyır.

QULİYEV NOFƏL ZAHİD oğlu

4 oktyabr 1963-cü ildə Əli Bayramlı şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1971-ci ildə Əli Bayramlı şəhər 9 sayılı orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1981-ci

ildə təhsilini başa vurmuşdur. 1982-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1984-cü ildə əsgəri xidmətini başa vurub, bir müddət Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodunda çalışır. O, 1984-cü ildə ailəsi ilə birlikdə Tümen şəhərinə köçür, burada işləyə-işləyə tikinti texnikumuna daxil olur. Altı il burada yaşadığıdan sonra doğma yurda dönür: Nofel Quliyev iş üçün Respublika Daxili İşlər Nazirliyinə müraciət edir. Bakıya daimi pasport qeydiyyatı olmadığı üçün onu işə qəbul etmirlər. O, Bakıdakı tikinti idarələrindən birinə işə düzəlir. Bir müddətdən sonra yenidən DİN-nə müraciət edir. Çox çətinliklərdən sonra onu sırayı polis nəfəri kimi işə qəbul edirlər. Nofel tez-tez döyüş bölgələrində ezamiyyətdə olurdu. Bu səfərlər adətən 10-15 gün çəkirdi.

1991-ci ilin soyuq dekabr ayı... Goranboyun Todan kəndi güclü hücumə məruz qalmışdı. O, yenə döyüşə yollandı, döyüş dostları ilə birlikdə silaha sarıldı. Qüvvələr nisbəti düşmənin xeyrinə idi. Amma buna baxmayaraq, cəsur döyüşçülər kəndin bir qarış torpağının belə, əldən getməsinə imkan vermirdilər. Düşmən xeyli canlı qüvvə itirsə də, geri çəkilmirdi. Nofel yaxınlıqdakı yüksəklikdə özünə mövqə

seçmişdi. Polis yoldaşları artıq təhlükəsiz yerdəydilər. Nofəl döyüşə-döyüşə geri çəkiliirdi. Ermənilərin əhatəsində qalan cəsur döyüşçü son damla qanına qədər vuruşdu və düşməyə əsir düşməmək üçün son gülləsini ürəyinə sıxdı.

Ailəli idi. Bir övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Quliyev Nofəl Zahid oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Əli Bayramlı şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Əli Bayramlı şəhər 9 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

QURBANOV NOVRUZ ƏLİYULLAH oğlu

1975-ci il iyunun 2-də Ağstafa rayonunun Yuxarı Göycəli kəndində dünyaya göz açmışdır. 1992-ci ildə burada orta məktəbi bitirmişdir. 1993-cü il iyul ayının 3-də Novruz Ağstafa rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, 776 sayılı hərbi hissədə xidmətə başlayır. Xeyli müddət hərbi təlimlərdə iştirak edir və sonra torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlər... O, öz qəhrəmanlığı ilə əsgər və zabıt heyətinin dərin hörmətini qazanır. 1994-cü ilin mayında atəşkəs elan olunanda hamı sevinirdi. Hamı müharibənin qurtarmasını, münafişənin sülh yolu ilə tənzimlənməsini gözləyirdi. Lakin, sən demə, bu, müharibənin sonu deyilmiş. Atəşkəsin üstündən bir il keçməmiş ölkədə qarşıdurma başladı. Bu, vahid düşməyə qarşı müharibə deyil, dövlətçiliyimizə, müstəqilliyimizə qarşı yönələn bir müharibə idi. 1995-ci il mart ayının 13-də mənfur niyyətli bir qrup millət xaininin başçılıq etdiyi silahlı dəstə dövlət çevrilişinə cəhd planı hazırlamışdı. Ancaq Milli Ordumuzun səyi nəticəsində bu dəstə zərərsizləşdirildi. N.Qurbanov da müstəqilliyimizin qorunub saxlanması üçün əsgəri rəşadət göstərdi. Əfsuslar olsun ki, 17 mart 1995-ci ildə qardaş gülləsinə tuş gəldi. Gənc əsgərin ömrü qırıldı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Qurbanov Novruz Əliyullah oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Yuxarı Göycəli kəndində dəfn edilmişdir.

Doğulduğu kənddə büstü qoyulmuşdur.

MAHMUDOV ƏRƏSTUN İSPƏNDİ oğlu

23 fevral 1957-ci ildə İsmayilli rayonunun Pirəbilqasım kəndində doğulmuşdur. Ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhərinə köçmüşdür. Ərəstun 1974-cü ildə

Bakının Nizami rayonundakı 220 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1975-ci ildə Leningrad vilayətinin Vıborq şəhərində yerləşən Mülki Aviasiya Məktəbinə daxil olmuşdur. 1978-ci ildə təhsilini başa vurub, Azərbaycan Hava Yollarının Zabrat Aviasiya Şirkətində texnik-mexanik kimi AN-2 təyyarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. O, idmanın ağır atletika növü ilə məşğul olurdu. Azərbaycanda, keçmiş SSRİ məkanında və eləcə də bir sıra xarici ölkələrdə keçirilən mötəbər yarışların iştirakçısı olmuş, müxtəlif mükafatlara layiq görülmüşdür.

1989-cu ildə Omsk şəhərində ixtisasartırma kursu keçmiş, Mİ-2 vertolyotunun bort-mexaniki olmuşdur. Ə. Mahmudov özünü işgüzar və aviasiya texnikasını yaxşı bilən mütəxəssis kimi tanıtmış və 1990-cı ildə Ukraynanın Kremençuq şəhərində növbəti ixtisasartırma kursuna göndərilmişdir. Bundan sonra o, Mİ-8 vertolyotunun bort-mexaniki təyin edilmişdir. Daha sonra o, Dağlıq Qarabağ və Ermənistanla həmsərhəd olan rayonlarda döyüş əməliyyatı keçirən ekipajın tərkibinə daxil edilmişdir.

Ərəstun Mİ-8 vertolyotunun heyəti ilə dəfələrlə döyüş bölgələrinə ezam edilmiş, dinc əhalinin köçürülməsində, döyüş bölgələrinə ərzaq və müəyyən ləvazimatın çatdırılmasında yaxından iştirak etmişdir.

Cəbhə bölgələrinə son uçuşu 28 yanvar 1992-ci ildə olur. Ağdam və Şuşa marşrutu üzrə yerli əhalini daşıyarkən Mİ-8 vertolyotu erməni yaraqlıları tərəfindən raketlə vurulur. Bütün heyətlə birlikdə Ərəstun Mahmudov da qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Üç övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı fərmanı ilə Mahmudov Ərəstun İspəndi oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 220 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

MAKEYEV İQOR VLADİMİROVIÇ

27 oktyabr 1971-ci ildə Gəncə şəhərində fəhlə ailəsində doğulmuşdur. 1979-cu ildə Mir Cəlal adına Kəpəz rayon 39 sayılı orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1987-ci ildə həmin məktəbin səkkizinci sinfini bitirmişdir. 1987-1990-cı illərdə 8 sayılı texniki-peşə məktəbində avtomobil çilingəri peşəsinə yiyələnmişdir. 1990-cı il noyabrın 26-da Kəpəz Rayon Hərbi Komissarlığından hərbi xidmətə göndərilmişdir. İqor Bakıda desant qoşunları hissəsində xidmət keçirdi. Sonra onu Rusiyanın Rostov vilayətinə göndərirlər. Burada 6 ay çavuş məktəbində təhsil alır.

Azərbaycanda baş verən hadisələr İqoru bərk narahat edirdi. İqor hərbi xidmətini yarımçıq qoyub Gəncəyə qayıdır. Anası onun bu gəlişinə razı deyildi. İqor anasına inadla deyirdi: “Ana, mənə düzgün başa düş! Mən Azərbaycanda

dünyaya göz açmışam, ilk addımlarımı bu torpaqda atmışam. Bura mənim Vətənimdir. Özümü də bu torpağın övladı sayıram. Övlad Vətəni dar gündə qoyarmı? Mən Azərbaycanı qorumalıyam, yeri gəlsə onun yolunda canımı da qurban verərəm”. İqor belə də etdi.

O, heç kəsə bir söz demədən Bakıya gəlir və Daxili İşlər Nazirliyinin qoşun hissələrindən birinə yazılır. Elə həmin gündən də həyatını cəbhəyə bağlayır. O, çox mərd, cəsur döyüşçü idi. Tez bir zamanda bütün silahlardan istifadə etməyi öyrənmişdi. Çox keçmədi ki, onu taqım komandirinin müavini vəzifəsinə təyin edildilər.

1992-ci il iyunun 5-i... Səhər saat 6... Erməni quldurları Naxçıvanik kəndinə qəflətən hücumə keçmişdilər. İqorun qoruduğu post kənd qəbristanlığının yaxınlığında yerləşirdi.

Bu zaman o, istirahətdə olan bütün əsgərləri ayağa qaldıraraq postu möhkəmləndirdi. Ermənilər xeyli canlı qüvvə ilə hücumə keçmişdilər. Döyüş bir saata yaxın davam etdi. İqor öz əsgərləri ilə postu qoruyurdu. Lakin əsgərlərdən 7-8 nəfəri yaralandı. Qalanlar isə gəriyə çəkilməyə məcbur oldular. İqorla birlikdə 3-4 əsgər öz yaralı dostlarını maşına çatdırdılar. Həmin döyüşdə ermənilər kəndi aldılar. Lakin bu cəmi 3-4 saat çəkdi. Döyüşçülərimiz yenidən hücumə keçərək kəndi geri aldılar.

Ağdam və Tərtər vuruşlarından sonra Ağdərə uğrunda gedən döyüşlərdə düşmənin geri oturdulması üçün çoxlu qüvvə lazım idi. Bu zaman Ağdamda yerləşən hərbi hissədən Ağdərə bölgəsinə köməyə bir dəstə göndərdilər. İqor da həmin dəstədə idi. Ağdərə uğrunda gedən döyüşlərdə İqor mərdliklə döyüşdü.

2 avqust 1992-ci il... Son döyüş... “Vışka” yüksəkliyi alınmalı idi. Düşmən çox güclü idi. İqor “Nikulın” ləqəbli bir azərbaycanlı igidlə birlikdə pulemyotla ön cərgədə idi, düşməne öz gücünü göstərirdi. O, 28 nəfərin mühasirədən çıxmasına kömək edərək onların həyatını xilas etdi. Lakin onun özü xilas ola bilmədi. Bu ağır döyüşdə İqor qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə Makeyev İqor Vladimiroviçə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Gəncə şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Sadılı qəsəbəsində adına küçə var.

MEHDİYEV FAZİL UMUD oğlu

20 avqust 1966-cı ildə Laçın rayonunun Ələci kəndində doğulmuşdur. O, körpə olarkən, ailəsi Ağdam rayonunun Abdal-Gülablı kəndinə köçmüşdür. Fazil 1973-cü ildə məktəbə bu kənddə qədəm qoymuşdur. 1983-cü ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. 1984-86-cı illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur.

Sverdlovsk şəhərində hərbi xidmətini nümunəvi başa vurub, ailəsinin yaşadığı Abdal-Gülablı kəndinə qayıtmışdır. Bir müddət burada qaldıqdan sonra işləmək üçün Rusiyaya gedir. Orada çox qalmır. Vətən onu çəkir. Qayıdandan sonra sürücülük peşəsinə yiyələnir.

O, Abdal-Gülablıda yerləşən sanatoriyada sürücü işləyirdi. Bu vaxtlar erməni yaraqlıları Şuşaya, Laçına, Kərkicahana gedən avtobusları gülləbarana tutur, əhalini öz yurd-yuvalarından didərgin salmağa çalışırdılar.

Fazil bu hadisələr başlayan gündən əlinə silah götürdü. O, 1990-cı ildə Ağdam rayon Daxili İşlər Şöbəsinə yaradılmış polis batalyonuna yazıldı. Tezliklə onun sorağı ən ağır, ən çətin döyüslərdən eşidilməyə başladı.

1991-ci ildə Ağdərənin Canyataq, Mehmanə, Qazançı, Sırxavənd kəndlərində gedən qızğın döyüslərdə iştirak etdi. Qaradağlı kəndində ayağından ağır yaralandı. Lakin bunu ailəsinə bildirmədi. Yarası hələ tam sağalmamış, döyüş yoldaşlarının yanına qayıtdı.

F.Mehdiyev 1991-ci ilin avqustunda ermənilərin “Niva” markalı bir maşınını ələ keçirib, Ağdam Rayon Polis Şöbəsinə təhvil vermişdir.

1991-ci il sentyabrın 23-dən 24-nə keçən gecə... Ermənilər böyük qüvvə ilə Abdal-Gülablı kəndinə hücumə keçmişdilər. Köməyə ehtiyac vardı. O, bu xəbəri eşitcək, dostu Salehlə maşına minib köməyə tələsdi. Ermənilər Ağdamdan gələn yolda pusqu qurmuşdular. Fazil yoldan keçərkən Ağbulaq kəndi yaxınlığında qəfil hücumə məruz qaldı. O, bu döyüşdə faciəli surətdə həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Mehdiyev Fazil Umud oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağdam rayonunun “Qarağacı” qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Bakının Nəsimi rayonunda büstü qoyulmuşdur. Səbail rayonunda isə onun adına küçə var.

MƏCİDOV ELDAR TOFİQ oğlu

26 avqust 1965-ci ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1972-ci ildə Yasamal rayon 52 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə daxil olmuş, 1982-ci ildə həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. Elə həmin il Azərbaycan Rəssamlar

İttifaqının Bədii Fondunda işə düzəlir. 1983-cü ildə orduya çağırılır. Hərbi xidmətini Almaniya Demokratik Respublikasında keçirir. 1985-ci ildə hərbi xidmətini başa vurub, əvvəlki iş yerinə qayıdır. Uşaqlıqdan onda incəsənətə böyük maraq yaranmışdı. Elə bu həvəs də onu “Yaşıl teatr”a gətirir. 1989-cu ildə bu teatra baş inzibatçı təyin edilir. Burada çalışarkən sənədlərini Azərbaycan İncəsənət Universitetinə verir və mədəni-maarif fakültəsinə daxil olur.

Eldar erməni işğalçıların torpaqlarımıza soxulmasından hiddətə gələrək, könüllü cəbhəyə getməyi qərara alır. O, 20 mart 1992-ci ildə 776 sayılı hərbi hissədə PDM-ə (piyadaların döyüş maşını) komandir təyin edilir. 9 may 1992-ci ildə Bakıdan cəbhəyə yola düşür. Şərəfli döyüş yolu da elə buradan başlayır. Bir çox hücumların qarşısının alınmasında, yaralıların və mülki əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində onun müstəsna xidmətləri olmuşdur.

15 may 1992-ci il... Şuşa rayonunun Zarıslı kəndində ağır döyüş gediirdi. Eldar qəhrəmanlıqla vuruşurdu. O, yoldaşlarını xilas edərkən sağ ayağından ağır yaralanır. Qubadlı rayon xəstəxanasına çatdırılır. Lakin çoxlu qan itirdiyindən, onu xilas etmək mümkün olmur.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə Məcidov Eldar Tofiq oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

MƏCİDOV ZAKİR NÜSRƏT oğlu

1956-cı il 26 iyunda Neftçala rayonunun Həsənabad qəsəbəsində dünyaya göz açmışdır. 1963-cü ildə Bakı şəhərindəki 17 sayılı orta məktəbə getmiş, təhsilini 70 sayılı orta məktəbdə tamamlamışdır. Zakir 1974-cü ildə Ryazan vilayətinin Sasovo şəhərinə gedərək Ali Hərbi Aviasiya məktəbinə daxil olmuşdur. 1977-ci ildə həmin məktəbi bitirərək, leytenant rütbəsi almışdır. Yevlax aviadəstəsində AN-2 təyyarəsinin ikinci pilotu kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1980-ci ildə təyinatla Zabrat aviadəstəsində AN-2 təyyarəsinin komandiri təyin edilmişdir. Gənc leytenant 7 il bu müəssisədə çalışmış və istehsalatdan ayrılmadan Ukraynanın Kremenchuk Təyyarəçilər Məktəbində Mİ-2 vertolyotu üzrə 6 ay təkmilləşdirmə kursu keçmişdir. Onun ekipajı dəfələrlə sərhəd bölgələrinə uçuşlar edib, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini və texnikasını raket zərbələri ilə darmadağın etmişdir.

Z.Məcıdov 1992-ci ilin fevral ayında Milli Ordunun Bakının Qala qəsəbəsində təşkil olunan 843 sayılı hərbi hava hissəsində Mİ-24 vertolyotlarından birinə komandir təyin olunur. O, həmin vertolyotla Ağdərənin Aterk kəndində ermənilərin yerləşdiyi qərgahı darmadağın edir, düşmənin xeyli texnikasını sıradan çıxarır. 1992-ci il avqustun 6-da Zakir yenidən ermənilərin Kasapet yüksəkliyindəki üç mövqeyini susduraraq geri dönür. Cəsur komandir dördüncü dəfə havaya qalxır... Dəfələrlə zərbələrə məruz qalan düşmən Mİ-24 vertolyotunu nəzarətdə saxlayırdı. Düşmən tərəfindən atılan raketlərdən biri vertolyotu müvazinətdən çıxarır. Cəsur pilot qüvvəsini nə qədər toplasa da, vertolyot düşmən əlində olan əraziyə düşür. Zakir öz ekipajı ilə birlikdə qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Bir övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı fərmanı ilə Məcıdov Zakir Nüsrət oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

MƏHƏRRƏMOV ASİF YUSİF oğlu

26 iyul 1952-ci ildə Ağdam şəhərində doğulmuşdur. 1969-cu ildə Ağdam şəhər 1 sayılı orta məktəbini bitirmişdir. Hüquqşünas olmaq istəyirdi. Ailələri böyük olduğu üçün həyat onu erkən yaşlarından işləməyə məcbur etmişdir. Ağdam dəzgahqayıma zavodunda fəhlə kimi fəaliyyətə başlamışdır. Asifi həyatda bu müqəddəs amallar yaşadırdı: Haqq, Ədalət, Namus, Qeyrət! Bəlkə, elə buna görə də həyat yolu o qədər də hamar olmadı. Ona həbsxana həyatı qismət oldu. 1971-ci il oktyabrın 31-də hərbi xidmətə getməli idi, Oktyabrın 30-da qohumları ilə görüşdükdən sonra, axşam dostlarıyla kinoya gedir. Kinoteatrda dava düşür. Haqqa havadarlıq edən Asifin özü haqsızlığın qurbanı olur və həbs edilir. Ona 2 il iş kəsilir. Bunun 9 ayını türmədə yatır. Qalan hissəsini məcburi əməklə əvəz edirlər. O, məcburi əməyi sürücü işləməklə yerinə yetirirdi. Təsədüf nəticəsində "təcili yardım" maşını vurur. Onu yenidən həbs edirlər 3 il 8 ay. Cəzasını çəkdikdən sonra Ağdama gəlir. Sürücü işləyir.

Ermənilərin 1988-ci ildə başlayan təcavüzünə qarşı Ağdam rayonunun Abdal-Gülablı, Xıdırlı, Əmirallar, Sırxavənd, Bağbanlar, Əhmədavar kəndlərində dayaq dəstələri yaradılırdı. Hərəkət böyüdükcə Asif Qarabağın digər rayonları ilə də sıx əlaqə saxlayırdı. 1990-cı ildə o, Ağdam könüllü özünümüdafiə dəstəsini yaradır və torpaqlarımızın qorunmasında yaxından iştirak edir. 1991-ci il noyabrın 15-də isə dövlət tərəfindən ilk könüllü tabor yaradılır.

1991-ci il dekabrın 31-də Xramort kəndinin azad edilməsində rəşadət göstərir. Xocalı faciəsi zamanı uşaq və qadınların xilas olunmasında canını əsirgəmir.

A.Məhərrəmov 1992-ci ilin mart ayının 7-də 859 sayılı hərbi minaaxtaranlar hissəsinin komandiri təyin edilir.

10 mart 1992-ci ildə məhz onun köməyi nəticəsində Aranzəmin, Pircamal, Dəhraz kəndləri düşməndən azad edilir. 1992-ci il martın 20-də öz dəstəsi ilə kömək məqsədi ilə Füzuli şəhərinə gedir və erməni quldurlarını böyük itkilərə məruz qoyur. 24 iyun 1992-ci ildə Naxçıvanik yolunda ağır yaralanır. Bir müddət müalicə olunur və yenidən cəbhəyə qayıdır. 1993-cü il fevralın 22-də Şelli uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edir. 1993-cü il oktyabrın 27-də Asifin səhhəti ağırlaşır. O, hərbi hissəni təhvil verib müalicəsini davam etdirmək məcburiyyətində qalır. 1994-cü ildə bu məqsədlə Yaltaya gedən polkovnik-leytenant A.Məhərrəmov həmin il iyulun 1-də vəfat edir.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Məhərrəmov Asif Yusif oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. “General Məhəmməd Əsədov” mükafatına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhəri 2-ci Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakı şəhərində adına küçə var.

MƏHƏRRƏMOV SƏXAVƏT ƏLƏMDAR oğlu

5 dekabr 1973-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Amasiya rayonunun Qaraçanta kəndində dünyaya göz açmışdır. 1988-ci ildə daşnakların mənfur siyasəti nəticəsində Səxavət də öz el-obasından didərgin düşmüşdür. Doğma kəndlərindən ayrılanda o, doqquzuncu sinifdə oxuyurdu. Ailələri bir müddət Gürcüstanda yaşamış, oradan da Bakının Lökbatan qəsəbəsinə köçmüşdür. 1990-cı ildə qəsəbədə 106 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra, 1 saylı Təmir-Tikinti İdarəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatının fəal iştirakçılarından idi. Onun musiqiyə, şeər həvəsi çox güclü idi. Özü də şeər yazırdı.

S.Məhərrəmov 1991-ci ilin noyabrında könüllü olaraq hərbi xidmətə başlayır - əvvəlcə Daxili Qoşunlarda, sonra isə təzəcə yaranan Milli Ordu sıralarında. Qorxmazlığı, igidliyi ona döyüşçü dostları arasında böyük hörmət qazandırmışdı.

Bir sıra hərbi əməliyyatlarda fəal iştirak etmiş, rəşadət nümunəsi göstərmişdi. 27 iyun 1992-ci il... Ağdərənin strateji əhəmiyyətli Möhrətağ kəndi dəfələrlə əldən-ələ keçmişdi. Kənd uğrunda qızğın döyüş gedirdi. Səxavət tez-tez yerini dəyişir, düşmən mövqelərinə dağıdıcı zərbələr endirirdi. Nəhayət, ermənilər əllərində olan zirehli maşını da itirdikdən sonra kəndi tərk etməyə məcbur oldular.

Bölmə geri dönərkən kəndin yaxınlığındakı meşədə mühasirəyə düşür. Bu zaman Səxavət düşmən gülləsinə tuş gəlir və qəhrəmanlıqla həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə Məhərrəmov Səxavət Ələmdar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanə” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Lökbatan qəsəbəsindəki 106 sayılı orta məktəbə onun adı verilib. Məktəbin dəhlizində büstü qoyulmuşdur.

MƏMMƏDOV AQİL SƏMƏD oğlu

30 iyul 1969-cu ildə Qubadlı rayonunda dünyaya göz açmışdır. 1984-cü ildə Qubadlı rayonunda 2 sayılı natamam orta məktəbi bitirdikdən sonra, təhsilini 126 sayılı Xanlıq texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. O, Füzuli şəhərində sürücülük peşəsinə də yiyələnmişdir. Əmək fəaliyyətinə Qubadlı rayon Avtomobil Nəqliyyatı İdarəsində başlamışdır. 1987-ci ildə həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1988-ci ildə Orenburq vilayətində xidmətini yarımçıq qoyaraq doğma yurda qayıtmışdır.

Aqil Məmmədov Qubadlı rayon özünümüdafə taboruna qoşulmuşdur. Ermənistanla səhrədə kəndlərin müdafiəsində əfsanəvi qəhrəmanlıqlar göstərmiş “Qaranquş” kəşfiyyat dəstəsinin məğlubedilməz və ələkeçməz döyüşçüsü kimi tanınmışdır. O, dəfələrlə cəsur kəşfiyyatçı yoldaşları ilə birlikdə Ermənistanın Qafan və Gorus rayonlarına keçərək, çoxlu hərbi girovla geri qayıtmışdır. 1992-ci il iyun ayında dörd nəfər laçınlının girov aparılması onu hədsiz dərəcədə hiddətləndirir. O, girovları geri qaytarmaq üçün öz dəstəsi ilə əməliyyata başlayır. Bir neçə saatdan sonra bir erməni zabitini ələ keçirərək rayon mərkəzinə gətirirlər. Elə həmin gün ermənilər dörd laçınlını erməni zabitini dəyişməyə məcbur olurlar. O, dəfələrlə belə şücaətlər göstərmiş və hərbi hissədə ad-san qazanmışdı. 1992-ci il avqustun 7-də Laçın rayonunun Susuzdağ yüksəkliyinə hücum edilməli idi. Hər şey isə kəşfiyyatçılardan asılı idi. Aqil öz dəstəsi ilə tapşırığı müvəffəqiyyətlə yerinə yetirib geri dönərkən, gözlənilmədən mühasirəyə düşür. O, öz dəstəsini bu çətin vəziyyətdən çıxarmaq üçün müxtəlif yollar düşünür. Onlar düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv edərək, mühasirəni cəsarətlə yarırlar. O, döyüş dostlarına qarşı tərəfin minalandığını bildirir. Amma tale onun bəxtinə gülmür. Bir qədər getdikdən sonra özü minaya düşərək ağır yaralanır. Yoldaşları onu təhlükəli yerdən çıxarmağa çalışırlar. Lakin çoxlu qan itirdiyinə görə onun həyatını xilas etmək mümkün olmur.

Evli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Aqıl Səməd oğlu Məmmədova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qubadlı rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı 2 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Hazırda bu məktəb Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərir. Qubadlıda və Gəncədə adına küçələr var.

MƏMMƏDOV AYTƏKİN İSRAYIL oğlu

29 may 1967-ci ildə Gədəbəy rayonunun Göyəli kəndində anadan olmuşdur. 1974-cü ildə orta məktəbin birinci sinfinə getmiş və 1984-cü ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. Elə həmin il texniki-peşə məktəbində rəngsaz peşəsinə yiyələnmişdir.

1985-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmış və Əfqanıstan müharibəsində iştirak etmişdir. 1987-ci ildə hərbi qulluğunu başa vurduqdan sonra Bakıya gələrək tikinti idarəsində öz peşəsi üzrə işləməyə başlamışdır.

Erməni yaraqlıları Azərbaycana qarşı elan olunmamış müharibəyə başlayanda o, bərk nigarançılıq keçirirdi. Silaha sarılıb Vətən torpağını düşməndən müdafiə etmək üçün o, 1991-ci ilin fevral ayında Daxili İşlər Nazirliyinin Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə daxil olur. Əfqanıstan döyüşlərində qazandığı təcrübə öz doğma torpaqlarının müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə onun karına gəlir.

A.Məmmədov 1991-ci ilin aprel ayında Xanlar rayonunun erməni yaraqlıları tərəfindən hücumla məruz qalan kəndlərinə ezam olunur. Rayonun Quşçu kəndi də bu sırada idi. Düşmən, demək olar ki, bu kəndi hər gün atəşə tutur, camaatı vahimə içində saxlayırdı. Aytəkin döyüş yoldaşları ilə kəndin qırağında özünə mövqe seçir. Düşmənin isə hücumları ara vermirdi. Aytəkin pulemyotu işə salaraq, erməniləri geri çəkilməyə məcbur edir. O, bu döyüşdə ağır yaralanır. Bu onun son döyüşü olur. O, gözlərini bir qəhrəman kimi əbədi yumur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Aytəkin İsrayıl oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Göyəli kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Göyəli kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Büstü qoyulmuşdur.

MƏMMƏDOV ELДАР HARUN oğlu

10 yanvar 1968-ci ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1974-cü ildə Bakıda 189 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə getmiş, 1982-ci ildə həmin məktəbin səkkizinci sinfini bitirmişdir. O, uşaqlıqdan hərbiçi olmaq arzusu ilə yaşayırdı. Bu

arzu ilə də o, 1982-85-ci illərdə C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbdə oxumuşdur. Sonra hərbi biliyini artırmaq üçün 1985-1989-cu illərdə Rıqadəkı Qırmızıbayraqlı Ali Hərbi-Siyasi Məktəbdə təhsil almışdır. Ali məktəbi bitirdikdən sonra SSRİ Silahlı Qüvvələrində qulluq etmişdir.

Gənc leytenant E.Məmmədov, erməni işğalçıları Azərbaycana hücumə başlayanda, raport yazaraq Vətənə qayıdır. O, yenicə yaradılan Sərhəd Qoşunlarında xidmətə başlayır. Özünü bacarıqlı və peşəkar zabit kimi göstərdiyinə görə ona baş leytenant rütbəsi verilir. O, 1993-cü ildə Sərhəd Qoşunları İdarəsinin

könüllülərdən ibarət batalyonu tərkibində Ağdərə istiqamətində gedən döyüşlərin iştirakçısı olur. Ağdərədə mərdliklə vuruşan E.Məmmədov Mehmanə kəndinin müdafiəsi zamanı düşməne ağır zərbələr vurmuşdur. 1993-cü il fevral ayının 24-də Kasapet kəndi yaxınlığındakı yüksəkliyin müdafiəsində də cəsur döyüşçü düşməne ağır zərbələr endirmişdir. Həmin gün azğınlaşmış erməni quldurları bu yüksəkliyi ələ keçirmək üçün güclü hücumə

keçdilər. Eldar yüksək döyüş bacarığı göstərərək, düşmənin hücumlarının qarşısını ala bildi. Ancaq çox keçmədi ki, düşmənin qüvvə toplayaraq yüksəkliyi almaq üçün yenidən hücumə keçdi. Baş leytenant vəziyyəti düzgün qiymətləndirərək, düşmənin istiqamətini özünə cəlb etdi. Ağır yaralı olmasına baxmayaraq, erməni quldurlarının əsas qüvvələrimizin arxasına keçməsinə imkan vermədi. Bu qeyri-bərabər döyüşdə Eldar Məmmədov əsl igidlik nümunəsi göstərərək, düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etdi. Bu onun son döyüşü idi. O, son damla qanına qədər vuruşaraq, Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canından keçdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 dekabr 1994-cü il tarixli 247 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Məmmədov Eldar Harun oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

MƏMMƏDOV ELŞAD RAMİZ oğlu

14 fevral 1975-ci ildə Xanlar rayonunun Haçaqaya kəndində dünyaya göz açmışdır. 1990-cı ildə kənd natamam orta məktəbini bitirdikdən sonra, 99 saylı Xanlar rayon texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmişdir.

1993-cü ilin avqust ayında Xanlar rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılaraq, 6 ay hərbi təlim keçir. Sonra isə Qarabağa - döyüş bölgələrinə yollanır. İlk döyüşü Tərtər bölgəsindən başlayır. Ağdərə ərazisinin düşməndən təmizlənməsi uğrunda gedən qanlı döyüşlərdə rəşadətli vuruşur. E.Məmmədovun son döyüşü isə 1995-i ilin mart ayında olur. Bakının 8-ci kilometr qəsəbəsində cəmləşən keçmiş Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə silahı

təhvil verib, təslim olmaq əmri verilmişdi. Lakin bu əmrə tabe olmayan dəstə atəş açaraq qan tökdü. Həmin gün Elşad Məmmədov da Vətən qarşısında öz şərəfli borcunu yerinə yetirirdi. 17 mart 1995-ci ildə dövlət çevirilişi cəhdinin qarşısının alınmasında rəşadət göstərən Elşad qardaş gülləsinə tuş gəldi...

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Elşad Ramiz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı

verilmişdir.

Xanlar rayonunun Qırıqlı kəndində dəfn edilmişdir.

Haçaqaya kənd natamam orta məktəbi onun adını daşıyır. Daşkəsən yolu üstündə büstü qoyulmuşdur.

MƏMMƏDOV ƏLİ HÜSEYN oğlu

11 avqust 1955-ci ildə Naxçıvan şəhərində dünyaya göz açmışdır. Orta təhsilini Bakı şəhəri 255 saylı orta məktəbdə almışdır. Sonra Bakı Poliqrafiya Məktəbinə daxil olmuş və çapçı ixtisasına yiyələnmişdir. Bir müddət mətbəədə işləmişdir. 1975-ci ildə ordu sıralarına çağırılır. Hərbi xidmətini Macarıstanda keçir. 1978-ci ildə daxili işlər orqanlarında sıravı polis nəfəri kimi işə başlayır. 1982-ci ildə Polis Akademiyasına daxil olur. 1984-cü ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurub, Bakının Binəqədi rayonunda sahə müvəkkili vəzifəsinə təyin edilir.

1987-ci ildə nümunəvi polis işçisi kimi onu Moskva Polis Akademiyasına ixtisasartırma kursuna göndərirlər. Sonra Binəqədi Rayon Polis İdarəsinin cinayət-axtarış şöbəsində polis kapitanı rütbəsində baş əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə təyinat edilir.

Polis kapitanı Qarabağda və sərhəd bölgələrində gedən döyüşləri həyəcanla izləyir, həmin bölgələrə getməyə can atırdı. Nəhayət, 1992-ci ilin əvvəllərindən o, mütəmadi olaraq polis əməkdaşları ilə birlikdə cəbhə bölgələrinə göndərilir. 1992-ci il sentyabrın 24-də Əli yenidən döyüş bölgəsinə - Laçın rayonuna ezam olunur. Ermənilərin ələ keçirdiyi mühüm strateji əhəmiyyətə malik olan Qızartı yüksəkliyini almaq üçün kəşfiyyat planı hazırlanırdı. Əli də bu kəşfiyyat qrupuna daxil edilmişdi. Gecə yüksəklik düşməndən azad edilir, lakin oktyabrın 1-də sübh tezdən sayca qat-qat üstün olan düşmən əks-hücuma keçir. Əli qeyri-bərabər döyüşdə böyük şücaət göstərərək, yaralıların döyüş meydanından çıxarılmasına şərait yaradır. Son anadək mərdliklə vuruşan polis kapitanı başından ağır yaralanır. Bu, onun Ömrünə son qoyur.

Ailəli idi. İki övladı həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 19 oktyabr 1992-ci il tarixli 273 sayılı fərmanı ilə polis kapitani Məmmədov Əli Hüseyn oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakının Rəsulzadə qəsəbəsindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır.

MƏMMƏDOV XANOĞLAN SADIQ oğlu

1975-ci il fevralın 13-də Neftçala rayonunun Qaraqaşlı kəndində dünyaya göz açmışdır. Səkkizinci sinfi bitirdikdən sonra təhsilini 104 saylı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. 1993-cü il aprelin 13-də Neftçala rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılır. O, topçu kimi əvvəlcə Səngəçaldə, sonra isə Çuxanlı, Pırəküşkül və Qaladakı hərbi hissələrdə xidmət keçir.

Sonra onu Murovdəğa göndərirlər. Bir neçə dəfə döyüşlərdə iştirak edir.

1995-ci il mart ayının 15-də OMON-çulardan ibarət bir qrup cinayətkar dəstə Ağstafa bölgəsində dövlət çevrilişinə cəhd göstərdi. Dövlət başçısı, Ali Baş Komandan onlara silahı yerə qoymağı təklif etsə də, OMON-çular bu iddialarından əl çəkmədilər. Qardaş qanı töküldü. Milli Ordumuz işə qarışmalı oldu. Həmin gün Xanoğlan Məmmədov da cinayətkarların zərərsizləşdirilməsində yaxından iştirak edirdi. Dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısının alınmasında onun müstəsna xidməti oldu. Lakin bu qarşıdurmada ömrü qırıldı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Xanoğlan Sadiq oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qaraqaşlı kəndində dəfn edilmişdir.

Neftçala rayon Mədəniyyət evi onun adını daşıyır.

MƏMMƏDOV İBRAHİM İSMAYIL oğlu

20 dekabr 1958-ci ildə Naxçıvan şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1976-cı ildə 3 saylı Naxçıvan şəhər orta məktəbini bitirmişdir. Bir il Su Tikinti İdarəsində işlədikdən sonra, 1977-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. Ordu sıralarında xidmət edərkən PDM hərbi texnikasının birinci dərəcəli tuşlayıcı-operatoru ixtisasına yiyələnmişdir. 1979-cu ildə ordudan tərxis olunaraq Moskvaya gedir və avtomobil zavodunda əmək fəaliyyətinə başlayır. Moskvada yaşayıb işləyə-işləyə, 1988-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olur. 1993-cü ildə təhsilini başa vurur.

Azərbaycanda baş verən hadisələr, Qarabağdan gələn həyəcanlı xəbərlər onu vətənə dönməyə məcbur edir. O, hələ 1990-cı ildə Bakıda törədilən Qanlı Yanvar faciəsinə qarşı öz haqq səsini qaldırmış, Azərbaycan haqiqətlərinin dünyaya yayılmasında fəal iştirak etmiş, Moskvada təşkil edilən mitinqlərdə, yığıncaqlarda səslənən məlumatları olduğu kimi ictimaiyyətə çatdırmışdı.

İbrahim Məmmədov Xocalı faciəsindən sonra ailəsini də götürüb Bakıya gəlir. Azərbaycanda Könüllü Batalyonlardan birinin tərkibində döyüşlərə atılır. İ.Məmmədov Könüllü Batalyonlar ləğv edildikdən sonra 1993-cü ildə Milli Orduda bölük komandiri kimi öz fəaliyyətini davam etdirir. O, yeni yaradılmış hərbi hissədə əsgərlərin təlimi ilə ciddi məşğul olur. Çox keçmir ki, öz bölüyü ilə Kəlbəcərə yollanır. Onun komandirliyi altında strateji əhəmiyyətli bir yüksəklik düşməndən azad edilir. Ermənilər həmin gün 15 nəfərə yaxın itki verərək geri çəkirlər.

Cəsur döyüşçü 1994-cü il fevralın 16-da Kəlbəcərin strateji yüksəkliklərindən biri uğrunda gedən ölüm-dirim mübarizəsində düşmənin 3 tankını və xeyli canlı qüvvəsini sıradan çıxarır. Son anda snayper gülləsinə tuş gəlir. O, aldığı yaradan həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 20 iyun 1994-cü il tarixli 156 sayılı fərmanı ilə Məmmədov İbrahim İsmayıl oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Naxçıvan şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

MƏMMƏDOV KAZIM ƏRŞAD oğlu

1969-cu il oktyabrın 1-də Cəbrayıl rayonunun Böyük Mərcanlı kəndində dünyaya göz açmışdır. 1976-cı ildə buradakı 1 sayılı orta məktəbə daxil olmuş, 1986-cı ildə oranı bitirmişdir. Həmin il sənədlərini Gəncə İnşaat Texnikumuna vermiş və tələbə adını qazanmışdır.

1988-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətini Çelyabinsk şəhərində çəkmişdir. 1990-cı ildə ordudan tərxis olunduqdan sonra təhsilini davam etdirmək üçün Gəncəyə gəlir. O vaxt Azərbaycanın başı üstünü qara buludlar almışdı. Erməni yaraqlıların tez-tez bölgələrimizə hücumları edirdilər. Kazım Məmmədov buna dözməyərək, texnikumun qiyabi şöbəsinə keçir. 1991-ci ilin fevralında Cəbrayıl rayon Daxili İşlər Şöbəsinə post-patrol xidmətində işə başlayır və tezliklə də cəbhəyə yollanır. O, ilk gündən öz vəzifə borcunu məsuliyyətlə yerinə yetirir.

15 noyabr 1991-ci il... Ermənilər böyük qüvvə ilə Xocavənd rayonunun Zamzur kəndinə hücum etmişdi. Qüvvələr qeyri-bərabər idi. Sayca üstün olan düşmən hər vəchlə sadları qırmağa çalışırdı. Kazım boş evlərdən birində özünə münasib mövqe seçib, düşmənin ondan artıq canlı qüvvəsini məhv edir; ölümün gözünə dik baxaraq erməni qəsbkarlarına təslim olmur. Ermənilər daha da azğınlaşaraq binaya od vururlar. Kiçik çavuş K.Məmmədov burada qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Kazım Ərşad oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Böyük Mərcanlı kəndində dəfn edilmişdir. Oxuduğu məktəbə adı verilmişdir. Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur. Adına 3 mükafat təsis edilmişdir.

MƏMMƏDOV NATİQ BƏŞİR oğlu

11 may 1975-ci ildə Zaqatala rayonunun Əli Bayramlı kəndində dünyaya göz açmışdır. 1990-cı ildə burada kənd orta məktəbinin rus dili bölməsinin səkkizinci sinfini bitirdikdən sonra, təhsilini Qax rayonundakı 3 sayılı texniki-peşə məkləbində davam etdirmiş, mexanizator ixtisasına yiyələnmişdir. Bir müddət "Dağıstan" kolxozunda çalışmışdır. 1993-cü il may ayının 13-də Zaqatala rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Bir müddət Bakıdakı hərbi hissələrdən birində təlim keçmişdir. Sonra Seyfəlidə döyüş hazırlıq üçün təlim-məşq toplantısında iştirak etmiş, döyüş bölgələrinə göndərilmişdir. Onun şərəfli döyüş yolu Ağdam, Füzuli, Tərtər bölgələrindən keçmişdir. Yüksək keyfiyyətləri ilə yoldaşları arasında fərqlənən Natiq, verilən bütün tapşırıqları layiqincə yerinə yetirir, lazım gələndə kəşfiyyata da gedirdi.

4 oktyabr 1994-cü ildə xüsusi təyinatlı 777 sayılı hərbi hissənin əsgərlərini Gəncə şəhərinə gətirirlər. Bu vaxtlar şəhərdə özbaşınalıq hökm sürürdü. Silahlı dəstə dövlət çevrilişinə cəhd göstərmişdi. Qiyamları yatırmaq üçün hərbi hissənin əsgərləri döyüş hazırlığına gətirilmişdi. Natiq də bu əməliyyatda iştirak edirdi. O, vəzifə borcunu yerinə yetirərkən dövlətçiliyimiz yolunda öz canını qurban verdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 oktyabr 1994-cü il tarixli 215 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Natiq Bəşir oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Zaqatala rayonunun Əli Bayramlı kəndində dəfn edilmişdir. Əli Bayramlı kəndindəki uşaq bağçası onun adını daşıyır.

MƏMMƏDOV NİZAMİ MURAD oğlu

12 yanvar 1958-ci ildə Xankəndi şəhərində dünyaya göz açmışdır. Nizami Gəncəvi adına 4 sayılı şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra, 1975-77-ci illərdə İrkutsk vilayətində hərbi xidmətdə olmuşdur. Sonra Xankəndi şəhər Yaşıllaşdırma

İdarəsində, daha sonra isə Qarabağ İpək Kombinatında çalışmışdır. O, milis olmaq arzusu ilə yaşayırdı. Bu arzu onu Bakı Xüsusi Orta Milis Məktəbinə gətirdi. Təhsilini başa vurub Xankəndi şəhər Polis Şöbəsində növbətçi köməkçisi işləməyə başladı.

1988-ci il... Erməni quldurları getdikcə quduzlaşdı. N. Məmmədov dünən birgə işlədiyi paqon yoldaşları ilə üz-üzə qalmışdı. Fevral ayının 18-də şəhərin azərbaycanlılar yaşayan küçələrinə basqın edildi. Nizami bu məhəllədən o məhəlləyə keçir, camaata köməklik göstərməyə çalışdı.

1989-cu il... Hadisələr getdikcə daha da kəskinləşirdi. O, təzyiqlərə dözə bilməyərək, Şuşa şəhərinə köçməyə məcbur olur və öz işini Şuşa Rayon Polis Şöbəsində davam etdirir. Nizami gecə-gündüz bilmirdi. İşdən sonra Kərkicahan, Qaybalı kəndlərinə gedir, özünümüdafiə dəstələrinə vaxtında silah-sursat çatdırılmasına kömək göstərirdi.

Şuşanın, demək olar ki, başqa bölgələrlə əlaqəsi kəsilmişdi. Hər qarış torpaq uğrunda mübarizə gedirdi. Nizami də bu mübarizənin ön cərgəsində idi. O, Malibəyli, Daşaltı, Qaladərəsi əməliyyatlarında rəşadətlə vuruşaraq, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə böyük ad-san qazanmışdı.

1992-ci il mart ayının 29-da snayper gülləsi qəlbə Vətən eşqi ilə çırpınan igid eloğlumuzu əbədi susdurdu. O, qəhrəmancasına həlak oldu.

Evli idi. Üç oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Nizami Murad oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bərdə rayonunun Dəymədağlı kəndində dəfn edilmişdir.

MƏMMƏDOV SEYMUR QƏHRƏMAN oğlu

18 sentyabr 1971-ci ildə Füzuli şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1978-ci ildə buradakı 2 sayılı orta məktəbə getmiş, 1988-ci ildə məktəbi bitirmişdir. Elə həmin il Azərbaycan Politexnik İnstitutunun (indiki Texniki Universitet - red.) elektrotexnika fakültəsinə daxil olmuşdur. O, təhsil almaqla yanaşı Füzuli şəhər rabitə şöbəsində işləyirdi. 1991-ci ildə hərbi xidmətə göndərilmişdir. O, Vladimir vilayətinin Kovrov şəhərində artilleriya üzrə 6 aylıq kurs keçir, sonra Almaniyaya göndərilir. Bir müddətdən sonra isə Ukrayna Respublikasının Çerniqov şəhərində

xidmətini davam etdirir. Hərbi xidmətdən qayıtdığı gündən, könüllü olaraq 814 sayılı özünümüdafiə batalyonuna yazılır. Bu ərafədə bir neçə kəndimiz ermənilər tərəfindən işğal edilmişdi. O, çox gənc olmasına baxmayaraq həmişə qaynar nöqtələrdə olur, ən çətin əməliyyatlarda iştirak edirdi. Seymur onlarla azərbaycanlı əsirin azad edilməsində, 11 nəfər əsgərin mühasirədən çıxarılmasında və bir neçə kəndin erməni işğalçılarından təmizlənməsində əsl igidlik göstərmişdir.

1 aprel 1992-ci il... Seymurun son döyüşü... Məlikcan kəndi uğrunda gedən döyüşdə hər birində 10 nəfərə yaxın erməni yaraqlısı olan 15 post darmadağın edildi. Bu qeyri-bərabər döyüşdə düşmən snayperinin gülləsi onun ömrünü qırdı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 avqust 1992-ci il tarixli 131 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Seymur Qəhrəman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu məktəb onun adını daşıyır.

MƏMMƏDOV SƏFƏRALI QURBAN oğlu

16 oktyabr 1963-cü ildə Masallı rayonunun Sərçuvar kəndində dünyaya göz açmışdır. 1981-ci ildə doğma kənddə orta məktəbi bitirmişdir. Həmin il hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, iki il Minsk şəhərində qulluq etdikdən sonra, 1983-cü ildə ordudan tərxis olunur və Krasnodar şəhərinə gedir. Burada həmyerlilərinin köməyi ilə milis sistemində işə düzəlir. O, müəssisədənkənar mühafizə şöbəsində milis nəfəri kimi fəaliyyətə başlayır və az müddətdə xüsusi bacarığı ilə ad-san qazanır. Təsadüfi deyil ki o, xidmətinin ilk ilində iki dəfə mükafatlandırılır. 1988-ci ildə səmərəli xidmətini nəzərə alaraq, onu Bakı Xüsusi Orta Milis Məktəbinin (indiki Polis Akademiyası - red.) qiyabi şöbəsində təhsil almağa göndərilir.

1990-cı ildə həmin məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirərək, leytenant rütbəsi alır. Bundan sonra xidmətini davam etdirmək üçün Vətənə qayıdır. Ona Bakı aeroportunda işləməyi təklif edirlər. O, inadla Qarabağın ən qaynar döyüş nöqtələrinə göndərilməsini təkid edir. Ağdam RDİŞ-ndə post-patrol xidmətində vzwod komandiri təyin edilən S.Məmmədov, ilk gündən döyüş meydanına atılır. Səfəralının əməliyyatları uğurla keçirdi. Sarışın olması, rus dilini səlis bilməsi onun təkbaşına ermənilərin arasına getməsinə şərait yaradırdı. O, Fərruxda, Ağbulaq fermasında, Qarakənd kəndində neçə-neçə erməninini girov götürmüşdü.

1992-ci il fevral ayının 16-ı... Səfəralının son döyüşü... Azğınlaşmış ermənilər Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndində görünməmiş faciə törəyəndə, Səfəralının başılıq etdiyi dəstə düşmənə sarsıdıcı zərbələr endirərək irəliləyirdi. Əsas mövqelər ermənilərin əlində idi. Onlar hər an ölümə üz-üzə gələ bilirdilər. Səfəralının idarə etdiyi zirehli maşın qumbaraatanla vuruldu. Qəlpələr kəmərindeki əl qumbarasına dəydi. Səfəralı qəhrəmancasına həlak oldu.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Səfəralı Qurban oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Subay idi.

Masallı rayonunun Sərçuvar kəndində dəfn edilmişdir. Masallı şəhərindəki küçələrdən biri və vaxtilə təhsil aldığı Sərçuvar kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

MƏNSUROV BƏHRUZ QƏHRƏMAN oğlu

13 mart 1975-ci ildə Yardımlı rayonunun Telavar kəndində dünyaya göz açmışdır. Orta təhsilini doğma kəndində almışdır. Bəhruz dərslərinə səylə çalışır, müəllimlərin verdiyi tapşırıqları həvəslə yerinə yetirirdi. Məktəblərarası keçirilən olimpiadalarda, müsabiqələrdə həmişə fərqlənirdi. Arzusu ədəbiyyatçı olmaq idi. Lakin torpaqlarımızın işğalı, soydaşlarımızın öz yurd-yuvalarından didərgin salınması onu bu fikrindən daşındırdı. O, sənədlərini Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinə təqdim etdi. Müsabiqə imtahanlarını müvəffəqiyyətlə verərək, sərhəd qoşunları fakültəsinə daxil oldu. O, böyük ümidlərlə, arzularla gələcəyə addımlayırdı. Lakin...

1995-ci il... Martın 16-sı... Baş bələlər çəkmiş, müsibətlər görmüş Azərbaycan yenə təhlükə qarşısında idi. Hakimiyyət iddiası ilə yanıb-qovrulan bir ovuc vəzifəpərəstin başılıq etdiyi silahlı dəstə, qurbanlar bahasına qazandığımız müstəqilliyimizə, suverenliyimizə zərbə vurmaq istəyirdi. Ölkə vətəndaş müharibəsi təhlükəsini yaşayırdı. Milli Ordumuzun əsgərləri bu təhlükəni müvəffəqiyyətlə sovuşdurdu. Ayağa qaldırılan Milli Ordumuzun əsgərləri və hərbi məktəbin kursantları arasında 20 yaşlı Bəhruz da öz vətənpərvərlik borcunu yerinə yetirirdi. Onların qarşısında suverenliyimizə zərbə vurmaq istəyən silahlı dəstəni zərərsizləşdirmək vəzifəsi qoyulmuşdu. Bəhruz bu vəzifəni yerinə yetirərkən namərd gülləsindən ağır yaralandı. Çoxlu qan itirdiyindən, onu xilas etmək mümkün olmadı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Bəhrüz Qəhrəman oğlu Mənsurova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Yardımlı rayonunun Telavar kəndində dəfn edilmişdir.

Oxuduğu orta məktəb onun adını daşıyır.

MİRABOV RƏŞAD AKİF oğlu

3 may 1975-ci ildə Mingəçevir şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1982-ci ildə 7 sayılı Mingəçevir şəhər orta məktəbinə getmişdir. O, doqquzuncu sinfi bitirib, axşam məktəbində oxuya-oxuya, atasının işlədiyi Mərziyə Davudova adına

Mingəçevir Dövlət Dram Teatrında dərzü köməkçisi işləməyə başladı. 12 may 1993-cü ildə Mingəçevir şəhər Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırıldı. O, əvvəlcə Nasosnıda (indiki H.Z.Tağıyev qəsəbəsi - red.), sonra isə Səngəçalda və Şubanıda hərbi təlim keçdi, xüsusi təyinatlı hissədə kəşfiyyatçı-minaaxtaran peşəsinin sirlərinə dərinlənə yiyələndi.

Vətən ağır günlərini yaşayırdı. Torpaqlarımız bir hissəsi işğal olunmuşdu. Rəşadın xidmət etdiyi hərbi hissə 1994-cü ilin yanvarında Tərtər bölgəsinə göndərildi. Buradan isə Füzuliyə - gərgin döyüşlər gedən zonaya üz tutdular. Hərbi hissə Füzuli bölgəsində bir neçə əməliyyatda iştirak etdi. O, yenidən Tərtərə qayıtdı. Ölkədə atəşkəs elan olunduqdan sonra isə Bakıya - əvvəllər xidmət etdiyi hissəyə qayıtdı. Rəşad ağılına da gətirə bilməzdi ki, o qanlı-qadalı döyüşlərdən sonra yenə təhlükəli günlər yaşayacaq. Bu, 1995-ci ilin 17 mart hadisələri zamanı oldu. Bir dəstə qiyamçı dövlət çevrilişinə cəhd etdi. Danışıqlarla qarşıdurmanı həll etmək mümkün olmadı. Qardaş qanı axıdıldı. R.Mirabov da həmin gün vətəndaşlıq borcunu yerinə yetirirdi. O, qiyamçılara qarşı aparılan əməliyyatda qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Mirabov Rəşad Akif oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Mingəçevir şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı 7 sayılı orta məktəbə onun adı verilmişdir. Məktəbin qarşısında və Şəhidlər muzeyində büstü qoyulmuşdur.

MİRZƏYEV KƏRƏM ƏRŞAD oğlu

20 may 1960-cı ildə Qubadlı rayonunun Xanlıq kəndində doğulmuşdur. 1977-ci ildə doğma kəndlərində orta məktəbi bitirdikdən sonra bir il öz

rayonlarında Yol İstismar İdarəsində fəhlə işləmişdir. 1978-ci ildə qəbul imtahanlarını müvəffəqiyyətlə verərək, Azərbaycan Dövlət İnşaat Mühəndisləri İnstitutuna daxil olmuşdur. 1983-cü ildə su qurğuları tikinti mühəndisi fakültəsini bitirərək, doğma yurdu Qubadlıya qayıtmışdır. 1983-85-ci illərdə Sovet Ordusu sıralarında Arxangelsk və Murmansk şəhərlərində tank qoşun hissələrində hərbi xidmətdə olmuşdur. Ordudan tərxis olunduqdan sonra - 1990-cı ilə qədər 21 sayılı Tikinti İdarəsində müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır. O, bacarıqlı mütəxəssis kimi tanınırdı. Qəlbinin səsi ilə polis orqanlarında işləməyə üstünlük verdi. 1990-cı ildə Qubadlı rayon Polis Şöbəsinə sahə müvəkkili kimi işə başladı. Çox keçmədən ona baş leytenant rütbəsi verilir. Sonra, arzusunu nəzərə alaraq, Respublika Daxili İşlər Nazirliyi gənc polis zabitini Kalininqrada Ali Hüquq Akademiyasına göndərir. O, fərq imtahanlarını müvəffəqiyyətlə verdiyinə görə Akademiyanın ikinci kursuna qəbul edilir.

Kərəm el-obasına qəlbən bağlı bir insan idi.

Erməni basqınlarının başladığı ilk günlərdən o, torpaqlarımızın toxunulmazlığı yolunda vuruşmaq üçün silaha sarıldı. Qubadlı rayonunun müdafiəsində onun müstəsna xidmətləri olmuşdur. O, rayonun Novlu, Seytas, Yuxarı və Aşağı Cibikli, Əyin, Əliquluşağı və başqa sərhəd kəndlərində gedən şiddətli döyüş əməliyyatlarında fəal iştirak etmişdi. O, 1991-ci ildə polis yoldaşları ilə birlikdə düşmənin Gorus rayonunun Şurnuxu kəndində yerləşən beş strateji postunu sıradan çıxarmışdı. Bu döyüşdə düşmənin xeyli canlı qüvvəsi və hərbi texnikası məhv edilmişdi. “Laləzar” əməliyyatında da Kərəmin böyük xidmətləri olmuşdur. 1992-ci ilin aprelində keçirilən bu əməliyyatda erməni quldurlarının başçısı Karenin dəstəsi darmadağın edildi. Onun cəsədini 30 azərbaycanlı əsir dəyişdirdilər.

1992-ci il... Oktyabrın əvvəli... Laçın rayonunun Mazutlu kəndində iki gün davam edən şiddətli döyüş nəticəsində Milli Ordunun əsgərləri düşməni geri çəkilməyə məcbur etmişdi. Ermənilər əlavə qüvvə alaraq, yenidən mövqelərimizə hücum edir. Polis əməkdaşlarımız mühasirəyə düşür. O, vəziyyətin çıxılmaz olduğunu görüb yoldaşlarına deyir ki, atəş açmadan mövqelərini dəyişsinlər. Düşmən qəflətən hücum keçir. Kərəm bir polis yoldaşı ilə döyüş meydanında qalır. O, böyük bir dəstəni mühasirədən çıxarır, Özü isə qəhrəmancasına həlak olur.

Evli idi. Gözünün ağı-qarası olan bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 11 may 1993-cü il tarixli 599 sayılı fərmanı ilə Mirzəyev Kərəm Ərşad oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qubadlı rayon Xanlıq kəndində dəfn edilmişdir.

Xanlıq kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Hazırda bu məktəb Sumqayıt şəhərində fəaliyyət göstərir.

MİRZƏYEV ŞİRİN VƏLİ oğlu

5 yanvar 1947-ci ildə Xankəndi şəhərində dünyaya göz açmışdır. Burada Nizami Gəncəvi adına 4 saylı orta məktəbi bitirdikdən sonra ordu sıralarına çağırılmışdır. Bakıda yerləşən Daxili Qoşunlar alayında xidmətini başa vurduqdan

sonra, 1967-ci ildə Sankt-Peterburq şəhərində Ali Siyasi-Hərbi Məktəbə daxil olmuşdur. 1971-ci ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə başa çatdırmış, təyinatla İrəvana göndərilmişdir. Beş il burada xidmət etdikdən sonra işini Bakıya dəyişmişdir. Ş.Mirzəyev Daxili Qoşunlar alayında 15 illik xidmət yolu keçmişdir. O, Moskva Ali Siyasi Akademiyasına qəbul olmuş, 1988-ci ildə oranı müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. O, bütün varlığı ilə yurduna bağlı bir insan idi. Gündən-günə bərkiyən, püxtələşən və kamil bir zabitə çevrilən qeyrətli Vətən oğlu, içdiyi hərbi anda ömrü boyu sadıq qaldı, ən çətin anda ruhdan düşmədi, əqidəsinə arxa çevirmədi. 1991-ci ildə onu Ağdama gətirən də məhz Vətəninə, xalqına hədsiz sevgisi idi. Ş.Mirzəyev əla xidmətlərinə görə dəfələrlə medallar və döş nişanları ilə təltif edilmişdir. Rota komandirinin müavini, batalyon komandirinin müavini, diviziya komandirinin müavini vəzifəsinə qədər yüksəlmişdir.

O, Qarabağ hadisələri başlayanda raport yazaraq döyüş bölgəsinə göndərilməsinə xahiş etdi. O, ayrı-ayrılıqda fəaliyyət göstərən silahlı dəstələrin vahid komandanlıq altında birləşməsinə istəyirdi. 9 oktyabr 1991-ci il tarixdə o, Ağdam rayon ərazi özünümüdafiə taboruna komandir təyin edildi. Cəsur komandir qısa müddət ərzində ətrafına güclü döyüşçü kontingenti topladı. Polkovnik-leytenant rütbəsinəçən yüksələn igid komandir torpaqlarımızın hər bir qarışının müdafiəsi üçün əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərir, şərəfli hərbcı adını ləyaqətlə qoruyurdu.

1992-ci il iyun ayının əvvəllərində komandanlıq tərəfindən böyük bir hərbi əməliyyat planı hazırlandı. Qoşun hissələri eyni vaxtda 3 istiqamətdən hücumla keçib, düşməni geri oturtmalı idilər. Hücum əməliyyatını uğurla həyata keçirmək üçün güclü hərbi texnika, silah-sursat lazım idi. Taborun ixtiyarında olan döyüş vasitələri tələbatı ödəmirdi. Cəsur komandir bütün çətinliklərə baxmayaraq öz dəstəsilə Xaçınçay boyunca irəliləyib, ilk həmləylə Qazançı kəndini düşməndən azad etdi. İgid komandir əlavə plan hazırlayaraq, iyunun 12-də Sırxavənd kəndini nəzarət altına alır.

Polkovnik-leytenant Şirin Mirzəyev orduda baş verən haqsızlıqlara dözə bilmirdi. O, 1992-ci il iyunun 18-də Bakıya gəlib rəhbərliklə danışıq aparır və

yenidən öz mövqelərinə - Qaralar kəndinə yollanır. Lakin geri qayıdarkən mindiyi “UAZ” markalı maşın minaya düşür. O, iki yaxın qohumu ilə birlikdə həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı - qızı, oğlu yadigar qalmışdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə polkovnik-leytenant Mirzəyev Şirin Vəli oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakının Nizami rayonunda adına küçə var. Xidmət etdiyi hərbi hissənin həyatında abidəsi qoyulmuşdur.

MİRZƏYEV YUSİF VƏLİ oğlu

1958-ci il may ayının 23-də Babək rayonunun Böyükdüz kəndində dünyaya göz açmışdır. 1975-ci ildə İ.Səfərli adına 1 saylı Naxçıvan şəhər orta məktəbini bitirmişdir. 1976-cı ildə Naxçıvan Rəhbərlik Qovşağında əmək fəaliyyətinə başlamışdır. O, işləyə-işləyə Azərbaycan Dövlət Xalq Təsərrüfatı İnstitutunda (indiki Bakı Dövlət İqtisad Universiteti - red.) ali təhsil alır. 1987-ci ildə həmin institutun mühasibat uçotu fakültəsini bitirir və Bakıdakı bankların birində müfəttiş vəzifəsinə təyin edilir.

1988-ci ildə Xalq Hərəkətinə qoşulur. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı rus ordusunun əsgərləri ona ağır işgəncələr verir. Lakin bu işgəncələr Y.Mirzəyevi sındırmır, əksinə, daha da mətinləşdirir.

Azərbaycanda baş verən ictimai-siyasi hadisələr, eləcə də Dağlıq Qarabağda ermənilərin törətdiyi qanlı cinayətlər onu bir an belə rahat buraxmırdı. O, 1991-ci ilin sonlarında sakit həyatla vidalaşmış, könüllü olaraq cəbhə bölgəsinə yollanır. Y. Mirzəyevin ilk döyüşü Ağdərə - Goranboy istiqamətində olur. O, tez bir zamanda xidmət etdiyi briqadanın fəal döyüşçülərindən birinə çevrilir. Komandanlıq onun belə cəsur əsgər olduğunu görüb, briqada komandirinin təchizat üzrə müavini təyin edir.

Y.Mirzəyev 14 nəfərlik dəstəsi ilə bütün əməliyyatlarda iştirak edirdi. Ağdərədə 17 kəndin alınmasında isə onun müstəsna xidmətləri olmuşdur. O, döyüşlərin birində öz dəstəsi ilə mühasirəyə düşür. Lakin çevikliyi və cəldliyi sayəsində heç bir itki vermədən, döyüşçüləri mühasirədən çıxarır.

O, 1993-cü il fevral ayının 19-da Ağdərədə gedən qeyri-bərabər döyüşlərin birində silah yoldaşlarını mühasirədən çıxararkən qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Ailəli idi. Bir qızı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 27 mart 1993-cü il tarixli 495 sayılı fərmanı ilə Mirzəyev Yusif Vəli oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Naxçıvan şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Naxçıvan şəhərindəki məktəblərdən birinə və Bakının Nəsimi rayonundakı 44 saylı orta məktəbə qəhrəmanın adı verilmiş, məktəbin qarşısında büstü qoyulmuşdur.

MURADOV HİKMƏT OQTAY oğlu

23 yanvar 1969-cu ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. O, 1976-cı ildə 190 saylı Bakı şəhər orta məktəbinə getmiş, 1986-cı ildə onuncu sinfi əla qiymətlərlə

bitirmişdir. Həmin il Krasnokutsk Mülki Aviasiya Məktəbinə daxil olmuş, 1991-ci ildə məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Sonra Kiyev Ali Mülki Aviasiya İnstitutunun qiyabi şöbəsi... O, təyinatla Yevlax hava yollarında 2-ci pilot kimi fəaliyyətə başlayır.

Hikmət Muradov AN-2 təyyarəsi ilə dəfələrlə Dağlıq Qarabağa uçuşlar etmiş, Xocalıya aviasiya hissələrinin daşınmasında və müxtəlif ləvazimatların vaxtında çatdırılmasında böyük xidmətlər göstərmişdir. Qorxmaz təyyarəçi çətin vəziyyətlərdə təkmini və qətiyyəti ilə seçilirdi. Bu onun ən üstün cəhətlərindən idi.

1991-ci ilin 29 oktyabrında xüsusi tapşırıqla xidməti borcunu yerinə yetirərkən, Xocalı rayonunun Xanabad kəndi ərazisində onun idarə etdiyi AN-2 təyyarəsi şiddətli raket atəşi nəticəsində zədələnir. Ekipajı və sərnəşinləri xilas etmək üçün təyyarəni təhlükəsiz yerə çatdırmağa çalışsa da, faciədən qaçmaq mümkün olmur...

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı fərmanı ilə Muradov Hikmət Oqtay oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə oxuduğu 190 saylı orta məktəbdə barelyefi vurulmuşdur.

MURADOV RUSLAN HƏMİD oğlu

27 iyun 1973-cü ildə Mingəçevir şəhərində doğulmuşdur. 1990-cı ildə Mingəçevir şəhər 10 saylı (indiki 15 saylı - red.) orta məktəbi bitirmişdir. Vitebsk şəhərində ali məktəbə daxil olsa da, orada təhsilini davam etdirməmiş, doğma Mingəçevirə qayıtmışdır. O, atasının işlədiyi Mingəçevir Texniki rezin Məmulatı Zavodunda işə düzəlmişdir. O, televizorun qabağında oturub həyəcanla cəbhə xəbərlərini izləyirdi. Acı xəbərlər qəlbini göynədirdi. Öz ata-baba yurdlarından zorla qovulan soydaşlarımızın acı taleyi onun yuxusunu ərsə çəkmişdi. Orduya çağırılacağı günü səbirsizliklə gözləyirdi. O, 1992-ci ilin 22 yanvarında Milli Ordu sıralarına daxil oldu. Daxili qoşunlarda xidmət edirdi. Bir neçə ay hazırlıq

keçdikdən sonra, 1992-ci il aprelin 14-də Ağdamın Papravənd kəndinə göndərildi. Həmin gün tərک edilmiş kənd uğrunda ağır döyüşlər gedirdi. Ruslanın xidmət etdiyi bölmə yerli özünümüdafiə batalyonunun əsgərləri ilə birlikdə bir sıra uğurlu əməliyyatlar keçirdi. Camaat yenidən öz ev-əşiyinə qayıtdı. Bu əməliyyatların həyata keçirilməsində bir kəşfiyyatçı kimi R.Muradovun böyük zəhməti olmuşdur. Onun düşmən haqqında dəqiq məlumatları mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi.

1992-ci ilin avqustunda düşmən ərazisində Azərbaycan silahlı qüvvələrinə məxsus bir təyyarə vurulmuşdu. O, təyyarəçini xilas etmək üçün bir neçə yoldaşı ilə birlikdə keçirilən əməliyyatda iştirak etməli oldu. Onlar mühasirəyə düşdülər. İki gün davam edən ağır döyüşlər nəticəsində mühasirəni yara bildilər.

Ruslan Muradov 1992-ci il avqustun 22-də, Ağdam rayonunun Gülyataq kəndinin azad olunması uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə Muradov Ruslan Həmid oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Mingəçevir şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Vaxtilə oxuduğu orta məktəb indi onun adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulmuşdur.

MURTUZƏLİYEV SERGEY MURTUZƏLİ oğlu

1963-cü il noyabrın 17-də Bakının Pirallahı qəsəbəsində dünyaya göz açmışdır. Uşaqlıqdan arzusu təyyarəçi olmaq idi. Orta məktəbi bitirdikdən sonra təyyarəçilər məktəbinə daxil olmuşdur. Buranı müvəffəqiyyətlə başa vurduqdan sonra, təhsilini Yeysk Ali Hərbi Aviasiya Məktəbində davam etdirmişdir.

O, bir müddət Rusiyada işləmişdir. Sonra Kürdəmirə gələrək, hərbi aviasiya rütubəsində xidmət etməyə başlamışdır. Polkovnik-leytenant rütbəsinə yüksəlmişdir.

Rus hərbiçiləri gedəndən sonra köhnə təyyarələri özü təmir edirdi. Elə o vaxtdan da bu təyyarələrdə uçmağa başladı.

Qəlbi hər an Vətən üçün doyünürdü. Qarabağa ilk uçuş edənlərdən biri də Sergey oldu. Qısa müddətdə ad-san çıxardı. Onun igidliyi dillərdə gəzirdi. Döyüş bölgələrinə əməliyyata gedəndə ölüm barədə fikirləşmirdi. Adətən havaya qalxanda, təyyarəni əvvəlcə göydə oynadır, sonra istiqamət götürürdü. Hamı onun Sergey olduğunu bilirdi.

Onun təyyarəsi erməni yaraqlıları tərəfindən iki dəfə vurulmuşdu. O, məharətlə təyyarəni yerə endirmiş, özü də salamat qalmışdı. Sergey dəfələrlə

Qarabağa uçuşlar etmiş, əhalinin təhlükəsiz yerə çıxarılmasında böyük rəşadət göstərmişdir.

30 avqust 1993-cü il... Təlim uçuşu... O, kursantlara təyyarənin sirlərini öyrədərkən maşını qəzaya uğradı. O, xidmət etdiyi hissədə böyük hörmət qazanmışdı. Hər dəfə uçuşa gedəndə, dostları onun yolunu həsrətlə gözləyirdilər. Sergeyin düşmənə vurduğu zərbələrin hər biri bir qəhrəmanlıq idi. Onun adı bir əfsanəyə çevrilmişdi.

Evli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202 sayılı fərmanı ilə polkovnik-leytenant Murtuzəliyev Sergey Murtuzəli oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Sergey Dərbənd şəhərinin Darğuş kəndində dəfn edilmişdir. Kürdəmir Hərbi Aviasiya alayında onun büstü qoyulmuşdur.

MUSAYEV AQİL HÜSEYN oğlu

1974-cü il noyabrın 3-də Qazax rayonunun Aşağı Əskipara kəndində dünyaya göz açmışdır. 1981-ci ildə birinci sifə getmiş, 1991-ci ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Sonra təhsilini Qazax şəhərindəki 117 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. Sürücü peşəsinə yiyələnmişdir. 1993-cü il mayın 18-də Qazax rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Bir müddət təlim-məşq toplanışlarında iştirak etmişdir. Az müddətdə əsgər və zabit heyətinin hörmətini qazanmışdır. O, 777 sayılı hərbi hissənin tərkibində cəbhəyə getmişdir. İlk döyüşü Ağdam bölgəsində olmuşdur. Aqil hər dəfə döyüşə yollananda, ürəyindən bir arzu keçirdi - torpaqlarımızı tezliklə erməni tapdağından təmizləmək arzusu! Döyüşlərdə ölümün gözünə dik baxır, rəşadətlə vuruşurdu.

A.Musayev Füzuli və Tərtər bölgələrində də erməni işğalçılarına qarşı aparılan əməliyyatlarda fəal iştirak etmişdir. Füzuli istiqamətində gedən döyüşdə yaralanmışdır. Bir müddət müalicə olunduqdan sonra yenidən səngərə qayıtmışdır.

O böyük arzularla yaşayırdı. Lakin arzuları yarımçıq qaldı. 1994-cü il oktyabrın 5-də, Gəncə hadisələri zamanı qiyamçı dəstənin zərərsizləşdirilməsində iştirak edərkən, qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 oktyabr 1994-cü il tarixli 215 sayılı fərmanı ilə Musayev Aqil Hüseyn oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qazax rayonunun Əzizbəyli kənd Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

MUSAYEV FƏXRƏDDİN MUSA oğlu

30 iyul 1957-ci ildə Türkmənistan Respublikasının Bayraməli şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1964-cü ildə məktəbə getmiş, 1974-cü ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. Sonra F.Musayev Qorki Politeknik İnstitutunun gəmiçilik fakültəsinə qəbul olunmuşdur. 1975-ci ildə ordu sıralarına göndərilmişdir. Hərbi xidmətini əvvəlcə Çexoslovakiyadakı Şimal Qoşun Qrupunda, sonra isə Orenburq vilayətinin Orsk şəhərində keçmişdir. Ordu sıralarından tərxis edildikdən sonra, Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodunda işləmişdir. 1979-cu ildə Sasovski adına Mülki Aviasiya Məktəbinə daxil olmuşdur. 1982-ci ildə həmin məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirib, təyyarələrin uçuş istismarı ixtisasına yiyələnmişdir. Bakıya qayıdıb, Zabrat-2 Aviasiya İdarəsində öz ixtisası üzrə işə başlamışdır. 1987-ci ildə Kremençuq Hava Uçuş Məktəbində vertolyotun idarə edilməsi ixtisasına yiyələnmişdir. İşləyə-işləyə Leninqrad Hidrometeorologiya İnstitutunun meteorologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. Artıq Milli Ordu yarandıqdan sonra o, təhsilini yarımcıq qoyaraq, hərbi hava qüvvələrində xidmətə başlamışdır. Qarabağda keçirilən hərbi əməliyyatlarda Fəxrəddin fəal iştirak edirdi. O, dəfələrlə döyüş bölgələrinə uçuşlar etmiş, erməni yaraqlılarına qarşı mərdliklə döyüşmüşdür. 1992-ci il aprel ayının 11-də baş leytenant Fəxrəddin Musayev Füzuli rayonu ərazisində düşmənə raket zərbələri endirərkən faciəli surətdə həlak olmuşdur.

Ailəli idi. Bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Musayev Fəxrəddin Musa oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Qusar rayonundakı mərkəzi küçələrdən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

MUSTAFAYEV ALI MUSTAFA oğlu

14 aprel 1952-ci ildə Qazax rayonunun Qazaxbəyli kəndində doğulmuşdur. 1959-cu ildə Qazaxbəyli kənd səkkizillik məktəbinə getmiş, 1969-cu ildə Daş Salahlı kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1971-ci ildə həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1973-cü ildə əsgəri xidmətini başa vurub, Bakı Elektrik Maşınqayırma zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır. O, zavodda işlədiyi müddətdə “Elektrik” qəzetində tez-tez maraqlı yazılarla, şerlərlə çıxış edirdi. Ali Mustafayev 1976-cı ildə zavod həmkarlar təşkilatının və zavod rəhbərliyinin göndərişilə ADU-nun (indiki Bakı Dövlət Universiteti - red.) jurnalistika fakültəsinə daxil olur. 1981-ci ildə təhsilini başa vurub, Azərbaycan Dövlət

Teleradio Şirkətinin “Xəbərələr” proqramında jurnalist kimi fəaliyyətə başlayır. Çox keçmir ki, “İlin ən yaxşı jurnalisti”, “Qızıl qələm” mükafatlarına layiq görülür. O, işləyə-işləyə təhsilini davam etdirərək Bakı Ali Partiya Məktəbini də bitirir. O, çevik, qorxmaz bir telejurnalist idi, qaynar nöqtələrdən reportajlar hazırlamağa birinci gedirdi. Bir neçə dəfə vertolyot qəzasına düşsə də, təhlükəli ezamiyyətlərə getməkdən çəkinmirdi. O, neçə dəfə ölümdən qayıtmışdı.

20 noyabr 1991-ci il... Tuğ, Xocavənd, Qaradağlı kəndlərində törədilən faciələrlə yerində tanış olmaq üçün gedən hökumət nümayəndələrini aparan hərbi vertolyot erməni terrorçuları tərəfindən Qarakənd kəndi yaxınlığında vuruldu. Nəticədə 23 nəfər sayseçmə insan faciəli surətdə həlak oldu. Alı Mustafayev də onların arasında idi.

Ailəli idi. Üç oğul övladı qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 294 sayılı fərmanı ilə Mustafayev Alı Mustafa oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ölümündən sonra “Respublikanın əməkdar jurnalisti” fəxri adına layiq görülmüşdür.

Bakının Nərimanov rayonundakı 202 sayılı orta məktəb, 3-cü mikrorayondakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

MUSTAFAYEV ÇİNGİZ FUAD oğlu

29 avqust 1960-cı ildə Həştərxan vilayəti Vladimir rayonunun Kapustin-Yar qəsəbəsində hərbi ailəsində doğulmuşdur. 1964-cü ildə ailəsi ilə birlikdə Bakıya köçmüşdür. 1977-ci ildə Yasamal rayonundakı 167 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Tibb İnstitutuna daxil olmuşdur. O, 1983-cü ildə ali təhsilini başa vuraraq, təyinatla üç il Dəvəçi rayonunda həkim işləmişdir. Sonra isə Bakıya qayıtmış, işini burada davam etdirmişdir. O, ixtisasca həkim olsa da, jurnalistika sənətinə böyük həvəs göstərirdi. Bu, özünü 1990-cı ilin Yanvar hadisələrində daha aydın büruzə verdi. O, Sovet Ordusunun Bakıda törətdiyi qırğını bütün təfsilatı ilə lentə köçürmüşdü. 1991-ci ildən etibarən həyatını

jurnalistika ilə bağladı. Ç.Mustafayev Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri Şirkətində işə düzəldi, “215 KL” studiyasının yaradıcılarından biri oldu. O, az müddətdə döyüş bölgələrindən hazırladığı operativ reportajları ilə geniş tamaşaçı auditoriyasını özünə cəlb etdi. Onun Xocalı faciəsi zamanı erməni quldurlarının vəhşiliklərini əks etdirən çəkilişləri bütün dünyanı sarsıtdı. Bununla da o, informasiya blokadasını yararaq, Azərbaycan həqiqətlərini planetimizin hər tərəfinə çatdırdı. Cəsur jurnalist hər gün ölümə üz-üzə gəlirdi. 1992-ci il... İyunun

13-ü... O, Bakıdan son dəfə ayrılırdı.... İyunun 15-də Naxçıvanık kəndində ağır döyüş gedirdi. O, bu döyüşü lentə alarkən qəhrəmancasına həlak oldu.

Evli idi. Bir oğul övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 294 sayılı fərmanı ilə Mustafayev Çingiz Fuad oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. DİN-nin Şüvəlan qəsəbəsindəki istirahət guşəsi, Bakı şəhərində küçə, ANS ÇM radiostansiyası, Azərbaycan gəmilərindən biri onun adını daşıyır.

Yaşadığı binanın önündə barelyefi vurulmuş, C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseydə yaradılmış xatirə kompleksində büstü qoyulmuşdur.

MÜRSƏLOV VÜQAR MİRƏZBƏR oğlu

10 mart 1963-cü ildə Cəlilabad rayonunun Göytəpə şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1980-ci ildə burada 1 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra 67 sayılı Bakı texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmişdir. Sonra Bakı Politeknik Texnikumu... O, texnikumu əla qiymətlərlə başa vuraraq, Belorusiyanın Brest şəhərində hərbi xidmətə başlayır. Qvardiya baş çavuşu... Tankçı... Bu adlarla Vüqar 1984-cü ildə ordudan tərxis olunur. O, Göytəpə Avtomobil Təmiri Zavodunda öz ixtisası üzrə əmək fəaliyyətinə başlayır.

V.Mürsəlov 1991-ci ildə Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinə yazılır və torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxır. Keçdiyi döyüş yolunun xəritəsi belədir: Füzuli, Xanlar, Ağdam, Laçın, Şuşa, Goranboy, Ağdərə... Azərbaycanın hər qarış torpağı uğrunda düşmənlə ölüm-dirim mübarizəsinə atılan bu cəsur döyüşçü, işğal ilə heç cür barışmırdı. Döyüşlərdə sinəsini düşməne siper edirdi. O, neçə dəfə döyüş yoldaşlarını ölümün pəncəsindən xilas etmişdi. 9 iyun 1992-ci il... Erməni faşistləri Tərtər rayonunun Cəmilli kəndi istiqamətindən hücumə keçmişdilər. V.Mürsəlov son nəfəsinə qədər döyüşdü.

Lakin qəfil snayper gülləsi onun gənc ömrünü qırdı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Mürsəlov Vüqar Mirəzbər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Göytəpə şəhərində oxuduğu məktəbə onun adı verilmiş, şəhərin mərkəzində büstü qoyulmuşdur. Tərtər, Göytəpə, Cəlilabad şəhərlərində adına küçə vardır.

MÜSLÜMOV VALEH ƏLİZƏİD oğlu

1968-ci il sentyabrın 2-də Lerik rayonunda doğulmuşdur. 1975-ci ildə 2 sayılı Lerik rayon orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1983-cü ildə səkkizinci sinifi bitirmişdir. Elə həmin il Sumqayıt şəhər 17 sayılı texniki-peşə məktəbində dülgər ixtisasına yiyələnmişdir. 1984-cü ildə 2 sayılı Sumqayıt Tikinti Trestinin Səyyar Mexanikləşdirilmiş dəstəsində çalışır. 1986-cı ildə hərbi xidmətə çağırılır. 1988-ci ildə hərbi qulluqdan tərxis olunur və Sumqayıta qayıdır. Torpaqlarımızın erməni quldurları tərəfindən işğal edilməsinə dözə bilməyərək, 1991-ci ilin avqust ayından DİN-nin Xüsusi Təyinatlı Milis Dəstəsində xidmətə başlayır. Şuşa, Xocalı, Tovuz və Qubadlıda keçirilən döyüş əməliyyatlarında iştirak edir, mərdliklə vuruşur. Füzuli rayonu ərazisində erməni quldurlarının mühasirəsində olan cəsədlərin çıxarılmasında həyatı bahasına riskə gedir. 1992-ci il... Aprel ayının 14-ü Marquşevan kəndində gedən döyüş... Erməni yaraqlıları xeyli texnika və canlı qüvvə ilə Marquşevana hücumu keçir. Valeh öz dəstəsi ilə ilk olaraq döyüşə girir. O, həm düşmənlə vuruşur, həm də yaralı dostlarını döyüş meydanından uzaqlaşdırırdı. Bu qeyri-bərabər döyüşdə Valeh yaralandı. Buna baxmayaraq 11 nəfər yaralı döyüşçünü ölümün pəncəsindən xilas etdi. Əfsus ki, öz həyatını xilas edə bilmədi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə Müslümov Valeh Əlizadə oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Lerik rayonunda dəfn edilmişdir.

Vaxtilə təhsil aldığı Lerik rayonundakı 2 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

NAĞIYEV DİLQƏM HEYDƏR oğlu

1975-ci il iyunun 24-də Mingəçevir şəhərində anadan olmuşdur. 1990-cı ildə 9 sayılı Mingəçevir şəhər orta məktəbinin səkkizinci sinfini bitirdikdən sonra o, 69 sayılı texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmiş, elektrik çilingəri peşəsinə yiyələnmişdir. 1993-cü il avqustun 7-də Milli Ordu sıralarına çağırılan Dilqəm Vətənin müdafiəsinə yollanır. O, Bakıdakı hərbi hissələrin birində hərbi təlim keçdikdən sonra Gəncə şəhərinə, oradan isə Füzuli döyüş bölgəsinə göndərilir.

D.Nağıyevin ilk döyüş yolu da buradan başlayır. O, Əhmədbəyli, Mahmudlu, Bala Bəhmənli, Böyük Bəhmənli, Kürdmahmudlu kəndlərinin müdafiəsində böyük şücaət göstərir. Komandirləri Dilqəmin döyüş rəşadətinə yüksək qiymətləndirirdilər. Elə buna görə də qısa bir vaxtda ona çavuş rütbəsi

verilir. O, daim öz üzərində çalışır, silahlardan istifadə etmək qaydasını inadla öyrənirdi. Bu da onun döyüşlərdə uğur qazanmasına kömək edirdi.

1994-cü ilin oktyabrında Gəncədə dövlət çevrilişinə cəhd zamanı mühüm obyektlərin geri alınmasında Dilqəmin xidmətləri az olmamışdır. 15 mart 1995-ci ildə ikinci dəfə dövlət çevrilişinə cəhd edilərkən, Tovuz-Ağstafa zonasında əsgərlərlə birlikdə qiyamçıların ram edilməsi əməliyyatında şücaət göstərən Dilqəm Nağıyev qarşı tərəfdən açılan atəş nəticəsində həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Nağıyev Dilqəm Heydər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Mingəçevir şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. 9 sayılı Mingəçevir şəhər orta məktəbi qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbin önündə büstü qoyulmuşdur.

NƏCƏFOV FƏXRƏDDİN VƏLİYƏDDİN oğlu

1967-ci il mart ayının 31-də Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1984-cü ildə Nəsimi rayonundakı 19 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Bakı Çini Qablar Zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

Bir ildən sonra Fəxrəddin hərbi xidmətə çağırılır. O, 1987-ci ildə Arxangelsk vilayətində ordudan tərxis olunub, Vətənə qayıdır, DİN-nin Yanğından Mühafizə İdarəsində işə qəbul olunur. 1988-ci ildə nazirliyin təqdimatı ilə Xarkov Yanğından Mühafizə Ali Hərbi məktəbinə göndərilir. 1990-cı ildə təhsilini başa vuran Fəxrəddin Bakıda 14 sayılı Yanğından Mühafizə İdarəsində qarovul rəisi vəzifəsinə təyin edilir.

1991-ci ildə, Azərbaycana qarşı Ermənistan Silahlı qüvvələrinin hücumlarının şiddətləndiyi dövrdə F.Nəcəfov könüllü olaraq Qarabağ cəbhəsinə yollanır.

Fəxrəddin ilk döyüşə Goranboy rayonu ərazisində başlayır. 1992-ci ildə onu Ağdam cəbhəsində döyüşən hissələrin birinə bölük komandiri təyin edirlər.

Həmin vaxtlarda Ağdamın Canyonatq və Gülyataq kəndlərində ağır döyüşlər gedirdi. Onun bölüyünə düşmən ərazisinə düşən təyyarəçimizi xilas etmək tapşırığı verilmişdi. F.Nəcəfov təyyarəçini xilas edərkən Canyonatq kəndində öz dəstəsi ilə mühasirəyə düşür. Bir neçə gün qızgın döyüş gedir. Nəhayət, bölük mühasirə həlqəsini yara bilər.

Həmin gün F.Nəcəfov bir neçə yerindən ağır yaralanır. O, bir müddət hospitalda müalicə olunduqdan sonra yenidən cəbhəyə qayıdır. 1992-ci il sentyabrın 4-də Ağdərənin Çıldıran kəndi istiqamətində gedən döyüşdə düşməni ağır itkiyə məruz qoyan cəsur komandir qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 noyabr 1992-ci il tarixli 290 sayılı fərmanı ilə Nəcəfov Fəxrəddin Vəliyəddin oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Nəsimi rayonundakı 266 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbin həyətidə büstü qoyulmuşdur.

NƏCƏFOV YUNİS İSA oğlu

31 avqust 1967-ci ildə Kəlbəcər rayonunda anadan olmuşdur. 1975-ci ildə Xanlar rayonunun Alabaşlı kəndində məktəbə getmiş, 1985-ci ildə Goranboy rayonunun Qarqucaq kənd orta məktəbini bitirmişdir.

Hərbçiliyə olan marağı onu Bakı Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinə gətirir. Yunis ikinci kursdan təhsilini Çelyabinsk Tank Məktəbində davam etdirir. O, 1989-cu ildə leytenant rütbəsi alır və oradakı hərbi hissələrin birində qulluğa başlayır. 1990-cı ildə 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı siyasi çıxışlarına görə hərbi sahədən uzaqlaşdırılır. O, Bakıya qayıdır və Biləcəri Dəmiryol İdarəsində çalışmağa başlayır. Burada bir müddət mühəndis işləyir. O, idmana da böyük həvəs göstərirdi. Sambo

üzrə idman ustalıqına namizəd idi.

Vətənimizin başı üstünü qara buludlar alanda gənc leytenant rahatlıq tapmır. O, 1991-ci ildə könüllü olaraq cəbhəyə yollanır və 701 sayılı hərbi hissədə bölük komandiri kimi xidməti vəzifəsinə başlayır.

Cəsur döyüşçü Kərkicahan, Malıbəyli kəndlərinin, Şuşa şəhərinin müdafiəsində iştirak edir. Bir müddətdən sonra onu, döyüşə yeni əsgərlər hazırlamaq məqsədilə Bakıya göndərirlər. Şuşa və Laçın rayonları ağır sınaqlarla üz-üzə qalanda Y.Nəcəfov yenidən cəbhəyə qayıdır. O, Kəlbəcər kəndlərinin müdafiəsində iştirak edir, bir neçə kəndin geri alınmasında igidlik göstərir. Baş leytenant Y.Nəcəfovun son döyüşü 24 avqust 1992-ci ildə olur. O, Vəng kəndinin azad olunması uğrunda gedən döyüşlərdə böyük rəşadət göstərərək, şəhid olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Nəcəfov Yunis İsa oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Goranboy rayonunun Qarqucaq kəndində dəfn edilmiş, Goranboy rayonunda və Biləcəri qəsəbəsində büstü qoyulmuşdur.

NƏSİBOV KAMIL BALƏDƏ oğlu

8 oktyabr 1946-cı ildə Laçın rayonunun Bozlu kəndində anadan olmuşdur.

1963-cü ildə orta təhsilini Laçın rayonunun Minkənd kəndində bitirir və elə həmin il ordu sıralarına hərbi xidmətə göndərilir. O, üç ildən sonra ordudan tərxis olunub Vətənə qayıdır. 1973-cü ildə o, Azərbaycan Politexnik İnstitutuna (indiki Texniki Universitet - red.) daxil olmuşdur. Ali təhsilini başa vurduqdan sonra K.Nəsibov Minkənd ərazisində yerləşən Tikinti Materialları Bazasına müdir təyin edilir.

Laçın rayonu Ermənistanla həmsərhəd olduğundan, tez-tez hücumə məruz qalırdı.

Belə bir vaxtda, rayonu müdafiə etmək lazım gəlirdi. Kamil Nəsibov 30 nəfərdən ibarət özünümüdafiə dəstəsi yaradaraq, dəstəyə rəhbərliyi öz üzərinə götürür. Yeni yaradılmış dəstə ermənilərin Gorus rayonunda yerləşən qərgəhlarını yoxlamaq məsədilə dəfələrlə kəşfiyyata çıxır, əhəmiyyətli məlumatlar əldə edirdi. Cəsur döyüşçünün Sadınlar, Çağazur, Malıbəy, Cıimli, Qazıdərə kəndlərinin düşməndən müdafiə edilməsində böyük xidmətləri olmuşdur. Laçın rayonu köçürüləndən sonra 811 sayılı Laçın alayında taqım komandiri vəzifəsini yerinə yetirən K.Nəsibov, rayonun Fərəcan, Səfiyan, Xanalılar, Suarası kəndlərinin düşməndən təmizlənməsində də igidlik göstərmişdir. 29 iyun 1992-ci il “Qonaqgörməz” yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlər... Kamilin son döyüşü idi. Yüksəkliyi əldən verməmək üçün Kamil öz taqımı ilə hücumə keçir. Vuruşun qızğın çağında düşmənin snayperi cəsur komandiri yaralayır. Döyüşçü yoldaşları onu döyüş meydanından çıxarmağa çalışsalar da o, buna etiraz etdi. Elə döyüş meydanında da çoxlu qan itirdiyindən həlak oldu.

Ailəli idi. Dörd övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Nəsibov Kamil Balədə oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağcabədi rayonunda dəfn edilmişdir.

Doğulduğu kənddəki Mədəniyyət evi onun adını daşıyır.

NƏSİBOV MƏRİFƏT ƏHMƏD oğlu

1972-ci il mayın 22-də Qazax rayonunun Məzəm kəndində dünyaya göz açmışdır. O, 1979-cu ildə burada məktəbə getmiş, 1989-cu ildə isə Aşağı Əskipara kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1990-cı ildə Qazax rayon Hərbi Komissarlığının göndərişi ilə sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. Elə həmin il hərbi xidmətə çağırılmışdır. Sovet Ordusu sıralarında bir il xidmət etdikdən sonra Vətənə qayıtmış və könüllü olaraq Milli Orduya yazılmışdır. M.Nəsibov ilk gündən

torpaqlarımızın müdafiəsində fəal iştirak etmiş, şəxsi igidlik və fədakarlıq nümunəsi göstərmişdir. Mərifət Nəsimov torpağa, döyüş dostlarına çox sadıq bir gənc idi. O, həmişə öndə gedir, Qazax rayonunun Ermənistanla sərhəd kəndlərini cəsur bir əsgər kimi qoruyurdu.

1992-ci ilyanvar ayının 28-i... M.Nəsimovun son döyüşü... O, Qazax rayonunun Quşçu Ayrım kəndində gedən mövqə döyüşləri zamanı qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyul 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Nəsimov Mərifət Əhməd oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Qazax rayonunun Məzəm kəndində dəfn edilmişdir.

Qazax rayonundakı H.Əliyev adına parkda adına bulaq tikilmişdir.

NƏSİROV YALÇIN CANHƏSƏN oğlu

23 yanvar 1976-cı ildə Astara rayonunun Sərək kəndində dünyaya göz açmışdır. 1982-ci ildə birinci sinifə getmiş, 1992-ci ildə onuncu sinifi bitirmişdir. Orta təhsilini başa vurduqdan sonra rayonlarında sürücü peşəsinə yiyələnmişdir.

1994-cü il aprelin 19-da Astara rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmışdır. O, Daxili Qoşunların tərkibində Lökbatanda 2 ay hərbi təlim keçir, sonra xidmətini Tərtər və Şamaxı rayonlarında davam etdirir. Yalçın komandirlərin tapşırıqlarını vaxtında yerinə yetirirdi. Gənc əsgər böyük arzularla yaşayırdı. Lakin bu zaman 1995-ci ilin məlum mart hadisələri başladı. Silahlı dəstə dövlətçiliyimizə və müstəqilliyimizə zərbə endirmək məqsədilə dövlət çevrilişinə

cəhd etdi. Silahı yerə qoymaq üçün bir neçə dəfə xəbərdarlıq edilsə də, bu, heç bir nəticə vermədi. Ordu güc göstərmək məcburiyyətində qaldı. Müstəqilliyimizin qorunub saxlanması Yalçın Nəsimov da Milli Ordunun əsgəri kimi öz vətənpərvərlik borcunu yerinə yetirirdi. O, martın 13-dən 17-nə kimi keçirilən bütün əməliyyatlarda iştirak etmiş, 17-dən 18-nə keçən gecə ağır yaralanmışdı. Çoxlu qan itirmişdi. Onu təcili olaraq Sabunçu rayon xəstəxanasına çatdırdılar. Lakin artıq gec idi... Həkimlər onu həyata qaytara bilmədi. Martın 24-də o, gözlərini əbədi olaraq yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Nəsimov Yalçın Canhəsən oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Sərək kəndində dəfn edilmişdir.

Sərək kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

Astara rayonundakı “Qəhrəmanlar bağı”nda büstü qoyulmuşdur.

NƏSRƏDDİNOV RAFİQ HÜSEYN oğlu

18 mart 1961-ci ildə Bakı şəhərində dənizçi ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1968-ci ildə Bakının Nərimanov rayonundakı 39 saylı orta məktəbə getmiş, 1978-ci ildə həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. 1979-cu ildə Nərimanov rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1981-ci ildə tank qoşunlarında xidmətini başa vurub, Bakı Dövlət Universitetinə daxil olmuşdur. O, 1987-ci ildə universiteti müvəffəqiyyətlə bitirərək, Su Təsərrüfatı İnstitutunda mühəndis vəzifəsinə təyin edilmişdir. O, 1992-ci ildə bir zabit kimi Səbail rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Cəbhəyə gəldiyi ilk gündən özünü təcrübəli zabit kimi göstərmişdir. Rafiq döyüş dostları arasında böyük hörmət qazanmışdı. Bunu nəzərə alan komandanlıq onu tank hərbi hissəsinin qərargah rəisi təyin etmişdir. O, Ağdərə rayonunun bir sıra kəndlərinin erməni işğalından təmizlənməsində yaxından iştirak edərək dəfələrlə qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir. Baş leytenant R.Nəsrəddinovun son döyüşü 6 sentyabr 1992-ci ildə Ağdərə rayonunun Qızılcqaya kəndində olmuşdur. O, qeyri-bərabər döyüşdə son nəfəsinədək vuruşaraq, qəhrəmanlıqla həlak olmuşdur.

Ailəi idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə baş leytenant Nəsrəddinov Rafiq Hüseyn oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 39 saylı orta məktəb onun adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulmuşdur. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuşdur.

NƏZƏRLİ HİKMƏT BABA oğlu

7 mart 1966-cı ildə Bakı şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1973-cü ildə Bakının Xətai rayonundakı 27 saylı orta məktəbə getmiş, beşinci sifə qədər burada təhsil almışdır. Atasının iş yerinin dəyişməsi ilə əlaqədar Hikmət də ailələri ilə Daşkəndə getmiş və orta təhsilini orada tamamlamışdır. O, 1982-ci ildə anası və bacıları ilə birlikdə yenidən Bakıya qayıtmışdır. 1984-cü ildə hərbi xidmətə çağırılmış və Gürcüstan Respublikasının Duşəfi şəhərindəki kəşfiyyat məktəbinə göndərilmişdir. 1986-cı ildə ordudan tərxis olunmuşdur. O, respublika DİN-nin Yangından Mühafizə İdarəsində işə düzəlmiş və eyni zamanda Azərbaycan Politexnik İnstitutuna qəbul olunmuşdur. Bir vətənpərvər oğul kimi

erməni təcavüzünə, soydaşlarımızın öz doğma yurdlarından qovulmasına o, biganə qala bilməzdi.

H.Nəzərli Şıx qəsəbəsində könüllülərdən təşkil olunmuş müdafiə batalyonuna üzv yazılır. 1991-ci ilin dekabrında xidmət etdiyi batalyonun tərkibində Ağdam istiqamətindəki cəbhəyə yola düşür. Həmin gündən Vətənin müdafiəsi uğrunda xidmətlərə başlayır. Umudlu, Xocalı yolu isə onun döyüş meydanına çevrilir. Umudlu kəndinin sakinlərini təhlükəsiz yerə apararkən xəstələnir. Bir müddət müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüş yoldaşlarının yanına qayıdır.

Həmin günlər Xocalıda tarixdə misli görünməmiş faciə törədilir. Hikmət idarə etdiyi maşınla düşmən qarşısında maneə yaradaraq uşaqların, qadınların təhlükəsiz yerə aparılmasında böyük şücaət göstərir. Son məqamda bir neçə döyüş yoldaşı ilə meşəyə çəkilir. Sonrakı taleyi barədə heç bir məlumat yoxdur.

Ailəli idi. Bir övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 9 sentyabr 1992-ci il tarixli 178 sayılı fərmanı ilə Nəzərli Hikmət Baba oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

NİFTƏLİYEV CƏMİL SƏMƏDXAN oğlu

5 oktyabr 1968-ci ildə Yardımlı rayonunun Şəfəqli kəndində dünyaya göz açmışdır. 1975-ci ildə ailəvi Bakı şəhərinin Lökbatan qəsəbəsinə köçmüşlər. Orta təhsilini Qaradağ rayonunun 233 sayılı Lökbatan qəsəbə orta məktəbində almışdır.

O, 1986-cı il oktyabrın 11-də hərbi xidmətə çağırılmışdır. Özbəkistanda dörd ay snayperlik kursunda hazırlıq keçdikdən sonra Əfqanıstana göndərilmişdir. Atıcı batalyonunda xidmət edirdi. Mühəribənin nə qədər ağır, dözülməz və çətin olduğunu burada başa düşdü. Lakin bu barədə evlərinə bir kəlmə də olsun yazmırdı. Ağır döyüş əməliyyatlarının birində yaralandı. Bir neçə ay hospitalda müalicə olunduqdan sonra, yenidən hərbi hissəyə qayıtdı. Xidmət zamanı göstərdiyi şücaətlərə görə bir neçə dəfə medallarla, fəxri fərmanlarla təltif edildi. 27 oktyabr 1989-cu ildə ordudan tərxis olundu. Cəmil Vətənə dönərək DİN-nin Səbail rayon Yangından Mühafizə İdarəsində işləməyə başladı.

Həmin vaxtlar erməni təcavüzü yenidən başlamışdı. Bir peşəkar hərbi kimi Cəmil Vətənin onun kimi oğullara ehtiyacı olduğunu bilərək, rəhbərliyə raportla müraciət edir. O, 10 mart 1992-ci ildə torpaqlarımızı erməni işğalçılarından müdafiə etmək üçün silah götürür. Cəbhədə ezamiyyət müddəti bitəndən sonra yenidən komandanlığa müraciət edərək döyüş bölgəsində qalmağa razılıq alır. O,

Ağdam döyüş bölgəsində vuruşur. Bir çox əməliyyatlarda mərdliklə vuruşan cəsur döyüşçü 1992-ci il mart ayının 29-da Ağdamın Şelli kəndində gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Cəmil Səmədxan oğlu Niftəliyevə ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə oxuduğu 233 sayılı orta məktəb və Yangından Mühafizə İdarəsinin yangınsöndürən gəmişi onun adını daşıyır.

NOVRUZOV ƏLƏSGƏR XANLAR oğlu

1 avqust 1949-cu ildə Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində doğulmuşdur.

1966-cı ildə Kürdhacı kənd orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirmişdir. 1968-70-ci illərdə Ermənistan Respublikasının Leninakan şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1971-ci ildə Şuşa Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuş və 1973-cü ildə oranı bitirərək, bədən tərbiyəsi müəllimi ixtisası almışdır. Həmin ildən öz kəndlərindəki məktəbdə ixtisası üzrə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1979-cu ildə isə Xocalı şəhərinə köçərək 1 saylı məktəbdə ixtisası üzrə müəllim işləmişdir.

1988-ci il hadisələri başlayanda gizli şəkildə yaradılmış Xocalının Müdafiə Şurasının ilk beş üzvündən biri də Ələsgər müəllim idi. Elan edilməmiş müharibə qızıxdıqca, ermənilər azğınlaşdıqca onlara qarşı keçirilən əks-əməliyyatlarda Ələsgər müəllim həmişə fərqlənmiş, demək olar ki, ən cəsur döyüşçülərdən biri olmuşdur. O, 30-40 nəfərlik silahlı dəstəyə başçılıq edirdi.

1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə... Xocalı soyqırımı... Ələsgər həmişəki kimi yenə də öz döyüşçüləri ilə postda idi. Ermənilər onun rəhbərlik etdiyi dəstənin tutduğu mövqeyə nə qədər mərmə yağdırsa da, onlar postu təslim etmədilər. O müdhiş gəccədə hamının müəllim kimi tanıdığı Ələsgər qəhrəman Ələsgərə çevrilmişdi. O, hansı əmal uğrunda vuruşduğunu yaxşı bilirdi. Qüvvələrin bərabərsizliyi və döyüş sursatının tükənməsi öz işini gördü. Düşmən cəsur döyüşçünü böyük çətinliklə əsir götürür, o, Xankəndində min bir işgəncə ilə qətlə yetirilir.

Ailəli idi. Üç övladı həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli 553 sayılı fərmanı ilə Novruzov Ələsgər Xanlar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Ölümündən sonra Məhəmməd Əsədov adına mükafata layiq görülmüşdür.

Doğma kəndi Kürdhacıda dəfn edilmişdir.

NURIYEV ELNUR EYVAZ oğlu

22 avqust 1975-ci ildə Zəngilan rayonunun Cahangirbəyli kəndində dünyaya göz açmışdır. 1982-ci ildə burada birinci sinfə getmişdir. 1992-ci ildə orta

məktəbi bitirərək sənədlərini Bakı Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinə vermiş, lakin daxil ola bilməmişdir. 1993-cü ilin oktyabr ayında Zəngilan rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Elnur qısa müddət ərzində təlim-məşq toplanışı keçdikdən sonra, erməni işğalçılarına qaşrı döyüşlərdə iştirak etmək üçün Füzuli döyüş bölgəsinə göndərilmişdir. O, minaaxtaran batareyanın tərkibində bölmə komandiri kimi Alxanlı, Kürdmahmudlu kəndləri istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. Həmin ərəfədə Tərtər bölgəsində vəziyyət xeyli ağırlaşmışdı. Erməni hərbi qüvvələri əks-hücuma keçərək, rayonun bir neçə kəndini ələ keçirmişdilər. E.Nuriyevin xidmət etdiyi hərbi hissəni həmin bölgəyə köməyə göndərdilər. Qapanlı, Seysulan kəndlərinin düşməndən azad edilməsində o, döyüş əzmkarlığı nümayiş etdirərək, şücaət göstərmişdir.

1994-cü ilin sentyabr ayında onu Gəncə şəhərinə göndərdilər. Burada o, 1994-cü il 4-5 oktyabr hadisələrində - Gəncə qiyamının yatırılmasında iştirak etdi və döyüş tapşırığını yerinə yetirərkən həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 oktyabr 1994-cü il tarixli 215 sayılı fərmanı ilə Nuriyev Elnur Eyvaz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Kürdəmir şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

OCAQVERDİYEV SƏRXAN SURXAY oğlu

16 iyul 1967-ci ildə Goranboy rayonunun Səfikürd kəndində dünyaya göz açmışdır. 1985-ci ildə Tatarlı kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Xabarovsk şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1988-ci ildə hərbi xidmət borcunu yerinə yetirib Vətənə dönmüş və Gəncə Maşınqayırma Texnikumuna daxil olmuşdur. 1991-ci ildə təhsilini uğurla başa vurub, Gəncə Maşınqayırma Zavodunda əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

10 yanvar 1992-ci ildə Goranboy özünümüdafiə batalyonuna üzv yazılır, Şəfəq, Zeyvə, Tap-Qaraqoyunlu kəndlərinin müdafiəsi zamanı qanlı döyüşlərdə iştirak edir. Sərxan Ocaqverdiyev az müddətdə düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv edərək, əsl Azərbaycan əsgəri kimi yüksək döyüş nümunəsi göstərir.

Goranboyun Talış kəndi ermənilərə ərazicə ən yaxın kənd hesab olunurdu. Onlar bu kəndə aramsız hücumlar edirdilər. Lakin Goranboyun mərd oğulları sinələrini düşmənin qarşısında sipərə çevirmişdilər.

5 may 1992-ci il... Erməni faşistləri növbəti dəfə Talış kəndinə hücum keçirdilər. Qeyri-bərabər döyüş gedirdi. Vətənin qeyrətli oğlu Sərxan Ocaqverdiyev bu qanlı döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Ocaqverdiyev Sərxan Surxay oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Səfikürd kəndində dəfn edilmişdir.

Təhsil aldığı Tatarlı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır. Goranboy rayonunda büstü qoyulmuşdur.

ORUCOV VƏZİR SURXAY oğlu

26 dekabr 1956-cı ildə Tərtər rayonunun Xoruzlu kəndində doğulmuşdur. Orta təhsilini buradakı orta məktəbdə almışdır. 1974-cü ildə Bakı Yüngül Sənaye

Texnikumuna daxil olmuş və bir ildən sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1977-ci ildə ordudan tərxis olunaraq, yarımçıq qalmış təhsilini davam etdirmişdir. V.Orucov ilk əmək fəaliyyətinə Tərtər Çörək Zavodunda başlamışdır. 1984-cü ildə Rusiyanın Arxangelsk vilayətinə köçmüşdür. 1992-ci ildə doğma torpağında gedən döyüşlərdə iştirak etmək üçün Vətənə dönmüşdür. 1992-ci il may ayının 4-də Tərtər özünümüdafiə batalyonuna daxil olmuşdur. Sırası döyüşçü kimi mübarizəyə

başlayan Vəzir, batalyon komandirinin müavini vəzifəsində yüksəlmişdir. O, batalyonun kəşfiyyat bölməsinin rəhbərliyini öz üzərinə götürmüşdü. Batalyonun başlayacağı bütün döyüş əməliyyatlarından azı bir gün əvvəl özünün seçdiyi bir qrup döyüşçü ilə düşmən arxasına keçir, onların canlı qüvvəsi, texnikası barədə dəqiq məlumatlar götürürdü. Onun həmişə uğurla keçən əməliyyatları döyüş yoldaşlarını ruhlandırır, onları qələbəyə səsləyirdi.

V.Orucov Marquşevan, Levonarx, Madagiz, Akop Komari, Sərsəng su anbarı, Drombon, Çıldıran, Vaqauz kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə şəxsi şücaət göstərərək, düşmənin neçə-neçə planını puça çıxarmışdı. O, 1 sentyabr 1992-ci ildə Çıldıran kəndi uğrunda gedən döyüşdə ağır yaralandı. Bir müddət müalicə aldıqdan sonra yenidən cəbhəyə qayıtdı. O, cəsur bir döyüşçü kimi həmişə döyüş əməliyyatlarının önündə gedirdi. Yoldaşları onu əfsanəvi qəhrəman kimi tanıyırdılar. 22 mart 1993-cü il... Son döyüş... O, Ağdərənin Qlobus yüksəkliyi uğrunda gedən ağır döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Evli idi. Bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 27 mart 1993-cü il tarixli 495 sayılı fərmanı ilə Orucov Vəzir Surxay oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

PAŞAYEV BAXŞEYİŞ XANƏHMƏD oğlu

1 may 1936-cı ildə Ağdam rayonunun Əhmədavar kəndində dünyaya göz açmışdır. O, yeddinci sinfi bitirdikdən sonra Ağdam Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna daxil olmuşdur. 1954-cü ildə texnikumu bitirmiş və Ağdam Atçılıq Sovxozunda mexanizator işləməyə başlamışdır. 1965-ci ildən isə o, öz fəaliyyətini sürücü kimi davam etdirmişdir. 1988-ci ildə müharibənin ilk qılgıncımları görünürdü.

O, Qarabağ müharibəsinin ilk qurbanları olan Əli və Bəxtiyarın ölümündən sonra Xalq Hərəkətinə qoşuldu. Erməni basqınının qarşısının alınmasında böyük rolu olan Baxşeyiş, ayrı-ayrı kəndlərə ərzaq çatdırılmasında, yollar bağlanan zaman isə əhalinin bir yerdən başqa yerə köçürülməsində fəal iştirak etmişdir. O, “Qarabağ müdafiə şahinləri” dəstəsinin ən fəal döyüşçüsü sayılırdı. Xramort kəndinin ermənilərdən təmizlənməsində əsl igidlik göslərmişdir. Döyüşçülər arasında “ağsaqqal” ləqəbi ilə tanınan Baxşeyiş Paşayev mahir atıcı olmaqla, həm də gözəl kəşfiyyatçı idi. Dəfələrlə Fərrux, Aranzəmin, Naxçıvanik, Xanabad kəndlərinə kəşfiyyata getmiş, onun məlumatları əsasında aparılan hücum əməliyyatları uğurla nəticələnmişdir. O, 10 aprel 1992-ci ildə Şuşakənddə ermənilərin çox mühüm döyüş nöqtələrini məhv etmək üçün vertolyotçularımıza bələdçilik etmişdir. Baxşeyiş Xocalı faciəsi zamanı əhalinin çıxarılmasında böyük fədakarlıq göstərmişdir.

1992-ci il iyulun 12-də düşmən Xanabad kəndinə hücumu keçmişdi. Baxşeyişin dəstəsi cavab olaraq, düşmənin 7 postunu ələ keçirdi. Yaraqlılar gözlənilməz hücumun qarşısında aciz qalmışdı. Lakin qəfil düşmən gülləsi xalqımızın igid oğlu Baxşeyiş Paşayevin ömrünü qırdı.

Ailəli idi. Doqquz övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 dekabr 1992-ci il tarixli 350 sayılı fərmanı ilə Paşayev Baxşeyiş Xanəhməd oğlu ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Ağdam rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

POLOVİNKO RUSLAN ALEKSANDROVİÇ

21 oktyabr 1969-cu ildə Xarkov vilayətinin Zmiyev şəhərində mühəndis ailəsində doğulmuşdur. 1987-ci ildə Sızran Ali Hərbi Təyyarəçilər Məktəbinə daxil olmuşdur. Ali məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra - 1991-ci ildə Naxçıvan

şəhərində yerləşən 15425 sayılı hərbi hissəyə göndərilmişdir. Azərbaycanda Hərbi Hava Qüvvələri yaradılanda o, xidmətini Bakı Əlahiddə Vertolyot Eskadrilyasında təyyarəçi-operator vəzifəsində davam etdirmişdir.

O, 1992-ci ildən başlayaraq erməni hərbi birləşmələrinə qarşı keçirilən əməliyyatlarda fəal iştirak etmişdir.

Bu, danılmaz bir faktdır ki, Azərbaycana qarşı keçirilən əməliyyatlarda erməni faşistləri ilə yanaşı xarici ölkələrdən dəvət olunmuş muğdullar da iştirak edirdi. Bu faktı dünya ictimaiyyətinə sübut etmək lazım idi. Məhz Ruslan həmin quldurların cəsədlərini ələ keçirməyə müvəffəq oldu.

Qubadlı, Laçın, Ağdərə uğrunda gedən döyüşlərdə səma qartalı düşmənin başına od ələyirdi. 6 avqust 1992-ci ildə Kasapet yüksəkliyində özünə mövqe seçən düşmən, piyada döyüşçülərimizi çətin vəziyyətə salmışdı. Bundan xəbər tutan səma qartalları bircə anda havaya qalxdılar. Mİ-24 vertolyotunda üç dəfə təhlükəli zonaya uçuş keçirən cəsur şahinlər düşmənin mövqelərini darmadağın etdilər. Onlar, həmçinin atəş altında yaralıları, meyitləri də çıxarmağa müvəffəq oldular. Dördüncü uçuşda vertolyot raket atəşinə tutuldu. Bu, onların son uçuşu oldu. Həmin gün vertolyotun bütün heyəli - Z.Məcidov, C.Rəhimov və R.Polovinko qəhrəmancasına həlak oldular.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı fərmanı ilə Polovinko Ruslan Aleksandroviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Doğulduğu Zmiyev şəhərində dəfn edilmişdir.

RAMAZANOV ŞAMİL AĞASƏF oğlu

19 yanvar 1976-cı ildə Ağsu rayonunun Rəhimli kəndində dünyaya göz

açmışdır. 1983-cü ildə doğma kənddə birinci sinfə getmiş, 1993-cü ildə onuncu sinfi bitirmişdir. Bir il təsərrüfatda çalışmışdır. 19 mart 1994-cü ildə Ağsu rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına çağırılmışdır. Bir neçə ay hərbi təlim keçdikdən sonra, 777 sayılı hərbi hissəyə göndərilmişdir. Çevikliyi, bacarığı ona əsgərlər arasında böyük hörmət qazandırmışdı. Orduda cəmi bir il xidmət etməsinə baxmayaraq, peşəkar bir döyüşçü kimi yetişmişdi. Atəşkəs elan

olunsa da, əsgərlər mütəmadi olaraq hərbi təlimlər keçir, döyüş hazırlıqlarını durmadan artırırtdılar. Heç düşünmürdülər ki, onları qarşıda daha bir sınaq, daha bir qarşıdurma gözləyir. Bu, 1995-ci ilin 13-17 mart hadisələri idi. Həmin gün dövlət çevrilişinə cəhd göstərən silahlı dəstənin mühasirə halqasını daraltmaq məqsədi ilə atəş əmri verildi. Milli Ordu dərhal əməliyyata başladı. O faciəli günlərdə Şamil də

Vətənə öz borcunu verməyə gəlmişdi. Güclü atışma zamanı gənc döyüşçü ağır yaralandı və aldığı bu yaradan da gözlərini əbədi yumdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Ramazanov Şamil Ağasəf oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Rəhimli kəndində dəfn edilmişdir.

Ağsu rayonunun mərkəzindəki kinoteatr onun adını daşıyır.

RƏFİYEV FAİQ QƏZƏNFƏR oğlu

22 fevral 1955-ci ildə Füzuli rayonunun Sarıciq kəndində dünyaya göz açmışdır. 1972-ci ildə Qarakollu kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1973-75-ci illərdə Rusiyanın Arxangelsk vilayətində hərbi xidmətdə olmuşdur. Ordudan tərxis olunduqdan sonra vilayətin Plisetsk rayonunda milis sistemində çalışmışdır. O, işləyə-işləyə Sankt-Peterburq şəhərindəki Ali Hərbi Milis Məktəbinin qiyabi şöbəsində oxumuşdur. 1984-cü

ildə təhsilini başa vurmuş və leytenant rütbəsi ilə həmin rayonda sahə müvəkkili kimi məsuliyyətli vəzifə tutmuşdur.

1990-cı ildə, 20 Yanvar faciəsindən sonra Azərbaycana qayıdaraq DİN-ə müraciət etmişdir. Milis sistemində təcrübəsini nəzərə alaraq, onu Xocavənd rayonuna sahə müvəkkili göndərirlər. O, bir zabit kimi Qarabağda gedən döyüşlərdə iştirak edir, postların qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində əlindən gələni əsrgəməirdi. Axullu, Tuğ, Qaradağlı kəndlərində göstərdiyi şücaətlər onun qəhrəmanlığından xəbər verirdi.

Koçbəy kəndi əsl quldur yuvasına çevrilmişdi. O, kəndi azad etmək üçün öz dəstəsi ilə hücum planı hazırlayır. Düşmən sayca çoxluq təşkil edirdi. Qanlı döyüşlərdən sonra erməni yaraqlıları dəstənin qarşısında tab gətirməyərək geri çəkilməyə başladı. O, qolundan yarananmasına baxmayaraq, "İrəli, yalnız irəli!" - deyərək, döyüş dostlarını ruhlandırır. Evlərdə gizlənən erməni yaraqlılarını axtarıb məhv edərkən, qəfil güllə cəsur komandirin sinəsini parçaladı. 10 yanvar 1992-ci ildə aldığı yaradan gözlərini əbədi yumdu.

Ailəli idi. İki qızı həyatda yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 2 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Rəfiyev Faiq Qəzənfər oğlu ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

Doğulduğu Sarıciq kəndində dəfn edilmişdir.

Lökbatan qəsəbəsindəki 166 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

RƏHİMOV CAVANŞİR İZZƏT oğlu

5 iyun 1973-cü ildə Qax rayonunun Qaşqaçay kəndində doğulmuşdur. Bir yaşında olanda ailələri Bakının Qaraçuxur qəsəbəsinə köçmüşdür. O, Suraxanı rayonundakı 104 sayılı orta məktəbə getmiş, həmin məktəbin səkkizinci sinfini bitirdikdən sonra təhsilini texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. O, idmanın karate növü ilə də ciddi məşğul olurdu. Qısa müddətdə idman ustası normasını ödəmişdi.

C.Rəhimov 1992-ci ilin aprel ayında hərbi xidmətə çağırılmışdır. Onun taleyinə yenicə yaranmağa başlayan Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrində xidmət etmək düşmüşdü. Çox keçmədi ki, Cavanşir hərbi vertolyotun bort atıcısı kimi hərbi peşənin sirlərinə yiyələndi. O zaman Zabratda yerləşən hərbi hissənin əsgər və zabidləri tez-tez cəbhə xəttinə uçuşlar edirdi. C.Rəhimov da özünü mahir atıcı kimi göstərmiş, sərrast atəşlə düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etmişdi. Onun sonuncu uçuşu isə əsl qəhrəmanlıq nümunəsi kimi döyüş tariximizə daxil oldu. 6 avqust 1992-ci ildə vertolyotun komandiri, baş leytenant Ruslan Polovinko və pulemyotçu Cavanşir Rəhimov səmaya qalxdılar. İki uçuşu müvəffəqiyyətlə başa vurdular. Cavanşir yaralanmasına baxmayaraq, növbəti uçuşa hazır olduğunu bildirdi. Komandir nə qədər təkid etsə də, onu inadından döndərə bilmədi. Mİ-24 vertolyotu yenidən səmaya qalxdı. Bu dəfə onlar raket atəşinə məruz qalırlar. Vertolyot müvazinətini itirsə də, döyüşçülər özlərini itirmirlər. Yerə enəndə artıq gec idi; vertolyot alova bürünmüşdü...

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə Rəhimov Cavanşir İzzət oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Bakının Suraxanı rayonundakı 146 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Qaraçuxur qəsəbə parkında büstü qoyulmuşdur.

RƏHİMOV KOROĞLU İSMAYIL oğlu

31 oktyabr 1953-cü ildə Oğuz rayonunun Xaçmaz kəndində dünyaya göz açmışdır. 1960-cı ildə Yaqublu kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmişdir. 1961-ci ildə ailəsi ilə birlikdə öz dədə-baba yurdu olan Qərbi Azərbaycanın Zəngibasar mahalının Sarıcalar kəndinə köçmüşdür. Koroğlu orta təhsilini Həbil kənd orta məktəbində almışdır. 1969-cu ildə Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunun (indiki Neft Akademiyası - red.) avtomexanika fakültəsinə daxil olmuşdur. 1972-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. O, 1974-cü ildə hərbi

xidmətini Almaniya Demokratik Respublikasında başa vurduqdan sonra, yarımçıq qalmış təhsilini tamamlamışdır.

Əmək fəaliyyətinə Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodunda başlamışdır. 1988-ci ildə soydaşlarımızın Qərbi Azərbaycandan qovulması, 1990-cı ilin Qanlı

Yanvar hadisələri və 1992-ci il fevralın 25-26-da əsrin ən böyük faciəsi olan Xocalı soyqırımını onun düşməndən qisas almaq hissini daha da ovxarlamışdı. O, 1992-ci il martın 17-də könüllü olaraq Milli Ordu sıralarına yazıldı. 1992-ci il aprelin 30-da 2-ci motoatıcı bölüyün komandiri təyin olundu. Həmin gündən Koroğlunun və onun rəhbərlik etdiyi bölüyün qəhrəmanlıqlarla dolu şərəfli döyüş yolu başladı.

Koroğlunun bölüyü iyunun 13-də Goranboy ərazisində Buzluq, Çartaz və Erkəc kəndlərinin azad edilməsində xüsusilə fərqləndi. Həmin ölüm-dirim savaşında onlar 15 erməni quldurunu məhv etdilər, 4 nəfəri əsir aldılar və xeyli döyüş sursatını ələ keçirdilər. Öldürülənlərdən 5 nəfəri Koroğlunun “şəxsi hesabına” idi. Bu uğurdan ruhlanan döyüşçülər ertəsi gün, yəni iyun ayının 14-də başqa bir kəndi - Mənəşlini də yaraqlılardan təmizlədilər. Sayca üstünlüyə baxmayaraq, ermənilər xeyli tələfat verməli oldular - 8 quldur öldürüldü. İyunun 15-də onlar daha mühüm bir obyektə- düşmənin yuva saldığı Başkənd kəndini ələ keçirdilər. Bölüyün zəfər yürüşü davam edirdi... Madagiz və Gülüstan kəndləri də bir-birinin ardınca düşmən işğalından azad edildi.

21 iyun 1992-ci il... Madagiz kəndi uğrunda yenidən qanlı döyüş gədirdi. Koroğlu sanki bunları qabaqcadan duyurmuş kimi, ratsiyanın önündən çəkilmirdi. Elə bu an tabor komandiri Y.Qarayevin bir neçə döyüşçü ilə birlikdə düşmən mühasirəsində qalması barədə xəbər gəlir. Koroğlu öz dəstəsi ilə döyüşçü dostlarının köməyinə çatır. Əməliyyat uğurla nəticələnir. Madagiz kəndi ikinci dəfə düşməndən azad olunur.

1992-ci il... İyulun 3-ü... Ağdərə istiqamətində Koroğlunun son döyüşü... O, Ağdərə yaxınlığındakı 3-cü sovxozun ərazisinin düşməndən təmizlənməsi uğrunda gedən qanlı döyüşdə qəhrəmanlıqla həlak oldu.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə Rəhimov Koroğlu İsmayıl oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Bakının küçələrindən biri və Oğuz rayonunun Xaçmaz kəndindəki uşaq bağçası onun adını daşıyır.

RÜSTƏMOV FÜZULİ SALAH oğlu

25 dekabr 1965-cı ildə Tərtər rayonunun Hüsənli kəndində dünyaya göz açmışdır. Ata-anasını erkən itirmişdir. 1978-ci ildən Xocalıda, babası Kərim kişinin himayəsində yaşamışdır. O, burada səkkizillik məktəbi bitirmişdir.

Ailəsinin ağır şəraitdə yaşaması onu erkən vaxtlarından işləməyə vadar etmişdir. O, əvvəlcə 2 saylı Xocalı Üzümçülük Sovxozunda, 1990-cı ildən isə toxuculuq fabrikində işləmişdir.

Dağlıq Qarabağ hadisələri başlayan ilk günlərdən qəlbində ermənilərə qarşı nifrət hissi közərirdi. Elə həmin vaxtlardan da silah götürüb torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxdı. Füzuli 1989-cu ilin iyun ayında öz yoldaşları ilə birlikdə kəndlərinə yaxın olan erməni postuna hücum edərək, oranı dağıtdı. Bunun üçün ona 4 ay həbs cəzası verdilər. 1990-cı ildə ermənilərin Xankəndinə gedişinin qarşısını almaq üçün Xocalı Aeroportunu partlatmaq lazım gəlirdi. Əməliyyatı həyata keçirmək üçün 4 nəfərdən ibarət qrup ayrıldı. Qrupun tərkibində F.Rüstəmov da var idi. Əməliyyat uğurla başa çatdırıldı.

Füzuli, Xocalı özünümüdafiə dəstəsi yaradılanda, əvvəlcə həmin dəstədə, sonra isə hərbi batalyonda xidmətini davam etdirmişdir. O, Xocalı faciəsi zamanı əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində çox fədakarlıqlar göstərmişdir. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı A.Quliyevin yaralı vəziyyətdə döyüş meydanından çıxarılması da, onun hünəri sayəsində mümkün olmuşdur. Faciə zamanı o, üç dəfə Xocalıya girərək qadın, uşaq və yaralıları təhlükəsiz zonaya çıxarmışdır. Ölümün pəncəsindən neçə-neçə insanı xilas edən Füzuli son anda özü düşmən gülləsinə tuş gəldi. Boynundan ağır yara almışdı. Onu Ağdam Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırsalar da, artıq gec idi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli 553 sayılı fərmanı ilə Rüstəmov Füzuli Salah oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Tərtər rayonunun Hüsənli kəndində dəfn edilmişdir.

RÜSTƏMOV HİDAYƏT ELDAR oğlu

19 avqust 1970-ci ildə Ağdam rayonunun Xıdırlı kəndində dünyaya göz açmışdır. Burada səkkizillik məktəbi bitirdikdən sonra təhsilini Ağdam şəhərindəki 50 saylı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. 1988-90-cı illərdə Sovet Ordusu sıralarında hərbi xidmətdə olmuşdur.

H.Rüstəmov hələ məktəbdə oxuyarkən polis sistemində işləmək arzusu ilə yaşayırdı. 1991-ci ildə Ağdam rayon Daxili İşlər Şöbəsinin post-patrol alayına qəbul edildi. Eldar ilk günlərdən bir polis çavuşu kimi torpaqlarımızın bütövlüyü

uğrunda gedən döyüşlərdə fəal iştirak edərək, döyüş rəşadətləri göstərdi. Ancaq Hidayətin ömür yolu o qədər də uzun olmadı.

23 dekabr 1991-ci il... Erməni yaraqlılarının Meşəli kəndinə növbəti

hücumu... Düşmən tez bir zamanda kəndi mühasirəyə aldı. Dinc əhalini xilas etmək üçün Ağdam rayon DİŞ-nin əməkdaşları döyüşə girdilər. Cəsur polis çavuşu H. Rüstəmov boş evlərin birində özünə mövqe seçdi. Qüvvələr qeyri-bərabər idi. Hidayət qorxu bilmədən, yaxınlaşan düşməyə gözlənilməz zərbələr endirirdi. Lakin erməni yaraqlıların onun qurduğu istehkama yardırlar. Quldurlar cəsur döyüşçünün təslim olmadığını görüb, evə od vurdular. O, son damla qanınadək vuruşdu və qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Rüstəmov Hidayət Eldar oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilməşdir.

Ağdam rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

RÜSTƏMOV MƏZAHİR İZZƏT oğlu

2 mart 1960-cı ildə Bakı şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya gəlmişdir. 1977-ci ildə Nizami rayonundakı 32 sayılı orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirmişdir.

Bir müddət Bakı Ləpma Zavodunda fəhlə işləmişdir. 1978-ci ildə o, BDU-nun tarix fakültəsinin rus bölməsinə qəbul olunur. 1983-cü ildə təhsilini fərqlənmə diplomu ilə başa vurur. Həmin il Xətai rayonundakı 171 sayılı orta məktəbə pioner baş dəstə rəhbəri göndərilir. Bir az işlədikdən sonra öz ərizəsi ilə işdən çıxır. 1986-cı ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun fəlsəfə kafedrasında baş laborant vəzifəsində çalışmağa başlayır.

Məzahir 1991-ci il martın 5-dən Dövlət Mətbuat Komitəsində (sonralar Mətbuat və İnformasiya Nazirliyi - red.) kitab ticarəti və xarici iqtisadi əlaqələr şöbəsində aparıcı mütəxəssis kimi fəaliyyətə başlayır. Bu zamanlar erməni işğalçılarının törətdikləri qanlı toqquşma və qarşıdurma Dağlıq Qarabağın hüdudlarını aşaraq, Azərbaycanın Ermənistanla həmsərhəd olan bölgələrinə də yayılmışdı. Gədəbəyin 28 kəndini əhatə edən döyüşlər, Ermənistanın Krasnoselsk və Berd rayonları ilə həmsərhəd olan Şınıx mahalı üçün də təhlükə yaradırdı. Hər zaman Ermənistan tərəfindən Şınıx kəndlərinə qarşı təxribatlar törədilirdi. Vətənpərvər ruha malik olan Məzahir 1992-ci il martın 23-də könüllü olaraq Milli Orduya yazılıb, Şınıxa gəlir. Şınıx bölgəsinin o zamankı mərkəzi olan doğma kəndi Düzrəsullu kəndində qərar tutur, vızvod komandiri vəzifəsinə təyin olunur. Sonra isə rota komandirinin müavini işləyir. Məzahir sakit şəhər mühitindən odun-alovun içinə gəlmişdi. Lakin çətinliklər onu qorxutmurdu,

hər zaman öz döyüşçüləri ilə düşmən üzərinə atılmaq əzmində idi. Axı, Mutudərə kəndi Krasnoselskdən gələn yolun kənarında yerləşirdi və strateji əhəmiyyətə malik idi. Bunu yaxşı bilən erməni quldurları tez-tez bu kəndə hücumlar edirdilər. Məzahir briqada komandiri, polkovnik Cahangir Rüstəmovun Mutudərənin müdafiəsini gücləndirmək barədə tapşırıqlarını dəqiq hərbi intizamla yerinə yetirirdi. Gədəbəyin ərazisində yerləşən, sonralar Zori Balayanın Artvaşen (Qartal yuvası) kimi təqdim etdiyi Başkənd nəinki Gədəbəy, eyni zamanda digər həmsərhəd rayonlar üçün də təhlükə yaradırdı. Burada erməni quldurlarının böyük silahlı birləşmələri yerləşirdi. Strateji məqsəd bu idi: düşmən yuvası məhv edilməlidir! Bunun üçün Məzahirin rəhbərliyi ilə ciddi hazırlıq işləri görülürdü. Lakin hiyləgər düşmən hər şeyə göz qoyur, hər şeyi izləyirdi...

1992-ci il avqustun 6-da erməni quldurları xeyli canlı qüvvə və hərbi texnika ilə qəfildən Mutudərə kəndinə hücumə keçir. Qanlı döyüş başlanır.

Məzahir öz cəsur döyüşçüləri ilə kəndin müdafiəsinə qalxır. Onlar dinc əhalinin kənddən çıxmasına şərait yaradırlar. Məzahir son nəfəsinə qədər döyüşür, ümid etdiyi əlavə kömək isə gəlib çatmır. Bu döyüşdə Məzahir qəhrəmancasına həlak olur; düşmən əlinə diri-diri düşməsin deyə, axırıncı qumbarası ilə özünü partladır. Məzahirin faciəli ölümü, necə deyərlər, “qılgılımdan alov törətdi”. Briqada komandiri, polkovnik Cahangir Rüstəmovun komandanlığı altında avqustun 8-də qoşunlarımız hücumə keçərək Mutudərəni və Başkəndi erməni quldurlarından təmizlədilər. Təəssüf ki, amansız ölüm Məzahirə qələbə sevincini dadmağa imkan vermədi.

Ailəli idi. Həyatda Təhminə adlı bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Rüstəmov Məzahir İzzət oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 32 sayılı məktəb, Əhmədli qəsəbəsindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Yaşadığı binaya xatirə lövhəsi vurulmuşdur. Gədəbəy rayonunda tuncdan abidəsi ucaldılmışdır.

RZAYEV CANBULAQ YAQUB oğlu

1968-ci il fevral ayının 26-da Ağdam rayonunun Çuxurməhlə kəndində dünyaya göz açmışdır. Əhmədavar kənd orta məktəbinin səkkizinci sinfini bitirdikdən sonra, bir müddət kolxozda işləmişdir. 1988-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətini raket qoşunları hissəsində keçmişdir. Burada hərbi texnikanın sirlərinə mükəmməl yiyələnmişdir.

Hərbi xidməti elə bir vaxta təsadüf edirdi ki, erməni quldurları tez-tez kəndlərimizə soxulur, görünməmiş vəhşiliklər törədirdilər. Sovet Ordusunda

xidməti başa çatdıqdan sonra o, hərbi hissədə qalıb təhsilini davam etdirdi. Leytenant rütbəsi aldı.

O, komandanlığa raport yazıb Azərbaycana qayıtdı. Ölkəmiz həyəcanlı günlər yaşayırdı. O, döyüş paltarları geyindi. Canbulaq bir komandır kimi Xramort, Xanabad, Əsgəran, Qarakənd, Gülablı kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə rəşadətlə vuruşdu. 1992-ci il fevralın 26-ı... Qəfil xəbər Canbulağı sarsıtdı. Ermənilər Xocalıya soxularaq rus silahlı birləşmələrinin köməyiylə qanlı qırğın törətmişdilər. Od tutub yanan şəhərin yüzlərlə sakini qətlə yetirilmiş, canını götürüb qaçanlar isə Qarabağ boyunca hara gəldi səpələnmişdilər.

Canbulaq tankına oturub Qaraqaya kəndi tərəfə üz tutdu. Kənd hər tərəfdən güclü atəş altındaydı. Xocalıdan çıxan əhalinin xeyli hissəsi bu kəndə sığınmışdı.

Dalbadal iki sərrast atəş... Düşmən mövqeyi bir göz qırpımında darmadağın edildi. Bunu görəndə döyüşçülərimiz kənddə sığınacaq tapmış qız-gəlinləri oradan çıxardılar. Az keçmədi ki, düşmən yenidən Qaraqayanı hədəfə aldı. Cəsur komandır düşməni yenə cavab atəşilə qarşıladı. Bu, onun son döyüşü oldu. Canbulaq bu döyüşdə əsl qəhrəman kimi həlak oldu.

Evli idi. Ailəsində iki oğlu böyüyür.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Rzayev Canbulaq Yaqub oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Məzarı düşmən tapdağında olan Ağdamın Şəhidlər xiyabanındadır.

RZAYEV QASIM QARA oğlu

5 may 1970-ci ildə Tovuz rayonunun Əlibəyli kəndində doğulmuşdur. 1987-ci ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra sürücü ixtisasına yiyələnmişdir. 1988-ci ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılmışdır. Ukrayna Respublikasının Nikopol

şəhərindəki hərbi hissənin artilleriya bölməsində xidmət etmişdir. Nümunəvi xidmətinə görə hərbi hissənin komandanlığı tərəfindən dəfələrlə mükafatlandırılmışdır. 1990-cı ildə əsgəri xidmətini başa vurub doğma kəndinə dönmüş və az sonra, könüllü özünümüdafiə dəstəsinə yazılaraq, erməni quldurlarına qarşı döyüşə girmişdir. O, Milli Ordumuzun ilk əsgəri kimi Muncuqlu, Koxa-Nəbi, Ağdam, Əlibəyli, Hacallı kəndlərinin müdafiəsində mərdliklə vuruşmuşdur. Qasım idarə etdiyi maşına mərmiatan qurğu quraşdıraraq, düşmənin başına od ələyirdi.

1992-ci ilin əvvəllərində Tovuz rayonunun sərhədləri boyunca gərgin vəziyyət yaranmışdı. Sayca üstün olan erməni yaraqlıları torpaqlarımıza soxulmağa

cəhd göstərsələr də, hər dəfə böyük itki verərək geri çəkilməyə məcbur olurdular. Fevralın 11-də ermənilərin “Qan çanağı” deyilən tərəfdən hücumu gözləndirdi. Qasım bir dəstə döyüşçü ilə həmin yerə üz tutdu. Günortaya yaxın düşmənin həmləsi dəf edildi. Ermənilərin bir PDM-i və onlarla əsgəri məhv edilmişdi. 14 may 1992-ci il... Düşmən ağır texnika ilə Tovuzun sərhəd kəndlərinə hücumu keçmişdi. Qasım özünü hadisə yerinə yetirdi. Güllə yağışı altında qurğunu mərmilə doldürdü. Atəş nöqtəsini müəyyən edərək, bir-birinin ardınca 20 raket atdı. Bir müddət ətrafa sakitlik çökdü. Çox keçmədən ermənilər yenidən top atəşinə başladılar. Mərmilərdən biri maşının düz üstünə düşdü. Qasım ömrünün 22-ci baharında əbədiyyətə qovuşdu.

Evli idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Rzayev Qasım Qara oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Əlibəyli kənd qəbristanlığında dəfn edilmişdir.

Hacallı kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

RZAYEV RÖVŞƏN ABDULLA oğlu

15 oktyabr 1969-cu ildə Bakı şəhərinin Sahil qəsəbəsində doğulmuşdur. 1986-cı ildə E.İsmayılov adına 253 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Vladiqafqaz Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinə daxil olmuşdur. 1991-ci ildə təhsilini başa vurub, təyinatla Orta Asiya və Qazaxıstan üzrə daxili qoşunların tərkibində taqım komandiri kimi fəaliyyətlə başlamışdır.

Respublikamızın başı üstünü qara buludlar alanda o, Vətənin çağırışına səs verərək Azərbaycana dönr. 1992-ci ilin fevralında 6500 sayılı mühafizə alayının 6-cı bölüyünə komandir təyin edilir. Rövşən mart ayının ortalarından başlayaraq tez-

tez cəbhə bölgələrinə ezam olunur, erməni yaraqlılarına qarşı aparılan əməliyyatlarda yaxından iştirak edir. O, Ağdam rayonunun Papravənd, Pircamal, Aranzəmin, Şelli, Naxçıvanik kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etməyə müvəffəq olur. Cəsur komandir 1992-ci ilin iyun ayında Naxçıvanik kəndində gedən döyüşlərin birində ağır yaralanır. Lakin o, döyüş meydanını tərk etmir, mühasirəyə düşmüş neçə-neçə yaralı əsgəri xilas edir. O, bir

müddət müalicə olunur. Komandanlıq Rövşənin cəsurluğunu, qorxmazlığını nəzərə alaraq, onu 1993-cü ilin mart ayında Ədliyyə Nazirliyinin 7535 sayılı hərbi hissəsinin qərargah rəisi vəzifəsinə təyin edir. 1994-cü ilin iyun ayında isə o, vaxtilə xidmət etdiyi alayın 4-cü taborunda qərargah rəisi olur.

R.Rzayevin atdığı hər bir addım uğurla nəticələnir, adı dildən-dilə, eldən-ələ gəzirdi. Təbii ki, onun bu uğurları komandanlığın da nəzərindən yayınmırdı. 19

yanvar 1996-cı il... O, 6500 sayılı mühafizə alayının 15-ci bölüyünə komandir təyin olunur. Bir müddət sonra o, Ədliyyə Nazirliyi Məhkəmə Qərarlarının Baş İdarəsinin mühafizə alayında qərargah rəisi vəzifəsinə irəli çəkilir. Kapitan rütbəsinə yüksəlmişdi. Son vaxtlarda isə o, Qobustan həbsxanasını mühafizə edən bölüyün komandiri idi.

8 yanvar 1999-cu ildə burada bir qrup məhbus qiyama qalxmışdı. Qiyamçılar öz əməllərini həyata keçirmək üçün bir neçə yaralı əsgəri girov götürmüşdü. Bu hadisəni eşidən bölük komandiri dərhal həbsxanaya yollanır və əsgərləri xilas etmək üçün qiyamçılarla danışığa girir. Yaralı əsgərlərin əvəzinə komandir girov qalmalı olur. Bu təhlükəli şərti qəbul edən R.Rzayev ölümlə üz-üzə dayanaraq, əsgərlərin həyatını xilas edir. Polis kapitanı R.Rzayev xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı - bir qızı, bir oğlu yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 12 yanvar 1999-cu il tarixli 73 sayılı fərmanı ilə kapitan Rzayev Rövşən Abdulla oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Sahil qəsəbəsində dəfn edilmişdir.

Sahil qəsəbəsində adına park var. Həmin parkda büstü qoyulmuşdur.

SALAHOV ŞAKİR ŞAMİL oğlu

15 iyun 1966-cı ildə Xocalı rayonunun Cəmilli kəndində anadan olmuşdur.

1981-ci ildə Cəmilli kənd səkkizillik məktəbini bitirdikdən sonra, təhsilini həmin kənddəki qiyabi orta məktəbdə davam etdirmişdir. 1984-cü ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1986-cı ildə hərbi xidmətini müvəffəqiyyətlə başa vurub Xankəndi şəhər Daxili İşlər İdarəsinin mühafizə şöbəsinə işə qəbul edilir. 1990-cı ildə Yuxarı Qarabağda yaşayan azərbaycanlıların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün Azərbaycan Daxili İşlər Nazirliyi Cəmilli kəndində polis bölməsi yaradır. Ş.Salahov ilk gündən bölmədə fəaliyyətə başlayır. 1991-ci ildə o, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şuşa şəhər filialında fizika-riyaziyyat fakültəsinin qiyabi şöbəsinə daxil olur.

Cəmilli kəndində yaradılmış bölmə, əsasən Kosalar və Cəmilli kəndlərini mühafizə edirdi. Bu kəndi Xankəndindən cəmi 3 kilometr məsafə ayırırdı.

Ş.Salahov ermənilər tərəfindən olan hücumların qarşısının alınmasında əsl hünər göstərirdi. 1991-ci il fevral ayının 26-da ermənilər üç tərəfdən - Ballıca, Xənəzək və Xankəndi istiqamətlərindən Cəmilli kəndinə güclü hücum keçdilər. Həmin döyüşdə Ş.Salahov neçə-neçə erməni quldurunu məhv etdi. 1991-ci il avqust ayının 23-də erməni quldurları Kosalar - Cəmilli kəndləri arasındakı "Darlı" adlanan yerdə, içərisində 21 nəfər sərnişin olan "UAZ" markalı maşını atəşə tutdular. Nəticədə üç nəfər şəhid oldu. Şakir şəhidlərin qanını yerdə qoymadı.

Cəmilli kəndi işğal olunduqdan sonra, 1992-ci il yanvarın 28-də o, yenidən Kosalar kəndinin müdafiəsinə yollanır. Ağdam-Şuşa marşrutu ilə uçan vertolyot ermənilər tərəfindən vurulur. Səmişinlər düşməyə təslim olmamaq üçün özlərini vertolyotdan ataraq, həlak olurlar. Onların arasında Ş. Salahov da vardı.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Salahov Şakir Şamil oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bərdə şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SARIYEV ZAUR RƏŞİD oğlu

28 iyun 1974-cü ildə Şəmkir rayonunun Qaralar kəndində doğulmuşdur. 1981-ci ildə burada birinci sinf getmiş, 1989-cu ildə onuncu sinfi bitirmişdir.

Həmin il 15 sayılı Gəncə şəhəri texniki-peşə məktəbində elektrik qaynaqçısı peşəsinə yiyələnmişdir. Zaur 1993-cü il iyulun 6-da Şəmkir rayon Hərbi Komissarlığından Milli Ordu sıralarına çağırılır.

Əvvəlcə, Qusar rayonunda yerləşən hərbi hissədə təlim keçir. Çox keçmir ki, onu döyüş bölgəsinə göndərirlər. Gənc əsgərin döyüş yolu Tərlərdən başlayır və Füzuli, Ağdam, Kəlbəcər, Murovdağa qədər uzanır. Cəsur bir döyüşçü kimi o, yoldaşlarının və komandirlərinin hörmətini qazanmışdı.

1994-cü ilin sərt qışı... Zaur bir dəstə döyüşçü yoldaşı ilə birlikdə Murovdağ istiqamətində kəşfiyyata getmək əmri alır. Onlar kəşfiyyat zamanı mühasirəyə düşürlər. İgid əsgərlər düşməyə ciddi müqavimət göstərərək, 13 gündən sonra mühasirədən çıxmağa müvəffəq olurlar. Zaurun əl-ayağı donmuşdu. O, 2 ay müalicə olunduqdan sonra yenidən hərbi hissəyə qayıdır. Çox keçmir ki, çavuş rütbəsi alır və ona qrup komandirliyi həvalə edilir.

Daha sonra Zaur 776 sayılı hərbi hissədə xidmət etməli olur. Uzun döyüş yolu keçmiş cəsur əsgər, sonra daha təhlükəli anlar yaşayır. 1995-ci il martın 13-də bir ovuc üzüdönüyün başçılıq etdiyi silahlı dəstə Azərbaycanın suverenliyinə, müstəqilliyinə zərbə vurmaq üçün ölkədə dövlət çevrilişinə cəhd edir. Nizami ordunun əsgərləri artıq silahlı dəstə ilə üz-üzə qalır. Zaur bu döyüşdə gənc ömrünü Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunub saxlanması yolunda qurban verir.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Sarıyev Zaur Rəşid oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Şəmkir rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SAYADOV MEHMAN QƏZƏNFƏR oğlu

21 noyabr 1972-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Vardenis rayonunun Günəşli kəndində anadan olmuşdur. Burada orta məktəbin yeddinci sinfini bitirir. Sonra qismətinə qaçqınlıq həyatını yaşamaq düşür. M.Sayadov 1988-ci ildə ailəliklə Samux rayonunun Sərkər kəndinə pənah gətirir. Elə səkkizinci sinfi də bu kənddə bitirir. Qaçqınlıq həyatı ona təhsilini davam etdirməyə imkan vermir. Mehman bir müddət təsərrüfat işlərində çalışır. Ölkədə Xalq Hərəkatı başlayanda onun öncüllərindən biri olur. M.Sayadov 18 yaşının tamamında Sovet Ordusu sıralarına çağırılır. Sverdlovsk vilayətində 6 ay xidmət etdikdən sonra, Vətənin çağırışına səs verərək Azərbaycana döndür. O, 5 noyabr 1992-ci ildə “Azərbaycan Qarabağı” könüllü müdafiə batalyonunun tərkibinə üzv yazılır və cəbhəyə yola düşür. Mehman Sayadov Şuşa rayonunun bir sıra kəndlərinin müdafiəsində əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərir. Kosalarda, sonra isə Nəbilər kəndində döyüşən Mehman yoldaşlarının köməyi ilə düşmənin 70-ə yaxın canlı qüvvəsini və bir neçə hərbi texnikasını məhv edir.

Bundan hiddətlənən erməni yaraqlıları xeyli canlı qüvvə toplayaraq yenidən Nəbilər kəndinə hücumə keçirlər. Batalyon böyük bir qüvvə ilə döyüşə girməli olur. Bir neçə istiqamətdən hücum dairəsini genişləndirən erməni faşistləri bizimkiləri mühasirəyə salırlar. Cəsur döyüşçülər özlərini itirmir, mühasirə halqasını bircə anda itki vermədən yarmağa müvəffəq olurlar.

M.Sayadov 9 may 1992-ci ildə Şuşa rayonu Nəbilər kəndinin müdafiəsi zamanı öz ölümü ilə ölməzliyə qovuşdu. Mehmanın cəsədi ətrafında onlarla düşmən meyiti soplənmişdi. Bu, onun əsl qəhrəmanlığından xəbər verirdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Sayadov Mehman Qəzənfər oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Cəsədi döyüş meydanında qalmışdır. Əfsuslar olsun ki, adının əbədiləşdirilməsi üçün heç bir iş görülməmişdir.

SENYUŞKİN SERGEY ALEKSANDROVIÇ

15 sentyabr 1957-ci ildə Samara vilayətinin Sızran şəhərində doğulmuşdur. 1974-cü ildə 21 sayılı Sızran şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra o, Sızran Politexnik İnstitutuna daxil olur. 1975-ci ildə təhsilini Ali Hərbi Təyyarəçilər məktəbində davam etdirir. Sergey 1979-cu ildə həmin məktəbi bitirib, Belarusiya Hərbi Dairəsinə göndərilir. Burada ona əvvəlcə şturman - təyyarə operatoru, sonra isə vertolyot komandiri vəzifəsi həvalə olunur. Sergey Mİ-8 və Mİ-24

vertolyotlarının uçuş proqramını da dərindən öyrənmişdi. 1989-cu ildə o, Zaqafqaziya Hərbi Dairəsindəki hərbi hissələrdən birinə komandir müavini vəzifəsinə təyin edilir. Sergey Aleksandroviç birinci dərəcəli təyyarəçi, paraşüt idmanı üzrə ustalığa namizəd idi.

O, 1 fevral 1992-ci ildən başlayaraq xidmətini Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində davam etdirir. Onu 843 sayılı hərbi hissənin Təlim-Məşq

Mərkəzinin təyyarəçi təlimatçısı vəzifəsinə təyin edirlər. Mayor S.Senyuşkin Azərbaycanın Hərbi Hava Qüvvələrinin yaradılmasında yaxından iştirak edən peşəkar təyyarəçilərdən idi. O, təlim-məşq mərkəzində Mİ-24 döyüş vertolyotunun uçuşlarını həyata keçirmək üçün hərbi xidmətə gələn mülki təyyarəçiləri hazırladır və onlarla bərabər, erməni işğalçılarına qarşı Qarabağda aparılan döyüş əməliyyatlarında iştirak edirdi.

Sergey hərbi vertolyotla Xocalıya uçur. Qoca, qadın və uşaqların təhlükəli zonadan çıxarılmasında böyük fədakarlıq göstərir. O, yaralanmışdı. Lakin buna baxmayaraq, öz borcunu layiqincə yerinə yetirirdi. O, 29 fevral 1992-ci ildə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 14 sentyabr 1992-ci il tarixli 204 sayılı fərmanı ilə mayor Senyuşkin Sergey Aleksandroviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Öz vətəninə - Samara vilayətinin Sızran şəhərində dəfn edilib. Bakının Xətai rayonunda adına küçə var.

SERYOGİN VİKTOR VASİLYEVİÇ

23 mart 1944-cü ildə Gürcüstan Respublikasının Tbilisi şəhərində doğulmuşdur. Orta təhsilini Tbilisi şəhərində almışdır. 1986-cı ildə Kremençuç Mülki Aviasiya Məktəbini bitirdikdən sonra Zabrat Əlahiddə Aviasiya Dəstəsinə məxsus Mİ-2 vertolyotunun pilotu təyin edilmişdir.

Azərbaycanın hərbi aviasiyasının yaradılmasında onun böyük xidmətləri olmuşdur. İşlədiyi müddət ərzində “Əmək veterani” medalına və “Ən yaxşı təyyarəçi” adına layiq

görülmüşdür.

Azərbaycan torpaqları Ermənistan tərəfindən işğala məruz qalanda, Seryogin Viktor Vasilyeviç vertolyot heyəti tərkibində müharibə zonasına uçuşlar etmiş, əhalinin təhlükəli zonadan çıxarılmasında xüsusi fədakarlıq göstərmişdir. Rəhbərlik xidmətlərini yüksək qiymətləndirərək onu Mİ-2 vertolyotuna komandir təyin etmişdi. Viktor Seryogin bir komandir kimi Ağdam, Şuşa, Ağdərə rayonları ərazisində aparılan döyüş əməliyyatlarının fəal iştirakçısı olmuşdur. Komandiri

olduğu vertolyot erməni yaraqlıları tərəfindən dəfələrlə atəşə tutulduğundan, zədələnmişdi. Lakin bu zədələr Viktoru qorxurtmurdu. Heyət üzvləri cəsur komandirin rəhbərliyi altında çox qısa müddətdə, bəzən döyüş gedə-gedə vertolyotu təmir edib, verilən tapşırıqları uğurla yerinə yetirirdilər.

28 yanvar 1992-ci il... Viktorun son uçuşu... Heyət Şuşa-Ağdam marşrutu ilə sərnəşin aparırdı. Bir neçə dəfə əhalini təhlükəsiz zonaya çatdıran Mİ-2 vertolyotu Şuşa yaxınlığında düşmən tərəfindən atəşə tutulur. Cəsur komandir sərnəşinləri xilas etmək üçün alova bürünmüş vertolyotu, çətinliklə də olsa, kənara yönəldə bilir. Bununla da itkinin qarşısını alır, özü isə heyət üzvləri ilə birlikdə həlak olur.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 noyabr 1992-ci il tarixli 337 sayılı fərmanı ilə Seryogin Viktor Vasilyeviç ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SEYİDOV MƏHƏRRƏM MİRƏZİZ oğlu

7 sentyabr 1952-ci ildə Şərur rayonunun Alışar kəndində doğulmuşdur. 1969-cu ildə buradakı N.Nərimanov adına orta məktəbi bitirmişdir. Hərbi xidmətini Xerson şəhərində başa vurduqdan sonra, əmək fəaliyyətinə Daxili İşlər Orqanlarında başlamışdır. 1980-ci ildə Moskva Olimpiadasında ictimai asayişin mühafizəsində fərqləndiyinə görə mükafatlandırılmışdır. Bakı Xüsusi Orta Milis Məktəbini (indiki Polis Akademiyası - red.) bitirmişdir. Şərur rayon Daxili İşlər Şöbəsi yanında mühafizə şöbəsində baş inspektor vəzifəsində çalışırdı. Milis kapitani idi.

Azərbaycanın Ermənistanla həmsərhəd olan Sədərək rayonu da digər rayonlar kimi erməni quldurları tərəfindən atəşə tutulurdu. 1990-cı il yanvar ayının 16-sı... Erməni silahlı birləşmələri Kərki kəndində öz azğın əməllərinə başlamışdı. Minlərlə erməni qulduru Kərkinə darmadağın edərək evləri yandırmış, soydaşlarımızı öz doğma yurd-yuvalarını tərk etməyə məcbur etmişdilər. Onlar daha da azğınlaşaraq, Sədərək rayonuna tərəf irəliləyirdilər. Vəziyyət son dərəcə gərgin idi. Təhlükə barədə Şərur rayon Daxili İşlər Şöbəsinə məlumat daxil olanda, bir qrup polis əməkdaşı hadisə yerinə göndərildi. Məhərrəm Seyidov da bu sırada idi. Yanvarın 18-i... Sədərəyə yaxın postlarda qanlı döyüşlər gedirdi. Düşmən böyük itki vermişdi. Buna baxmayaraq, geri çəkilmək istəmirdi. 1990-cı il yanvarın 19-da Sədərəyin müdafiəsi təmin olunsa da, xeyli ölən və yaralanan var idi. Kapitan Azər Seyidov mühasirəyə düşmüşdü. Onu azad etmək üçün Məhərrəm yenidən döyüşə atılır. O, güllə yağışı altında özünü Azərə yetirir.

İndi onun özü də düşmən əhatəsində qalmışdı. Çətinliklə də olsa, öz döyüş yoldaşını mühasirədən çıxarır, lakin özü qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. Dörd övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 6 iyun 1992-ci il tarixli 831 sayılı fərmanı ilə kapitan Seyidov Məhərrəm Mirəziz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ölümündən sonra “Qırmızı Ulduz” ordeni ilə təltif olunmuşdur. Şərur rayonunun Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Şərur şəhərində adına küçə var, tuncdan büstü qoyulmuşdur. 2 sayılı Şərur şəhər orta məktəbi onun adını daşıyır.

SEYİDOV MİRƏSGƏR MİRABDULLA oğlu

6 fevral 1970-ci ildə Babək rayonunun Qaraxanbəyli kəndində doğulmuşdur. 1987-ci ildə 39 sayılı Naxçıvan şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra, bir müddət doğma kəndlərində çalışmışdır. 1988-ci ildə Sovet Ordusu sıralarına hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1990-cı ildə hərbi xidmətini başa vurub, öz doğma yurdu Naxçıvana dönür. Ermənilərin “Böyük Ermənistan” yaratmaq xülyası ilə törətdikləri vəhşiliklər qədim Naxçıvan torpaqlarından da yan keçməmişdi. Erməni yaraqlıları Naxçıvanın kəndlərinə aramsız hücumlar edir, bu torpaqları

Azərbaycandan qoparıb öz caynaqlarına almağa çalışırdılar. Bu çətin günlərdə Vətənin igid oğulları öz canları, qanları bahasına torpaqlarımızı yağlı düşməndən qoruyurlar. M.Seyidov könüllü olaraq Babək rayonu Yuxarı Buzqov kənd özünümüdafiə batalyonunun tərkibində vuruşurdu. Kəndin müdafiəsində igidliyi və cəsurluğu ilə fərqlənmişdi. M.Seyidov bir neçə dəfə, ən çətin məqamlarda döyüşçü dostlarının köməyinə çatmışdı. Onun son döyüşü isə 1992-ci il iyun ayının 14-də oldu. M.Seyidov bu dəfə yoldaşlarını xilas edərkən ağır yaralandı və şəhidlik zirvəsinə yüksəldi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 18 dekabr 1992-ci il tarixli 367 sayılı fərmanı ilə Seyidov Mirəsgər Mirabdulla oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Naxçıvan şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 15 sayılı Naxçıvan şəhər orta məktəbinə onun adı verilmişdir.

SƏDİYEV VƏZİR İSƏ oğlu

6 iyun 1961-ci ildə Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunun Aşağı Qullar kəndində doğulmuşdur. İbtidai təhsilini doğma kəndlərində, orta təhsilini isə

Qərbi Azərbaycanın Körpülü kəndində alınıb. O, sonra Tbilisi Ali Hərbi Artilleriya Məktəbinə daxil olmuşdur. Hərbi məktəbi müvəffəqiyyətlə bitirdikdən sonra onu təyinatla Rusiyanın Qorki şəhərindəki hərbi məktəblərdən birinə

müəllim göndərilir. Burada üç il müəllimlik etdikdən sonra könüllü olaraq Əfqanıstana gedir. Batalyon komandiri kimi Əfqanıstan müharibəsində 2 il 4 ay iştirak edir. Döyüşlərin birində ağır yaralanaraq müalicə alır. Yenidən Zabaykal Hərbi Dairəsi... O, 122 saylı artilleriya və raket qoşunları tərkibində 41659 saylı hərbi hissənin qərargah rəisinin müavini vəzifəsinə təyin edilir. Ona mayor rütbəsi verilir. Bununla yanaşı o, ikinci dərəcəli "Pəşəkar zabit" döş nişanına layiq görülür.

Dəhşətli Xocalı soyqırımını xəbərini eşidərkən onu Zabaykalda heç bir qüvvə saxlaya bilmədi. O, Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinə müraciət etdi. Nazirliyin 26 avqust 1992-ci il 01529 sayılı əmrinə əsasən o, Artilleriya və Hərbi Hava Qüvvələri İdarəsində döyüş hazırlığı şöbəsinin rəis müavini vəzifəsinə təyin edildi. Vəzir Sədiyev Laçın, Qubadlı, Füzuli, Ağdərə rayonlarında gedən döyüşlərdə iştirak etdi. Milli Orduda artilleriyanın yaradılmasında böyük rolu olan Vəzir, xüsusilə, Ağdərə uğrunda gedən dəhşətli döyüşlərdə əsl hərbi olduğunu bir daha sübut etmişdir.

1993-cü ilin fevral ayının 19-u... Cəsur komandir Vəzir Sədiyev Ağdərənin Aterk kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Vəzir Sədiyev hərbi xidməti zamanı 2 orden, 3 medal və eləcə də keçmiş SSRİ Ali Sovetinin fəxri fərmanları ilə təltif edilmişdir.

Ailəli idi. Bir qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə mayor Sədiyev Vəzir İsa oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SƏFƏROV CƏLİL ƏZİZ oğlu

28 yanvar 1962-ci ildə Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunun Lejbəddin kəndində doğulmuşdur. Ailəlikə Sumqayıt şəhərinə köçmüşdür. 1969-cu ildə Sumqayıt şəhər 10 sayılı orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1977-ci ildə səkkizinci sinfi bitirərək, C.Naxçıvanski adına Hərbi Litseyə qəbul edilmişdir. 1980-ci ildə təhsilini başa vurmuş və həmin il Vladıqafqaz Hərbi Raket-Zenit Komandirləri Məktəbinə daxil olmuşdur. Təhsilini Saratov vilayətinin Engels şəhərində tamamlamışdır. 1984-cü ildə leytenant rütbəsi ilə Qazaxıstanın Priozorsk və Balxaş şəhərlərində yerləşən hərbi hissələrdə çalışmağa başlamışdır. O, 8 il burada işlədikdən sonra Azərbaycana qayıtmış və Respublika Müdafiə Nazirliyinin Operativ İdarəsində baş zabit vəzifəsinə təyin edilmişdir. C.Səfərov bir müddətdən sonra zabitlər qrupu ilə birlikdə Dağlıq Qarabağa ezam olunmuşdur.

Ezamiyyət müddəti bitdikdən sonra o, döyüş bölgəsində qalmış və hərbi hissədə xidmət etməyi daha üstün tutmuşdur. O, Şuşa döyüş bölgəsində erməni yaraqlılarına qarşı aparılan hərbi əməliyyatlarda mərdliklə döyüşür, düşmən texnikasına dəqiq və sarsıdıcı top zərbələri endirilməsinə başçılıq edirdi. Bunun nəticəsində bir neçə yaşayış məntəqəsi azad edilmiş, dinc sakinlərin təhlükəsiz yerlərə köçürülməsi təmin edilmişdi.

Təcrübəli zabıt C.Səfərov 15 may 1992-ci ildə Şuşa rayonunun Turşsu-Zarışlı istiqamətində gedən ağır döyüşlərdə iştirak etmiş, onlarla erməni yaraqlısını məhv edərək, qəhrəmancasına həlak olmuşdur.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə kapitan Səfərov Cəlil Əziz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Sumqayıt şəhərindəki 10 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Gürcüstan Respublikasının Marneuli rayonunun Lejbəddin kəndində abidəsi ucaldılıb.

SƏFƏROV SƏRDAR MƏDƏD oğlu

12 avqust 1960-cı ildə Kəlbəcər rayonunda doğulmuşdur. 1977-ci ildə orta məktəbi bitirmiş və kolxozda işləmişdir. 1979-cu ildə hərbi xidmətə getmişdir.

Hərbi xidməti Ermənistan və Gürcüstan respublikalarında keçmişdir. O, 1981-ci ildə ordudan təxris olunur. 1982-ci ildə Bakı Avtomobil Zavoduna işə düzəlir. Bir müddət burada çalışır. Daxili işlər orqanlarında işləmək arzusu onu Tula vilayətinə aparır. O, Zaoks rayonunda 3 il Daxili İşlər Şöbəsinin mühafizə bölməsində milis nəfəri kimi xidmət edir. Təhsilini davam etdirmək üçün xidmət etdiyi şöbədən keçmiş SSRİ DİN-nin Kaunas Xüsusi Milis Məktəbinə göndərilir. 1987-ci ildə təhsilini başa vurub, köhnə iş yerinə qayıdır. Nümunəvi milis işçisi olduğunu nəzərə alaraq, onu sahə müvəkkili vəzifəsinə irəli çəkirlər. Gecə-gündüz qəlbi Vətənlə idi. Elə buna görə də Azərbaycana qayıdır. 1991-ci ildən Qusar rayon Daxili İşlər Şöbəsinə sahə müvəkkili kimi xidmətini davam etdirir.

1991-ci il sentyabrın 25-də erməni terrorçuları Əsgəran rayonunun ərazisində “QAZ-53” markalı sənişin avtobusuna hücum etmişdilər. Köməyə gələn istintaq qrupunun tərkibində baş leytenant S.Səfərov da var idi. Onun istintaq qrupunda müstəntiq işləməsi barədə təzəcə sərəncam verilmişdi. Hadisə yerindən qayıdan istintaq qrupunun üzvləri Xankəndi yaxınlığındakı “Ağa körpüsü”ndə

erməni yaraqlılarının təcavüzünə məruz qaldılar. Sərdar Səfərov yoldaşlarını xilas edərkən qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Ölümündən 3 ay sonra bir qızı dünyaya gəlmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə mayor Sərdar Mədəd oğlu Səfərova ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adı verilmişdir.

Kəlbəcər rayonunda dəfn edilmişdir.

Adına Kəlbəcər şəhərində küçə var.

Doğulduğu rayon hazırda erməni tapdağı altındadır.

SƏLİMOV ARAZ BAHADIR oğlu

1 iyun 1960-cı ildə Xocalı şəhərində doğulmuşdur. 1975-ci ildə burada orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirmişdir. Sonra texniki-peşə məktəbində traktorçu peşəsinə yiyələnmişdir. Bir müddət kolxozda çalışmış, 1978-ci ildə Sovet Ordusu sıralarında hərbi xidmətə getmişdir. Əsgəri xidməti Çelyabinsk vilayətində keçmişdir. 1980-ci ildə ordudan tərxis olunur və doğma yurdu Xocalıya qayıdır. O, burada südcülük-tərəvəzçilik sovxozunda

traktorçu işləyir.

1988-ci ildə başlanan qanlı müharibə qeyrətli Vətən oğlu Araz Səlimovu da silah götürməyə məcbur etdi. O, 1990-cı ildə könüllü olaraq Xocalı özünümüdafiə batalyonuna yazıldı. Araz ilk gündən öz cəsarəti ilə fərqlənir, bir pulemyotçu kimi erməni təxribatlarına layiqincə cavab verirdi. Araz Səlimov Xocalı faciəsi zamanı son gülləsi qalana qədər vuruşaraq, onlarla qız-gəlini, qoca və uşaqları erməni quldurlarının caynağından qurtardı. Erməni yaraqlıları izinə düşərək, qardaşı Fəxrəddinlə onu Əsgəranda vəhşicəsinə qətlə yetirdilər.

Xocalı faciəsi zamanı bu ailədən üç nəfər - ata və iki oğul şəhid olmuşdur.

Evli idi. Bir oğul, iki qız atası idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli 553 sayılı fərmanı ilə Səlimov Araz Bahadır oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ağdam şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

SƏMƏDOV PƏRVİZ ƏBDÜLƏHƏD oğlu

5 may 1970-ci ildə Gəncə şəhərində dünyaya göz açmışdır, 1977-ci ildə 1 sayılı Gəncə şəhər orta məktəbinin birinci sinfinə daxil olmuş və 1985-ci ildə səkkizinci sinfi bitirərək, təhsilini 15 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. O, burada avtomobil çilingəri ixtisasına yiyələnmişdir.

1988-ci ilin may ayında ordu sıralarına çağırılır. İki il Çita şəhərində xidmət edir və 1990-cı ildə doğma yurdu Gəncəyə qayıdır. Əvvəlcə M.D.Hüseynov adına Xalça Kombinatında, sonra isə Toxuculuq Kombinatında çalışır.

1992-ci ildə ermənilər daha da azğınlaşmışdı. Silahlı toqquşmalar ara vermir. Onun erməni quldurlarına qarşı qəzəbi və nifrəti gündən-günə artırdı. O, 1992-ci ilin 22 fevralında könüllü olaraq Ağdam bölgəsinə gəlir və burada kəşfiyyat bölüyünün komandiri kimi fəaliyyətə başlayır. Pərviz Səmədov Şelli, Naxçıvanik, Aranzəmin, Pircamal kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə misilsiz şücaətlər göstərir. Onun başçılıq etdiyi kəşfiyyat dəstəsinin köməyi ilə düşmənin neçə-neçə sursat anbarı, strateji əhəmiyyətli obyektə və canlı qüvvəsi yerləşdirilmiş sığınacaqları aşkarlanıb məhv edildi.

1992-ci il... May ayının 15-i... Ağdamın Gülablı kəndində qızgın döyüşlər səngimək bilmirdi. Pərvizin bölüyü döyüşə atıldı. Ermənilər tərəfindən vurulmuş "Təcili yardım" vertolyotunun ekipajı quldurların caynağından xilas edildi. Lakin düşmən snayperi Pərvizdən yan keçmədi. Gənc ömrü qırıldı Pərvizin...

Ailəli idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Səmədov Pərviz Əbdülhəd oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Gəncə şəhərində dəfn edilmişdir.

Gəncə şəhərində adına küçə var.

ŞAHBAZOV FƏXRƏDDİN İBRAHİM oğlu

22 yanvar 1950-ci ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1957-ci ildə 20 sayılı Bakı şəhər orta məktəbinə getmiş, 1967-ci ildə həmin məktəbin onuncu sinfini bitirmişdir. Sonra Bakı Neft Texnikumuna daxil olmuşdur. 1969-cu ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1971-ci ildə ordudan tərxis olunaraq, texnikumda təhsilini davam etdirmişdir. O, 1972-ci ildə Azərbaycan Teleradio Şirkətində əmək fəaliyyətinə başlamış və 20 il burada fasiləsiz olaraq operator vəzifəsində çalışmışdır.

1988-ci ildə - ermənilərin Qarabağda açıq silahlı basqınlar başladığı vaxtda cəbhə bölgələrinə gedib telereportajlar hazırlamaq o qədər də asan iş deyildi. Hər an ölüm təhlükəsi ilə üz-üzə dayanmaq lazım gəlirdi. Bəziləri bu təhlükəli səfərlərdən yayınırdı. Fəxrəddin isə təklif, əmr gözləmədən telejurnalistlərlə tez-tez sərhəd rayonlarına gedir, qaynar nöqtələrdən müxtəlif səpkili verilənlərin hazırlanmasında böyük səy göstərirdi.

1991-ci il... Noyabr ayı... Azərbaycan Teleradio Şirkətinin bir qrup əməkdaşı cəbhə bölgələrinə ezam olunmuşdu. Fəxrəddin də bu qrupun tərkibində idi. Onlar Ağdam rayon ictimaiyyəti ilə respublikanın rəhbər işçilərinin görüşündən reportaj hazırlamalı idilər. Bu ərafədə ermənilər Xocavənddə yeni təxribatlar törətmişdilər. Ölənlər və yaralananlar var idi. Qərara alındı ki, rəhbər işçilər hadisə yerinə getsinlər və məsələni yerində aydınlaşdırsınlar.

20 noyabr 1991-ci il... Mİ-8 vertolyotu Ağdam istiqamətindən havaya qalxdı. Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndi yaxınlığında iriçaplı pulemyotlardan atəş tutulan vertolyot yerə enərək parçalandı. Respublikanın tanınmış şəxsləri ilə birlikdə teleoperator Fəxrəddin Şahbazov da qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki qızı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 dekabr 1992-ci il tarixli 344 sayılı fərmanı ilə Şahbazov Fəxrəddin İbrahim oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir, Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

ŞAHBAZOV YAVƏR ƏLİBALA oğlu

1 noyabr 1973-cü ildə Xaçmaz rayonunun Qıraqlı kəndində doğulmuşdur. 1981-ci ildə Alekseyevka kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmişdir.

Hazır cavablığı ilə müəllimlərinin, şagird dostlarının hörmətini qazanmışdı. O, dərslərinə xüsusi diqqət yetirirdi. 1991-ci ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Şamaxı Mədəni-Maarif Texnikumuna daxil olur. Yavər ermənilərin torpaqlarımızı zəbt etməsindən çox narahat idi. Soydaşlarımızın öz doğma yurdlarından didərgin salınması onun qəlbini göynədirdi. Torpaqlarımızı qorumaq üçün əsgərlik vaxtının çatmasını səbirsizliklə gözləyirdi. Nəhayət 8 iyun 1994-cü ildə o, öz

arzusuna çatdı, Milli Ordu sıralarında xidmətə başladı. Heç ağına da gətirməzdi ki, düşmənlə deyil, özümüzünkülərlə üz-üzə duracaq. 1995-ci il martın 13-ü... Dövlət çevrilişinə cəhd... Qurbanlar bahasına qazanılmış müstəqilliyimizə, suverenliyimizə yönəldilmiş bu mənfur niyyətin qarşısının alınmasında Yavər də iştirak edirdi. Yavər Şahbazov qiyamçıların atəşi altında qalan döyüş yoldaşlarını xilas etmək üçün irəli atılaraq bir neçə yaralı xilas etdi. Özü isə bu qarşıdurmada həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Şahbazov Yavər Əlibala oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Alekseyevka kəndində dəfn edilmişdir.

Alekseyevka kənd orta məktəbi hazırda qəhrəmanın adını daşıyır. Məktəbin önündə və Xaçmaz şəhərində büstü qoyulmuşdur. 2003-cü ildə isə Alekseyevka kəndində onun xatirəsinə Şəhidlər abidəsi ucaldılmışdır.

ŞAHVERDİYEV İSRAFİL ŞAHVERDİ oğlu

11 iyun 1952-ci ildə Laçın rayonunun Unannovu kəndində doğulmuşdur. 1959-cu ildə Unannovu kənd orta məktəbinə getmiş, 1969-cu ildə həmin məktəbi bitirmişdir. 1971-74-cü illərdə ordu sıralarında olmuşdur. 1975-ci ildə Laçın rayon Daxili İşlər Şöbəsində milis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır.

Yağı düşmən torpaqlarımıza basqın edən vaxtdan, bir polis işçisi kimi əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində və quldurların tutulub zərərsizləşdirilməsində yaxından iştirak etmiş, fədakarlıqlar göstərmişdir. Onun şücaəti nəticəsində Qaladərəsi kəndini keçməyə cəhd edən iki erməni cəsusu yaxalanmışdır. Salatın Əsgərovanın həyatına qəsd edən quldurların ələ keçirilməsində də onun böyük əməyi olmuşdur. 1991-ci ilin yazında Qaladərəsi kəndini erməni quldurlarından təmizləmək məqsədilə plan hazırlanır. Gecədən səhərə kimi davam edən ağır döyüşdə erməni yaraqlıları güclü müqavimətlə rastlaşdılar və geri çəkilməyə məcbur oldular.

İsrafil Şahverdiyev öz rotası ilə 1992-ci il sentyabrın 19-dan noyabrın 17-ə qədər Hocaz qayası və Hocaz kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. O, dəfələrlə kəşfiyyata getmiş, düşmənin yerinin təyin olunmasında qəhrəmanlıq göstərmişdir. 6 yanvar 1994-cü il... Onun rotası Füzuli rayonunun kəndlərini erməni işğalından azad etmək üçün döyüşə girir. Rota Horadiz qəsəbəsini, eləcə də digər 4 kəndi azad edir.

İgid komandirin son döyüşü 13 yanvar 1994-cü ildə olur. Rota bir neçə istiqamətdən hücumə keçərək, düşmənin əsas qüvvəsini sarsıdır. Düşmənin müqaviməti qırılmaqda idi. Cəsur komandir yaralı döyüşçülərimizə kömək etmək üçün pulemyotun arxasına keçir. Bu an qarşı tərəfdən atılan mərmii onun həyatına son qoyur.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilib.

Laçın rayon orta məktəblərindən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

ŞAMOYEV FİRÜDDİN İSA oğlu

1962-ci il fevral ayının 7-də Qazax şəhərində doğulmuşdur. Orta təhsilini Qazax şəhərində almışdır. 1981-83-cü illərdə Qazax rayon Hərbi Komissarlığının çağırışı ilə həqiqi hərbi xidmətdə olmuşdur. Ordudan tərxis olunduqdan sonra doğulduğu Qazax şəhərinə gələrək, Təmir-Tikinti İdarəsində çilingər kimi işə başlayır.

Ermənilərin 1988-ci ildən başlanan əsassız ərazi iddiaları, onların törətdiyi qanlı cinayətlər, Vətənin bütün qeyrətli oğulları kimi Firuddini də hədsiz dərəcədə hiddətləndirirdi. Dağlıq Qarabağda, eləcə də digər sərhəd bölgələrimizdə axıdılan günahsız qanlar ara vermirdi. Kəndlərimiz talan edilir, əhali təlaş içində yaşayırdı. F.Şamoyev 1991-ci il iyulun 8-də könüllülərdən ibarət dəstəyə yazıldı. O, 707 sayılı hərbi hissənin minaatan bölüyünün komandiri vəzifəsinə təyin olundu. Cəsur komandir Qazax rayonunun Bağanis Ayrıım, Məzəm, Quşçu Ayrıım və digər kəndlərinin müdafiəsində dəfələrlə iştirak etmiş, düşmənin atəş nöqtələrinin məhv edilməsində rəşadət göstərmişdi. 1992-ci il aprel ayının 13-ü... Quşçu Ayrıım kəndi ətrafında gedən ağır döyüş... O, bu döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Həyatda üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Şamoyev Firuddin İsa oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Qazax şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Qazax şəhərindəki orta məktəblərdən biri qəhrəmanın adını daşıyır.

ŞİKAROV ŞİKAR ŞÜKÜR oğlu

3 dekabr 1953-cü ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1961-ci ildə 164 sayılı orta məktəbə getmiş, 1971-ci ildə 46 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. Elə həmin il

Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinə qəbul olunmuşdur. 1975-ci ildə təhsilini fərqlənmə diplomu ilə başa vurduqdan sonra, təyinatla Primorsk vilayətindəki hərbi hissələrin birində rota komandiri kimi fəaliyyətə başlamışdır. O, işləyə-işləyə təhsilini artırmağı da unutmamışdır. 1986-cı ildə Moskvada Frunze adına Hərbi Akademiyaya qəbul olunur. 1989-cu ildə Akademiyanı bitirərək, polkovnik-leytenant rütbəsi ilə

Ukraynanın Luqansk şəhərində yerləşən hərbi hissələrdən birinə qərargah rəisi göndərilir. O, eyni zamanda, Almaniyada təkmilləşdirmə kursu da keçir.

1990-cı ildə 20 Yanvar hadisəsindən sonra Azərbaycana qayıdır. O, Mülki Müdafiə Baş Qərargahında əməliyyat şöbəsinin rəisi, 1992-ci ilin fevral ayında isə Respublika Müdafiə Nazirliyi Baş Qərargah rəisinin birinci müavini təyin edilir. Xidməti vəzifəsi ilə əlaqədar olaraq tez-tez sərhəd bölgələrində olurdu. 1992-ci il mart ayının əvvəllərində Goranboy rayonuna gələrək, işğal olunmuş ərazilərin erməni yaraqlılarından azad olunması əməliyyatını hazırlayır və həmin əməliyyata bilavasitə rəhbərlik edir. Rayonun bir sıra kəndləri düşmən tapdığından azad olunur. Növbəti dəfə Ağdərədə uğurlu əməliyyat həyata keçirdi. Bu əməliyyat nəticəsində düşmənin xeyli hərbi texnikası, canlı qüvvəsi məhv edildi, ən başlıcası isə, Tərtər rayonunun top və raket atəşinə tutulmasına son qoyuldu. Hələ qarşıda onu çətin əməliyyatlar gözləyirdi. 1992-ci il iyunun 13-də yenidən Ağdərəyə yola düşdü. Düşmən təslim olmaq istəmirdi. Gərgin vəziyyət yaranmışdı. Şikar Şikarov batalyonu ayağa qaldıraraq, hücum əmri verdi. Bir qədər sonra ermənilər geri çəkilməyə başladılar. Lakin Şikar Şikarov bu döyüşdə həlak oldu. Uğurlu döyüş əməliyyatları nəzərə alınaraq ona polkovnik rütbəsi verilmişdi.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə polkovnik Şikarov Şikar Şükür oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Qobustan rayon Sündü kənd orta məktəbi onun adını daşıyır.

ŞÜKÜROV ŞAHLAR ƏVƏZ oğlu

17 may 1952-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Zülfüqarlı kəndində doğulmuşdur.

Məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutuna (indiki İqtisad Universiteti - red.) daxil olmuşdur. 1972-ci ildə təhsilini bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılmışdır. Ordu sıralarından tərxis olunduqdan sonra Bakıdakı islah-əmək müəssisələrinin birində işləmişdir. Sonra fəaliyyətini Ucar rayon Daxili İşlər Şöbəsinə davam etdirmişdir.

1986-cı ildə Rostov Ali Polis Akademiyasını bitirmişdir. 1987-ci ildə Zərdab rayon DİŞ-də əməliyyat işləri üzrə rəis müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir. Polis mayoru rütbəsi almışdır.

O, tez-tez qaynar nöqtələrdə olur, erməni yaraqlılarına qarşı aparılan əməliyyatlarda fəal iştirak edirdi. 1990-cı il iyul ayının 11-də hərbi qulluqçuların müşayiəti ilə Tərtər-Kəlbəcər yolu ilə hərəkət edən maşın karvanı Ağdərə ərazisindən keçərkən, düşmənin qəfil hücumu ilə rastlaşdı. O, bu qeyri-bərabər döyüşdə son nəfəsinə qədər döyüşdü və qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. İki övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə polis mayoru Şükürov Şahlar Əvəz oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Kəlbəcər rayonunun Zülfüqarlı kəndində dəfn edilmişdir.

Zərdab rayonunda adına küçə var. Rayondakı məktəblərin birinə onun adı verilmişdir.

TAĞIZADƏ ELDAR ABDULLA oğlu

1963-cü il sentyabrın 6-da Bakı şəhərində ziyalı ailəsində doğulmuşdur. 1970-80-ci illərdə Nəsimi rayonundakı 164 sayılı orta məktəbdə təhsil almışdır. Məktəbi bitirdikdən sonra Bakı Dövlət Universitetinə daxil olmuş və 1985-ci ildə biologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Eldar polis orqanlarında işləməyi arzulayırdı. Hələ Elmlər Akademiyasının Botanika İnstitutunda çalışarkən Səbail Rayon DİŞ-nin cinayət-axtarış şöbəsi ilə əməkdaşlıq edirdi. Nəhayət, 1988-ci ildə arzusu həyata keçdi. O, Daxili İşlər Orqanlarına işə qəbul edildi. 1989-cu ildə Sverdlovsk şəhərində cinayət axtarışı üzrə ali ixtisasatırma kursu keçdi. Baş leytenant E.Tağızadə Səbail rayon DİŞ-də əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə təsdiq olundu. Sonra DİN-nin millətlərarası münasibətlər şöbəsində daha məsul vəzifəyə irəli çəkildi.

O, işi ilə bağlı tez-tez döyüş bölgələrinə ezam olunur, ermənilər tərəfindən əsir götürülən əsgərlərimizin azad edilməsində, girovların dəyişdirilməsində yaxından iştirak edirdi. Vəzifəsinin öhdəsindən layiqincə gəldiyini nəzərə alaraq, 1991-ci ildə ona kapitan rütbəsi verilmişdi.

Bundan sonra o, DİN-nin Terrorizm və Banditizmə Qarşı Mübarizə İdarəsi rəisinin müavini vəzifəsinə təyin edildi.

3 iyun 1992-ci il... E.Tağızadə yenidən Qarabağa ezam olundu. O, “Şaka” ləqəbli təhlükəli qatili və onun dəstəsini zərərsizləşdirmək üçün əməliyyata rəhbərlik edirdi. Eldar öz dəstəsi ilə “Şaka”nın gizləndiyi evi müəyyən edərək mühasirəyə alır. Qatilə təslim olmaq təklif edilir. O, polis əməliyyatçılarına atəş açır. Eldar özünü təhlükə altına ataraq, əlverişli məqam seçib “Şaka”nın gizləndiyi binaya daxil olur.

Eldarın silahsız olduğunu görən qatil, gülləni onun sinəsinə çaxır. Cəsur kapitan qəhrəmancasına həlak olur.

Ailəli idi. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 3 sentyabr 1992-ci il tarixli 162 sayılı fərmanı ilə Tağızadə Eldar Abdulla oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Təhsil aldığı 164 sayılı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır. Bakı şəhərindəki küçələrdən birinə onun adı verilmişdir.

TEYMUROV RİZVAN RƏHMAN oğlu

16 aprel 1967-ci ildə Şuşa rayonunun Quşçular kəndində ziyalı ailəsində doğulmuşdur. 1984-cü ildə doğma kəndində orta məktəbi bitirdikdən sonra bir il sovxozda işləmişdir. 1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmış, əsgəri xidmətini Omsk şəhərində başa vurduqdan sonra Vətənə dönmüşdür. O, 1987-ci ildə iş dalınca Rusiyanın Arxangelsk vilayətinə gedir. Lakin torpaq qeyrəti 1990-cı ildə onu yenidən Vətənə dönməyə vadar edir. O, bir müddət doğma rayonunda işə xidməti sahəsində işləyir. Şuşa rayon DİŞ-nin nəzdində Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsi yaradılanda o, tərəddüd etmədən bu dəstəyə daxil olur. Qorxubilməz, cəsur

döyüşçülərdən ibarət olan bu dəstə Qaradağlı, Sırxavənd, Umudlu, Meşəli, Cəmilli kəndlərində, habelə Xankəndində erməni yaraqlılarının zərərsizləşdirilməsində və tərkisilah edilməsində qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir. Rizvan Teymurov Qarabağ torpağını qarış-qarış gəzmişdi. O, Xankəndi, Kərkicahan ətrafındakı döyüşlərdə rəşadətlə vuruşmuşdur.

9 dekabr 1991-ci il... Cəsur əsgərin son döyüşü... Rizvan səhər tezdən əməliyyata gedəcəkdə. O, dincəlməli idi. Gecədən xeyli keçsədə gözünə yuxu getmirdi. O, qalxıb yoldaşlarının yanına - Kərkicahana getməyi qərara aldı. Gecə erməni yaraqlıları qəfil hücumla keçidilər. Lakin cəsur döyüşçülərimizin qarşısında tab gətirə bilməyəcəklərini görüb geri çəkildilər. O, Xankəndi-Kərkicahan ətrafında gedən qanlı döyüşdə qəhrəmancasına həlak oldu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Teymurov Rizvan Rəhman oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Şuşa rayonunun Quşçular kəndində dəfn edilmişdir.

Bakının Nizami rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

TƏHMƏZOV PAŞA QURBAN oğlu

23 mart 1949-cu ildə Lənkəran şəhərində doğulmuşdur. 1964-cü ildə burada 6 sayılı orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirmişdir. 1967-ci ildə təhsilini şəhər fəhlə-gənclər məktəbində davam etdirmişdir. Əmək fəaliyyətinə Əhaliyə Məişət Xidməti İstehsalat Kombinatında usta köməkçisi kimi başlamışdır. Sonralar bu müəssisədə usta işləmişdir. Ölkəmizin təcavüzkar Ermənistan tərəfindən elan olunmamış müharibəyə cəlb edilməsindən sui-istifadə edən cinayətkar qruplar hər vaxtlə dövləti parçalamaq və öz çirkin niyyətlərini həyata keçirməyə çalışırdılar. Onlar respublikanın müxtəlif yerlərində ixtişaşlar törədirdi, əhalini qorxu və təşviş içərisində saxlayırdılar. 23 avqust 1993-cü ildə Azərbaycanın cənub bölgəsində də

vəziyyət olduqca gərgin idi. Əlikram Hübətovun başçılıq etdiyi cinayətkar dəstə “Talış Muğan Respublikası” yaratmaq xülyası ilə Lənkəranda və ona yaxın olan rayonlarda özbaşınalıq edir, silah gücünə qanuni hökumət strukturlarını ələ

keçirirdi. Xalqın qəhrəman oğulları cinayətkar ünsürlərə qarşı mübarizəyə qalxdılar. Paşa Təhməzov da onların arasında idi. O, Vətəni azad, bütöv və firavan görmək istəyirdi. Xalq Hərəkatının Önündə gedir, cinayətkar dəstənin məhv edilməsində əlindən gələni əsirgəməirdi. Paşa Təhməzov dövlətçiliyimizi, müstəqilliyimizi və ərazi bütövlüyümüzün qorunmasını hər şeydən uca tutdu. Öz idealına sadıq qalan Paşa bu yolda şəhidlik

zirvəsinə ucaldı.

Ailəli idi. Üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 24 avqust 1993-cü il tarixli 740 sayılı fərmanı ilə Təhməzov Paşa Qurban oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Lənkəran şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Lənkəran şəhərindəki küçələrdən biri onun adını daşıyır. Yaşadığı binanın önünə xatirə lövhəsi vurulmuş, “23 Avqust” meydanında büstü qoyulmuşdur.

YƏHYAYEV ELŞAD MƏMMƏDHƏNİFƏ oğlu

5 may 1966-cı ildə Şəki şəhərində doğulmuşdur. 1973-cü ildə 12 sayılı Şəki şəhər orta məktəbinə getmişdir. 1977-ci ildə atasının iş yerinin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq ailəlikə Bakıya köçürlər. 1983-cü ildə Xətai rayonundakı 56 sayılı

orta məktəbi bitirir. 1984-cü ildə Vətən qarşısında öz borcunu vermək üçün hərbi xidmətə yola düşür. 1986-cı ildə xidmətini başa vurur. 1987-ci ildə Saratov Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinə daxil olur. 1991-ci ildə ali məktəbi bitirib, leytenant rütbəsi ilə doğma Vətənə qayıdır. Bu zaman artıq Dağlıq Qarabağda və Ermənistanla həmsərhəd olan bölgələrdə qızğın döyüşlər gedirdi. Elşad torpaqlarımızın müdafiəsində iştirak etmək üçün DİN-ə müraciət edir. Onu Daxili Qoşunlarda təqvim komandiri təyin edirlər.

E.Yəhyayev Sırxavənd, Naxçıvanik, Papravənd kəndlərində yüksək döyüş rəşadəti göstərir.

Onun təqimi Naxçıvanik kəndini düşməndən təmizləmək əmrini almışdı. Bu vaxt məlumat gəlir ki, döyüşçülərimizin bir hissəsi mühasirəyə düşüb. O, cəld hücumu keçir. Ağır döyüşlər nəticəsində düşmən itki verərək geri çəkilir. Uzaqdan atılan snayper gülləsi cəsur komandirin ömrünü qırır. E.Yəhyayev 20 iyun 1992-ci ildə qəhrəmancasına həlak olur.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixi 264 sayılı fərmanı ilə Yəhyayev Elşad Məmmədhəniyə oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. 12 sayılı Şəki şəhər orta məktəbi onun adını daşıyır. 56 sayılı Bakı şəhər orta məktəbində isə büstü qoyulmuşdur.

YUSİFOV NAIQ NƏSİR oğlu

5 yanvar 1970-ci ildə Tovuz rayonunun Ağdam kəndində doğulmuşdur. 1987-ci ildə burada orta məktəbi bitirmişdir. Bir müddət sovxozda işləmiş və 1988-

ci ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılmışdır. Əsgəri xidmətini Gürcüstan Respublikasının Texakaya şəhərində yerləşən rabitə batalyonunda başa vurmuş və 1990-cı ilin mayında Vətənə dönmüşdür. Həmin vaxtlarda respublikada gərgin vəziyyət yaranmışdı. Azərbaycanın Ermənistanla sərhəd bölgələri, demək olar ki, nəzarətsiz qalmışdı. Hələ Milli Ordu yaradılmadığına görə ərazilərə yalnız yerli özünümüdafiə dəstələri nəzarət edirdilər. Naiq də kənddə yaradılmış özünümüdafiə dəstəsinə yazılır. Onun ilk döyüşü “Çənlibel”

deyilən yerdə olur. Bir dəstə erməni yaraqlıları Ağdam kəndinə tərəf irəliləyirdi. Bu vaxt döyüş dostları onun köməyinə çatır. Güclü müqavimətə rast gələn ermənilər pərən-pərən düşərək geri çəkilməyə məcbur olurlar. O, bu döyüşdən daha da ruhlanır.

24 mart 1992-ci il... Erməni quldurları Tovuz rayonunun Koxa-Nəbi kəndinə hücumə keçirlər. Naiq özünü döyüş yerinə çatdıranda kənd od içində yanırı. O, cəld qumbaraatını düşmənin PDM-a tuşlayır. Bir an içində maşını alov bürüyür. Naiq döyüş yoldaşlarını mühasirədən xilas etmək üçün irəliyə cumur. Lakin amansız ölüm onu haqlayır. Qumbara qəlpəsi onu yerə yığır. Ayağa qalxmağa cəhd göstərir, bacarmır. Ona yaxınlaşan quldurlara avtomatdan atəş açır. Son gülləsi qalincaya qədər vuruşur. Düşmənin əlinə keçməmək üçün əlindəki qumbaranı sinəsinə sıxır. Özü ilə bərabər ona yaxın erməni quldurunu da məhv edir.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 7 iyun 1992-ci il tarixli 833 sayılı fərmanı ilə Yusifov Naiq Nəsir oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Tovuz rayonunun Ağdam kəndində dəfn edilmişdir.

Vaxtilə təhsil aldığı orta məktəb qəhrəmanın adını daşıyır.

YUSİFOV ROMAN YASƏF oğlu

28 iyul 1973-cü ildə Dəvəçi rayonunda doğulmuşdur. 1980-ci ildə burada 2 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə daxil olmuş, 1990-cı ildə onuncu sinfi bitirmişdir. 1992-ci ildə Milli Orduya çağırılmışdır. Bir müddət Naxçıvan şəhərində hərbi təlim keçdikdən sonra Sədərək rayonuna göndərilir. O vaxt erməni qəsbkarları Naxçıvana tez-tez hücumlar edir, hər vəchlə oranı zəbt etməyə çalışırdılar. Ermənistanla həmsərhəd olan Sədərək rayonu əsl döyüş meydanına çevrilmişdi. Roman Yusifov bu döyüşlərdə Vətən qarşısında borcunu mərdliklə yerinə yetirirdi. 1992-ci ilin oktyabr ayında o, yaralanır. Əvvəlcə Naxçıvanda, sonra isə Bakı şəhərində müalicə olunur. Müalicədən sonra xidmətini 777 sayılı hərbi hissədə davam etdirir.

Gənc əsgər nümunəvi davranışı və yüksək hərbi hazırlığı ilə burada da yoldaşlarına örnək olur. O, komandirin təqdimatı ilə birillik zabitlər kursuna göndərilir. Roman Yusifov kursu müvəffəqiyyətlə başa vuraraq leytenant rütbəsi alır və yenidən hərbi hissəyə qayıdır. Onu təqdimatı ilə komandiri təyin edirlər.

17 mart 1995-ci ildə ölkədə sabitlik yenidən pozuldu. Bakıda az qala vətəndaş müharibəsi başlayacaqdı. Ürəklər həyəcəyə idi. Dövlət çevrilişinə cəhd edənlərin məqsədi yeni qurulmuş dövləti devirib, ölkədə anarxiya yaratmaq idi.

Milli Ordu vətəndaş müharibəsinin qarşısını məharətlə aldı, qara niyyətlər puç oldu. Qəlbi vətən sevgisi ilə döyünən Roman Yusifov bu hadisələrə biganə qala bilməzdi. O, dövlətçiliyimiz yolunda öz canını qurban verdi.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Yusifov Roman Yasəf oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Dəvəçi rayonunun Qalagah kəndində dəfn edilmişdir.

Oxuduğu 2 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır.

YUSİFOV ZAKİR TOFIQ oğlu

29 sentyabr 1956-cı ildə Bakı şəhərində doğulmuşdur. 1974-cü ildə 194 sayılı orta məktəbi bitirdikdən sonra Sasovski adına Mülki Təyyarəçilik Məktəbinə daxil olmuşdur. 1977-ci ildə təhsilini başa vuraraq, Yevlax aviadəstəsində əmək fəaliyyətinə başlamışdır. AN-2 təyyarəsinin komandiri, eskadrilya komandirinin müavini, eskadrilya komandiri, uçuşu təşkil və təminatmə müfəttişliyinin təyyarəçi-müfəttişi... Belə çətin, məsul vəzifələrdə çalışsa da ali təhsil almağı da unutmurdu. O, 1988-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsinin qiyabi

şöbəsini bitirmişdir. Respublikada ilk hərbi vertolyot eskadrilyasının yaradılması nə qədər ağır və çətin iş olsa da, o, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Yavər Əliyevlə birlikdə bu işi öz öhdəsinə götürmüşdü. Zakir Yusifov az vaxtda Mİ-24 vertolyotunu bütün incəliklərinəcən öyrənmişdi. Sonra döyüş tapşırıqları, Qarabağa uçuşlar... Bu uçuşlar arasında ən yadda qalarlardan biri, sözsüz ki, aprel ayının 11-də Füzuli-Xocavənd istiqamətində həyata keçirdikləri uçuş idi. Zakir Yusifov həmin gün ilk dəfə idi ki, hərbi vertolyot komandiri kimi havaya qalxmışdı. Uçuş uğurlu oldu. Onlar döyüş tapşırığını müvəffəqiyyətlə yerinə yetirib geri qayıtdılar. Cəsur komandir yüzdən artıq hərbi uçuş keçirərək Əsgəran, Füzuli, Xocavənd, Tərtər, Ağdərə, Şuşakənd uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmiş və Azərbaycan Hərbi Aviasiyasının döyüş salnaməsinə şanlı səhifələr yazmışdır. 11 oktyabr 1992-ci il... Zakir Yusifovun son uçuşu... Səfiyan kəndində növbəti əməliyyat zamanı onun vertolyotu vuruldu. Bütün heyət həlak oldu.

Ailəli idi. İki qızı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Yusifov Zakir Tofiq oğluna ölümündən sonra “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Vaxtilə oxuduğu 194 sayılı orta məktəb və Bakının Nizami rayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

ZÜLFÜQAROV ELXAN QAÇAY oğlu

29 iyun 1954-cü ildə Füzuli rayonunun Hoğa (Üçbulaq) kəndində doğulmuşdur. 1969-cu ildə Bünyad Sərdarov adına 1 sayılı orta məktəbin səkkizinci sinfini bitirmiş, sonra orta təhsilini 1 sayılı Yevlax şəhər orta məktəbində tamamlamışdır. 1971-ci ildə Mingəçevir Politeknik Texnikumuna qəbul olmuşdur. 1972-ci ildə Füzuli rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə göndərilmişdir. 1974-cü ildə xidmətini Ukrayna Respublikasında başa vurduqdan sonra, texnikumda yarımçıq qalmış təhsilini tamamlamışdır.

O, 1975-ci ildə Novosibirsk şəhər Milis Şöbəsinə təyinat alır. Burada milis baş leytenantı rütbəsinə qədər yüksəlir. Elxan Zülfüqarov 1988-ci ildə məlum Dağlıq Qarabağ hadisələri ilə əlaqədar olaraq doğma yurdunun müdafiəsində iştirak etmək üçün bir çox həmvətənlərimiz kimi ailəsi ilə birlikdə Vətənə qayıdır.

1992-ci ildə Milli Ordu sıralarına qoşulur. Bölmə komandiri kimi Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Füzuli bölgələrində 40-dan çox əməliyyatda iştirak edir və

özünü bacarıqlı hərbi kimi göstərir. Qısa müddətdə kapitan rütbəsinə yüksəlir. O, 702 sayılı hərbi hissədə kəşfiyyat komandirinin köməkçisi vəzifəsinə təyin edilir. Erməni, rus dillərini mükəmməl bildiyinə görə dəfələrlə kəşfiyyata gedir, düşmənin mühüm strateji obyektlərinin aşkara çıxarılıb məhv edilməsində bilik və bacarığını əsirgəmir. Elxan Zülfüqarov 4 yanvar 1994-cü ildə yenidən kəşfiyyata yollanır. Onun əldə etdiyi mühüm məlumatlardan sonra rayonun 19 kəndi erməni yaraqlılarından təmizlənir, xeyli hərbi texnika və silah qənimət götürülür. Elə həmin gecə - 5 yanvar 1994-cü ildə Şükürbəyli kəndi uğrunda gedən qeyri-bərabər döyüşdə Elxan qəhrəmancasına həlak oldu.

Ailəli idi. Dörd övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 203 sayılı fərmanı ilə Zülfüqarov Elxan Qaçay oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir. Bakı şəhərinin Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

ZÜLFÜQAROV SAMİR XƏLİL oğlu

3 iyul 1976-cı ildə Dəvəçi rayonunun Ağbaş kəndində dünyaya göz açmışdır. O, səkkizinci sinfə kimi burada oxumuşdur. Ailə vəziyyəti ağır olduğu üçün, məktəbi yarımçıq qoyaraq atası ilə bərabər işləmiş, ailələrinə dayaq olmuşdur. 1994-cü ilin avqustunda Dəvəçi rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordu sıralarına həqiqi hərbi xidmətə göndərilmişdir.

Samir Zülfüqarov Yaşma qəsəbəsində yerləşən hərbi hissələrin birində xidmət edirdi. Vətəni canından əziz tutan bu gənc əsgər hərbi xidmətini şəərəflə yerinə yetirir və bundan qürur duyurdu. Komandirləri nizamintizamlı, nümunəvi əsgər olduğunu nəzərə alaraq ona qısamüddətli məzuniyyət vermişdilər. Bu vaxt respublikada vəziyyət yenidən gərginləşmişdi. Bir qrup cinayətkar üsürlərdən ibarət silahlı dəstə hakimiyyəti ələ keçirmək üçün dövlət çevrilişi etmək istəyirdi. Samir bu hadisədən bərk narahat olmuşdu. Belə bir vaxtda o, evdə necə otura bilərdi?

Cəld hərbi paltarını geyinib, döyüş yoldaşlarının yanına qayıtdı. Milli Ordunun əsgərləri dövlət çevrilişinə cəhd edən qüvvələrlə üz-üzə dayanmışdı. Onlarla aparılan danışıqlar nəticə vermədi. Qan töküldü. Samir dövlətçiliyimiz, suverenliyimiz uğrunda canını qurban verdi. 17 mart 1995-ci ildə o, əbədiyyətə qovuşdu.

Subay idi.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Zülfüqarov Samir Xəlil oğluna ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Dəvəçi rayonunun Ağbaş kəndində dəfn edilmişdir.

Dəvəçi rayon 3 sayılı orta məktəb onun adını daşıyır. Məktəbdə büstü qoyulmuşdur.

Onlar “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adını şərəflə daşıyırlar.

Onlar torpaqlarımızın azadlığı uğrunda ölüm-dirim vuruşuna bu gün də hazırdırlar.

ABDULLAYEV MAŞALLAH BABAKİŞİ oğlu

1950-ci il may ayının 27-də Goranboy rayonunun Kəpənəkçi kəndində anadan olmuş, səkkizinci sınıfdakı 1 sayılı Goranboy şəhər orta məktəbində təhsil almışdır. Sonra təhsilini fəhləgənclər məktəbində davam etdirmişdir. 15 yaşlı Maşallah Goranboy Subartezian Quyularının İstismarı İdarəsində işə düzəlir. Sonra Sumqayıt Alüminium Zavodu... 1969-cu ildə hərbi xidmətə çağırılır. O, 1971-ci ildə Kerç şəhərində ordudan tərxis olunaraq Bakıya gəlir və Neft Daşlarında işə düzəlir.

Maşallah Abdullayev 1973-cü ildə Bakı Bədən Tərbiyəsi Texnikumuna qəbul olunur və buranı müvəffəqiyyətlə bitirib, 1975-ci ildə təyinatla doğma rayonlarına, vaxtilə təhsil aldığı 1 sayılı orta məktəbə müəllim göndərilir. O, pedaqoji fəaliyyətə başladığı ilk gündən müəllimlərin və şagirdlərin dərin hörmətini qazanır, yeniyetmələrin idmana həvəsini daha da artırır.

Ermənilərin sıx yaşadıkları Qaraçınar, Mənəş, Erkəc, Buzluqdan azərbaycanlılar yaşayan Zeyvə, Todan və digər kəndlərə basqınlar edilir, evlər yandırılır, günahsız insanlar əsir götürülürdü. Belə bir çətin məqamda el təəssübünü çəkən M.Abdullayev sinəsini irəli verərək, Goranboylu gəncləri bir yerə topladı.

Goranboy rayonunda erməni quldurlarına qarşı mübarizəyə başlayan ilk könüllü dəstələrin yaradılmasında M.Abdullayevin xidmətləri əvəzsizdir. Bu dəstələrin batalyon şəklində formalaşmasında da onun böyük xidmətləri olmuşdur. Keçmiş Şaumyan kəndinin (indiki Ağcakənd - red.) erməni işğalçılarından təmizlənməsində goranboyluların yazdığı qəhrəmanlıq salnaməsinə M.Abdullayevin də adı həkk olunmuşdur. Göstərdiyi cəsarət, qəhrəmanlıq onu həmyerlilərinin gözündə daha da ucaltdı. O, Respublika Ali Sovetinə (Milli Məclisə) deputat seçildi. Deputatlığı dövründə öz missiyasını bacarıqla yerinə yetirdi. 1992-ci ildə Maşallah Abdullayevə daha bir çətin və məsuliyyətli vəzifə etibar edildi: o, Respublika Müdafiə Nazirliyi nəzdində briqada komandirinin müavini vəzifəsinə təyin olundu. Həmin briqada Tərtər, Goranboy və Yevlax ərazilərinə nəzarət edirdi. Goranboy və Ağdərənin erməni işğalçılarından təmizlənməsində bu briqadanın əvəzsiz rolu olmuşdur.

Mayor rütbəsindən yüksələn Maşallah Abdullayev 1992-ci ilin avqustundan 1993-cü ilin iyul ayınadək Goranboy Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsində işləmişdir. Hal hazırda öz şəxsi təsərrüfatı ilə məşğuldur. İğidliyə görə general M.Əsədov adına mükafata layiq görülmüşdür. Maşallah Abdullayev bu gün də el-oba ilə birgə nəfəs alır, rayonun ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edir.

Ailəlidir. Bir övlad atasıdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə Abdullayev Maşallah Babakışi oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

AĞAYEV ELDAR ƏSGƏR oğlu

1955-ci il sentyabrın 29-da Tbilisi şəhərində hərbi ailəsində dünyaya göz açmışdır. O, 6 yaşında olanda, atasının hərbi xidmətinin başa çatması ilə əlaqədar ailəsi ilə Bakıya köçmüşdür. 1962-ci ildə 20 sayılı orta məktəbə getmiş, sonra təhsilini 134 sayılı məktəbdə davam etdirmişdir. 1972-ci ildə Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbinə daxil olmuşdur. 1976-cı ildə təhsilini başa vurub, motoatıcı ixtisası ilə Kalininqrad vilayətinin Qusev şəhərində hərbi xidmətə başlamışdır. O, 1978-ci ildə Kamçatka yarımadasında, 1981-84-cü illərdə Amur vilayətinin Obluçye şəhərində motoatıcı bölüyünün komandiri, 1984-86-cı illərdə isə məhdud sovet qoşunları tərkibində Əfqanıstanda 395-ci motoatıcı alayın motoatıcı taborunun kəşfiyyat rəisi, sonra isə həmin alayın kəşfiyyat bölüyünün komandiri olmuşdur.

E.Ağayev Əfqanıstanda xidmətini başa vurduqdan sonra Kalininqrad şəhərinə göndərilmişdir. 1989-cu ilə qədər burada motoatıcı alayın kəşfiyyat rəisi vəzifəsində işləmişdir. Bu müddətdə təhsilini davam etdirmiş, Solneçnoqorsk şəhərində Ali Zabitlər Kursunu bitirmiş, sonra xidmətini Almaniyada yerləşən Qərb Qoşun Qrupunda davam etdirmişdir. Onu əvvəlcə, 70-ci tank alayının kəşfiyyat rəisi, sonra isə Drezden 9-cu Əlahiddə Qvardiya kəşfiyyat taborunun komandiri təyin etmişlər.

Erməni quldurlarının torpaqlarımıza təcavüzü ilə əlaqədar olaraq o, 1992-ci ildə komandanlığa raport yazaraq Azərbaycana qayıtmışdır. Eldar Ağayev Milli Ordunun tərkibində özünün yaratdığı 775-ci reydlə dəstəsinin komandiri kimi fəaliyyətə başladı. Bir müddətdən sonra isə 776-cı kəşfiyyat taborunu yaratdı və onun komandiri oldu.

O, 1997-ci ilə qədər həmin vəzifədə çalışmışdır. Onun rəhbərlik etdiyi tabor dəfələrlə torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir. 1995-ci ildə dövlətçiliyimizə qarşı çıxan “OMON”çuların tərkisilahlı edilməsində də taborun böyük xidmətləri olmuşdur. Təsədüfi deyil ki,

döyüş tapşırıqlarını layiqincə yerinə yetirən hərbi hissənin 18 əsgər və zabiti ən yüksək fəxri ada - “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına, qalanları isə Azərbaycan Respublikasının orden və medallarına layiq görülmüşlər.

E.Ağayev 1997-ci ildən 2000-ci ilədək Azərbaycan Politeknik İnstitutunda (indiki Texniki Universitet - red.) hərbi kafedranın rəisi olmuş, 2000-ci ildən 2001-ci ilə qədər isə BAÜKM-nin kəşfiyyat kafedrasının rəisi vəzifəsində çalışmışdır. Onun xidmətləri bir çox mükafatlarla qiymətləndirilmişdir. Əfqanıstanda döyüş əməliyyatlarını müvəffəqiyyətlə yerinə yetirdiyinə görə “Qırmızı Ulduz” ordeni, “İgidliyə görə” medalı və SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı ilə təltif edilmişdir.

Qarabağ döyüşlərində göstərdiyi şücaətə görə “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə polkovnik Ağayev Eldar Əsgər oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir. O, bu gün də öz şərəfli işini Ədliyyə Nazirliyində Məhkəmə Qərarlarının İcrası Baş İdarəsinin təlim-tədris mərkəzinin rəis müavini vəzifəsində layiqincə davam etdirir.

Ailəlidir. Bir övladı var.

ALLAHVERDİYEV BƏXTİYAR ƏZİZULLA oğlu

10 iyun 1974-cü ildə Bakı şəhərində dünyaya göz açıb. 1991-ci ildə Bakıdakı 199 sayılı orta məktəbi bitirib.

1992-ci ilin avqust ayında Nərimanov rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Ordumuzun sıralarında xidmətə çağırılıb. Bəxtiyar 776 sayılı hərbi hissədə əsgəri xidmətə başlayır və tez bir zamanda komandirlərin hörmətini qazanır.

O, 1992-ci ilin oktyabrında cəbhəyə yola düşür. Əvvəlcə Qubadlı bölgəsində gedən qanlı döyüşlərdə iştirak edir. Sonra Füzuli, Murovdağ əməliyyatlarında əsl qəhrəmanlıq nümunəsi göstərir. 1994-cü ildə onu Tərtər, Ağdərə bölgəsinə göndərirlər. Bəxtiyar müddətdən artıq xidmətə keçirilir.

O, harada, hansı cəbhədə xidmət etməsindən asılı olmayaraq, hər yerdə öz əsgəri andına sadıq qalır, onu layiqincə yerinə yetirməyə çalışırdı. Cəsur, qorxmaz və yetkin hərbiçisi olduğunu nəzərə alan komandanlıq onu qrup komandiri təyin edir.

Ən qaynar nöqtələrdə göstərdiyi misilsiz döyüş rəşadətində görə Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Allahverdiyev Bəxtiyar Əzizulla oğlu “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

1995-ci ildə Müdafiə nazirinin əmri ilə B.Allahverdiyevi hərbi biliyini artırmaq məqsədilə Türkiyə Respublikasına göndərilir. 1996-cı ildə o, ixtisas kursunu müvəffəqiyyətlə başa vurub, doğma hissəyə qayıdır. 1997-ci ildə isə gizir rütbəsi alaraq, 196 sayılı hərbi hissənin kəşfiyyat təqımına komandir təyin olunur.

B.Allahverdiyev 1998-99-cu illərdə Zabitləri Təkmilləşdirmə və Gizirlər kurslarında təminat təqımının komandiri, 1999-2000-ci illərdə isə Bakı Ali Komandirlər Məktəbində taktika kafedrasının təlimatçısı vəzifələrində çalışmışdır. Həmin ilin oktyabr ayında ordudan tərxis olunmuşdur. O, 2001-ci ildə işləyə-işləyə Polis Akademiyasında təhsilini davam etdirmişdir. Xətai rayon Əlahiddə Polis İdarəsinin Polis Bölüyündə çalışmışdır. Hazırda İsmayılı rayonunda sahə müvəkkili vəzifəsində çalışır.

Subaydır.

ATAKİŞİYEV İNTİQAM VAHİD oğlu

7 aprel 1974-cü ildə Qəbələ rayonunun Tüntül kəndində kolxozçu ailəsində anadan olub. 1991-ci ildə Tüntül kənd orta məktəbini bitirib. 1992-ci ildə Qəbələ rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılıb. Ordu sıralarında nümunəvi əsgər kimi xidmət edir. Yüksək əsgəri keyfiyyətlərini nəzərə alıb, onu Türkiyəyə hərbi zabitlər kursuna göndərilir.

O, orduya çağırıldığı ilk günlərdən ön cəbhədə olmuşdur. Ağdam, Tərtər və Qubadlı rayonlarında gedən ağır döyüşlərdə Öz şücaətini nümayiş etdirmişdir.

İntiqam Murovdağ döyüşlərinin birində yaralanır. Mingəçevirdə yerləşən hərbi hospitalda iki ay müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüş bölgəsinə qayıdır.

Öz xidməti borcunu layiqincə yerinə yetirən cəsur döyüşçü 1995-ci ilin martında dövlətçiliyimiz əleyhinə yönəldilmiş qəsdin aradan qaldırılmasında fəal iştirak etmiş, igidlik nümunəsi göstərmişdir. İntiqam Atakişiyev 776 sayılı hərbi hissənin qrup komandiri, bölük komandirinin müavini, bölük komandiri vəzifələrində çalışmış, kapitan rütbəsinə yüksəlmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Atakişiyev İntiqam Vahid oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Kapitan İ. Atakişiyev 776 sayılı hərbi hissə komandirinin maddi texniki təminat üzrə müavini vəzifəsində çalışmışdır.

İntiqam gözəl ailə başçısıdır, iki övladı var.

O, xeyirxah bir insan, öz vətəndaşlıq mövqeyilə seçilən bir hərbi kimi tanınır. İntiqam Atakişiyev təhsil aldığı məktəbin önündə, Vətən uğrunda şəhid olmuş soydaşlarımızın xatirəsini əbədiləşdirmək üçün abidə qoyulmasının təşəbbüskarı olmuş və bunun üçün öz maddi və mənəvi köməyini əsirgəməmişdir.

CƏBRAYILOV FƏXRƏDDİN MÖVSÜM oğlu

1958-ci il avqustun 12-də Qərbi Azərbaycanın Gorus şəhərində anadan olmuşdur. Uşaqlıq illəri Culfa şəhərində keçmişdir. Atasının Almaniyada yerləşən Sovet Qoşunları Qrupunda xidmət etməsi ilə əlaqədar, ibtidai təhsilini orada almışdır. Sonra Bakıya gələrək orta təhsilini burada başa vurmuşdur. 1975-ci ildə

Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər məktəbinə daxil olur və 1979-cu ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurur. Gənc komandir təyinatla Almaniyada yerləşən Sovet Qoşunları Qrupuna göndərilir. O, bir il 52262 sayılı hərbi hissənin motoatıcı taqımında, dörd il isə 60366 sayılı hərbi hissənin əlahiddə qumbaraatan taqımında komandir vəzifəsində çalışır. 1984-cü ildən öz fəaliyyətini Zaqafqaziya Hərbi Dairəsində davam etdirir.

İllər ötür. F.Cəbrayılov doğma respublikaya dönür. O, Bakı şəhəri Nəsimi rayon Hərbi Komissarlığında bölmə rəisinin köməkçisi vəzifəsinə təyin edilir. Öz xidməti vəzifəsini uğurla davam etdirməklə o, hərbi biliklərə yiyələnməyi də unutmurdu, oxumaq, öyrənmək arzusu ilə yaşayırdı. Bu məqsədlə o, 1986-cı ildə Saratov şəhərində SSRİ Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahı nəzdində yerləşən Ali Zabitlər Kursunu bitirdi. Onu Respublika Hərbi Komissarlığında 4-cü şöbənin rəis müavini vəzifəsinə təyin etdilər. 1992-ci ildə Müdafiə Nazirliyinin Beynəlxalq Əlaqələr İdarəsində müqavilələrin nizamlanması şöbəsinin rəisi vəzifəsinə irəli çəkildi.

1992-ci il... Oktyabr ayı... Cəbhə bölgəsində vəziyyət gərginləşirdi. O, 656 sayılı hərbi hissədə əlahiddə motoatıcı taborunun komandiri təyin olundu. Bir il sonra isə Naxçıvanda yerləşən motoatıcı alayın komandirliyi ona tapşırıldı.

1993-cü il... Beyləqan istiqamətində qanlı döyüşlər gedirdi. 704 sayılı motoatıcı briqadasında qərargah rəisi idi. Beyləqan rayonu və onun mərkəzi tam təhlükə altında idi. Şəhərdə xeyli dağıntı və itki var idi. F.Cəbrayılovun təklifləri əsasında hazırlanmış əməliyyatlar öz bəhrəsini verdi. Erməni quldurları xeyli hərbi texnika və canlı qüvvə itirərək, geri çəkilməyə məcbur oldular.

1994-cü ilin fevral ayından isə o, Füzuli və Kəlbəcər istiqamətlərində döyüşən, Gəncə şəhərini qoruyan 172 sayılı motoatıcı briqadasına komandir təyin olundu. Onun müxtəlif vaxtlarda komandiri olduğu tabor, motoatıcı alay və briqada düşməne qarşı döyüşlərdə mərdlik və şücaət göstərmişdir.

O, 1996-cı ilin iyul ayından Bakının Qaradağ rayon Hərbi Komissarı vəzifəsində çalışır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin fərmanı ilə F.Cəbrayılov 1994-cü ilin oktyabr ayında "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə polkovnik Cəbraylov Fəxrəddin Mövsüm oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ailəlidir, iki övladı var.

ƏKBƏROV RÖVŞƏN TELMAN oğlu

4 iyun 1965-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1972-ci ildə 42 sayılı məktəbin birinci sinfinə getmiş, səkkizinci sinfə qədər burada təhsil almışdır. 1979-cu ildə C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbə (indiki Hərbi Litsey - red.) daxil olur. O, 1982-ci ildə təhsilini müvəffəqiyyətlə başa vurur. Sonra isə Kiyev Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbi... Gənc zabit 1986-cı ildə təyinatla Zaqafqaziya Hərbi Dairəsi komandanlığının sərəncamına göndərilir. O, bir il Zaqafqaziya Hərbi Dairəsinin 4-cü Ümumqoşun Ordusunun 75-ci motoatıcı diviziyasının 342-ci motoatıcı alayında kəşfiyyat bölüyünün taqım komandiri işləyir. 1987-ci ildə taqım komandiri kimi xidmət etdiyi ordunun tərkibində Əfqanıstana göndərilir. Burada xidmətini uğurla başa vuran peşəkar zabit, 1988-ci ildə Zaqafqaziya Hərbi Dairəsinə dönür və 409-cu motoatıcı alayında xidmətini davam etdirir. 1989-cu ildə isə o, xidmət etdiyi alayda bölük komandiri vəzifəsinə təyin edilir.

Azərbaycan müstəqillik qazanandan sonra Rövşən Əkbərov öz taleyini Milli Ordumuzla bağlayır. 1990-cı ildən 1992-ci ilə kimi Beyləqan rayonunda hərbi komissarın köməkçisi, sonra isə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri tərkibində müxtəlif vəzifələrdə çalışır. O, 1992-93-cü illərdə 777 sayılı xüsusi təyinatlı əlahiddə hərbi hissənin tabor komandirinin müavini, 1993-95-ci illərdə isə motoatıcı alayın komandiri vəzifələrində işləyir. Bacarığı və yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti ilə seçilən R.Əkbərov 1995-ci ildə 777 sayılı motoatıcı briqadanın komandiri təyin olunur. O, 1997-ci ilə qədər həmin vəzifədə çalışır.

Rövşən Əkbərov bu illər ərzində bir çox çətinliklərə sinə gərmiş, sınaqlardan məharətlə çıxmışdır. Erməni işğalına qarşı döyüslərdə yaxından iştirak edən igid komandir dövlət çevrilişinə cəhd edən daxili qüvvələrə qarşı aparılan əməliyyatlarda da fərqlənmişdir. Bütün bunları nəzərə alaraq Müdafiə nazirinin əmri ilə o, 1997-ci ildə nazirliyin Kadrlar və Hərbi Təhsil idarəsi rəisinin müavini, 1998-ci ilin may ayında isə Ordu Korpusu komandiri vəzifəsinə təyin edilir.

General-leytenant rütbəsinə qədər yüksələn bacarıqlı hərbiçi öz biliyini artırmağı da yaddan çıxarmır. O, 1999-cu ildə Bakı Ali Hərbi Dənizçilik məktəbinin, 2002-ci ildə isə Ukrayna Hərbi Akademiyasının müdavimi olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünün qorunub saxlanmasında göstərdiyi şücaətə və igidliyə görə 2 dəfə “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir. (14.12.1993-cü il, 59 sayılı fərman; 04.04.1995-ci il, 307 sayılı fərman).

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 5 oktyabr 1994-cü il tarixli 215 sayılı fərmanı ilə Əkbərov Rövşən Telman oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Ailəlidir. İki qız, iki oğul atasıdır.

ƏLİYEV EHTİRAM İSRAYIL oğlu

1972-ci il avqustun 1-də Ucar rayonunun Qazyan kəndində dünyaya gəlmişdir. 1987-ci ildə burada səkkizinci sinfi bitirdikdən sonra Bakı

Maşınqayırma Texnikumuna daxil olmuşdur. O, 1992-ci ildə texnikumu bitirmiş və Azərbaycan Silahlı Qüvvələri sıralarına çağırılmışdır. E.Əliyevin xidmət etdiyi hərbi hissəni Naxçıvan MR-na göndərmişdilər. O, Sədərəkdə, Batabat yaylağında erməni silahlı birləşmələrinə qarşı aparılan döyüş əməliyyatlarında yaxından iştirak edirdi.

O vaxtlar Naxçıvanın sərhəd bölgələrində olduğu kimi Dağlıq Qarabağda da erməni işğalına qarşı mübarizə gündəngünə şiddətlənirdi. Elə buna görə də E.Əliyevin xidmət etdiyi hərbi hissə 1993-cü ilin iyul ayında Ağdama göndərildi. O, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Tərtər rayonlarında aparılan hərbi əməliyyatlarda əsl rəşadət göstərdi.

1993-cü il... Avqustun 23-ü... Düşmən ağır texnika ilə Füzuli rayonunun Əhmədbəyli kəndinə hücumə keçir. Əsas strateji yüksəkliklər düşmənin əlində idi. Bu işə əməliyyatın gedişini xeyli çətinləşdirirdi. Buna baxmayaraq ordumuz əzmlə döyüşür, erməni yaraqlılarını geri çəkilməyə məcbur edirdi. Bu uğurlu əməliyyat bir neçə kəndin geri alınması ilə yadda qaldı.

1994-cü il... Yanvar ayının 5-i... Ordumuz əlavə qüvvə alaraq yenidən hücumə keçdi. Düşmən sarsılmışdı. İki gün davam edən bu ağır döyüşdə düşmən 45 km keçiyə oturuldu. İgid döyüşçü kimi ad çıxaran E.Əliyev qəflətən yaralandı. Lakin o, yoldaşlarını tək buraxmadı, axıradək onlarla birlikdə olacağını bildirdi. Qısa müddət müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüş dostlarının yanına qayıtdı.

20 aprel 1994-cü ildə hərbi hissəni Tərtər bölgəsinə göndərdilər. Burada da döyüşlər ara vermirdi. Milli Ordunun əsgərləri düşməne qarşı mətanətlə vuruşurdular.

E.Əliyev 1996-cı ilin avqust ayında ordudan tərxis olundu. 1997-1998-ci illərdə Bakının Sabunçu rayon Polis İdarəsində işlədi.

2000-ci ildə “Təfəkkür” Universitetində tələbəlik sevinci yaşadı. Hazırda Bakı Beynəlxalq və Şəhərlərarası Avtovağzalında sənişindəşmanın təşkili şöbəsinin rəis müavini vəzifəsində çalışır.

Ailəlidir. Bir qızı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Əliyev Ehtiram İsrayıl oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

HƏSƏNOV MƏHƏMMƏD ƏLƏSGƏR oğlu

9 avqust 1959-cu ildə Goranboy rayonunun Qarasüleymanlı kəndində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə rayonun 3 sayılı orta məktəbinə getmiş, 1976-cı ildə təhsilini başa vurmuşdur. 1977-ci ildə hərbi xidmətə çağırılmışdır. 1979-cu ildə Murmanskda hərbi xidmətini başa çatdırdıqdan sonra Kiyev şəhərinə gəlir. 1980-ci ildə Kiyev Radioelektronika Texnikumuna daxil olur. 1984-cü ildə texnikumu bitirir və buradakı “Kommunist” zavodunda əmək fəaliyyətinə başlayır. 1987-ci ildə Vətənə qayıdır və vaxtilə oxuduğu 3 sayılı orta məktəbə ibtidai hərbi hazırlıq müəllimi təyin edilir.

O, daim öz üzərində çalışır, təhsilini davam etdirmək barədə düşündürdü. Elə bu məqsədlə 1989-cu ildə M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Dillər İnstitutuna

daxil oldu.

Soydaşlarımızın doğma ata-baba yurdundan didərgin düşməsi, obalarımızın erməni işğalçıları tərəfindən talan edilib, yandırılması Məhəmmədin qəlbini düşmənə qarşı qəzəb hissi ilə alovlandırır. 1988-ci ildən başlayaraq Goranboy rayonu tez-tez erməni təcavüzünə məruz qalırdı. 1991-ci il... O, bölük komandiri təyin edilir. Bir qədər sonra 1 sayılı ərazi özünümüdafiə batalyonunun komandiri olur. Döyüş yolu Mənəşli, Erkəc, Rus Borisi, Erməni Borisi, Qaraçinar, Talış kəndlərindən keçir. Getdikcə mətinləşən batalyon, bir-birinin ardınca uğurlar qazanır. 14 iyun 1992-ci il... Keçmiş Şaumyan rayonu ərazisinin erməni faşistlərindən təmizləməsində bu batalyon böyük rəşadət göstərir. Ağdərə bölgəsinin geri alınmasında da bu batalyonun xidmətləri qürur doğurur.

Döyüşlərdə böyük şücaət göstərən cəsur komandır, 8 sentyabr 1992-ci ildə batalyon ləğv edildikdən sonra, öz fəaliyyətini 019 sayılı hərbi hissədə davam etdirir. 1993-cü ildə Bakı Ali Komandirlər Məktəbini bitirmiş, 1994-2000-ci illərdə Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasında baş müəllim vəzifəsində işləmişdir. O, polkovnik-leytenant rütbəsinəçən yüksəlmişdir.

2002-ci ildən Goranboy rayonunun Veysli kənd orta məktəbinin direktoru vəzifəsində çalışır.

Ailəlidir. İki qız, iki oğul atasıdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə Həsənov Məhəmməd Ələsgər oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

QƏHRƏMANOV FARİZ ÇOBAN oğlu

29 mart 1974-cü ildə Bərdə rayonunun Xəsili kəndində dünyaya göz açmışdır. Burada məktəbə getmiş, 1991-ci ildə orta təhsilini başa vurmuşdur. Həmin il ali məktəbə sənəd vermişdir. Lakin müsabiqədən keçməmişdir.

O, təhsilini Bərdə rayonundakı 47 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. 1992-ci ilin iyun ayında Milli Orduya çağırılmış, 776 sayılı hərbi hissədə xidmətə başlamışdır. O, hərbi hissənin tərkibində Ağdam, Ağdərə, Füzuli, Kəlbəcər və Tərtər rayonları uğrunda gedən ağır döyüşlərin iştirakçısı olmuşdur. 1994-cü ilin yanvarında Ağdərənin müdafiəsi zamanı yaralanmışdır. Bir müddət hərbi hospitalda müalicə olunmuşdur. Sonra yenidən cəbhəyə qayıtmışdır. O, 1995-ci il martın 13-də dövlət çevrilişinə cəhdin qarşısının alınmasında qəhrəmanlıq nümunəsi göstərmişdir.

Həmin hadisələr zamanı göstərdiyi igidliyə görə Qəhrəmanov Fariz Çoban oğlu Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Gənc döyüşçü 1995-ci ilin iyunundan 1996-cı ilin dekabrınadək Türkiyə Respublikasında Jandarm və Komanda Məktəbini bitirmişdir. 1997-ci ildə isə təhsilini Azərbaycan Texniki Universitetində davam etdirmiş, maşınqayırma sənayesi üzrə menecment ixtisasına yiyələnmişdir. O, 1999-cu ildə yenidən sənədlərini Ali Birləşmiş Komandanlıq Məktəbinə vermiş və motoatıcı qoşunlar komandiri ixtisası

üzrə orada tam kursu başa vurmuşdur.

Subaydır.

İndi kapitan rütbəsindədir, hal-hazırda da Vətənin keşiyindədir.

QUBADOV ARİF VƏLİŞ oğlu

20 sentyabr 1966-cı ildə Cəlilabad rayonunun Əliqasımlı kəndində doğulmuşdur. 1983-cü ildə Əliqasımlı kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1984-cü ildə Cəlilabad rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən hərbi xidmətə çağırılmışdır. Xidmətini SSRİ-nin müxtəlif yerlərində keçmişdir.

A.Qubadov Azərbaycanda baş verən hadisələri nigarançılıqla izləyirdi. Erməni quldurlarının Qərbi Azərbaycanda və Qarabağda soydaşlarımızın başına gətirdikləri müsibətlər onu çox narahat edirdi. O, Vətənə dönməyə, burada xidmət etməyə can atırdı.

1992-ci ildə arzusuna qovuşdu. O, Azərbaycana gələrək Milli Ordumuzda xidmət etməyə başladı. 1992-ci ilin iyun ayı... Qədim Naxçıvanın Sədərək bölgəsi... Burada qanlı döyüşlər gedirdi. Arif də silaha sarılmışdı. O,

qəhrəmancasına vuruşurdu. Onun komandir olduğu tabor düşmənin xeyli canlı qüvvəsini və döyüş texnikasını məhv etdi. Sədərəklilər onun rəşadətindən necə də ürək dolusu danışırdılar. A.Qubadovun dəstəsi 1993-cü ilin iyun ayında Ağdam rayonuna göndərildi. Rayonun Əfətli, Yusifcanlı kəndlərinin düşmən tapdağından azad edilməsində ölüm-dirim mübarizəsinə girişən dəstə, düşməne layiqli cavab verdi. Kəndlər tezliklə azad edildi.

O, 1993-cü ilin avqustunda öz taboru ilə Füzuli bölgəsinə yollandı. Əhmədbəyli, Aşağı və Yuxarı Kürdmahmudlu, Alxanlı kəndləri məhz Arif Qubadovun rəhbərliyi altında düşməndən təmizləndi.

O, 1994-cü ildə Tərtər və Ağdərə döyüşlərində də fəal iştirak etdi. Burada da o, öz döyüşkənliyi və rəşadəti ilə fərqləndi.

Bu xidmətlərinə görə, Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Qubadov Arif Vəliş oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

1996-cı ildə Bakı Ali Birləşmiş Komandirlər Məktəbini bitirmişdir. 2001-ci ildə isə o, Azərbaycan Respublikası Sərhəd Qoşunları Hərbi Akademiyasına daxil olmuş və 2003-cü ildə oranı müvəffəqiyyətlə bitirmişdir.

A.Qubadov polkovnik-leytenant rütbəsindədir. O, yenə Vətənin keşiyindədir.

Ailəlidir. İki oğul, iki qız atasıdır.

QULİYEV MƏDƏT QƏZƏNFƏR oğlu

27 sentyabr 1958-ci ildə Gəncə şəhərində ziyalı ailəsində dünyaya göz açmışdır. 1965-ci ildə buradakı 1 sayılı orta məktəbə getmiş, 1975-ci ildə 8 sayılı orta məktəbi bitirmişdir. 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutuna daxil olmuşdur. 1980-ci ildə ali təhsilini başa vurmuş və elə həmin ildə

Sovet Ordusu sıralarına çağırılmışdır. Hərbi xidmətini bir müddət Ermənistanda keçirmiş, sonra isə Gürcüstanda davam etdirmişdir. 1982-ci ildə ordudan tərxis olunaraq Gəncənin “Dinamo” Cəmiyyətində təlimatçı işləmiş, sonra Gəncə şəhər Daxili İşlər İdarəsinin komsomol təşkilatının katibi olmuşdur. Bir ildən sonra Respublika Daxili İşlər Nazirliyində fəaliyyətə başlamışdır. 1994-cü ildə Mütəşəkkil Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə İdarəsində regional şöbənin rəisi vəzifəsinə yüksəlmişdir. Yüksək təşkilatçılıq bacarığını nəzərə alaraq 1995-ci ildə onu həmin idarənin reketlə mübarizə şöbəsinin rəisi təyin etmişlər. M.Quliyevin rəhbərliyi altında keçirilən uğurlu əməliyyatlar nəticəsində respublikada fəaliyyət göstərən bir sıra reket qrupları və axtarışda olan qatı cinayətkar dəstələr zərərsizləşdirilmişdir.

O, 1993-cü il dekabrın 10-da cinayətkar qrupun zərərsizləşdirilməsi zamanı ağır güllə yarası alsa da, mövqeyindən geri çəkilməyərək cinayətkarların məhv edilməsinə nail olmuşdur.

M.Quliyev 1994-cü il oktyabrın 4-də Gəncə hadisələri zamanı rəhbərlik etdiyi şöbənin əməkdaşları ilə birlikdə, dövlət çevrilişinə cəhd göstərən cinayətkar dəstənin ləğv edilməsində də fəal iştirak etmişdir. O, 1997-ci ildə Azərbaycan Respublikası DİN-nin Polis Akademiyasını bitirmişdir.

M.Quliyev 1996-cı ildə Mütəşəkkil Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə İdarəsinin rəisi müavini, 2001-ci ildə isə həmin idarənin idarə rəisi vəzifəsində çalışmışdır.

2002-i ildə DİN-nin Narkotiklərlə Mübarizə İdarəsinin rəisi vəzifəsində öz peşəsini davam etdirmişdir. Polis polkovniki rütbəsinəçən yüksələn M.Quliyev 2004-cü ildən İnterpolun Azərbaycan üzrə Milli Mərkəzi Bürosunun rəisi təyin edilmişdir. Hal-hazırda həmin vəzifədə öz xidməti borcunu şərəflə yerinə yetirir.

O, idmançı kimi də bir çox turnirlərin qalibi olmuşdur. 1979-cu ildə idmanın dzyudo növü üzrə SSRİ idman ustası normasını yerinə yetirmişdir. Karate üzrə isə üçüncü dan qara kəmərlə almışdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 26 dekabr 1995-ci il tarixli fərmanı ilə polis polkovniki Quliyev Mədət Qəzənfər oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Evlidir. İki övlad atasıdır.

QULİYEV MİRZƏ MƏCİD oğlu

11 yanvar 1974-cü ildə Bərdə rayonunun Saatlı kəndində doğulmuşdur.

1980-ci ildə Saatlı kənd orta məktəbinin birinci sinfinə getmiş, 1991-ci ildə həmin məktəbin on birinci sinfini bitirmişdir. Elə həmin il Mingəçevir şəhərindəki 39 saylı texniki-peşə məktəbində təhsilini davam etdirmiş və qaynaqçı peşəsinə yiyələnmişdir. 1992-ci il avqustun 25-də Bərdə rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. O, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Sədərək rayonu ərazisində PDM-də tuşlayıcı-atıcı kimi döyüşə başlamış, Batabat ərazisində gedən döyüşlərdə mərdliklə vuruşmuşdur. 1993-cü il iyulun 28-dən Ağdam bölgəsində döyüşmüşdür. Sonra Füzuli bölgəsinə göndərilmişdir. Mirzə Quliyev Füzuli, Tərtər və Ağdərə rayonları uğrunda gedən qanlı döyüşlərdə əsl fədakarlıq nümunəsi göstərmiş, PDM-lə düşmənin bir neçə tankını və xeyli canlı qüvvəsini məhv etmişdir.

Respublika prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli fərmanı ilə, döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə görə “Hərbi xidmətlərə görə” medalı ilə təltif edilmişdir. Mirzə

Quliyev dövlətçiliyimizin qorunmasında öz vətənpərvərlik borcunu layiqincə yerinə yetirmişdir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Quliyev Mirzə Məcid oğlu döyüşlərdə göstərdiyi rəşadətə görə daha yüksək ada - “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” fəxri adına layiq görülmüşdür.

M.Quliyev 1995-ci ildə Polis Akademiyasının qiyabi şöbəsinə daxil olmuşdur. 1996-cı ilin oktyabr ayında çavuş rütbəsi ilə Milli Ordu sıralarından azad edilərək, daxili işlər orqanlarına işə göndərilmişdir. 1997-ci ildə Bakı şəhər Baş Polis İdarəsinin Çevik Polis Alayında polis nəfəri kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir. 2003-cü il mart ayının 5-də Daxili İşlər Nazirliyinin əmri ilə ona leytenant rütbəsi verilmiş və Nəsimi rayon 20-ci polis bölməsində əməliyyat müvəkkili vəzifəsinə təyin edilmişdir. İndi də bu vəzifədə çalışır.

Ailəlidir. Bir övladı var.

QULİYEV VAHİD HƏBİBULLA oğlu

20 sentyabr 1955-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Qumlaq kəndində dünyaya göz açmışdır. Uşaqlıq illəri Niyazqullar kəndində keçmişdir. O, 1972-ci ildə Zəngilan rayonunda Hacallıkənd orta məktəbini bitirmişdir. Bir müddət Niyazqullar kəndində təsərrüfat işlərində çalışmışdır. 1974-cü ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. O, hərbi xidmətini Özbəkistan Respublikasında və Rusiyanın Obninsk şəhərində keçmişdir. 1976-cı ildə hərbi xidmətini başa vurub, Azərbaycan Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə daxil olmuşdur. 1981-ci ildə universiteti bitirərək, təyinatla Laçın rayonunun Fərəcan kəndinə göndərilmişdir. 3 il burada müəllimlik etdikdən sonra Bakıya qayıdır və “Azon” Cihazqayırma Zavodunda sahə rəisi vəzifəsinə işə qəbul edilir. 1992-ci ilə qədər bu zavodda çalışmış və öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir. O, 1992-ci ilin avqust ayında Yasamal rayon Hərbi Komissarlığına gələrək, cəbhəyə göndərilməsini xahiş edir. Arzusunu nəzərə alıb, onu bir zabit kimi döyüş xəttinə yola salırlar. Vahid Quliyev sentyabrın 7-də Ağdam istiqamətindən döyüşə girir. O, bu döyüşdə düşmənin bir tankını vurur. Beləliklə, erməni yaraqlılarının hücumunun qarşısı alınır. Vahidin yoldaşları arasında hörməti getdikcə artırdı. Onu oktyabrın 14-də Qubadlıya göndərirlər. Burada da o, rəşadətlə vuruşur. Düşmənin bir neçə döyüş texnikasını və xeyli canlı qüvvəsini sıradan çıxarır. 28 fevral 1994-cü il... O, yenidən Ağdam döyüş bölgəsinə dönür. V.Quliyev xidmətə başlayan gündən atəşkəs elan olunana qədər düşmənin on zirehli texnikasını sıradan çıxarmışdı. Bunun səkkizi tank, ikisi isə PDM (piyada döyüş maşını) idi.

O, 1996-cı ildə BDU-nun hərbi kafedrasında müəllim, 2000-ci ilin avqust ayından 2002-ci ilin oktyabr ayına qədər Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbində baş

müəllim kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir. 26 oktyabr 2002-ci ildə isə ordudan tərxis olunmuşdur.

Ailəlidir. İki övlad atasıdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 9 oktyabr 1994-cü il tarixli 218 sayılı fərmanı ilə göstərdiyi şücaətlərə görə Vahid Həbibulla oğlu Quliyevə “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

Polkovnik-leytenant Vahid Quliyev hazırda Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Təlim-Tədris Mərkəzində müəllim işləyir.

QULİYEV ZABİT ADİL oğlu

6 iyun 1975-ci ildə Kürdəmir rayonunun Ərəbxana kəndində dünyaya göz açmışdır. 1992-ci ildə Ərəbxana kənd orta məktəbini bitirib. Bir müddət doğma kəndlərində təsərrüfat işləri ilə məşğul olmuş, mexanizator kimi əkin-biçində yaxından iştirak etmişdir. Zəhmətkeş bir ailədə böyüdüyünə görə, onun üçün çətin iş yox idi.

Zabit 1993-cü ilin sentyabrında Kürdəmir rayon Hərbi Komissarlığı tərəfindən Milli Orduya çağırılmış və birbaşa döyüş bölgəsinə göndərilmişdir. O, özünü cəsur bir əsgər və bacarıqlı döyüşçü kimi göstərirdi.

Z.Quliyev Füzuli, Ağdam, Ağdərə və Tərtər bölgələrində gedən döyüşlərdə rəşadətli vuruşmuşdur. O, ölüm-dirim məqamlarında belə öz sayıqlığını, mətinliyini və soyuqqanlılığını itirməmiş, sərrast atəşlə düşmənin ağır döyüş texnikasını sıradan çıxararaq, neçə-neçə hücumun qarşısının alınmasında yüksək döyüş məharəti

göstərmişdir. Təkcə Seysulan kəndində gedən ağır döyüşlər zamanı o, düşmənin 4 tankını vurmuşdur.

Qəddar və məkrli ermənilər tərəfindən cəlb edildiyimiz müharibənin bütün ağrı-acılarını o da qeyrətli Vətən övladları ilə birgə yaşamışdır. Qismətinə düşən bu sarsıntılı, məşəqqətli günlərdən, ağır sınaqlardan üzüağ, alnıaçıq çıxmış, özünü mahir atıcı kimi tanıtmışdır. Onun həyat yolu gənclərimiz üçün bir örnəkdir, qəhrəmanlıq məktəbidir.

Ailəlidir. Bir övlad atasıdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Quliyev Zabit Adil oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

MƏDƏTOV FARİZ ƏLÖVSƏT oğlu

18 aprel 1972-ci ildə Yevlax rayonunun Varvara kəndində doğulmuşdur. 1979-1989-cu illərdə kənd orta məktəbində təhsil almışdır. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Mingəçevir şəhərində sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. 1990-cı

ildə hərbi xidmətə çağırılmış, iki il Almaniyanın Ordurf şəhərində xidmət etmişdir. 1992-ci ilin may ayında o, hərbi xidmətini başa vurur. Elə həmin il torpaqlarımızı erməni işğalından azad etmək məqsədi ilə Milli Orduya səfərbər olunur.

O, 776 sayılı Xüsusi Təyinatlı hərbi hissənin tərkibində Qubadlı rayonunun Başarat kəndi uğrunda ilk döyüşlərə atılır. Kəşfiyyatçı kimi ad çıxarır. Sonra Füzuli rayonu ərazisində gedən döyüşlər... O zaman Yağləvənd, Tuğ, Horadiz kəndlərində belə döyüşçülərə böyük ehtiyac var idi. Bu kəndlər Fariz kimi döyüşçülərin sayəsində mərdliklə müdafiə olunurdu. Bir müddətdən sonra onun xidmət etdiyi hərbi hissə Kəlbəcər, Goranboy ərazilərinə göndərilir. Bu döyüşlərdə də Fariz öz cəsarəti və qorxmazlığı ilə fərqlənirdi. O, 1994-cü ildə Tərtər rayonunun Tonaşen kəndi uğrunda gedən ağır döyüşdə yaralanır. Bir müddət Mingəçevir hospitalında müalicə olunduqdan sonra, yenidən döyüş paltarı geyinir. 1996-cı ildə ordudan tərxis olunaraq Yevlax rayon Polis şöbəsində əmək fəaliyyətinə başlayır.

Fariz 1998-ci ildə Polis Akademiyasına daxil olmuş, 2003-cü ildə orada təhsilini başa vurmuşdur.

Hal-hazırda Yevlax rayon Polis şöbəsində Post Patrul Xidmətinin ekipaj komandiri vəzifəsində çalışır.

Evlidir.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 4 aprel 1995-ci il tarixli 307 sayılı fərmanı ilə Mədətov Fariz Əlvəsət oğlu "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

MƏMMƏDOV MÖVSÜM ŞAHİN oğlu

1967-ci il iyunun 6-da Xocalı rayonunun Kosalar kəndində dünyaya göz açmışdır. Cəhənsən kənd ibtidai məktəbini bitirdikdən sonra, orta təhsilini 1984-cü ildə doğma kəndində başa vurmuşdur. 1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1987-ci ildə ordudan tərxis olunaraq, Vətənə dönmüşdür. O, 1988-ci ildə Şuşa Elektrik Şəbəkəsi Birliyində ilk əmək fəaliyyətinə başlayır. 1990-cı ildə işə həyatını daxili işlər orqanlarına bağlayır. O vaxtlar Azərbaycanda vəziyyət getdikcə ağırlaşırı. Ermənilərin torpaq iddiası, yaraqlıların arası kəsilməyən hücumları ölkədə sabitliyi pozmuşdu. Belə bir vaxtda Dağlıq Qarabağda və ətraf

rayonlarda yerli polis işçilərinə böyük ehtiyac duyulurdu. Elə bu səbəbdən sərhədayı bölgələrdə yeni-yeni polis bölmələri yaradılmağa başladı. Belə bölmələrdən biri də Xocalı rayonunun Meşəli kəndində yaradıldı. Mövsüm

Məmmədov Vətənin dar günündə öz fəaliyyətini daxili işlər orqanlarında davam etdirməyi özünə borc bildi. O, 1992-93-cü illərdə erməni işğalçılarına qarşı aparılan hərbi əməliyyatlarda mərdliklə vuruşmuş və Xocalı soyqırımı zamanı dinc əhalinin xilas edilməsində böyük şücaət göstərmişdir. O, 1994-cü ildə Şuşa Rayon Polis Şöbəsinin Post-Patrol Xidməti böliyünə komandir təyin edilmişdir.

M.Məmmədov hansı vəzifədə işləməsindən asılı olmayaraq, həmişə öz işinin öhdəsindən layiqincə gəlmişdir. Elə buna görə də 1995-ci ildə onu PPX-nin komandiri vəzifəsinə irəli çəkirlər.

M.Məmmədov 1998-ci ildə DİN-nin Polis Akademiyasını bitirmişdir. O, indi Şuşa Rayon Polis Şöbəsinin xidmət üzrə rəis müavini vəzifəsində çalışır. Polis mayorudur.

Ailəlidir. İki övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli 553 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Mövsüm Şahin oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

MƏMMƏDOV SAHİL ƏLƏMDAR oğlu

1964-cü il fevralın 25-də Qərbi Azərbaycanın Uluxanlı (Masis) rayonunun

Yuxarı Necili (Nizami) kəndində anadan olmuşdur. 6 yaşında ikən əmisi ilə Bakı şəhərinə gəlmişdir. 1971-ci ildə Bakıxanov qəsəbəsindəki 96 saylı orta məktəbin birinci sinfinə getmiş, 1981-ci ildə onuncu sinfi bitirmişdir. 1982-ci ildə ordu sıralarına çağırılmışdır. 1983-cü ildə Moskva vilayətinin Krasnoqorsk şəhərində hərbi xidmətini başa vuraraq, SSRİ DİN-nin Sankt-Peterburq şəhərindəki Ali Siyasi Məktəbinə daxil olmuşdur. 1987-ci ildə təyinatla Ukrayna

Respublikasının Çerniqov, sonra işə Kiyev şəhərinə göndərilir. Burada o, Daxili Qoşun Hərbi Birləşmələrinin tərkibində rota komandirinin siyasi işlər üzrə müavini vəzifəsində çalışmağa başlayır. O, Azərbaycanda baş verən hadisələrlə bağlı çox səthi, əksər hallarda yanlış məlumatlar alırdı. 1988-ci ildə azərbaycanlıların Ermənistandan kütləvi şəkildə qovulması xəbəri onu bərk həyəcanlandırır. Təbii ki, valideynlərinin taleyini düşünür, bərk nigarançılıq keçirir. Mart ayında məzuniyyət götürüb, doğma yurdu Nizami kəndinə gedir. Valideynlərini təcili Bakıya yola salıb, Kiyevə qayıdır. Azərbaycana göndərilməsi haqqında rəhbərliyə bir neçə dəfə müraciət edir. Lakin müraciəti cavabsız qalır. 1991-ci ilin

oktyabrında Sovet Ordusu sıralarından tərxis olunmağı barədə raport yazır. 1992-ci il yanvarın 2-də Azərbaycan Respublikası DİN-nin Daxili Qoşunlar İdarəsinin hərbi polis alayında rota komandirinin müavini kimi xidmətə başlayır. Elə ilk günlərdən hərbi işdəki təcrübəsini nəzərə alaraq cəbhə bölgəsinə göndərilməsini istəyir. Çox keçmir ki, Sahil Məmmədovu Zəngilan rayonunun Qazançı, Ağkənd, Dərəli kəndlərinə zastava rəisi təyin edirlər. Düşmən Qazançıyı zəbt etmək üçün hücumlara ara vermir. Milli Ordumuzun əsgərləri bu hücumların qarşısını məharətlə alırdı.

Ermənilər növbəti dəfə bütün gücünü toplayaraq hücumu keçdi. Bu dəfə də güclü müqavimətlə qarşılaşdı və çoxlu itki verərək geri çəkildi. Qazançı kəndi ara vermədən raket və top atəşinə tutulurdu. Mərmilərdən biri cəsur komandirin yanında partladı. O, sağ qolundan və sağ ayağından ağır yaralandı. Onu döyüş meydanından çıxarıb Bakıya - Mərkəzi xəstəxanaya göndərirlər. Həkimlərin ciddi cəhdi nəticəsində o, elə bil, dünyaya yenidən gəldi.

1994-cü ildən polkovnik-leytenant Sahil Məmmədov DİN-nin Pasport, Viza və Qeydiyyat idarəsində baş inspektor vəzifəsində çalışır.

Ailəlidir. Bir övladı var.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Məmmədov Sahil Ələmdar oğlu "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adına layiq görülmüşdür.

SLESARYOV MİXAİL ALEKSANDROVİÇ

1955-ci il may ayının 8-də Rusiyanın Smolensk şəhərində doğulmuşdur.

1970-ci ildə 4 sayılı Smolensk şəhər orta məktəbini bitirdikdən sonra təhsilini 19 sayılı texniki-peşə məktəbində davam etdirmişdir. 1971-ci ildə o, traktorçu-maşinist kimi Smolensk Kənd Təsərrüfatı Texnikası Birliyində traktorçu işləməyə başlayır. 1975-ci ildə Sovet Ordusu sıralarına çağırılır. Hərbi xidmətini Bakıda keçirir. 1977-ci ildə xidmətini 6500 sayılı hərbi hissədə başa vurub, göndərişlə Tbilisi Gizirlər Məktəbinə daxil olur. Məktəbi bitirib, yenidən Bakıya qayıdır. Əvvəlcə gizir, 1981-ci ildən 1986-cı ilə qədər motoatıcı təqımının komandiri, 1986-cı ildən 1999-cu ilin yanvar ayına qədər isə mühafizə təqımının rəisi vəzifələrində işləyir.

Mixail Slesaryov 7 yanvar 1999-cu ildə Qobustan həbsxanasında xidməti vəzifəsini yerinə yetirirdi. Axşamüstü bir dəstə məhbus mühafizəçini tərksilah edərək həbsxanadan qaçmağa cəhd edir. Mixail Slesaryov baş vermiş hadisənin qarşısını almaq üçün cəld əməliyyat qrupu yaradır. Əməliyyat çox uğurlu keçir. Qiyamçılar yerində oturdular. Ancaq çox təəssüf ki, arada itki də olur. Şübhəsiz ki, hadisənin qarşısı vaxtında alınmasaydı, itkilər daha çox olardı.

M.Slesaryova 1999-cu ildə kiçik leytenant rütbəsi verilmişdir. O, bu gün də öz xidməti borcunu şərəflə yerinə yetirir, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin 6500 sayılı hərbi hissəsində taqım komandiri vəzifəsində çalışır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 12 yanvar 1999-cu il tarixli 73 sayılı fərmanı ilə Slesaryov Mixail Aleksandroviç “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adına layiq görülmüşdür.

Ailəlidir. İki övlad atasıdır.

TAĞIYEV ŞAHİN TALIB oğlu

3 fevral 1949-cu ildə Tərtər rayonunda doğulmuşdur. 1956-cı ildə Bakı şəhərinin Bülbülə qəsəbəsindəki 208 sayılı orta məktəbin birinci sinfinə getmiş və

beşinci sinfə kimi burada oxumuşdur. Sonra o, təhsilini 12 sayılı internat məktəbində davam etdirmişdir. Səkkizinci sinfi bitirdikdən sonra Bakı Energetika Texnikumuna qəbul olmuşdur. 1969-cu ildə texnikumu bitirir və təyinatla Udmurt vilayətinə göndərilir. Gənc mütəxəssis kimi o, Udmurt vilayətinin İjevsk şəhərindəki neft mədənlərinin birində əmək fəaliyyətinə başlayır. Elə oradan da ordu sıralarına çağırılır. O, Hərbi xidmətini Novosibirskdə keçmiş və burada zabıtlıq kursunu bitirmişdir. Raket-artilleriya qoşun hissələrində xidməti ona böyük təcrübə qazandırmışdır. Ordu sıralarından tərxis olunduqdan sonra Bakı Mayesiz Transformatorlar Zavodunda işləmişdir. Ş.Tağıyev sonra tikintidə mühəndis işləyir və daha sonra isə “Elgün” assosiasiyasında çalışmağa başlayır.

Respublikamızın ərazilərinə erməni müdaxiləsi başlayanda Şahin silah götürüb Vətənin müdafiəsinə qalxır. O, yenicə yaradılmış “Qurtuluş” batalyonunun tərkibində Tərtər, Seysulan, Yarımca, Levonarx döyüş bölgələrində mərdliklə vuruşmuşdu. 1992-ci ilin mart ayında yüksək etimad göstərərək onu “Qurtuluş” batalyonuna komandir təyin edirlər. Batalyon tərkibində 350 əsgər və zabiti birləşdirirdi. Vətənin şərəfini, millətin namusunu hər şeydən uca tutan polkovnik-leytenant Şahin Tağıyevin ən böyük amalı qüdrətli ordunun yaradılması və düşmən tapdağında qalan torpaqlarımızın azad edilməsidir.

Hazırda Qarabağ Azadlıq Təşkilatının sədr müavini kimi fəaliyyət göstərir.

Ailəlidir. İki övlad atasıdır.

Azərbaycan Respublikası prezidentinin 23 iyun 1992-ci il tarixli 6 sayılı fərmanı ilə Tağıyev Şahin Talib oğluna “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” adı verilmişdir.

MÜNDƏRİCAT

AZƏRBAYCAN ADI İLƏ.....	3
Onlar müqəddəs amal, müqəddəs vətən torpağının toxunulmazlığı uğrunda vuruşurdular	
ABBASOV MEHDİ YUSİF oğlu	6
ABDULLAYEV NAMİQ VAHİD oğlu	7
ABDULLAYEV RÖVŞƏN ƏBDÜLHÜSEYN oğlu	8
ABDULLAYEV ŞÖVQİYAR CƏMİL oğlu	8
AĞAYEV BƏYLƏR TAPDIQ oğlu	9
AĞAYEV FAİQ ALIŞ oğlu	10
AĞAYEV FƏRHAD İSLAM oğlu	11
AXUNDOV SƏFA FƏTULLA oğlu.....	11
AQARUNOV ALBERT AQARUNOVİÇ	12
ALICANOV RAFİQ CƏFƏR oğlu	13
ALLAHVERDİYEV ELBRUS HACI oğlu	14
ALLAHVERDİYEV NAMİQ MÜSLÜM oğlu	15
ARAZOV ƏNVƏR TALİŞ oğlu	16
ASLANOV NİYAZI ŞƏRƏFXAN oğlu	17
ASLANOV ŞİKAR DAVUD oğlu.....	18
ATAKİŞİYEV ASLAN QABİL oğlu	18
AZNAUROV İSGƏNDƏR SÖHRAB oğlu.....	19
BABAYEV ÇİNGİZ ADİL oğlu.....	20
BABAYEV ƏJDƏR XALIQVERDİ oğlu	21
BABAYEV NAZİM ABBAS oğlu	22

BAĞIROV ALLAHVERDİ TEYMUR oğlu	22
BAĞIROV TAHİR ƏMİNAĞA oğlu	23
BAYRAMOV SOLTANAĞA NƏHMƏT oğlu.....	24
BEHBUDOV SƏFİYAR ABUZƏR oğlu	25
CƏBRAYILOV MİKAYİL ƏHMƏDİYYƏ oğlu.....	25
CƏFƏROV FAİQ ƏLİQULU oğlu	26
ÇİRİNQOV RAMAZAN HEYBULLAH oğlu	27
ÇOBANOV ŞAMOV MƏHYƏDDİN oğlu.....	28
DAVİDOVIÇ ANATOLİ NİKOLAYEVIÇ	28
EDİLOV YELMAR ŞAHMAR oğlu	29
EYVAZOV QORXMAZ ABIŞ oğlu.....	30
ƏHƏDOV ELŞAD SADAY oğlu	31
ƏHMƏDOV ƏSƏD CƏLAL oğlu	31
ƏHMƏDOV MÜBARİZ ƏLİZADƏ oğlu	32
ƏHMƏDOV NATİQ İLYAS oğlu	33
ƏHMƏDOV RİAD FİKRƏT oğlu	34
ƏKBƏROV AKİF ABBAS oğlu.....	35
ƏLİYEV ETİBAR BÖYÜKAĞA oğlu	35
ƏLİYEV ƏLƏKBƏR HƏSƏN oğlu	36
ƏLİYEV ƏLİYAR YUSİF oğlu.....	37
ƏLİYEV ƏMİRASLAN RZA oğlu.....	38
ƏLİYEV ƏSGƏR ƏLƏKBƏR oğlu	39
ƏLİYEV İLHAM MÜZƏFFƏR oğlu	39
ƏLİYEV İMAMVERDİ BARAT oğlu	40

ƏLİYEV NADİR ALIŞ oğlu.....	41
ƏLİYEV RÖVŞƏN NƏRİMAN oğlu.....	42
ƏLİYEV VASİLİ ƏHMƏD oğlu.....	43
ƏLİYEV YAVƏR YAQUB oğlu.....	44
ƏLİYEV YUNİS ƏSGƏR oğlu.....	44
ƏLİYEV YUSİF ƏLİYUSİF oğlu.....	45
ƏMİROV FAİQ İSFƏNDİYAR oğlu.....	46
ƏSƏDOV ƏSƏD SOLTAN oğlu.....	47
ƏSƏDOV MALİK HAMİL oğlu.....	48
ƏSƏDOV RƏFAEL ƏVƏZ oğlu.....	48
ƏSGƏROVA GÜLTƏKİN MƏLİK qızı.....	49
ƏSGƏROVA SALATIN ƏZİZ qızı.....	50
FƏRƏCOV ƏNVƏR SƏYYAD oğlu.....	51
FƏRZƏLİYEV PƏHLİVAN ƏHLİMAN oğlu.....	51
GÜLƏLİYEV OQTAY GÜLƏLİ oğlu.....	52
HACIYEV ETİBAR FİRUDİN oğlu.....	53
HACIYEV ƏLİF LƏTİF oğlu.....	54
HACIYEV FİKRƏT ƏLİ oğlu.....	55
HƏBİBOV RƏFAEL HACI ŞƏRAFƏT oğlu.....	56
HƏSƏNOV ELДАР İSFƏNDİYAR oğlu.....	56
HƏSƏNOV İLHAM GÜLBALA oğlu.....	57
HƏSƏNOV SƏYAVUŞ HƏSƏN oğlu.....	58
HƏSƏNOV TABİL QASIM oğlu.....	59
HƏSƏNOV TAHİR TOFİQ oğlu.....	60

HÜMBƏTOV FƏRHAD QƏNBƏR oğlu.....	60
HÜSEYNOV ELMAN SÜLEYMAN oğlu.....	61
HÜSEYNOV ELŞAD EYNULLA oğlu	62
HÜSEYNOV ELŞƏN İBRAHİM oğlu	63
HÜSEYNOV ƏFQAN QARAXAN oğlu	64
HÜSEYNOV RÖVŞƏN ŞƏMİL oğlu	64
HÜSEYNOV SADIQ DAYANDUR oğlu	65
HÜSEYNOV ŞAHLAR İSA oğlu.....	66
HÜSEYNOV TOFIQ MİRSİYAB oğlu.....	67
HÜSEYNOV VÜQAR TOFIQ oğlu	67
XASIYEV SAMİR ZİRƏDDİN oğlu.....	68
XƏLİL BƏYLİ TƏBRİZ XƏLİL RZA oğlu.....	69
XƏLİLOV ELDAR XƏLİL oğlu	70
İBRAHİMOV MİRƏLƏKBƏR MİRƏLƏSGƏR oğlu.....	70
İBRAHİMOV NURƏDDİN İSLAM oğlu	71
İBRAHİMOV RASİM SƏXAVƏT oğlu	72
İSGƏNDƏROV ƏLABBAS QARA oğlu.....	73
İSGƏNDƏROV FAMIL İSGƏNDƏR oğlu.....	74
İSMAYILOV ETİBAR BƏYLƏR oğlu.....	75
İSMAYILOV İLQAR SƏDİ oğlu	75
İSMAYILOV İNQİLAB ƏLƏKBƏR oğlu	76
KARLOV YEVGENİ NİKOLAYEVİÇ	77
KƏRİMOV BƏŞİR BƏYLƏR oğlu.....	78
KƏRİMOV ELGİZ KƏRİM oğlu	78

KƏRİMOV KAZIMAĞA MÖVSÜM oğlu	79
KƏRİMOV KƏRİM MƏHƏMMƏD oğlu.....	80
KOVALYOV YURİ PETROVIÇ	81
QASIMOV İXTİYAR QASIM oğlu	82
QASIMOV MUXTAR CAHİD oğlu.....	82
QƏDİMƏLİYEV ARİF MAASİF oğlu.....	83
QƏNBƏROV RAMİZ BULUD oğlu.....	84
QULİYEV AQİL SAHİB oğlu.....	85
QULİYEV EMİN ƏLƏKBƏR oğlu.....	86
QULİYEV MƏTLƏB KAMRAN oğlu.....	86
QULİYEV NAZİM QABİL oğlu	87
QULİYEV NOFƏL ZAHİD oğlu.....	88
QURBANOV NOVRUZ ƏLİYULLAH oğlu.....	89
MAHMUDOV ƏRƏSTUN İSPƏNDİ oğlu	89
MAKEYEV İQOR VLADİMİROVIÇ.....	90
MEHDİYEV FAZİL UMUD oğlu	92
MƏCİDOV ELDAR TOFIQ oğlu	92
MƏCİDOV ZAKİR NÜSRƏT oğlu.....	93
MƏHƏRRƏMOV ASİF YUSİF oğlu	94
MƏHƏRRƏMOV SƏXAVƏT ƏLƏMDAR oğlu	95
MƏMMƏDOV AQİL SƏMƏD oğlu	96
MƏMMƏDOV AYTƏKİN İSRAYİL oğlu	97
MƏMMƏDOV ELDAR HARUN oğlu.....	97
MƏMMƏDOV ELŞAD RAMİZ oğlu	98

MƏMMƏDOV ƏLİ HÜSEYN oğlu	99
MƏMMƏDOV XANOĞLAN SADIQ oğlu	100
MƏMMƏDOV İBRAHİM İSMAYIL oğlu	100
MƏMMƏDOV KAZIM ƏRŞAD oğlu	101
MƏMMƏDOV NATİQ BƏŞİR oğlu.....	102
MƏMMƏDOV NİZAMİ MURAD oğlu.....	103
MƏMMƏDOV SEYMUR QƏHRƏMAN oğlu.....	103
MƏMMƏDOV SƏFƏRALI QURBAN oğlu.....	104
MƏNSUROV BƏHRUZ QƏHRƏMAN oğlu	105
MİRABOV RƏŞAD AKİF oğlu	106
MİRZƏYEV KƏRƏM ƏRŞAD oğlu.....	106
MİRZƏYEV ŞİRİN VƏLİ oğlu	108
MİRZƏYEV YUSİF VƏLİ oğlu	109
MURADOV HİKMƏT OQTAY oğlu.....	110
MURADOV RUSLAN HƏMİD oğlu	110
MURTUZƏLİYEV SERGEY MURTUZƏLİ oğlu	111
MUSAYEV AQİL HÜSEYN oğlu.....	112
MUSAYEV FƏXRƏDDİN MUSA oğlu	113
MUSTAFAYEV ALI MUSTAFA oğlu	113
MUSTAFAYEV ÇİNGİZ FUAD oğlu	114
MÜRSƏLOV VÜQAR MİRƏZBƏR oğlu	115
MÜSLÜMOV VALEH ƏLİZƏİD oğlu	116
NAĞIYEV DİLQƏM HEYDƏR oğlu	116
NƏCƏFOV FƏXRƏDDİN VƏLİYƏDDİN oğlu	117

NƏCƏFOV YUNİS İSA oğlu	118
NƏSİBOV KAMİL BALƏDƏ oğlu.....	119
NƏSİBOV MƏRİFƏT ƏHMƏD oğlu	119
NƏSİROV YALÇIN CANHƏSƏN oğlu	120
NƏSRƏDDİNOV RAFİQ HÜSEYN oğlu.....	121
NƏZƏRLİ HİKMƏT BABA oğlu.....	121
NİFTƏLİYEV CƏMİL SƏMƏDXAN oğlu	122
NOVRUZOV ƏLƏSGƏR XANLAR oğlu	123
NURİYEV ELNUR EYVAZ oğlu	124
OCAQVERDİYEV SƏRXAN SURXAY oğlu.....	124
ORUCOV VƏZİR SURXAY oğlu.....	125
PAŞAYEV BAXŞEYİŞ XANƏHMƏD oğlu	126
POLOVİNKO RUSLAN ALEKSANDROVIÇ	126
RAMAZANOV ŞAMİL AĞASƏF oğlu.....	127
RƏFİYEV FAİQ QƏZƏNFƏR oğlu.....	128
RƏHİMOV CAVANŞİR İZZƏT oğlu	129
RƏHİMOV KOROĞLU İSMAYIL oğlu.....	129
RÜSTƏMOV FÜZULİ SALAH oğlu	131
RÜSTƏMOV HİDAYƏT ELDAR oğlu	131
RÜSTƏMOV MƏZAHİR İZZƏT oğlu.....	132
RZAYEV CANBULAQ YAQUB oğlu.....	133
RZAYEV QASIM QARA oğlu.....	134
RZAYEV RÖVŞƏN ABDULLA oğlu	135
SALAHOV ŞAKİR ŞAMİL oğlu.....	136

SARIYEV ZAUR RƏŞİD oğlu	137
SAYADOV MEHMAN QƏZƏNFƏR oğlu.....	138
SENYUŞKİN SERGEY ALEKSANDROVIÇ	138
SERYOGİN VİKTOR VASİLYEVIÇ	139
SEYİDOV MƏHƏRRƏM MİRƏZİZ oğlu	140
SEYİDOV MİRƏSGƏR MİRABDULLA oğlu.....	141
SƏDİYEV VƏZİR İSA oğlu	141
SƏFƏROV CƏLİL ƏZİZ oğlu.....	142
SƏFƏROV SƏRDAR MƏDƏD oğlu	143
SƏLİMOV ARAZ BAHADIR oğlu.....	144
SƏMƏDOV PƏRVİZ ƏBDÜLƏHƏD oğlu	144
ŞAHBAZOV FƏXRƏDDİN İBRAHİM oğlu.....	145
ŞAHBAZOV YAVƏR ƏLİBALA oğlu.....	146
ŞAHVERDİYEV İSRAFİL ŞAHVERDİ oğlu	147
ŞAMOYEV FİRÜDDİN İSA oğlu.....	148
ŞİKAROV ŞİKAR ŞÜKÜR oğlu.....	148
ŞÜKÜROV ŞAHLAR ƏVƏZ oğlu.....	149
TAĞIZADƏ ELДАР ABDULLA oğlu	150
TEYMUROV RİZVAN RƏHMAN oğlu.....	151
TƏHMƏZOV PAŞA QURBAN oğlu	151
YƏHYAYEV ELŞAD MƏMMƏDHƏNİFƏ oğlu	152
YUSİFOV NAIQ NƏSİR oğlu.....	153
YUSİFOV ROMAN YASƏF oğlu.....	154
YUSİFOV ZAKİR TOFİQ oğlu.....	154

ZÜLFÜQAROV ELXAN QAÇAY oğlu	155
ZÜLFÜQAROV SAMİR XƏLİL oğlu	156
Onlar "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adını şərəflə daşıyırlar	
ABDULLAYEV MAŞALLAH BABAKIŞI oğlu.....	157
AĞAYEV ELДАР ƏSGƏR oğlu	158
ALLAHVERDİYEV BƏXTİYAR ƏZİZULLA oğlu.....	159
ATAKIŞIYEV İNTİQAM VAHİD oğlu.....	160
CƏBRAYILOV FƏXRƏDDİN MÖVSÜM oğlu	161
ƏKBƏROV RÖVŞƏN TELMAN oğlu	162
ƏLİYEV EHTİRAM İSRAYİL oğlu	163
HƏSƏNOV MƏHƏMMƏD ƏLƏSGƏR oğlu.....	164
QƏHRƏMANOV FARİZ ÇOBAN oğlu	165
QUBADOV ARİF VƏLIŞ oğlu	165
QULİYEV MƏDƏT QƏZƏNFƏR oğlu	166
QULİYEV MİRZƏ MƏCİD oğlu	167
QULİYEV VAHİD HƏBİBULLA oğlu	168
QULİYEV ZABİT ADİL oğlu.....	169
MƏDƏTOV FARİZ ƏLÖVSƏT oğlu.....	170
MƏMMƏDOV MÖVSÜM ŞAHİN oğlu.....	170
MƏMMƏDOV SAHİL ƏLƏMDAR oğlu	171
SLESARYOV MİXAİL ALEKSANDROVIÇ	172
TAĞIYEV ŞAHİN TALIB oğlu	173

Əsgərov Vüqar İsa oğlu
“AZƏRBAYCANIN MİLLİ QƏHRƏMANLARI”
Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyası – 2005

Buraxılışa məsul: *İlham Gözəlov İsrafil Əhmədov*

Kompüter yığımı: *Əminə Nağıyeva*

Korrektor: *Dilərə Hüseynova*

Dizayn: *Asif Şirinov*

Nəşriyyatın ünvanı:

AZ0001., Bakı, Böyük Qala 41

Tel.: 497-20-23 Respublika Xatirə Kitabı Redaksiya

Əsgərov Vüqar İsa oğlu.

1974-cü ildə Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalının Qovuşuq kəndində doğulmuşdur. Qarabağ müharibəsi iştirakçısıdır. Ali təhsillidir. Müntəzəm olaraq dövrü mətbuatda ictimai-siyasi yazılarla çıxış edir. Hal-hazırda Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyasında çalışır. “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları” müəllifin ilk kitabıdır.

“AZƏRBAYCANIN MİLLİ QƏHRƏMANLARI” kitabı Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyasının sifarişi ilə hazır pilyonkalardan “QAPP – POLİQRAF” korporasiyasının mətbəəsində çap olunmuşdur.

Çapa imzalanmış 06.06. 2005.

Formatı 60x84 1/16, tayms qarnituru.

Sayı 500 nüsxə. Sifariş K-14

Mətbəənin ünvanı: AZ0025., Bakı, Xocalı pr. 24

Tel.: 498-95-55, 493-72-55 “QAPP-POLİQRAF” korporasiyası